

Ο Ζ Η Τ Ο Σ

Σ Π Ο Υ Ζ Ω Ν

2007-2008

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΙ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ο Δ Η Γ Ο Σ
Σ Π Ο Υ Δ Ω Ν
2007 – 2008

ΑΘΗΝΑ 2007

Επιμέλεια Κεφένου: Ιωάννα Νάνου
Τεχνική Επιμέλεια Κεφένου: Ιωάννα Νάνου

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

Πρόλογος	ix
1. Ημερολόγιο Ακαδημαϊκού Έτους 2007-2008	1
2. Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό	2
3. Αντικείμενο και Διάρθρωση του Τμήματος	
3.1. Σύντομο Ιστορικό	8
3.2. Το Αντικείμενο του Τμήματος	8
3.3. Δομή και Λειτουργία του Τμήματος	9
4. Οργάνωση των Σπουδών	
4.1. Δομή	10
4.2. Σύμβουλος Σπουδών	10
4.3. Κορμός και Κύκλοι Σπουδών	11
4.4. Πρακτική Άσκηση	12
4.5. Οι Εξετάσεις	12
4.6. Πτυχιακή Εργασία	13
4.7. Υπολογισμός του Βαθμού στο Πτυχίο	13
4.8. Συγγράμματα	14
4.9. Ξένες Γλώσσες	17
4.10. Βιβλιοθήκες	17
4.11. Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών	18
5. Φοιτητική Μέριμνα	
5.1. Γενικά	19
5.2. Ταμείο Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών	19
5.3. Γραφείο Διασύνδεσης	21
5.4. Φοιτητικός Σύλλογος	23
5.5. Άθληση	23

6.	Διεθνείς Εκπαιδευτικές Δραστηριότητες	24
7.	Εργαστήρια του Τμήματος	25
8.	Πρόγραμμα Σπουδών	
8.1.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού	26
8.2.	Πρόγραμμα Υποχρεωτικών Μαθημάτων και Ειδικής Επιλογής	28
8.2.1.	Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση	28
8.2.2.	Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	30
8.2.3.	Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη	32
8.3.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου	34
8.4.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου	36
8.5.	Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας	39
9.	Περιγραφή Μαθημάτων Προγράμματος Σπουδών	
9.1.	Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού	
9.1.1.	Μαθήματα Κορμού Α΄ Εξαμήνου	40
9.1.2.	Μαθήματα Κορμού Β΄ Εξαμήνου	43
9.1.3.	Μαθήματα Κορμού Γ΄ Εξαμήνου	47
9.1.4.	Μαθήματα Κορμού Δ΄ Εξαμήνου	51
9.2.	Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης και Ειδικής Επιλογής	
9.2.1.	Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση	58
	α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	59
	β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου	65
	γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου	71

9.2.2. Γ΄ Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών	76
α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	77
β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξάμηνου	83
γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξάμηνου	85
9.2.3. Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη	92
α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης	93
β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξάμηνου	99
γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξάμηνου	102
9.3. Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής	
9.3.1. Χειμερινό Εξάμηνο	106
9.3.2. Εαρινό Εξάμηνο	124
9.4. Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας	144
10. Κατατακτήριες Εξετάσεις	147
11. Μεταπτυχιακές Σπουδές	
11.1. Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό των Π.Μ.Σ.	149
11.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)	
11.2.1. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία	152
11.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές	158
11.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική	165
11.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης	170
12. Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης	
12.1. Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής	174
12.2. Οδηγίες για Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής	175
12.3. Κανονισμός Υποχρεώσεων Υποψηφίων Διδακτόρων	176
13. Μέλη Επιστημονικού - Διδακτικού Προσωπικού (Βιογραφικά)	177

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Αγαπητοί φίλοι,

Ο ανά χείρας οδηγός σπουδών έχει ως στόχο την ενημέρωση των φοιτητών για το πρόγραμμα, τις λειτουργίες και τις υποδομές του Τμήματος Π.Ε.Δ.Δ. Ειδικά εφέτος έχει ιδιαίτερη σημασία διότι για τρίτη χρονιά εφαρμόζεται το νέο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος το οποίο χαρακτηρίζεται από πολλές σημαντικές αλλαγές τόσο ως προς τα διδασκόμενα μαθήματα όσο και ως προς τους θεσμούς και τις διαδικασίες που λειτουργούν στο Τμήμα μας.

Ελπίζουμε ότι οι αλλαγές που έχουν γίνει ενισχύουν περισσότερο τις σχέσεις των φοιτητών με τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος προς όφελος της ποιότητας των σπουδών τους και ταυτόχρονα εμπλουτίζουν τις δεξιότητες και τις γνώσεις που παρέχονται από το Τμήμα.

Ενδεικτικά σημειώνω ορισμένα στοιχεία που πρέπει να προσεχθούν και να αξιοποιηθούν από τους φοιτητές.

- Λειτουργεί ο θεσμός του προσωπικού ακαδημαϊκού Συμβούλου. Όλοι οι πρωτοετείς φοιτητές μοιράζονται μεταξύ των μελών ΔΕΠ του Τμήματος κατ' αλφαβητική σειρά. Οι φοιτητές έχουν την δυνατότητα να απευθύνονται στον Σύμβουλό τους για όλα τα ακαδημαϊκά ζητήματα που τους απασχολούν κατά την διάρκεια των σπουδών τους στο Τμήμα.
- Ισχύει ο θεσμός της Διπλωματικής Εργασίας, σε προαιρετική βάση, η οποία και έχει αυξημένο βάρος στην διαμόρφωση του τελικού βαθμού του πτυχίου.
- Προσφέρονται μαθήματα επιλογής ήδη από το τέταρτο εξάμηνο σπουδών και θεσμοθετούνται μαθήματα ελεύθερης επιλογής.
- Προσφέρονται εκτός υπολογισμού του τελικού βαθμού του πτυχίου δύο μαθήματα Διδακτικής των Κοινωνικών Επιστημών και Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης για την διευκόλυνση των αποφοίτων μας στην αγορά εργασίας.
- Αλλάζει ο τρόπος υπολογισμού του βαθμού του πτυχίου καθώς όλα τα μαθήματα θα έχουν το ίδιο βάρος στον τελικό υπολογισμό.
- Δίνεται μεγαλύτερη έμφαση σε μαθήματα υποδομής, πολιτική φιλοσοφία, πολιτική θεωρία και στη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών (ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι) κατά τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα του κορμού με σκοπό να δημιουργηθεί ένα καλύτερο υπόβαθρο για την συνέχεια των σπουδών των φοιτητών μας στα τέσσερα εξάμηνα της κατεύθυνσης.

Πιστεύω ότι το πρόγραμμα που παρουσιάζεται στις επόμενες σελίδες προκαλεί το ενδιαφέρον και μπορεί να λειτουργήσει ως κίνητρο για ουσιαστική ενασχόληση με τον χώρο της πολιτικής επιστήμης.

Με ευχές για μια γόνιμη και δημιουργική χρονιά

Χρήστος Λυριντζής, Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος

Όπως αναφέρεται στον Πρόλογο το παρόν πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης τροποποιήθηκε και λειτουργεί με τη νέα του μορφή από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006. Η αναμόρφωση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της δράσης του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) «Αναβάθμιση Προπτυχιακών Προγραμμάτων Σπουδών».

Το αναμορφωμένο πρόγραμμα περιέχει σειρά καινοτομιών που στοχεύουν στην αναβάθμιση των σπουδών και στην ενδυνάμωση του επαγγελματικού κύρους του πτυχίου. Οι αλλαγές που έγιναν δεκτές από τη Γ.Σ. του Τμήματος είναι αναμφίβολα σημαντικές και εκτίθενται συνοπτικά στον πρόλογο του Προέδρου.

Ωστόσο, σημειώνω ότι το περιβάλλον πεδίο του Τμήματος μετασχηματίζεται συνεχώς. Κατά συνέπεια η μεταρρυθμιστική προσπάθεια θα πρέπει να συνεχιστεί, ώστε η προσφορά του Τμήματος να ανταποκρίνεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες απαιτήσεις σε παραγωγή και μετάδοση γνώσεων και δεξιοτήτων.

Το αναμορφωμένο πρόγραμμα εγκρίθηκε από τη Γ.Σ. του Τμήματος στις 14 Δεκεμβρίου 2004.

Καθηγητής, Παναγιώτης Καζάκος

Υπεύθυνος Έργου

Για την Αναμόρφωση του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών

(Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.)

1. ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ 2007-2008

Χειμερινό Εξάμηνο

Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 24 Σεπτεμβρίου 2007
έως & Παρασκευή 21 Δεκεμβρίου 2007
Περίοδος εξετάσεων: από Δευτέρα 14 Ιανουαρίου 2008
έως & Δευτέρα 4 Φεβρουαρίου 2008

Επίσημες αργίες

Εθνική εορτή: Κυριακή 28 Οκτωβρίου 2007
Πολυτεχνείο: Σάββατο 17 Νοεμβρίου 2007
Διακοπές Χριστουγέννων-
Νέου έτους: από Δευτέρα 24 Δεκεμβρίου 2007
έως & Δευτέρα 7 Ιανουαρίου 2008
Πανεπιστημιακή εορτή
Τριών Ιεραρχών: Τετάρτη 30 Ιανουαρίου 2008

Εαρινό Εξάμηνο

Περίοδος διδασκαλίας: από Δευτέρα 11 Φεβρουαρίου 2008
έως & Παρασκευή 30 Μαΐου 2008
Περίοδος εξετάσεων: από Δευτέρα 9 Ιουνίου 2008
έως & Δευτέρα 30 Ιουνίου 2008

Επίσημες Αργίες

Καθαρά Δευτέρα: Δευτέρα 10 Μαρτίου 2008
Εθνική εορτή: Τρίτη 25 Μαρτίου 2008
Διακοπές Πάσχα: από Δευτέρα 21 Απριλίου 2008
Έως & Κυριακή 4 Μαΐου 2008
Πρωτομαγιά: Πέμπτη 1 Μαΐου 2008
Αγίου Πνεύματος: Δευτέρα 16 Ιουνίου 2008

Διακοπή μαθημάτων: Την ημέρα των φοιτητικών εκλογών και
την επομένη.

Εξεταστική περίοδος Σεπτεμβρίου: από Δευτέρα 1 Σεπτεμβρίου 2008
έως & Παρασκευή 19 Σεπτεμβρίου 2008

* Επίσημη αργία για τη Σχολή ΝΟΤΕ έχει καθοριστεί η 20^η Φεβρουαρίου,
ημέρα εξέγερσης των φοιτητών της Νομικής Σχολής.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Πρόεδρος του Τμήματος

Χρήστος Λυριντζής 210 3688902

Αναπληρωτής Πρόεδρος

Ναπολέον Μαραβέγιας 210 3688909

Γραμματέας

Ελένη-Αναστασία Ζουλούμη-Γιόκαρη 210 3688984

Γραμματεία Τμήματος

Διεύθυνση: Ομήρου 19 (6ος όροφος), Αθήνα, Τ.Κ. 106 72

τηλ. 210 3688912-18, fax: 210 3688920

Site του Τμήματος: www.pspa.uoa.gr

Διοικητικό Προσωπικό

Διοικητικό Τμήμα: Αναστασία Φιλίππου 210 3688916

Φοιτητικό Τμήμα: Γεώργιος Ασπρίδης 210 3688914

Αλέξιος Παναγιωτόπουλος 210 3688915

Ελένη Σαρρή 210 3688912

Ζαχαρίας Τριγάζης

Αικατερίνη Φώτου 210 3688913

Τμήμα Συγγραμμάτων: Κωνσταντία Χριστοδούλου 210 3688917

Τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών: Ιωάννα Νάνου 210 3688919

Κλητήρας: Παγώνα Κούτελα-Σάσσαρη 210 3688918

Βιβλιοθήκη Τμήματος

Διεύθυνση: Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη, (5^{ος} και 6^{ος} όροφος).

τηλ. 210 3689533, 3245885

Βιβλιοθηκονόμοι

Μαρίκα Αρζουμάν

Ευαγγελία Βολουδάκη

Ασημίνα Περρή

Αίθουσες Διδασκαλίας

Σίνα 3 - Νέο Κτίριο Ν.Ο.Π.Ε.

Αιόλου 42-44 (αίθουσες διδασκαλίας Π.Μ.Σ.)

Ομήρου 19, 5ος όροφος (αίθουσα σεμιναρίων)

Ξενοφώντος 4, 6^{ος} όροφος

Αίθουσα Οικονομίδου

Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τμήματος

Τηλέμαχος Κουγγουλέρης

Αλεξάνδρα Κυπαρίσση

Καθηγητής από άλλο Τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών

Λίνος - Αλέξανδρος Σισιλιάνος, Αναπλ. Καθηγητής του Τμήματος Νομικής

Για το π.ε. 2007-2008 βρίσκονται σε εκπαιδευτική άδεια τα μέλη ΔΕΠ:

Π. Βαλλιάνος (από 1 Σεπτεμβρίου 2007 έως 31 Αυγούστου 2008)

Γ. Κουζέλης (από 1 Μαρτίου 2008 έως 30 Ιουνίου 2008)

Κ. Μπότσιου (από 1 Οκτωβρίου 2007 έως 29 Φεβρουαρίου 2008)

Ν.-Κ. Χλέπας (από 1 Οκτωβρίου 2007 έως 29 Φεβρουαρίου 2008)

ΤΟΜΕΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθύντρια

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα 210 3688938

Καθηγητές

Νικηφόρος Διαμαντούρος * 210 3688929

Πασχάλης Κιτρομηλίδης 210 3688926

Χρήστος Λυριντζής 210 3688902

Γεώργιος Μαυρογορδάτος 210 3688943

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα 210 3688938

Μιχαήλ Σπουρδαλάκης 210 3688908

Αναπληρωτής Καθηγητής

Περικλής Βαλλιάνος 210 3688925

Επίκουροι Καθηγητές

Γρηγόριος Μολύβας 210 3688926

Δημήτριος Σωτηρόπουλος 210 3688903

Επιστημονική Συνεργάτης

Αικατερίνη Γιαννακάκου 210 3688907

Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τομέα

Θεοδώρα Θεοδοσοπούλου 210 3688901

* Σε αναστολή καθηκόντων

ΤΟΜΕΑΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ

Διευθυντής

Κύρκος Δοξιάδης 210 3688939

Καθηγητές

Γεράσιμος Κουζέλης 210 3688909

Ηλίας Νικολακόπουλος 210 3688910

Αναπληρωτές Καθηγητές

Κύρκος Δοξιάδης 210 3688939

Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσος 210 3689397

Επίκουρος Καθηγήτρια

Ιωάννα Καυταντζόγλου 210 3688944

Λέκτορας

Κωνσταντίνα Μπότσιου 210 3688943

Παναγιώτης-Γεώργιος Παναγιωτόπουλος 210 3688942

Πανεπιστημιακή Βοηθός

Ειρήνη-Ροζαλίνα Παπαγαλάνη-Καλαφάτη 210 3688942

Επιστημονική Συνεργάτης

Ειρήνη Αθανασιάδου - Λαμπριανού 210 3688907

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διευθυντής

Παναγιώτης Ιωακειμίδης 210 3688931

Καθηγητές

Ιωάννης Βαληνάκης * 210 3631039

Αθανάσιος Βερέμης 210 3242321

Χαριτίνη Δίπλα 210 3688930

Παναγιώτης Ιωακειμίδης 210 3688931

Παναγιώτης Καζάκος 210 3688945

Ναπολέων Μαραβέγιας 210 3688909

Χρήστος Ροζάκης * 210 3688933

Μιχαήλ Τσινισιζέλης 210 3688941

Λουκάς Τσούκαλης 210 3688931

Αναπληρωτής καθηγητής

Κωνσταντίνος Υφαντής 210 3688934

Επίκουροι Καθηγητές

Πάρις Βαρβαρούσης 210 3688940

Αντώνιος Κόντης 210 3688935

Λέκτορες

Εκάβη Αθανασοπούλου 210 3688927

Σουζάννα Βέρνυ 210 3688927

Εμμανουέλλα Δούση 210 3688945

Νικόλαος Κουτσιαράς 210 3688935

Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τομέα

Ευαγγελία Βολουδάκη 210 3689533

Ασημίνα Περρή 210 3689537

* Σε αναστολή καθηκόντων

ΤΟΜΕΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Διευθυντής

Γεώργιος Σωτηρέλης 210 3688933

Καθηγητές

Αντώνιος Μακρυδημήτρης 210 3688921

Γεώργιος Παπαδημητρίου* 210 3688922

Καλλιόπη Σπανού 210 3688904

Γεώργιος Σωτηρέλης 210 3688933

Ιωάννης Υφαντόπουλος 210 3688924

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης 210 3688923

Αναπληρωτές Καθηγητές

Ιωάννης Τασόπουλος 210 3688933

Νικόλαος - Κομνηνός Χλέπας 210 3688937

Επίκουροι Καθηγητές

Αλέξιος Μητρόπουλος 210 3688936

Λέκτορας

Χαράλαμπος Κουταλάκης 210 3688923

Επιστημονική Συνεργάτης

Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά 210 3688936

Ειδικό Τεχνικό Εργαστηριακό Προσωπικό του Τομέα

Δήμητρα Σταυροπούλου 210 3688937

* Σε αναστολή καθηκόντων

3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

3.1. Σύντομο Ιστορικό

Το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης είναι το νεότερο από τα τρία τμήματα της Σχολής Νομικών, Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Όπως υποδηλώνει ο τίτλος της Σχολής, τα άλλα Τμήματά της είναι το Τμήμα Νομικής και το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών.

Η ανεξάρτητη λειτουργία του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης άρχισε το 1982, με την εφαρμογή του Νόμου 1268/1982 (ΕΤΚ Α', φ. 87/16.7.1982). Ως τότε είχε λειτουργήσει για πολλά χρόνια με διάφορες μορφές, χωρίς διοικητική αυτοτέλεια, ως μέρος της Νομικής Σχολής. Αρχικά λειτούργησε ως Τμήμα Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, ως χωριστή "κατεύθυνση" (όπως θα λέγαμε σήμερα) στο τελευταίο έτος σπουδών. Αργότερα, απέκτησε πιο αυτόνομη υπόσταση, πάντοτε στο πλαίσιο της Νομικής Σχολής, ως Τμήμα Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών.

3.2. Το Αντικείμενο του Τμήματος

Το Τμήμα έχει ως αποστολή την καλλιέργεια της Πολιτικής Επιστήμης σε πέντε βασικές διαστάσεις: την Πολιτική Ανάλυση, τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές, τη Διοικητική Επιστήμη, την Κοινωνική Θεωρία και την Κοινωνική Πολιτική. Το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος επιδιώκει την κατάρτιση των φοιτητών στις θεμελιώδεις έννοιες, τις βασικές μεθόδους και τους προβληματισμούς της συστηματικής ανάλυσης των πολιτικών, κοινωνικών, πολιτειακών και διεθνών φαινομένων.

Η εκπαιδευτική φιλοσοφία του Τμήματος εκφράζεται από την οικοδόμηση του προγράμματος σπουδών σε δύο διαδοχικές φάσεις, που διαρκούν τέσσερα εξάμηνα η καθεμία. Κατά πρώτο λόγο, οι φοιτητές παρακολουθούν ένα πρόγραμμα που τοποθετεί την Πολιτική Επιστήμη, στις βασικές παραμέτρους της, στο γενικότερο χώρο των Κοινωνικών Επιστημών, ενώ παράλληλα προσδίδει μια ευρύτερη εποπτεία των επιμέρους κλάδων που συνθέτουν το περιεχόμενό της.

Το νέο πρόγραμμα εκφράζει τη φιλοσοφία του Τμήματος που αποβλέπει στο συνδυασμό της συνολικής θεώρησης και την προσέγγιση των κοινωνικών επιστημών με την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων σε συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Σε αυτήν τη βάση οικοδομούνται οι Κύκλοι Σπουδών που αποσκοπούν στην εξοικείωση των φοιτητών με έναν από τους κύριους χώρους της ερευνητικής και επαγγελματικής εξειδίκευσης του Τμήματος.

Το Τμήμα αποσκοπεί στην παροχή τόσο της γενικής παιδείας, στο μέτρο του δυνατού, όσο και της επιστημονικής εξειδίκευσης, προετοιμάζοντας τους φοιτητές και για μεταπτυχιακές σπουδές.

Με τον τρόπο αυτό ανοίγει ο δρόμος για την επαγγελματική απασχόληση των αποφοίτων σε περιοχές, όπως η πολιτική ανάλυση, η πολιτική θεωρία, η κοινωνιολογία, η κοινωνική πολιτική, οι διεθνείς σχέσεις, η ελληνική και διεθνής (ιδιαίτερα κοινοτική) διπλωματία, η δημόσια διοίκηση και η τοπική αυτοδιοίκηση σε εθνικούς και διεθνείς, ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, επιχειρήσεις κ.α.

3.3. Δομή και Λειτουργία του Τμήματος

Με στόχο τον καλύτερο συντονισμό της εκπαιδευτικής και ερευνητικής λειτουργίας, το Τμήμα είναι οργανωμένο σε Τομείς που αντιστοιχούν σε επιμέρους γνωστικά πεδία, στους οποίους είναι κατανεμημένο το διδακτικό του προσωπικό. Ο Διευθυντής του κάθε Τομέα εκλέγεται από τα μέλη του.

Οι Τομείς του Τμήματος είναι τέσσερις:

1. Τομέας Πολιτικής Επιστήμης
2. Τομέας Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας
3. Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
4. Τομέας Διοικητικής Επιστήμης

Το ανώτατο όργανο του Τμήματος είναι η Γενική Συνέλευση (Γ.Σ.), που αποτελείται από όλα τα μέλη του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ) καθώς επίσης και από εκπροσώπους των άλλων κατηγοριών επιστημονικού προσωπικού και των φοιτητών.

Όταν ο αριθμός των μελών ΔΕΠ υπερβεί τους σαράντα, στη Γ.Σ. μετέχουν τριάντα εκπρόσωποι του ΔΕΠ που εκλέγονται με τις διαδικασίες που ορίζει ο νόμος. Στη Γ.Σ. προεδρεύει ο Πρόεδρος του Τμήματος, ο οποίος εκλέγεται μαζί με τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, κάθε δύο χρόνια. Οι αρμοδιότητες της Γ.Σ. προβλέπονται λεπτομερώς από τη σχετική νομοθεσία.

Το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) είναι το δεύτερο κύριο όργανο του Τμήματος. Αποτελείται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τον Αναπληρωτή Πρόεδρο, τους Διευθυντές των Τομέων, δύο εκπροσώπους των φοιτητών και τον εκπρόσωπο των Ειδικών Μεταπτυχιακών Υποτρόφων και των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος.

Το Δ.Σ. έχει σημαντικές αρμοδιότητες ως προς την όλη λειτουργία του Τμήματος, αλλά και ως προς τις ατομικές υποθέσεις των φοιτητών.

4. ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

4.1. Δομή

Η φοίτηση στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης διαρθρώνεται σε οκτώ εκπαιδευτικά εξάμηνα, που το καθένα τους διαρκεί τουλάχιστον δεκατρείς εβδομάδες. Οι σπουδές στο Τμήμα διαιρούνται σε "κορμό" και σε "κύκλους σπουδών". Ο κορμός καλύπτει τα πρώτα τέσσερα εξάμηνα. Στα τρία πρώτα εξάμηνα τα διδασκόμενα μαθήματα είναι κοινά για όλους τους φοιτητές. Στο τέταρτο εξάμηνο γίνεται εισαγωγή επιλογών προκειμένου οι φοιτητές/τριες να εξοικειωθούν με τους κύκλους σπουδών, ώστε να μπορούν στη συνέχεια να επιλέξουν κατεύθυνση.

Κατά τα τέσσερα τελευταία εξάμηνα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες έχουν την ευκαιρία να επιλέξουν τον "κύκλο σπουδών" τους, δηλαδή το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Η διαίρεση αυτή, το περιεχόμενο της οποίας διευκρινίζεται πιο κάτω, βασίζεται στην αντίληψη ότι στα μαθήματα κορμού και στα μαθήματα των κύκλων σπουδών αντιστοιχούν διαφορετικές επιστημονικές και παιδαγωγικές προσεγγίσεις και μέθοδοι.

Επίσης προστίθενται δύο μαθήματα σχετικά με τη διδασκαλία των κοινωνικών επιστημών που ικανοποιούν τις απαιτήσεις για διδακτική επάρκεια των αποφοίτων (αφορά τους φοιτητές που βρίσκονται ήδη στο Ζ' και στο Η' εξάμηνο των σπουδών τους και μετά) και ένα εργαστηριακό μάθημα για τη χρήση των Η/Υ στην έρευνα (αφορά τους φοιτητές που βρίσκονται ήδη στο ΣΤ' και στο Η' εξάμηνο των σπουδών τους και μετά). Τα μαθήματα αυτά είναι προαιρετικά και εκτός βαθμολογίας.

Το εκπαιδευτικό έργο αρχίζει το Σεπτέμβριο και τελειώνει τον Ιούνιο κάθε ακαδημαϊκού έτους, περιλαμβάνοντας και τις εξεταστικές περιόδους του Σεπτεμβρίου, του Φεβρουαρίου και του Ιουνίου.

4.2. Σύμβουλος Σπουδών

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες από το πρώτο έτος των σπουδών τους κατανέμονται σε ομάδες (θα υπάρξει ανακοίνωση από τη Γραμματεία) με έναν υπεύθυνο καθηγητή (Σύμβουλο Σπουδών).

Κάθε φοιτητής θα έχει τη δυνατότητα να απευθύνεται στον Προσωπικό του Σύμβουλο Σπουδών, για ζητήματα που αφορούν το πρόγραμμα, την επιλογή των μαθημάτων και της κατεύθυνσης, την πτυχιακή εργασία του καθώς και οτιδήποτε σχετίζεται με τη λειτουργία του Τμήματος και την οργάνωση των σπουδών του.

4.3. Κορμός και Κύκλοι Σπουδών

Τα μαθήματα κορμού έχουν ως σκοπό να προσφέρουν τα βασικά μεθοδολογικά εργαλεία, τις γνώσεις και το πλαίσιο αναφοράς της Πολιτικής Επιστήμης και των Κοινωνικών Επιστημών γενικότερα, καθώς και μια εισαγωγή στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα του κλάδου. Επειδή ορισμένα από τα μαθήματα είναι κοινά και ο αριθμός των φοιτητών που τα παρακολουθούν αρκετά μεγάλος, καταβάλλεται προσπάθεια, στο μέτρο του δυνατού, κατάτμησης των ακροατηρίων με παράλληλη διδασκαλία από περισσότερους διδάσκοντες.

Η περαιτέρω εμβάθυνση και ως ένα βαθμό εξειδίκευση γίνεται στα τελευταία τέσσερα εξάμηνα των σπουδών, κατά τη διάρκεια των οποίων οι φοιτητές επιλέγουν το επιστημονικό πεδίο της προτίμησής τους. Οι ειδίκευσεις αυτές δεν αναγράφονται στον τίτλο σπουδών των αποφοίτων, φαίνονται όμως από τα μαθήματα που έχει επιλέξει κάθε φοιτητής. Ταυτόχρονα το Τμήμα χορηγεί ειδική βεβαίωση στην οποία προσδιορίζεται η ειδίκευση. Οι σπουδές στο Τμήμα περιλαμβάνουν σήμερα τρεις Κύκλους Σπουδών:

- Κύκλος Σπουδών Πολιτικής Ανάλυσης
- Κύκλος Σπουδών Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
- Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης

Ένας τέταρτος Κύκλος Σπουδών με αντικείμενο την Κοινωνική Πολιτική έχει ήδη οργανωθεί και η Γενική Συνέλευση του Τμήματος θα αποφασίσει για την έναρξη λειτουργίας του, μόλις εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις που αφορούν στη στελέχωση κ.α.

Η φοίτηση κατά τους Κύκλους Σπουδών περιλαμβάνει μαθήματα υποχρεωτικά, μαθήματα ειδικής επιλογής και μαθήματα ελεύθερης επιλογής. Τα πρώτα καλύπτουν βασικά γνωστικά αντικείμενα του Κύκλου Σπουδών, ενώ τα υπόλοιπα τα συμπληρώνουν ή τα προεκτείνουν.

Ειδικότερα, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες κάθε Κύκλου Σπουδών παρακολουθούν κάθε εξάμηνο δύο υποχρεωτικά μαθήματα, ένα μάθημα ειδικής επιλογής και δύο μαθήματα ελεύθερης επιλογής.

Κάθε κατεύθυνση (κύκλος), προσφέρει οκτώ υποχρεωτικά μαθήματα και ορίζει τουλάχιστον οκτώ μαθήματα ειδικής επιλογής. Για τα μαθήματα ειδικής επιλογής οι φοιτητές/τριες που ακολουθούν μια κατεύθυνση πρέπει να επιλέξουν υποχρεωτικώς τέσσερα, ένα σε κάθε εξάμηνο. Επιπλέον συντάσσεται κοινός κατάλογος όλων των κατευθύνσεων με μαθήματα ελεύθερης επιλογής, εκ των οποίων οι φοιτητές θα επιλέγουν οκτώ, στα τέσσερα εξάμηνα σπουδών.

Τα μαθήματα ειδικής επιλογής μιας κατεύθυνσης ισχύουν ως μαθήματα ελεύθερης επιλογής στις άλλες κατευθύνσεις.

Συνιστάται στους φοιτητές να έχουν αντιμετωπίσει επιτυχώς τα μαθήματα του κορμού που έχουν ιδιαίτερη σημασία για την κατεύθυνση (κύκλο)

προκειμένου να είναι σε θέση να παρακολουθήσουν τα μαθήματα από το Ε' εξαμήνο.

Οι φοιτητές του Ε' εξαμήνου πρέπει να δηλώσουν έως την 30ή Οκτωβρίου τον Κύκλο Σπουδών στον οποίο επιθυμούν να ενταχθούν. Επίσης οι φοιτητές των εξαμήνων Ε' έως Η' θα πρέπει να δηλώσουν τα μαθήματα επιλογής τους έως την 30ή Οκτωβρίου για τα χειμερινά εξάμηνα και έως την 31ή Μαρτίου για τα εαρινά.

Όσοι δεν δηλώσουν έγκαιρα την προτίμησή τους, δεν κατανέμονται στους Κύκλους Σπουδών και στα μαθήματα επιλογής.

4.4. Πρακτική Άσκηση

Το Τμήμα προωθεί στα πλαίσια των δυνατοτήτων του την πρακτική άσκηση των φοιτητών και φοιτητριών του.

Τα τελευταία χρόνια οργανώθηκαν προγράμματα πρακτικής άσκησης των φοιτητών και φοιτητριών μας στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα, όπως επίσης και σε ερευνητικά ιδρύματα της χώρας μας.

Με τη συμμετοχή του Τμήματος μας στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Επαγγελματικής Κατάρτισης ελπίζεται ότι θα διευρυνθεί το φάσμα των παρεχομένων ευκαιριών για ευρύτερη συμμετοχή των φοιτητών μας σε προγράμματα του Δεύτερου Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που αφορούν την πρακτική άσκηση των φοιτητών μας σε θέματα συναφή με τις παραπάνω δραστηριότητες.

4.5. Οι Εξετάσεις

Οι εξετάσεις γίνονται στο τέλος κάθε εξαμήνου (Ιανουάριο - Φεβρουάριο και Ιούνιο), καθώς και το Σεπτέμβριο, όπου διεξάγονται οι επαναληπτικές εξετάσεις του προηγούμενου έτους. Στις εξεταστικές περιόδους, στο τέλος του χειμερινού και του εαρινού εξαμήνου, εξετάζονται τα μαθήματα που διδάχθηκαν κατά τη διάρκειά του. Κατά την εξεταστική περίοδο του Σεπτεμβρίου εξετάζονται όλα τα μαθήματα, ανεξάρτητα από το εξάμηνο στο οποίο διδάχθηκαν.

Οι εξετάσεις είναι γραπτές ή και προφορικές κατά την κρίση του διδάσκοντος. Επίσης μπορεί να στηρίζονται σε ειδικά θέματα ή εργαστηριακές ασκήσεις. Σε περίπτωση αποτυχίας ή μη συμμετοχής στις εξεταστικές περιόδους του Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και Ιουνίου, οι φοιτητές μπορούν να εξετασθούν πάλι το Σεπτέμβριο. Εάν αποτύχουν και τότε, είναι υποχρεωμένοι να επαναλάβουν το μάθημα την επόμενη φορά που θα διδαχθεί. Οι φοιτητές που απέτυχαν στις εξετάσεις των μαθημάτων ειδικής και ελεύθερης επιλογής, έχουν το δικαίωμα ή να επαναλάβουν το μάθημα ή να το αντικαταστήσουν με άλλο μάθημα επιλογής που προσφέρεται στο ίδιο εξάμηνο.

Κάθε φοιτητής μπορεί να επαναλάβει σε κάθε εξάμηνο έως τρία μαθήματα επιπλέον των μαθημάτων του εξαμήνου κανονικής φοίτησής του. Κατά συνέπεια, μπορεί να εξετασθεί κατά την αντίστοιχη εξεταστική περίοδο μόνο σε τρία επιπλέον μαθήματα.

Για τους φοιτητές που βρίσκονται στο τέλος των σπουδών τους και τους υπολείπονται μόνο έως τρία εξαμηνιαία μαθήματα για τη λήψη του πτυχίου, προβλέπεται η κατ' εξαίρεση δυνατότητα να εξετασθούν, μετά από ειδική συνεννόηση με τους διδάσκοντες, έστω και αν τα μαθήματα αυτά δεν αντιστοιχούν στην εξεταστική περίοδο του εξαμήνου.

4.6. Πτυχιακή Εργασία

Στο πλαίσιο ενός μαθήματος, οι φοιτητές έχουν τη δυνατότητα συγγραφής διπλωματικής εργασίας, χωρίς αυτή να είναι υποχρεωτική. Η πτυχιακή εργασία είναι αυξημένων απαιτήσεων όχι μόνον ως προς την έκτασή της (περίπου 10.000 λέξεις) αλλά και ποιοτικά, καθώς θα πρέπει να ακολουθεί αυστηρά το τυπικό μιας επιστημονικής εργασίας και να διαθέτει ένα βαθμό πρωτοτυπίας. Οι διπλωματικές εργασίες είναι ατομικές.

Η βαθμολόγηση της πτυχιακής εργασίας στηρίζεται στη δεκαβάθμια κλίμακα αλλά για τον υπολογισμό της στον βαθμό του πτυχίου έχει αυξημένη βαρύτητα. Η βαθμολογία ορίζεται από 0-10, οι διδακτικές μονάδες ορίζονται (10) και το πτυχίο όσων περατώσουν επιτυχώς τη ΔΕ θα υπολογίζεται με 50 μαθήματα.

Διπλωματικές εργασίες μπορούν να αναλάβουν φοιτητές:

- που οφείλουν έως τρία (3) μαθήματα από προηγούμενα εξάμηνα,
- που κατά τη στιγμή ανάληψης της διπλωματικής είναι εγγεγραμμένοι στο όγδοο (8^ο), ένατο (9^ο) και δέκατο (10^ο) εξάμηνο σπουδών,
- που δεν έχουν προηγουμένως αναλάβει διπλωματική και έχουν αποτύχει.

Δηλώσεις ανάληψης διπλωματικής εργασίας (μετά από συνεννόηση και έγκριση του επιβλέποντος) γίνονται δεκτές μέχρι τέλος Οκτωβρίου για το χειμερινό και μέχρι τέλος Μαρτίου για το εαρινό εξάμηνο. Η διάρκεια εκπόνησης της εργασίας ορίζεται στο ένα (1) ακαδημαϊκό εξάμηνο και μπορεί να δοθεί παράταση τριών (3) μηνών μετά από σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος.

Δ.Ε. μπορούν να αναλαμβάνουν όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, ανεξαρτήτως κατεύθυνσης.

4.7. Υπολογισμός του Βαθμού στο Πτυχίο

1. Ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου των φοιτητών που θα αποφοιτήσουν από το 2006 και μετά και δεν έχουν εκπονήσει διπλωματική εργασία υπολογίζεται ως εξής:

Άθροισμα των Βαθμών των 40 Μαθημάτων

40

2. Ο υπολογισμός του βαθμού του πτυχίου των φοιτητών που θα αποφοιτήσουν από το 2006 και μετά και εκπονούν διπλωματική εργασία είναι ο εξής:

Άθροισμα Βαθμών των 40 Μαθημάτων (χωρίς Δ.Ε.)+Βαθμός Δ.Ε. x 10

50

3. Για τους φοιτητές των προηγούμενων ετών ισχύουν συγκεκριμένες διατάξεις, για τις οποίες υπάρχει ειδικό έντυπο στη Γραμματεία του Τμήματος.

4.8. Συγγράμματα

Οι διδάσκοντες, πληροφορούν τους φοιτητές/τριες κατά τις παραδόσεις τους, για τα συγγράμματα που πρέπει να μελετήσουν στο πλαίσιο κάθε μαθήματος και τη δωρεάν διανομή τους. Οι φοιτητές/τριες προμηθεύονται τα συγγράμματα από τους οικείους εκδοτικούς οίκους, επιδεικνύοντας τη φοιτητική τους ταυτότητα.

Οι ακόλουθοι εκδοτικοί οίκοι εκδίδουν συγγράμματα που διανέμονται στους φοιτητές:

"ΒΑΝΙΑΣ"Ιωάννης Κων. Σεμελίδης	Πλ. Αγ. Γεωργίου 10 Θεσ/νίκη	2310-218 963
ICON INTERNATIONAL	Δημητρακοπούλου 49Α	210-9248534
INTERBOOKS Σ.Θ. Τυροβόλα & ΣΙΑ Ο.Ε.	Ιπποκράτους 18 Τ.Κ. 106 80	210-3633629
LEADER BOOKS	Ιπποκράτους 22	
LIBRO	Γλύκωνος 10 - 12	210-7228647
Team	Πιττακού 8	210-3222243
ΑΚΑΔ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ (Σμυρνιωτάκης)	Εμμ. Μπενάκη 18	210-3810233 210-8010021
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ	Σόλωνος 133 - 2ος όροφος	210-3806305
ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑΣ	Ασκληπιού 46	210-3615440
ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΙΣ/ ΟΔΥΣΣΕΑΣ	Δαφνομήλη & Α. Μωραΐτου 3	210-3625575
Γ. Δαρδανός	Διδότου 37	210-3622337 210-3808334
ΓΑΛΛΙΟΣ	Κολοκοτρώνη 19	210-3227840 210-3231741
ΓΝΩΣΗ (Πρωτοπορεία)	Γραβιάς 9-13	
Ε.Κ.Κ.Ε.	Μεσογείων 12 - 3ος όροφος	210-748913-3

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 21ου	Μαυρομιχάλη 15	210-3639336
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝ - ΙΩΝ	Συμπληγάδων 7 12131 Περιστέρι	210-5771908
ΕΚΔΟΤΙΚΗ "ΕΡΜΗΣ"	Κ. Σμολένσκη 34	210-3645625
ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗΣ	Πανεπιστημίου	210-3314180
ΕΛΙΑΜΕΤ	Ξενοφώντος 4	210-3315022-5
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ	Εμ. Μπενάκη 59 Τ.Κ.: 106 81	210-3302415 210-3301792
ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔ.	Θεμιστοκλέους 37	210-3802644
ΕΝΔΟΧΩΡΑ	Σίνα 14	
ΕΞΑΝΤΑΣ	Ζωοδόχου Πηγής 34, Τζαβέλα 1	210-3813065 210-3804885
ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ	Εμ. Μπενάκη 97	210-3815152
ΕΣΤΙΑ	Ευριπίδου 84 Τ.Κ.:105 53	210-3213030
ΕΥΑΓ. ΜΠΕΝΟΥ	Φερών 3 & Πατησίων 71 Τ.Κ.10434 Αθήνα	210-8251202
ΗΒΟΣ	Σόλωνος 85	
ΘΕΜΕΛΙΟ	Σόλωνος 84	210-3602646 210-3608180
ΙΝΕ-ΓΣΕΕ	Εμμ. Μπενάκη 71α	210-332 7746 210-3327747
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΛΠΟΥΖΟΣ & ΣΙΑ ΟΕ "ΣΤΑΧΥ"	Κιάφας 3	
ΚΑΠΟΛΑ ΠΑΓΩΝΑ "ΝΗΣΟΣ"	Σαρρή 14 Τ.Κ. 105 53	210-3250058
ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ	Ιπποκράτους 8	210-3615156
ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗΣ	Ζαλόγγου 11 Τ.Κ. 106 78	210-3301208
ΚΑΤΑΡΤΙ	Μαυρομιχάλη 9	210-3601271 210-3604793
ΚΕΔΡΟΣ (ΡΑΠΤΙΑΣ)	Γενναδίου 3 (πίσω από Ζ. Πηγής)	210-3809714
ΚΕΡΚΥΡΑ	Βλαχάβα 6-8	210-3314714
	Πατησίων 75	
Μ.Ι.Ε.Τ	Θουκυδίδου 13 Τ.Κ.: 105 58	210-3221335
ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ	Ασκληπιού 18 Τ.Κ. 106 80	210-3003500
ΜΠΟΥΚΟΥΜΑΝΗΣ	Μαυρομιχάλη 1	210-3618502
ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ	Στοά Βιβλίου (Πεσματζόγλου 5)	210-3610589
ΝΕΦΕΛΗ	Ασκληπιού 6 36.39.962	210-3607744

ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	Μαυρομιχάλη 23	210-3678800
Π. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ	Σανταρόζα 3	210-3310454
ΠΑΝΕΠΙΣΤ. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ	Μάνης 5	210-3818372
ΠΑΠΑΔΗΜΑΣ	Ιπποκράτους 8	
ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ	Νικηταρά 2 & Εμ.Μπενάκη 17 Τ.Κ. 106 78	210-3822496 210-3838020
ΕΠΙΚΕΝΤΡΟ	ΚΙΑΦΑΣ 5 Τ.Κ. 10678	210-3811077
ΠΑΤΑΚΗΣ	Βαλτετσίου 14 (σφραγ) Ε. Μπενάκη 16	210-3650012 210-3638362
ΠΛΕΘΡΟΝ	Μασσαλίας 20α Τ.Κ. 106 80	210-3645057
ΠΟΙΟΤΗΤΑ - Βασιλική Γυφτάκη	Ζαν Μωρέας 4, ΤΚ: 117 41	210-9215842
ΠΟΛΙΣ	Ομήρου 32 Τ.Κ. 106 72	210-3643382
ΠΟΛΥΤΡΟΠΟΝ	Ζαλοκώστα 5	210-3634648
ΠΟΡΕΙΑ	Ζαλόγγου 1 & Ζωοδόχου Πηγής 6	210-3824359
ΠΟΤΑΜΟΣ Παπαδόπουλος		210-7231271 210-7254639
Πουρναράκης Ευθύμιος	Γ. Μπλέσσα 60 Τ.Κ: 156 69 Παπάγου	210-8203332 210-6533506
ΠΡΟΧΟΡΟΣ	Σταδίου 44	
ΣΑΒΒΑΛΑΣ	Ζ. Πηγής 18	FAX 3306943
ΣΑΚΚΟΥΛΑ Ε.Ε.	Ιπποκράτους 23 ΤΚ: 10679	210-3387500
ΣΙΔΕΡΗΣ	Αλεξανδρείας 115 Τ.Κ: 104 41	210- 5140627 210-3833434
ΣΜΥΡΝΙΩΤΑΚΗΣ	Εμμ. Μπενάκη 9	210-3805348-9
ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ Α.	Αβέρωφ 2 Τ..Κ. 104 33	210-5238305
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ	Μαυροκορδάτου 1	210-3320800
ΣΥΜΕΩΝ ΑΡΗΣ	Ηρώων Πολυτεχνείου 74 Ζωγράφου 157 72	210-7777438
ΤΟΛΙΔΗ	Σόλωνος 73	210-3634208
ΤΟΥΡΙΚΗΣ	Λ.Ηρακλείου 276	210-2757217
ΥΨΙΛΟΝ	Τζαβέλλα 15	210-3838257
ΦΥΤΡΑΚΗΣ ΤΥΠΟΣ	Στοά Βιβλίου (Πεσματζόγλου 5)	
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ ΙΩΑΝΝΑ	Ζωοδόχου Πηγής 8-10 Τ.Κ: 106 78	210-3829923
ΚΡΙΤΙΚΗ	Γκιλφόρδου 3	210-3469302

4.9. Ξένες Γλώσσες

Τα επιστημονικά βιβλία που κυκλοφορούν στη γλώσσα μας δεν αρκούν για να μπορέσει κανείς να προχωρήσει στη μελέτη και κατάκτηση μίας επιστήμης. Οι διδάσκοντες πολλές φορές παραπέμπουν τους φοιτητές/τριες τους σε διεθνή βιβλιογραφία, που είναι άλλωστε απαραίτητη για την εμπάθунση των γνώσεων και την εκπόνηση των εργασιών. Οι φοιτητές/τριες πρέπει να γνωρίζουν ότι η ικανοποιητική γνώση ξένων γλωσσών είναι απολύτως απαραίτητη τόσο για την πανεπιστημιακή τους εργασία όσο και για την επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Όσοι φοιτητές/τριες επιθυμούν να μάθουν ξένες γλώσσες ή να τις τελειοποιήσουν μπορούν να απευθυνθούν στην Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, όπου οργανώνονται κύκλοι ειδικών μαθημάτων. Αξίζει να σημειωθεί ότι μόνο το επίπεδο *Lower, Certificat, Grundstufe*, όσον αφορά αντίστοιχα την αγγλική, γαλλική και γερμανική γλώσσα δεν επαρκεί για τη μελέτη επιστημονικών βιβλίων.

4.10. Βιβλιοθήκες

Η σημασία της Βιβλιοθήκης στο πλαίσιο της πανεπιστημιακής δουλειάς είναι πολύ μεγάλη. Στις Κοινωνικές Επιστήμες μάλιστα, όπου ανήκει και η Πολιτική Επιστήμη, η βιβλιοθήκη είναι ο μοναδικός χώρος μελέτης και απόκτησης μεθόδων και γνώσεων, είναι εργαστήριο και σπουδαστήριο ταυτόχρονα.

Εκεί ο φοιτητής βρίσκει τα βιβλία και τις πηγές που του χρειάζονται, μαθαίνει να εντοπίζει και να μελετά τη βιβλιογραφία και να αντλεί στοιχεία και ιδέες που θα του χρησιμεύσουν τόσο για τον εμπλουτισμό και την εμπάθунση των γνώσεών του όσο και για την εκπόνηση επιστημονικών εργασιών.

Η Βιβλιοθήκη του Τμήματος στεγάζεται στην οδό Αιόλου 42-44 και Κολοκοτρώνη (5ος & 6ος όροφος). Μολονότι δημιουργήθηκε πρόσφατα, είναι εφοδιασμένη με αρκετά επιστημονικά βιβλία και περιοδικά (ελληνικά και ξενόγλωσσα). Οι διδάσκοντες και οι βιβλιοθηκονόμοι καταβάλλουν μεγάλη προσπάθεια για το συνεχή εμπλουτισμό της με νέους τίτλους.

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες μπορούν να χρησιμοποιούν και άλλες βιβλιοθήκες. Υπάρχουν αρκετές στην Αθήνα και έχουν η καθεμιά την ειδικεύση της καθώς και διάφορα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα στη λειτουργία τους, που διαπιστώνονται καθώς αρχίζει κανείς να τις χρησιμοποιεί. Πάντως, καμία από τις βιβλιοθήκες αυτές, συμπεριλαμβανομένης και αυτής του Τμήματός μας, δε λειτουργεί ως δανειστική.

Ενδεικτικά αναφέρουμε τις ακόλουθες:

- **Ακαδημίας Αθηνών** (Μέγαρο Ακαδημίας Αθηνών, Πανεπιστημίου 28)
τηλ. 210-3643067, 210-3600207 & 210-3600209
- **Βουλής των Ελλήνων** (Κεντρικό κτίριο Βουλής, Βασ. Σοφίας 2)
τηλ. 210-3707227, 210-3707404 & 210-3707225

- **Βρετανικού Συμβουλίου** (Πλ. Φιλικής Εταιρείας 17 - Κολωνάκι)
τηλ. 210-3692324
- **Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας** (Μεσογείων 14-18)
τηλ. 210-7710770
- **Γεννάδειος** (Σουηδίας 61) τηλ. 210-7210536
- **Εθνική** (Πανεπιστημίου 32) τηλ. 210-3382601
- **Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδος**
(Πειραιώς 46 & Επονιτών) τηλ. 210-4852313-5 & 210-4852347-9
- **Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης** (Πειραιώς 211)
τηλ. 210-3496299-300
- **Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης (Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών)**
(Βασ. Κωνσταντίνου 48) τηλ. 210-7273710
- **Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών** (Μεσογείων 14-18)
τηλ. 210-7491604
- **ΕΛΙΑΜΕΠ** (Βασ. Σοφίας 49) τηλ. 210-7257123
- **Ελληνοαμερικανικής Ένωσης** (Μασσαλίας 22) τηλ. 210-3680044 & 46
- **Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Αντιπροσωπείας στην Ελλάδα)**
(Βασ. Σοφίας 2) τηλ. 210-7272100
- **Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών (ΚΕΠΕ)**
(Αμερικής 11) τηλ. 210-3628911
- **Μπενάκειος** (υπάγεται στη Βιβλιοθήκη της Βουλής) (Ανθίμου Γαζή 2)
προσωρινά στεγάζεται στην Λένορμαν 218, τηλ. 210-5102603-4
- **Οκταβίου Μερλιέ (Γαλλικού Ινστιτούτου)** (Σίνα 31) τηλ. 210-3398650
- **Τραπεζής της Ελλάδος** (Πανεπιστημίου 21)
τηλ. 210-3202446, 210-3202522 & 210-3203216
- **Αναγνωστηρίων Πανεπιστημιακής Λέσχης** (Ιπποκράτους 15 - 2ος όροφος)
τηλ. 210-3688246-7

4.11. Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

Στο Τμήμα λειτουργούν τέσσερα Μεταπτυχιακά Προγράμματα Σπουδών

1. Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία
2. Π.Μ.Σ. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές
3. Π.Μ.Σ. Κράτος και Δημόσια Πολιτική
4. Π.Μ.Σ. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Τα μαθήματα και τα σεμινάρια των Π.Μ.Σ. πραγματοποιούνται στο κτίριο της οδού Αιόλου 42-44.

- * **Εκτενής αναφορά για τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα του Τμήματος γίνεται στις παρακάτω σελίδες του Οδηγού Σπουδών (σσ. 149-173)**

5. ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ

5.1. Γενικά

Ο νόμος 2083/92 (ΦΕΚ Α', 159) στο άρθρο 23 προβλέπει δύο κατηγορίες υποτροφιών: τις υποτροφίες επίδοσης και τις υποτροφίες και τα δάνεια ενίσχυσης.

- i) Οι υποτροφίες επίδοσης χορηγούνται με αποκλειστικό κριτήριο την πανεπιστημιακή επίδοση του φοιτητή, ανεξαρτήτως του ύψους του ατομικού ή οικογενειακού του εισοδήματος. Μόνο σε περίπτωση ισοβαθμίας δύο ή περισσότερων φοιτητών λαμβάνεται υπόψη το ύψος του οικογενειακού εισοδήματος και η υποτροφία χορηγείται σε όποιον έχει το μικρότερο οικογενειακό εισόδημα.
- ii) Οι υποτροφίες και τα δάνεια ενίσχυσης χορηγούνται με πρώτο κριτήριο την οικονομική κατάσταση του φοιτητή και δεύτερο την επίδοσή του. Η Γραμματεία μας δίνει πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των υποτροφιών και τους όρους χορήγησής τους.

Το Τμήμα Υποτροφιών του Πανεπιστημίου Αθηνών στεγάζεται στο κτίριο της Διοίκησης του Πανεπιστημίου (Χρήστου Λαδά 6), πληροφορεί για τις υποτροφίες που χορηγούνται από διάφορα κληροδοτήματα.

Η Γραμματεία του Τμήματος φροντίζει για την έκδοση του φοιτητικού εισιτηρίου διάρκειας που εξασφαλίζει έκπτωση στα εισιτήρια των μέσων μαζικής μεταφοράς.

Η Πανεπιστημιακή Λέσχη, Ιπποκράτους 15, είναι επίσης ένας σημαντικός θεσμός του Πανεπιστημίου Αθηνών. Οι υπηρεσίες της πληροφορούν τους φοιτητές σχετικά με τη φοιτητική εστία, τη στέγαση, τη σίτιση, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και το ταμείο αρωγής φοιτητών.

5.2. Ταμείο Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών

Το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών ιδρύθηκε με το Ν. 197/75 «Περί δανείων εις φοιτητάς, Ταμείου Αρωγής Φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών και μετεγγραφής φοιτητών» ως ανεξάρτητη Υπηρεσία του Πανεπιστημίου. Τα της λειτουργίας του Ταμείου ρυθμίζονται από Εσωτερικό Κανονισμό, ο οποίος εγκρίθηκε από την Πανεπιστημιακή Σύγκλητο στη συνεδρία της 31-8-1976.

Το Ταμείο Αρωγής Φοιτητών διοικείται από Επταμελή Επιτροπή, αποτελούμενη από πέντε μέλη του Διδακτικού Προσωπικού του Πανεπιστημίου Αθηνών, που ορίζονται με απόφαση της Πανεπιστημιακής Συγκλήτου με τριετή θητεία και δύο εκπροσώπους των φοιτητών που υποδεικνύονται από την Ε.Φ.Ε.Ε.

Διοικούσα Επιτροπή

Πρόεδρος: Ν. Χατζηχρηστίδης, Καθηγητής & Πρόεδρος του Τμήματος Χημείας

Μέλη: Ι. Προμπονάς, Καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας

Ε. Παπακώστα - Χριστινάκη, Καθηγήτρια & Πρόεδρος του Τμήματος Κοινωνικής Θεολογίας

Θ. Φορτσάκης, Αναπλ. Καθηγητής του Τμήματος Νομικής

Σ. Αναγνωστοπούλου, Αν. Καθηγήτρια της Ιατρικής Σχολής

Εκπρόσωποι της Ε.Φ.Ε.Ε.: Δεν έχουν οριστεί ακόμη.

Γραμματέας: Δ. Παπαζούδη, Προϊσταμένη Επιμελητείας της Παν/κής Λέσχης.

Σκοπός του Ταμείου είναι η ηθική και υλική σε είδος ή σε χρήμα ενίσχυση των φοιτητών του Πανεπιστημίου Αθηνών για την κάλυψη εκτάκτων αναγκών τους, που δεν μπορούν κατά τη κρίση της Διοικούσας Επιτροπής, να αντιμετωπισθούν διαφορετικά, όπως:

- α) η βοήθεια φοιτητών, που πάσχουν από σοβαρές παθήσεις, καθώς και φοιτητών που βρίσκονται σε Νοσοκομεία ή στο στάδιο της ανάρρωσης, με την παροχή ειδικής διαίτας σε είδος ή καταβολή σ' αυτούς χρηματικού βοηθήματος.
- β) η χορήγηση οποιασδήποτε μορφής περίθαλψης πέραν απ' αυτή που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία.
- γ) η κάλυψη σε εξαιρετικές περιπτώσεις εν όλω ή εν μέρει, εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο εξωτερικό, σε φοιτητές που πάσχουν από πολύ σοβαρό νόσημα, του οποίου η πλήρης διάγνωση ή η θεραπεία δεν μπορεί να γίνει στην Ελλάδα, μετά από γνωμάτευση γι' αυτό ειδικού Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών.
- δ) η παροχή οικονομικού βοηθήματος, εφ' άπαξ ή περιοδικά για ορισμένο χρόνο, σε απόρους φοιτητές, ιδιαίτερα σε φοιτητές που κατάγονται από επαρχία ή από την αλλοδαπή.
- ε) η παροχή οικονομικού επιδόματος σε περιπτώσεις εκτάκτων αναγκών των φοιτητών, που βρίσκονται σε δυσχερή οικονομική θέση, έστω παροδικά, εξαιτίας οικογενειακών ή οικονομικών πληγμάτων, ιδιαίτερα εάν εξαιτίας αυτών τίθεται σε κίνδυνο η συνέχιση των σπουδών τους.
- στ) η χορήγηση βοήθειας σε κάθε άλλη έκτακτη ανάγκη των φοιτητών, πλην των περιπτώσεων που αναφέρονται παραπάνω.
- ζ) η συμπάρσταση του Πανεπιστημίου με κάθε τρόπο στους φοιτητές του που νοσηλεύονται σε Νοσοκομεία.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά για τη χορήγηση των βοηθημάτων.

Η ενίσχυση των φοιτητών και η χορήγηση σ' αυτούς βοηθημάτων αφορά, καταρχήν, σε απόρους φοιτητές και κατά προτίμηση σ' αυτούς που έχουν ανάγκη

ιδιαίτερης υγειονομικής περίθαλψης, πέραν από αυτή που προβλέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία κατά δεύτερο δε λόγο στις λοιπές περιπτώσεις.

Για τη χορήγηση βοηθήματος απαιτείται η υποβολή αίτησης από τους ενδιαφερόμενους στο Ταμείο Αρωγής Φοιτητών, στην οποία θα αναγράφεται ο βαθμός απορίας και ο λόγος για τον οποίο ζητείται το βοήθημα.

Ειδικότερα με την αίτηση πρέπει να συνοποβάλλονται τα παρακάτω δικαιολογητικά :

1. Πιστοποιητικό σπουδών αναλυτικής βαθμολογίας της οικίας Σχολής, στο οποίο να φαίνεται η επίδοση του φοιτητή στα μαθήματα.
2. Πιστοποιητικό οικονομικής αδυναμίας της Νομαρχίας της μόνιμης κατοικίας του φοιτητή.
3. Γνωμάτευση-Πιστοποιητικό Ιατρού της Παν/κής Λέσχης ή Δημόσιου Νοσοκομείου για περιπτώσεις φοιτητών που πάσχουν από σοβαρή ασθένεια ή βρίσκονται σε Νοσοκομείο ή στο στάδιο της ανάρρωσης ή γνωμάτευση ειδικού Καθηγητού του Πανεπιστημίου Αθηνών, για περιπτώσεις κάλυψης εξόδων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στο εξωτερικό.
4. Υπεύθυνη Δήλωση στην οποία να αναφέρονται τα συγκεκριμένα οικογενειακά ή οικονομικά πλήγματα συνεπεία των οποίων δημιουργήθηκε η έκτακτη ανάγκη και ιδιαίτερα εκείνων που θέτουν σε κίνδυνο τη συνέχιση των σπουδών τους.
5. Πιστοποιητικά - Βεβαιώσεις και κάθε στοιχείο που μπορεί να ενισχύσει την αίτηση για χορήγηση οικονομικού βοηθήματος.

Η αίτηση υποβάλλεται στη Γραμματεία του Ταμείου, που στεγάζεται στο κτήριο της Πανεπιστημιακής Λέσχης (οδός Ιπποκράτους, αρ. 15. 3^{ος} όροφος, Γραφείο Επιμελητείας, τηλ: 210-3688221, 3688240 και 3688256), στην οποία μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να απευθύνονται για περισσότερες πληροφορίες.

Η χορήγηση των βοηθημάτων και άλλων παροχών γίνεται, μετά από απόφαση της Διοικούσας Επιτροπής του Ταμείου Αρωγής Φοιτητών, κατ' ελευθέραν αυτής κρίση, λαμβανομένων πάντως υπόψη του βαθμού απορίας του αιτούντος, των αναγκών αυτού, καθώς και της επίδοσής του στα μαθήματα.

Τα χρηματικά βοηθήματα μπορούν να καταβάλλονται στους ενδιαφερόμενους φοιτητές είτε εφάπαξ, είτε σε δόσεις.

5.3. Γραφείο Διασύνδεσης

Το Γραφείο Διασύνδεσης, το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ Ι και ΙΙ, αποτελεί έναν πρωτοποριακό για τα ελληνικά δεδομένα θεσμό. Σκοπός της δημιουργίας του είναι η σύνδεση του Πανεπιστημίου με το κοινωνικό και παραγωγικό περιβάλλον, ώστε να προσφέρει στους φοιτητές/τριες και

απόφοιτους του Τμήματος, τη δυνατότητα να πληροφορηθούν επαρκώς και να διαμορφώσουν τα μελλοντικά τους σχέδια αναλόγως.

Το Γραφείο Διασύνδεσης είχε αρχίσει να λειτουργεί με πρωτοβουλία και εποπτεία του καθηγητή του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών κ. Ιωάννη Βαληνάκη στο πλαίσιο της γενικότερης πολιτικής και των σχετικών οδηγιών του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σήμερα λειτουργεί ως Περιφερειακό Γραφείο σε άμεση συνεργασία με το Κεντρικό Γραφείο διασύνδεσης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επιστημονικός Υπεύθυνος είναι ο κ. Αντώνιος Κόντης, Επικ. Καθηγητής του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος.

Το Γραφείο στεγάζεται στις εγκαταστάσεις του Τμήματος (Ομήρου 19, 7^{ος} όροφος) στο κέντρο της Αθήνας. Υπεύθυνος του Γραφείου Διασύνδεσης είναι ο κ. Γιάννης Μελέας, όπου μπορείτε να επικοινωνήσετε τηλεφωνικά στο 210-3688947 ή να στείλετε e-mail στο: imeleas@pspa.uoa.gr

Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας του συγκεκριμένου Γραφείου συνίσταται στο γεγονός ότι λειτουργεί ως μονάδα Ευρωπαϊκής και Διεθνούς Σταδιοδρομίας, παρέχοντας πληροφόρηση για θέσεις και ειδικές αποστολές στο πλαίσιο διεθνών οργανισμών και οργανώσεων.

Βασικός στόχος του Γραφείου Διασύνδεσης είναι η λεπτομερής ενημέρωση των φοιτητών αλλά και των αποφοίτων του Τμήματός μας, ώστε να ενισχυθούν οι προσανατολισμοί και οι δυνατότητες απορρόφησής τους στην εσωτερική και διεθνή αγορά εργασίας. Παράλληλα το Γραφείο συντελεί ώστε να κινηθούν πιο ευέλικτα τόσο στην αναζήτηση πρόσθετων εκπαιδευτικών ευκαιριών (συνεχιζόμενη κατάρτιση, σεμινάρια κ.ά.) όσο και στην επιλογή της σταδιοδρομίας τους.

Ειδικότερα το Γραφείο, λειτουργώντας στο πλαίσιο των οδηγιών του Πανεπιστημίου Αθηνών:

- Παρέχει πληροφορίες για μεταπτυχιακές σπουδές και ερευνητικά προγράμματα σε Πανεπιστήμια της Ελλάδας, της Ευρώπης και των Η.Π.Α.
- Ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για υποτροφίες.
- Ενημερώνει για προκηρύξεις θέσεων εργασίας, διαγωνισμούς και προσλήψεις στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα (ελληνικό και διεθνή) καθώς και στους διεθνείς οργανισμούς.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων, το Γραφείο:

- Έχει συνδεθεί με όλους σχεδόν τους Διεθνείς Οργανισμούς και τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με συνεχή ενημέρωση του Γραφείου για όλες τις νέες θέσεις εργασίας που προκηρύσσονται.

- Παρακολουθεί και ενθαρρύνει το πρόγραμμα πρακτικής άσκησης των φοιτητών.
- Διαθέτει βάση δεδομένων σε σύνδεση με το κεντρικό δίκτυο του Πανεπιστημίου.

Η βάση δεδομένων περιλαμβάνει στοιχεία για:

- Σεμινάρια.
- Τμήματα Πανεπιστημίων και Μεταπτυχιακά Προγράμματα.
- Δημόσιες Υπηρεσίες και Δημόσιους Οργανισμούς.
- Ιδιωτικές Εταιρείες (ελληνικές και διεθνικές).
- Διεθνείς Οργανισμούς.
- Είναι συνδεδεμένο με τον ΟΑΕΔ για τη δυνατότητα άμεσης παρακολούθησης των δεδομένων της αγοράς εργασίας τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.

5.4. Φοιτητικός Σύλλογος

Ο Σύλλογος των φοιτητών του Τμήματος "Δημήτρης Γληνός" ιδρύθηκε το 1979. Σ' αυτόν εγγράφονται όλοι/ες οι φοιτητές/τριες του Τμήματος. Το ανώτατο όργανο του Συλλόγου είναι η Γενική Συνέλευση των μελών του, η οποία αποφασίζει για κάθε κρίσιμο πρόβλημα που αφορά τα μέλη του, τόσο με την ιδιότητά τους ως φοιτητές όσο και ως μέλη της ελληνικής κοινωνίας.

Για τα ζητήματα της οργάνωσης των σπουδών συγκροτούνται σε κάθε έτος "Επιτροπές Ετών" και πραγματοποιούνται Γενικές Συνελεύσεις Ετών. Τις αποφάσεις των Γενικών Συνελεύσεων του Συλλόγου καλείται να υλοποιήσει το Διοικητικό Συμβούλιο που αποτελείται από επτά μέλη. Στα πλαίσια του Συλλόγου μπορούν να λειτουργήσουν πολιτιστικές επιτροπές με την ελεύθερη συμμετοχή των μελών του (κινηματογράφος, θέατρο, μουσική, χορός κ.α.).

Ο Σύλλογος οργανώνει τη δράση του για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των φοιτητών και συντονίζεται με τους Συλλόγους των άλλων Σχολών καθώς και με την Εθνική Φοιτητική Ένωση Ελλάδας (ΕΦΕΕ) που είναι το δευτεροβάθμιο όργανο των φοιτητών σε πανελλαδικό επίπεδο.

5.5. Άθληση

Ένα από τα προνόμια που δίνει η φοιτητική ιδιότητα είναι η δυνατότητα να χρησιμοποιούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες το πανεπιστημιακό Γυμναστήριο (στην Πανεπιστημιούπολη-Ιλίσια). Στον άρτια οργανωμένο αυτό χώρο έχουν την ευκαιρία να ασχοληθούν με τα αθλήματα της προτίμησής τους.

6. ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Προγράμματα Erasmus και Σωκράτης**

Ήδη από το ακαδημαϊκό έτος 1989-1990 το Τμήμα συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus, πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ανταλλαγή μελών Δ.Ε.Π. και φοιτητών ανάμεσα σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Οι ανταλλαγές μέσω του προγράμματος Erasmus θα συνεχισθούν και κατά τη φετινή χρονιά με το πρόγραμμα "Σωκράτης".

Υπεύθυνη του Τμήματος για το Πρόγραμμα Erasmus είναι η κα. Εκάβη Αθανασοπούλου.

- **Πρόγραμμα Tempus**

Με απόφαση της Γ.Σ. έχουν αρχίσει επαφές με στόχους, σε πρώτη φάση, ανταλλαγές ενημερωτικού χαρακτήρα σε επίπεδο Δ.Ε.Π. και σε δεύτερη φάση ανταλλαγές διδασκόντων και φοιτητών στο πλαίσιο του προγράμματος Tempus II της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το πρόγραμμα αυτό αφορά ανταλλαγές μεταξύ Πανεπιστημίων της Δυτικής της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης.

- **Πρόγραμμα Training and Mobility of Researchers (TMR)**

Το πρόγραμμα TMR έχει σκοπό την επιμόρφωση νέων ερευνητών, την ερευνητική κατάρτισή τους και την προώθηση της κινητικότητάς τους μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι υποτροφίες χορηγούνται ιδίως για μετα-διδακτορική έρευνα. Πληροφορίες παρέχονται από την Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων του Τμήματος.

7. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ (Ερευνητικά Ινστιτούτα)

Εργαστήριο Διοικητικών Επιστημών

Διευθυντής: Αντώνιος Μακροδημήτρης
Ομήρου 19 - 7^{ος} όροφος (τηλ. 210-3688921)

Εργαστήριο Ελληνογερμανικών Σχέσεων

Διευθυντής: Γεράσιμος Κουζέλης (τηλ. 210-3215744)

Εργαστήριο Ελληνικής Πολιτικής

Διευθυντής: Ηλίας Νικολακόπουλος (e-mail: igr@pspa.uoa.gr)

Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής

Διευθυντής: Παναγιώτης Καζάκος (τηλ. 210-3689535)
Ειδικοί Συνεργάτες: Νικόλαος Κουτσιαράς (Λέκτορας), Άννα Βαλλιανάτου (Υποψ. Διδάκτορας), Κωνσταντίνος Διαμαντικός (Υποψ. Διδάκτορας), Αθανάσιος Κοτσιαρός (Υποψ. Διδάκτορας), Σοφία Μιχαλάκη (Υποψ. Διδάκτορας), Χρήστος Τριαντόπουλος (ΠΜΣ Δ.Ε.Σ.)

Ευρωπαϊκό Κέντρο Τεκμηρίωσης

(Ανοικτό για όλους τους φοιτητές του Πανεπιστημίου Αθηνών και για ιδιώτες)
Διευθυντής: Μιχαήλ Τσινισιζέλης (τηλ. 210-3689534)

Εργαστήριο Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (Ε.Μ.ΜΕ.ΔΙΑ.)

Διευθυντής: Νικόλαος Τάτσης (e-mail: emmedia@pspa.uoa.gr)

Εργαστήριο Πληροφορικής

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Κωνσταντίνος Υφαντής

Εργαστήριο Πολιτικής Επικοινωνίας

Διευθυντής: Αναστάσιος-Ιωάννης Μεταξάς
Ξενοφώντος 4 - 6^{ος} όροφος (τηλ. 210-3212618)

- * Όλα τα εργαστήρια του Τμήματος στεγάζονται στην οδό Αιόλου 42-44, πλην των εργαστηρίων Πολιτικής Επικοινωνίας και Διοικητικών Επιστημών.

8. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Το Πρόγραμμα Σπουδών ορίζεται, και όταν χρειαστεί τροποποιείται, με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης του Τμήματος.

8.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού

Το Πρόγραμμα των Α΄ έως Δ΄ εξαμήνων ισχύει σε αυτή τη νέα μορφή του για τους φοιτητές που εγγράφονται από το ακαδημαϊκό έτος 2005-2006 και μετά.

Οι φοιτητές οφείλουν να καλύψουν σε κάθε εξάμηνο πέντε μαθήματα. Στα πρώτα τρία εξάμηνα σπουδών το πρόγραμμα είναι ενιαίο, κοινό για όλους τους φοιτητές/τριες (μαθήματα κορμού).

Στο τέταρτο εξάμηνο εισάγονται επιλογές. Συνολικά προσφέρονται (σε πρώτο στάδιο) δέκα μαθήματα και οι φοιτητές/τριες επιλέγουν τέσσερα. Το μάθημα Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας ΙΙ είναι υποχρεωτικό για όλους.

Μαθήματα Κορμού Α' Εξαμήνου

- 501 Πολιτική Επιστήμη Ι
Δ. Σωτηρόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος
- 502 Κοινωνιολογία
Γ. Κουζέλης, Α.-Α. Κύρτσης
- 511Α Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι
Γ. Μαυρογορδάτος
- 527Α Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις
Π. Βαρβαρούσης, Ε. Αθανασοπούλου
- 523Α Αρχές και Θεσμοί Δικαίου
Ι. Τασόπουλος

Μαθήματα Κορμού Β' Εξαμήνου

- 902 Πολιτική Φιλοσοφία Ι
Γ. Μολύβας
- 539Β Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία
Κ. Μπότσιου
- 499Β Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία
Κ. Δοξιάδης, Π. Παναγιωτόπουλος
- 529Β Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική
Π. Καζάκος, Π. Λιαργκόβας
- 505 Συνταγματικοί Θεσμοί
Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

Μαθήματα Κορμού Γ' Εξαμήνου

901Γ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας Ι

Ι. Υφαντόπουλος

541 Πολιτική Φιλοσοφία ΙΙ

Γ. Μολύβας

850Γ Ευρωπαϊκή Οργάνωση: Θεσμοί

Π. Κ. Ιωακειμίδης

544Γ Εισαγωγή στη Διοίκηση - Γενικές Αρχές Διοικητικής Οργάνωσης

Α. Μακρυδημήτρης

540Γ Πολιτική Επικοινωνία

Χ. Λυριντζής, Α. Γιαννακάκου, Ε. Αθανασιάδου

Μαθήματα Κορμού Δ' Εξαμήνου

Από τα παρακάτω εννέα (9) μαθήματα οι φοιτητές και οι φοιτήτριες πρέπει να επιλέξουν τέσσερα (4), (εφόσον το μάθημα «Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας ΙΙ» είναι υποχρεωτικό για όλους) για την προετοιμασία τους στην επιλογή Κατεύθυνσης (Κύκλου). Οι φοιτητές οφείλουν να επιλέξουν στο Δ' εξάμηνο τουλάχιστον ένα (1) μάθημα της κατεύθυνσης, στην οποία επιθυμούν να ενταχθούν από το Ε' εξάμηνο. Για αυτό το λόγο το Τμήμα προτείνει δύο (2) μαθήματα ανά κατεύθυνση.

543Δ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας ΙΙ *Υποχρεωτικό

Ι. Καυταντζόγλου

498Δ Συγκριτική Πολιτική *Α Κύκλος

Χ. Λυριντζής

533 Πολιτική Επιστήμη ΙΙ *Α Κύκλος

Μ. Σπουρδαλάκης, Δ. Σωτηρόπουλος

528Δ Πολιτική Οικονομία ΙΙ: Σύγχρονη Μικροθεωρία & Ρύθμιση *Γ Κύκλος

Α. Κόντης

497Δ Το Πολιτικό Σύστημα της Ε.Ε. *Γ Κύκλος

Μ. Τσινισιζέλης

521 Διοικητική Επιστήμη *Δ Κύκλος

Χ. Κουταλάκης

495Δ Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στην Εποχή μας *Δ Κύκλος

Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

496Δ Κοινωνική Πολιτική

Ι. Υφαντόπουλος

538Δ Παγκόσμια & Ευρωπαϊκή Ιστορία ΙΙ

Γ. Μαυρογορδάτος, Κ. Μπότσιου

500 Το Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα

Η. Νικολακόπουλος, Μ. Παντελίδου-Μαλούτα, Μ. Σπουρδαλάκης,

Π. Παναγιωτόπουλος

8.2. Πρόγραμμα Υποχρεωτικών Μαθημάτων και Ειδικής Επιλογής (Κύκλοι Σπουδών - Κατεύθυνσεις)

Για τα εξάμηνα Ε΄ έως Η΄ οι φοιτητές/τριες οφείλουν να καλύψουν δυο (2) υποχρεωτικά μαθήματα της κατεύθυνσης τους, ένα (1) μάθημα ειδικής επιλογής, το οποίο το επιλέγουν από τον αντίστοιχο κατάλογο της κατεύθυνσης τους και δυο (2) μαθήματα ελεύθερης επιλογής από τον ενιαίο κατάλογο.

8.2.1. Α΄ ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

- 531 Πολιτική Κοινωνιολογία Ι
Μ. Σπουρδαλάκης
- 810 Συγκριτική Πολιτική Ι
Χ. Λυριντζής, Π. Παναγιωτόπουλος

ΣΤ΄ Εξάμηνο

- 602 Πολιτική Κοινωνιολογία ΙΙ
Γ. Μαυρογορδάτος
- 582Σ Συγκριτική Πολιτική ΙΙ: Τρίτος Κόσμος
Δ. Σωτηρόπουλος

Ζ΄ Εξάμηνο

- 532 Κλασσική Πολιτική Σκέψη
Π. Κιτρομηλίδης
- 712 Πολιτική Συμπεριφορά
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

Η΄ Εξάμηνο

- 601 Νεότερη Πολιτική Σκέψη
Γ. Μολύβας
- 714 Εκλογική Κοινωνιολογία
Η. Νικολακόπουλος

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

- ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

900 Αθηναϊκή Δημοκρατία
Γ. Μαυρογορδάτος

600* Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα
Γ. Μαυρογορδάτος

816* Φιλοσοφία της Ιστορίας
Π. Βαλλιάνος

926* Λογική των Κοινωνικών Επιστημών
Γ. Κουζέλης

765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία
Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας

Εαρινό Εξάμηνο

645Θ Κράτος και Κοινωνία
Π. Παναγιωτόπουλος

605 Πολιτική Ανάλυση και Ψεμινιστική Θεωρία
Μ. Παντελίδου-Μαλούτα

713Θ* Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση-Κοινοβουλευτισμός-Δικτατορία
Χ. Λυριντζής

549Χ Λόγος και Ιδεολογία
Κ. Δοξιάδης

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

8.2.2. Γ΄ ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

565E Διεθνείς Σχέσεις
Α. Βερέμης, Ε. Αθανασοπούλου

567E Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο
Χ. Δίπλα

ΣΤ΄ Εξάμηνο

603Σ Θεωρία και Θεσμοί της Διεθνούς Οργάνωσης
Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

833 Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Μ. Τσινισιζέλης

Ζ΄ Εξάμηνο

750 Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις
Α. Κόντης

856 Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων
Χ. Κουταλάκης

Η΄ Εξάμηνο

857 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης
Ε. Δούση

862 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Π.Κ. Ιωακειμίδης, Ν. Μαραβέγιας

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

- ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία
Ν. Μαραβέγιας

813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο
Ε. Δούση

651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική
Κ. Υφαντής

Εαρινό Εξάμηνο

911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας
Ν. Μαραβέγιας

904 Έθνος - Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση
Σ. Βέρνυ

905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια
Κ. Υφαντής

800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική
Λ. Τσούκαλης

818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου
Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

910* Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη
Π. Καζάκος

- * Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

8.2.3. Δ΄ ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

557Ε Συνταγματικό Δίκαιο
Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

586 Διοικητικό Δίκαιο Ι
Χ. Χρυσανθάκης

ΣΤ΄ Εξάμηνο

587 Θεωρία των Οργανώσεων
Α. Μακρυδημήτρης

584 Οργάνωση και Λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης
Κ. Σπανού

Ζ΄ Εξάμηνο

080 Θεμελιώδη Δικαιώματα
Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

859 Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση
Ι. Υφαντόπουλος

Η΄ Εξάμηνο

814 Τοπική Αυτοδιοίκηση
Ν.-Κ. Χλέπας

858 Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής
Χ. Κουταλάκης

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

- ένα (1) ανά εξάμηνο

Χειμερινό Εξάμηνο

- 558 Ειδ.θέμ. Συνταγματικού Δικαίου: Η Αναθεώρηση του Συντάγματος
Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος
- 562X Εργατικό Δίκαιο
Α. Μητρόπουλος
- 722* Ειδ. Θεμ. Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Ψυσ. Περιβάλλοντος
Ν.-Κ. Χλέπας
- 781* Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας
Ι. Υφαντόπουλος

Εαρινό Εξάμηνο

- 599* Ελληνική Συνταγματική Ιστορία
Γ. Σωτηρέλης
- 694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων
Α. Μητρόπουλος, Κ. Γκολαμάζου-Παπά
- 629 Ειδικά Θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Ν.-Κ. Χλέπας
- 641 Θεσμοί Προστασίας του Πολίτη σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο
Ι. Τασόπουλος
- 638Θ Διοικητικό Δίκαιο ΙΙ
Χ. Χρυσανθάκης
- 812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας
Γ. Γιαννακούρου

- * Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

8.3. Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

- Δύο (2) ανά εξάμηνο (κοινά για όλες τις κατευθύνσεις)
- 620 **Επικοινωνία και Εξουσία**
Κ. Δοξιάδης
- 900 **Αθηναϊκή Δημοκρατία**
Γ. Μαυρογορδάτος
- 642 **Εισαγωγή στον Κόσμο των Αγροτικών Κοινωνιών**
Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη
- 927 **Οργάνωση, Επικοινωνία και Δικτυακές Τεχνολογίες**
Α.-Α. Κύρσης
- 703* **Μαρξική και Μαρξιστική Σκέψη**
Μ. Σπουρδαλάκης
- 872 **Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός**
Ι. Καυταντζόγλου
- 707* **Εθνικές Ταυτότητες και Πολιτική Δράση**
Χ. Λυριντζής
- 708 **Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική ****
Επιστημονική Ευθύνη και Διδασκαλία: Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
Συνδιδασκαλία: Ι. Αθανασάτου, Διδάκτορας
Συμμετοχή: Δ. Σαμίου, Υποψ. Διδάκτορας
- 913* **Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης**
Κ. Μπότσιου
- 611 **Αμυντική Πολιτική και Στρατηγική**
Κ. Υφαντής
- ** Το μάθημα 708 Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική παρέχεται στο πλαίσιο του διατμηματικού προγράμματος ΘΕΦΥΛΙΣ.
- * Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

- 705 **Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές των Κρατών - Μελών της Ε.Ε.**
Σ. Βέρνυ
- 656 **Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας**
Χ. Δίπλα
- 861 **Εξωτερικές Σχέσεις και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης**
Π. Κ. Ιωακειμίδης
- 863 **Διεθνής και Ευρωπαϊκή Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων**
Λ.-Α. Σισιλιάνος
- 912 **Ευρωπαϊκή Οικονομία**
Ν. Κουτσιαράς
- 709 **Η Μεταπολεμική Γερμανία: Εξ. Πολ., Οικονομία & Πολιτικό Σύστημα**
Π. Βαρβαρούσης
- 909 **Παγκοσμιοποίηση Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Εκπαίδευση**
Α. Δημητρόπουλος
- 561* **Ειδικά Θέματα Διοικητικής Επιστήμης: Διοίκηση και Δημοκρατία**
Κ. Σπανού
- 616 **Δημοσιοϋπαλληλικό Δίκαιο**
Χ. Χρυσανθάκης
- 614 **Εργασία και Νέες Τεχνολογίες**
Α. Μητρόπουλος, Κ. Γκολομάζου-Παπά
- 924* **Νέες Μορφές Διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την Ε.Ε.**
Χ. Κουταλάκης
- 608 **Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών Συστημάτων**
Χ. Κουταλάκης

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

8.4. Πρόγραμμα Μαθημάτων Ελεύθερης Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

- Δύο (2) ανά εξάμηνο (κοινά για όλες τις κατευθύνσεις)
- 921 Δικαιώματα και Διανεμητική Πολιτική
Γ. Μολύβας
- 065 Κοινωνιολογικές και Ανθρωπολογικές Διαστάσεις της Ανάπτυξης
Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη
- 928 Διεθνής Κοινωνία και Διεθνές Σύστημα
Α.-Α. Κύρτσης
- 659* Επιστημολογία
Γ. Κουζέλης
- 801 Χρόνος και Κοινωνία
Ι. Καυταντζόγλου
- 803* Ειδικά Θέματα Πολιτικής και Εκλογικής Ιστορίας
Η. Νικολακόπουλος
- 804 Ειδικά Θέματα Ανθρωπολογίας: Σύγχρονα Ηθικά Προβλήματα
Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη
- 605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία
Μ. Παντελίδου - Μαλούτα
- 908 Φεμινιστική Θεωρία και Πράξη **
Επιστημονική Ευθύνη και Διδασκαλία: Μ. Παντελίδου-Μαλούτα
Συνδιδασκαλία: Ι. Αθανασάτου, Διδάκτορας
Συμμετοχή: Δ. Σαμίου, Υποψ. Διδάκτορας
- 564* Φιλοσοφία: Γνωσιολογία και Ηθική
Π. Βαλλιάνος
- 922* Κοινωνία και Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα, 1949-1967
Διδάσκων: Η. Νικολακόπουλος
Συνεργάτες: Δ. Γεωργόπουλος, Μ. Κακεπάκη,
Γ. Καραγιάννης, Κ. Κουτσογιαννάκη
- ** Το Μάθημα 908 Φεμινιστική Θεωρία και Πράξη παρέχεται στο πλαίσιο του διατμηματικού προγράμματος ΘΕΨΥΛΙΣ.
- * Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

- 576* **Δημοκρατία και Κοινωνική Μεταβολή στη Νότια Ευρώπη**
Δ. Σωτηρόπουλος
- 061 **Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Πτυχές**
Π. Κ. Ιωακειμίδης
- 569 **Συγκριτική Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής**
Π. Βαρβαρούσης
- 634 **Ειδικά Θέματα Διεθνών Σχέσεων**
Ε. Αθανασοπούλου
- 689 **Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη**
Α. Κόντης
- 690 **Διαχείριση Διεθνών Διενέξεων**
Π. Βαρβαρούσης
- 691* **Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής**
Κ. Υφαντής
- 906 **Πολιτική Ιστορία των Η.Π.Α.**
Α. Βερέμης, Ε. Αθανασοπούλου
- 654 **Ελληνοτουρκικές Σχέσεις**
Α. Βερέμης
- 923 **Οικονομική Θεωρία της Πολιτικής**
Π. Καζάκος
- 929 **Αναδιανεμητικές Πολιτικές στην Ευρώπη**
Ν. Κουτσιαράς
- 698 **Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων**
Ι. Υφαντόπουλος
- 907 **Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη**
Α. Μακρυδημήτρης, Δ. Σταυροπούλου
- 820 **Νέες Εργασιακές Σχέσεις**
Α. Μητρόπουλος
- 639Θ **Δημοσιονομική Οικονομία και Πολιτική**
Ι. Υφαντόπουλος

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

***** Ε΄ ΚΥΚΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
(ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ)**

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

698 Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων

639Ε Δημόσια Οικονομία στην Ελλάδα

ΣΤ΄ Εξάμηνο

915 Σχεδιασμός και Αξιολόγηση των Μεταρρυθμίσεων στο Κράτος Πρόνοιας

702 Πρότυπα Οικονομίας και Κοινωνικού Κράτους στην Ευρώπη

Ζ΄ Εξάμηνο

859 Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση

692 Πολιτική και Κοινωνία στη Νότια Ευρώπη, την Ανατολική Ευρώπη
και τα Βαλκάνια

Η΄ Εξάμηνο

862 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

859Η Κοινωνική Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

*** Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος θα αποφασίσει για την έναρξη λειτουργίας του Ε΄ Κύκλου Σπουδών μόλις εκπληρωθούν οι προϋποθέσεις που αφορούν στη στελέχωση κ.α.

Πρόγραμμα Μαθημάτων Ειδικής Επιλογής

Χειμερινό Εξάμηνο

- 562 Εργασιακές Σχέσεις και Θεσμοί
- 582 Πολιτική και Κοινωνία στις Αναπτυσσόμενες Χώρες
- 694 Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου
- 781 Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας
- 872 Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός

Εαρινό Εξάμηνο

- 916 Θεωρία των Κοινωνικών Οργανώσεων
- 645 Κράτος και Κοινωνία
- 689 Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη

8.5. Προαιρετικά Μαθήματα Εκτός Βαθμολογίας

i) Εργαστηριακό Μάθημα

- 918 Το Διαδίκτυο στην Υπηρεσία της Μελέτης και Έρευνας (με Η/Υ)**
Π. Καζάκος

* Διδάσκεται στο εαρινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές που βρίσκονται ήδη στο ΣΤ΄ και Η΄ εξάμηνο σπουδών και μετά.

ii) Μαθήματα Διδακτικής Επάρκειας

- 919 Διδακτική των Κοινωνικών Επιστημών**
Γ. Κουζέλης, Ε. Αθανασιάδου

* Διδάσκεται στο χειμερινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές που βρίσκονται ήδη στο Ζ΄ εξάμηνο σπουδών έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων για τη λήψη του πτυχίου.

- 920 Εκπαίδευση και Αγωγή: Θεωρίες και Πρακτική**
Ε. Αθανασιάδου

* Διδάσκεται στο εαρινό εξάμηνο και αφορά τους φοιτητές που βρίσκονται ήδη στο Η΄ εξάμηνο σπουδών έως την ολοκλήρωση των υποχρεώσεων για τη λήψη του πτυχίου.

9. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

9.1. Πρόγραμμα Μαθημάτων Κορμού

9.1.1. Μαθήματα Κορμού Α΄ Εξαμήνου

501 Πολιτική Επιστήμη Ι

Δ. Σωτηρόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος

Σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η συστηματική παρουσίαση βασικών εννοιών μέσα από τις οποίες η Πολιτική Επιστήμη επιχειρεί να συλλάβει και να εξηγήσει τις διάφορες μορφές του πολιτικού φαινομένου. Στο πλαίσιο αυτό, εξετάζεται μία σειρά θεωρητικών προσεγγίσεων του πολιτικού γίνεσθαι και του κράτους.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στους τρόπους μέσα από τους οποίους ασκείται η πολιτική επιρροή και επιδιώκεται η κατάκτηση της πολιτικής εξουσίας, καθώς και στους συλλογικούς δρώντες, όπως κόμματα και ομάδες πίεσης, στην πολιτική συμμετοχή, στα χαρακτηριστικά και τους θεσμούς των σύγχρονων δημοκρατιών και στην πολιτική μεταβολή.

Βιβλιογραφία:

A. Ball και B. G. Peters, *Σύγχρονη πολιτική και διακυβέρνηση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.

M. Σεραφετινίδου, *Πολιτική κοινωνιολογία*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 2003.

K. Lenk, *Πολιτική κοινωνιολογία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990.

R. Dahl, *Σύγχρονη πολιτική ανάλυση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1979.

M. Duverger, *Εισαγωγή στην πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1985.

502 Κοινωνιολογία

Γ. Κουζέλης, Α.-Α. Κύρσης

Η κατανόηση των βασικών εννοιών της κοινωνιολογίας και η απόκτηση γενικών γνώσεων γύρω από τις κατευθύνσεις της κοινωνιολογικής θεωρίας και της κοινωνικής έρευνας αποτελούν βασική προϋπόθεση της εκπαίδευσης κάθε κοινωνικού επιστήμονα.

Για τους πολιτικούς επιστήμονες, είτε ασχοληθούν με την πολιτική θεωρία και την πολιτική ανάλυση, είτε ειδικευτούν σε θέματα ανάλυσης κρατικών πολιτικών, οργάνωσης της δημόσιας διοίκησης ή σε θέματα διεθνούς πολιτικής, τα ζητήματα πολιτικής κοινωνιολογίας (που αφορούν τη σχέση των διαδικασιών κοινωνικής συγκρότησης και κοινωνικής μεταβολής με τις πολιτικές διαδικασίες) θα βρίσκονται πάντα στο επίκεντρο των αναλύσεων.

Αυτός είναι ο λόγος της τοποθέτησης ενός εισαγωγικού μαθήματος κοινωνιολογίας στο πρώτο εξάμηνο των σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και δημόσιας διοίκησης.

Κεντρικά Θέματα:

- 1) Τα θεωρητικά, μεθοδολογικά και επιστημολογικά χαρακτηριστικά της κοινωνιολογικής θεωρίας και της κοινωνικής έρευνας.
- 2) Ο διάλογος και οι αντιθέσεις μεταξύ διαφορετικών θεωρητικών παραδόσεων: Θεωρίες της βιομηχανικής κοινωνίας - Θεωρίες περί καπιταλισμού - μεταμοντέρνες αμφισβητήσεις της κοινωνιολογικής παράδοσης.
- 3) Κοινωνική διαστρωμάτωση, κοινωνική διαφοροποίηση, κοινωνικές τάξεις και κοινωνικοί μετασχηματισμοί.
- 4) Στοιχεία της κοινωνιολογικής θεωρίας του κράτους και της πολιτικής.
- 5) Χώρος και κοινωνία: αστικό περιβάλλον, κοινωνικές αντιθέσεις και καθημερινή ζωή.
- 6) Οικογένεια και φύλο.
- 7) Στοιχεία της κοινωνιολογικής ανάλυσης των διαδικασιών παγκοσμιοποίησης
- 8) Η σημασία της θεωρίας των κοινωνικών θεσμών
- 9) Συστήματα ρόλων και κοινωνική θέση (βασικές έννοιες της μικροκοινωνιολογικής ανάλυσης).
- 10) Συμβολικά συστήματα και κοινωνική νομιμοποίηση
- 11) Μορφές και διαδικασίες κοινωνικοποίησης

Βιβλιογραφία:

- Μπέργκερ, Π.Λ./Λούκμαν, Τ., *Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας*. Αθήνα: Εκδόσεις Νήσος, 2003.
- Giddens, A., *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας, 1993.
- Ritsert, J, *Τρόποι σκέψης και βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.
- Hughes, M./Kroehler, C.J., *Κοινωνιολογία: Οι βασικές έννοιες*. Αθήνα: Κριτική, 2007.

511Α Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία Ι

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα καλύπτει τον 20ό αιώνα, από τις παραμονές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου έως την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης (1914-1991). Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ιστορίας εξετάζονται οι βαθείς μετασχηματισμοί που επέφεραν στις ευρωπαϊκές κοινωνίες οι επαναστάσεις του 19^{ου} αιώνα και η συγκρότηση εθνικών κρατών, όπως και οι ιδεολογικές παράμετροι των εθνικών και διακρατικών αντιθέσεων.

Ιδιαίτερο βάρος δίδεται στις επιπτώσεις των δύο παγκοσμίων πολέμων στην Ευρώπη, στην οικονομική και κοινωνική κρίση του μεσοπολέμου που τροφοδότησε ολοκληρωτικά καθεστώτα και ακραία ιδεολογικά κινήματα, στην ανάδυση της ιδέας της Ευρώπης, που σφράγισε την πορεία της και κατά την ψυχροπολεμική διαίρεσή της, και στη μεταπολεμική εξέλιξη των επιμέρους ευρωπαϊκών κρατών.

Στο πλαίσιο της παγκόσμιας ιστορίας μελετώνται οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής επέκτασης και των παγκόσμιων συρράξεων στον υπόλοιπο κόσμο, η εμφάνιση σημαντικών εξω-ευρωπαϊκών δυνάμεων στο διεθνές στερέωμα (ΗΠΑ, Κίνα, Ιαπωνία κ.ά.), η πολιτική και οικονομική μετάβαση των πρώην αποικιών στη συγκρότηση ανεξάρτητων κρατών μετά το 1945, οι πολιτικές και ιδεολογικές διαστάσεις του ψυχρού πολέμου και η διαμόρφωση του λεγόμενου Τρίτου Κόσμου.

Βιβλιογραφία:

S. Berstein και P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης*, τόμος 3, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.

J. M. Roberts, *Παγκόσμια Ιστορία*, Β' τόμος, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας, 1997.

527Α Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις

Π. Βαρβαρούσης, Ε. Αθανασοπούλου

Το μάθημα έχει ως σκοπό να εισαγάγει το φοιτητή στη διεπιστημονική θεώρηση των διεθνών σχέσεων και στις διάφορες ερευνητικές κατευθύνσεις του κλάδου. Η διδασκαλία καλύπτει αρχικά τις θεμελιώδεις θεωρητικές προτάσεις και τις βασικές έννοιες της μελέτης των διεθνών σχέσεων.

Παράλληλα, δίνει στο φοιτητή τη δυνατότητα να κατανοήσει τους παράγοντες που συμβάλλουν στη διαμόρφωση της πολιτικής συμπεριφοράς στο διεθνή χώρο (π.χ. ισχύς των κρατών, εθνικά συμφέροντα), καθώς και τους τρόπους και τα μέσα που χρησιμοποιούνται προς την κατεύθυνση αυτή.

Έμφαση δίνεται στην εξωτερική πολιτική των κρατών, ιδιαίτερα στον τρόπο διαμόρφωσής της, στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στις διάφορες μεταβλητές που τη συνθέτουν, καθώς και στη θεωρία και πρακτική των διαπραγματεύσεων. Ο πόλεμος και τα αίτιά του και οι διάφοροι μηχανισμοί επίλυσης διακρατικών διαφορών αποτελούν, επίσης, μέρος της διδασκόμενης ύλης.

Γίνεται, τέλος, αναφορά στις διεργασίες σταδιακής οργάνωσης της ημι-αναρχούμενης διεθνούς κοινωνίας, με εισαγωγική παρουσίαση του ρόλου του διεθνούς δικαίου και στο σύγχρονο διεθνές σύστημα, όπως αυτό διαμορφώθηκε μετά το τέλος της μεταψυχροπολεμικής περιόδου.

Βιβλιογραφία:

- John Baylis/ Steve Smith: Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις, εκδόσεις Επίκεντρο, 2007.
- Robert Jackson/Georg Sorensen: Θεωρία και Μεθοδολογία των Διεθνών Σχέσεων. Η σύγχρονη συζήτηση, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2006
- Θ. Κουλουμπής: Διεθνείς Σχέσεις, Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 1995
- J. Dougherty και R. Pfaltzgraff: Ανταγωνιστικές Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων, τομ. Α' και Β', εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 1992
- Ηλίας Ι. Κουσκουβέλης, Εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις, Εκδόσεις Ποιότητα, 2004
- Π. Βαρβαρούσης: Διεθνείς Σχέσεις και Εξωτερική Πολιτική, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 2004
- Martin Wight: Διεθνής Θεωρία. Τα τρία ρεύματα σκέψης, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 1998
- Edward H. Carr: Η εικοσαετής κρίση 1919-1939. Εισαγωγή στη μελέτη των Διεθνών Σχέσεων, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2000
- Hedley Bull: Η άναρχη κοινωνία. Μελέτη της τάξης στην παγκόσμια πολιτική, εκδόσεις Ποιότητα, 2001

523A Αρχές και Θεσμοί Δικαίου

I. Τασόπουλος

Έννοια-διακρίσεις, πηγές δικαίου, ορισμός, δικαιολογητικός λόγος, το δίκαιο ως νομικό, πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο, δίκαιο και ηθική, θετικό και φυσικό δίκαιο, βασικές έννοιες ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές:

- Δημ. Χριστοφιλόπουλου, *Εισαγωγή στο Δίκαιο*, Π.Ν. Σάκκουλα, 1998.
- Ι. Σπυριδάκη, *Εισηγήσεις Αστικού Δικαίου*, Αντ. Σάκκουλας, 1995.
- Ε. Σπηλιωτόπουλου, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*.

9.1.2. Μαθήματα Κορμού Β' Εξαμήνου

902 Πολιτική Φιλοσοφία Ι

Γ. Μολύβας

Επισκόπηση των κεντρικών προβλημάτων και εννοιών της κλασσικής πολιτικής σκέψης. Η ηρωική βασιλεία στον Όμηρο, το αριστοκρατικό ιδεώδες στον Πίνδαρο, η προβληματική της κοινωνικής δικαιοσύνης στον Ησίοδο. Οι περί νόμου αντιλήψεις της προσωκρατικής περιόδου. Η «κάθοδος της φιλοσοφίας στην γη» και ο διαχωρισμός (πολιτικού) Νόμου και Φύσεως στην σκέψη των σοφιστών. Το «φυσικό δίκαιο» και η πρώτη κριτική του Θεσμού της

δουλείας. Η σχέση ατόμου και κοινότητας στο πλαίσιο του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η πολιτική υποχρέωση στον Πρωταγόρα και τον Σωκράτη: τι είναι η «πολιτική αρετή» και αν είναι διδακτή. Η απόρριψη της δημοκρατίας από τον Πλάτωνα και η μεταφυσική θεμελίωση της ιδεώδους πολιτείας: η δικαιοσύνη ως «οικειοπραγία». Η κριτική του Αριστοτέλη στον Πλάτωνα και η επιστημονική αντίληψη της πολιτικής θεωρίας: ιστορική γένεση και τεολογία της Πόλεως και εφαρμογές της ιδέας της «μεσότητας» στην οργάνωση της πολιτικής κοινωνίας. Η κατάρρευση της Πόλεως και ο πολιτικός οικουμενισμός των Ελληνιστικών και Ρωμαϊκών χρόνων. Ο χωρισμός της ιδιωτικής από την δημόσια σφαίρα και η θεοποίηση της πολιτικής εξουσίας. Ο ατομοκεντρικός ευδαιμονισμός των Επικούρειων και ο κοσμοπολιτισμός των Στωικών. Η θεωρία του «μεικτού πολιτεύματος» (Πολύβιος).

Βιβλιογραφία:

- Janet Coleman, *Ιστορία της Πολιτικής σκέψης: από την αρχαία Ελλάδα μέχρι τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους*, Αθήνα: Κριτική, 2005.
- U. Cerroni, *Η πολιτική σκέψη*, τόμ. Α', Αθήνα: Παπαζήσης, 1972.
- U. Gigon, *Βασικά προβλήματα της αρχαίας φιλοσοφίας*, Αθήνα: Γνώση, 1991.
- Κ. Τσάτσος, *Η κοινωνική φιλοσοφία των αρχαίων Ελλήνων*, Αθήνα: Εστία, 1970 και ανατυπώσεις.
- J. Dunn επιμ., *Δημοκρατία. Το ταξίδι που δεν τέλειωσε, 508 π.χ.-1993 μ.Χ.*, Αθήνα: Καρδαμίτσας, 1997.

539B Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία

Κ. Μπότσιου

Το μάθημα καλύπτει την ελληνική ιστορία του 20ού αιώνα έως το 1981. Εξετάζονται η θεσμική συγκρότηση και η εδαφική ολοκλήρωση του ελληνικού κράτους, η διάπλαση του κομματικού συστήματος, η οικονομική και κοινωνική δυναμική των πολιτικών εξελίξεων, η διαμόρφωση της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής.

Δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην κοινωνική διάσταση των πολιτικών συγκρούσεων κατά τη βενιζελική εποχή, στην Κατοχή και τον Εμφύλιο, όπως και στους μετασηματισμούς που σφραγίζουν την ελληνική πολιτική, κοινωνία και οικονομία κατά τη μεταπολεμική περίοδο υπό την επίδραση και του διεθνούς περιβάλλοντος.

Βιβλιογραφία:

- Richard Clogg, *Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*, Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1992.
- Γ. Θ. Μαυρογορδάτος, *Μελέτες και Κείμενα για την περίοδο 1909-1940*, Αθήνα: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1982.

499B Σύγχρονη Κοινωνική Θεωρία
Κ. Δοξιάδης, Π. Παναγιωτόπουλος

Το μάθημα αναφέρεται στις σύγχρονες εξελίξεις της θεωρητικής προσέγγισης των κοινωνικών ζητημάτων και οργανώνεται γύρω από τον άξονα των ακόλουθων θεματικών:

1. Εξουσία και μικροεξουσίες
2. Φύλο, φυλή, τάξη
3. Ταυτότητες
4. Πολυπολιτισμικότητα
5. Παγκοσμιοποίηση
6. Κοινωνική αλλαγή
7. Θεμελιώσεις κοινωνικής κριτικής.

Η ανάπτυξη των παραπάνω θεμάτων συνδυάζεται με μια κριτική παρουσίαση των σημαντικότερων μεταδομιστικών θεωρητικών ρευμάτων, κατά την οποία η έμφαση δίνεται στην ανάδειξη των σημείων σύγκλισης και αντιπαράθεσης. Επιδίωξη του μαθήματος είναι να διευκρινίσει όχι μόνο τον τρόπο με τον οποίο η κοινωνική θεωρία επιχειρεί σήμερα να θεμελιώσει το επιστημονικό της αντικείμενο και να οροθετήσει τα ερευνητικά της πεδία, αλλά και τα ζητήματα που τίθενται ως προς την αναζήτηση επαρκών μεθοδολογικών εργαλείων και ως προς το συνδυασμό θεωρητικών προτύπων προερχόμενων από διαφορετικές παραδόσεις και κλάδους των κοινωνικών επιστημών.

Κύριο υλικό συζήτησης των επιμέρους ενοτήτων αποτελούν πρωτότυπα κείμενα σημαντικών σύγχρονων στοχαστών, στα οποία εκτός της ειδικής θεματικής αναδεικνύεται και η εκάστοτε ιδιαίτερη προβληματική του θεωρητικού ρεύματος στο οποίο ανήκουν. Η οργάνωση αυτής της συζήτησης θα βασιστεί σε συλλογή μεταφρασμένων κειμένων που θα είναι στη διάθεση των φοιτητών.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Καβουλάκος (επιμ.), *Κριτική Θεωρία: Παράδοση και προοπτικές*, Αθήνα: Νήσος, 2003.
- Μ. Πετμεζίδου (επιμ.), *Σύγχρονη κοινωνιολογική θεωρία*, τόμ. 1 και 2, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, 1999.
- Ν. Τάτσης, *Νεωτερικότητα και κοινωνική αλλαγή. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις*, Αθήνα: Νήσος, 2004.
- Μ. Φουκώ, *Εξουσία, γνώση και ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, 1987.
- St. Hall, D. Held, Mc. Grew, *Η Νεωτερικότητα σήμερα*, Αθήνα: Σαββάλας, 2003.
- St. Hall, B. Gieben, *Η Διαμόρφωση της νεωτερικότητας*, Αθήνα: Σαββάλας, 2003.

Μπάουμαν Σίγκμουντ, *Παγκοσμιοποίηση. Οι συνέπειες για τον άνθρωπο*, Εκδ. Πολύτροπον, 2004.

529B Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική
Π. Καζάκος, Π. Λιαργκόβας

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή σε επιλεγμένα μακροοικονομικά προβλήματα. Στην αρχή δίνεται μια γενική επισκόπηση της μακροοικονομικής, που εξηγεί κυρίως τις έννοιες κλειδιά, την εξέλιξη και στον ρόλο της στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής των κυβερνήσεων.

Στη συνέχεια, με αφετηρία ένα "βασικό" μακροοικονομικό πλαίσιο ανάλυσης, εξετάζονται ειδικότερα ζητήματα οικονομικής σταθεροποίησης και ανάπτυξης, ανεργίας και πληθωρισμού, δημοσιονομικών ελλειμμάτων και χρεών, μισθών και παραγωγικότητας κ.ά.

Συναφώς, αναδείχονται οι διαφορετικές απαντήσεις που προσφέρουν αντιμαχόμενες οικονομικές θεωρίες (κεϋνσιανισμός, μονεταρισμός, κλπ). Το εμπειρικό υλικό που χρησιμοποιείται αφορά την ελληνική οικονομία.

Βιβλιογραφία:

P. Samuelson/ W. Nordhaus: *Οικονομική*, Τόμος Β', ελληνική μετάφραση, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

Η Ετήσια Έκθεση του Διοικητή της Τραπέζης της Ελλάδος για την Ελληνική Οικονομία, που δημοσιεύεται συνήθως τον Απρίλιο κάθε έτους.

OECD: *Greece, Country Report*, Paris, η εκάστοτε τελευταία έκδοση.

505 Συνταγματικοί Θεσμοί
Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική διάσταση των σύγχρονων συνταγματικών Θεσμών, όπως διαμορφώνονται διεθνώς και ιδίως στη χώρα μας, μετά και τις δύο αναθεωρήσεις του Συντάγματος.

Σύνταγμα και Συνταγματικό Δίκαιο. Τα στοιχεία της πολιτείας. Η ερμηνεία του πολιτειακού φαινομένου. Η μορφολογία των πολιτευμάτων. Η ιστορία του πολιτεύματος στην Ελλάδα. Οι θεμελιώδεις αρχές του πολιτεύματος. Η δημοκρατική αρχή. Το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Το κοινοβουλευτικό σύστημα. Η αρχή της «προεδρευόμενης» δημοκρατίας. Η αρχή του πολυκομματισμού. Η αρχή της διάκρισης των λειτουργιών. Η αρχή του Κράτους Δικαίου. Η αρχή του Κοινωνικού Κράτους. Πολιτειακά όργανα: Το εκλογικό σώμα. Η Βουλή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η Κυβέρνηση. Τα Δικαστήρια.

Βιβλιογραφία:

- Αρ. Μάνεσης, *Συνταγματικό Δίκαιο Ι*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1980.
- Ν. Αλιβιζάτος, *Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία, Σημειώσεις Πανεπιστημιακών Παραδόσεων, Τεύχος Α΄, 1821-1941*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1981.
- Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, τομ. Α΄, Θεωρητικό Θεμέλιο, δ΄ εκδ. Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1994, τομ. Β΄, *Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας 1992.
- Ευαγ. Βενιζέλος, *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου Ι*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1991.
- Κ. Μαυριάς, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Γ΄ Έκδοση, Αθήνα- Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2005.
- Φ. Σπυρόπουλος, *Εισαγωγή στο Συνταγματικό Δίκαιο*, Α.Ν. Σάκκουλας, 2006.
- Κ. Χρυσόγονος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Α.Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Γ. Παπαδημητρίου-Γ. Σωτηρέλης. *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*: Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.

9.1.3. Μαθήματα Κορμού Γ΄ Εξαμήνου

901Γ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας Ι

Ι. Υφαντόπουλος

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ιστορική αναδρομή και διεπιστημονική ανάλυση των βασικών στατιστικών μεθόδων που αναφέρονται στις γενικές αρχές μέτρησης και ανάλυσης των κοινωνικών φαινομένων. Το μάθημα δομείται σε τρεις ενότητες:

Στο πρώτο μέρος παρουσιάζονται τα στάδια της έρευνας: i) μελέτη βιβλιογραφίας, ii) διατύπωση υποθέσεων, iii) αναζήτηση υλικού και στατιστικών δεδομένων, iv) καθορισμός της μεθοδολογίας, v) παρουσίαση και ανάλυση των αποτελεσμάτων, v) κριτική συζήτηση και σύγκριση των ευρημάτων με άλλες έρευνες της Ελλάδος και του Εξωτερικού, vi) συμπεράσματα και διατύπωση προτάσεων για περαιτέρω έρευνα και ανάλυση.

Στο δεύτερο μέρος συζητείται ο ρόλος της στατιστικής στην κοινωνική έρευνα. Αντικείμενο μελέτης είναι: i) κλίμακες μέτρησης των ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων, ii) διαγραμματική παρουσίαση iii) κατασκευή απλών και σύνθετων πινάκων, iv) κατανομές συχνοτήτων v) μέτρα κεντρικής τάσης, vi)μέτρα διασποράς, vii) συσχέτιση και viii) ανάλυση παλινδρόμησης.

Στο τρίτο μέρος έμφαση δίδεται στον ρόλο των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών στην μέτρηση και στην έρευνα. Συζητούνται τα στατιστικά πακέτα Excel, SPSS, Eviews.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Υφαντόπουλος Γ., *Μέθοδοι και Εφαρμογές στην Κοινωνική Έρευνα Δαρδανός*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 2005, (Υπο έκδοση).
- Γέμπτου Π., *Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών, Τόμος Ι και ΙΙ, Δ* Διευρυμένη έκδοση, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2004.
- Μακράκης Β, *Ανάλυση δεδομένων στην επιστημονική έρευνα με τη χρήση του SPSS*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, 1997.
- Χρήστου Γ., *Εισαγωγή στην Οικονομετρία, Τόμος Α. & Β.*, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2002.

541 Πολιτική Φιλοσοφία ΙΙ

Γ. Μολύβας

Εισαγωγή στις κεντρικές έννοιες της νεότερης πολιτικής σκέψης. Ο Μακιαβέλι και η ριζική εκκοσμίκευση του πολιτικού φαινομένου. Η ρήξη με τον Αριστοτελισμό και η ανάδειξη του κτητικού ατόμου και της σύγχρονης έννοιας της κρατικής κυριαρχίας στην σκέψη του Χόμπς. Η θεωρητική θεμελίωση του κλασσικού φιλελευθερισμού: φυσικά δικαιώματα, διάκριση των εξουσιών και περιορισμός της κρατικής εξουσίας (Λοκ, Μοντεσκιέ). Δημοκρατικός ριζοσπαστισμός και η αναβίωση του κοινοτιστικού ιδεώδους στην σκέψη του Ρουσσώ. Η Γαλλική Επανάσταση και οι επικριτές της (Μπέρκ).

Το κίνημα του ωφελιμισμού: απόρριψη της έννοιας των φυσικών δικαιωμάτων, «όλοι μετράνε εξίσου», αρχή της ωφελιμότητας (Μπένθαμ). Ο Τζ. Στ. Μιλ και η αναθεώρηση του ωφελιμισμού: η «αρχή της βλάβης» και η καινούργια αντίληψη της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η κοινωνία της ισότητας και οι προβληματικές της πτυχές στην σκέψη του Τοκβίλ. Η φιλοσοφική κριτική του ωφελιμισμού και η ηθική θεμελίωση της κοινωνίας των δικαιωμάτων από τον Καντ: η διαλεκτική ηθικότητας και νομιμότητας. Η ιστορικότητα της ελευθερίας και η αντιθετικότητα του ιστορικού γίνεσθαι στον Χέγκελ. Η αλλοτρίωση στην φιλοσοφική προβληματική των νεοεγγελιανών (Φώυερμπαχ, Μαρξ). Η κριτική των ολιστικών ιδεολογιών του δέκατου ένατου αιώνα στην σκέψη του Νίτσε.

Βιβλιογραφία:

Π. Κιτρομηλίδης, *Πολιτικοί στοχαστές των νεότερων χρόνων*, Αθήνα: Πορεία, 1999.

Π. Βαλλιάνος, *Συνείδηση, γλώσσα και ιστορική ζωή*, Αθήνα: Πορεία, 2003.

Βοηθητική βιβλιογραφία:

U. Cerroni, *Η πολιτική σκέψη*, τόμ. Β' και Γ', Αθήνα: Παπαζήσης, 1985.

G. Sabine, *Ιστορία των πολιτικών θεωριών*, Αθήνα: Ατλαντίς, 1961 και ανατυπώσεις.

850Γ Ευρωπαϊκή Οργάνωση: Θεσμοί **Π.Κ. Ιωακειμίδης**

Το μάθημα αυτό εξετάζει το φαινόμενο της ευρωπαϊκής συνεργασίας και ολοκλήρωσης στη μεταπολεμική περίοδο, υιοθετώντας διεπιστημονική προσέγγιση που είναι άλλωστε απαραίτητη για μια σωστή ανάλυση αυτού του σύνθετου φαινομένου.

Στην πρώτη ενότητα γίνεται μια ιστορική αναδρομή, ξεκινώντας από τις πρώτες μορφές συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο και καταλήγοντας στην εφαρμογή της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Στη δεύτερη ενότητα, εξετάζονται η πολιτική λειτουργία και οι θεσμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με ειδικότερη μνεία στο ρόλο και τις εξουσίες της Επιτροπής, του Συμβουλίου των Υπουργών, του Κοινοβουλίου, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς επίσης και στις βασικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

Η τρίτη ενότητα του μαθήματος ασχολείται με τις τέσσερις βασικές οικονομικές ελευθερίες στα πλαίσια της κοινής αγοράς. Εξετάζονται επίσης η αναδιανεμητική λειτουργία του κοινοτικού προϋπολογισμού, η μακροοικονομική πολιτική και οι σχέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τον υπόλοιπο κόσμο.

Βιβλιογραφία:

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.

Ν. Μαραβέγιας και Μ. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Η Ολοκλήρωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Ελληνική Προβληματική για το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Η «κρίση συνταγματοποίησης» της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2004.

L. Tsoukalis, *What kind of Europe?*, Oxford, Oxford University Press, May 2003.

544Γ Εισαγωγή στη Διοίκηση - Γενικές Αρχές Διοικητικής Οργάνωσης **Α. Μακροδημήτρης**

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η μελέτη της οργάνωσης της Δημόσιας Διοίκησης στην Ελλάδα και η εξοικείωση με τους βασικούς θεσμούς, τις αρχές και τις διαδικασίες διαμόρφωσης και λειτουργίας του ελληνικού διοικητικού συστήματος. Ειδικότερα, αντικείμενο ανάλυσης αποτελούν οι κυβερνητικοί θεσμοί και τα όργανα διακυβέρνησης στο πλαίσιο της λειτουργίας του ελληνικού πολιτικού συστήματος, οι μορφές και τα όργανα της αποκέντρωσης και της περιφερειακής διοίκησης του κράτους, οι βαθμίδες και οι λειτουργίες της τοπικής αυτοδιοίκησης, βασικά στοιχεία για το προσωπικό και τους κανόνες που

διέπουν τη δημόσια υπαλληλία στην Ελλάδα, η διάρθρωση και τα όρια του δημόσιου τομέα, οι ανεξάρτητες αρχές και οι μορφές ελέγχου της Διοίκησης, καθώς και στοιχεία λειτουργίας και αποτελεσματικής δράσης των δημόσιων υπηρεσιών. Το μάθημα περιλαμβάνει πρακτικές ασκήσεις και χρήση πηγών.

Βιβλιογραφία:

- Αντ. Μακρυδημήτρης (2007), *Δημόσια Διοίκηση. Στοιχεία διοικητικής οργάνωσης*, β' έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδ. Σάκκουλα (2006).
- Αντ. Μακρυδημήτρης - Μ.-Ηλ. Πραβίτα [επιμ.] (2006), «*Διοικητικός Κώδικας*»-*Συλλογή νομοθεσίας για τη Δημόσια Διοίκηση*, β' έκδοση, Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα (2005).
- Αντ. Μακρυδημήτρης (2006), *Κράτος των πολιτών. Προβλήματα μεταρρύθμισης και εκσυγχρονισμού*, Αθήνα: Εκδόσεις Α. Α. Λιβάνη.
- Αντ. Μακρυδημήτρης (2006), *Κράτος και κοινωνία των πολιτών*, β' έκδοση, Αθήνα: Μεταμεσονύκτιες εκδόσεις (2003).
- Επ. Σπηλιωτόπουλος (2006), *Το ελληνικό δημόσιο δίκαιο. Οι βασικοί κανόνες*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
- Ν.-Κ. Χλέπας (2005), *Ο Δήμαρχος*, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
- Ν.-Κ. Χλέπας (1999), *Η Τοπική Διοίκηση στην Ελλάδα. Ο διαλεκτικός ανταγωνισμός της αποκέντρωσης με την αυτοδιοίκηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα.

540Γ Πολιτική Επικοινωνία

Χ. Λυριντζής, Α. Γιαννακάκου, Ε. Αθανασιάδου

Ενδεικτικό περιεχόμενο του μαθήματος:

Έννοια της Πολιτικής. Πολιτική και Πολιτική Επιστήμη. Κλάδοι της Πολιτικής Επιστήμης. Η θέση της Πολιτικής Επικοινωνίας. Έννοια και περιεχόμενο. Επικοινωνία, Έκφραση, Αίσθηση. Τα επικοινωνιακά μέσα. Άμεση και Έμμεση Επικοινωνία. Λεκτική και Εξωλεκτική Πολιτική Επικοινωνία. Η γλώσσα του σώματος. Μονόδρομη και αμφίδρομη επικοινωνία. Δημοκρατική και αυταρχική "επικοινωνία". Επικοινωνία και κοινή γνώμη. Τεχνικές επικοινωνιακής παρέμβασης. Κοινή γλώσσα και παραταξιακά ιδιώματα. Φυσικοί, κοινωνικοί, πολιτιστικοί και πολιτικοί παράγοντες. Πολιτική διαφήμιση και κριτική πρόσληψη. Γενικά χαρακτηριστικά της σύγχρονης ελληνικής πολιτικής ρητορικής. Ελληνική και ευρωπαϊκή πολιτική ρητορική. Ρητορικές σταθερές και ρητορικές αποκλίσεις.

Βιβλιογραφία:

- Α-Ι. Δ. Μεταξάς, *Προεισαγωγικά για τον Πολιτικό Λόγο. Δεκατέσσερα Μαθήματα για το Στυλ*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1995.

A-I. Δ. Μεταξάς, *Πολιτική Επικοινωνία*, Αθήνα: Α.Ν.Σάκκουλας, 1995 (επανέκδοση).

Χρ. Λυριντζής, *Το Θεωρητικό Πλαίσιο για τη Μελέτη των Μ.Μ.Ε.* (πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα: 1991.

9.1.4. Μαθήματα Κορμού Δ' Εξαμήνου

543Δ Μέθοδοι και Τεχνικές Κοινωνικής Έρευνας ΙΙ

Ι. Καυταντζόγλου

Έχει ειπωθεί ότι οι ποσοτικές μέθοδοι παραπέμπουν στην ιστορία της κοινωνικής παρατήρησης ενώ η ποιοτική μεθοδολογία εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο της ιστορίας των επιστημών.

Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με θέματα ποιοτικής μεθοδολογίας των κοινωνικών επιστημών. Παρουσιάζονται βασικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιστήμες και οι κύριες έννοιες τις οποίες χρησιμοποιούν.

Οι ποιοτικές μέθοδοι έχουν ως κύρια αντικείμενα το τρίπτυχο: Εθνογραφία, Ιστοριογραφία, και Βιογραφική προσέγγιση. Η πρώτη παρουσιάζει τους τρόπους διεξαγωγής της έρευνας πεδίου, η δεύτερη ενδιατρίβει περί την ιστορική έρευνα, και η τρίτη ασχολείται με την καταγραφή των προσωπικών βιωμάτων. Ο διδακτικός στόχος εστιάζεται στη συλλογή, αξιολόγηση, επεξεργασία, και ανάλυση των ποιοτικών στοιχείων.

Η έμφαση δίδεται στη (μη) συμμετοχική παρατήρηση, τη συνέντευξη, τον επικοινωνιακό παράγοντα, τη σπουδή των γραπτών κειμένων και της προφορικής παράδοσης, τη δι-υποκειμενική (ανα)κατασκευή της πραγματικότητας, τη χρήση του λόγου και τα νοηματικά πλέγματα, την κωδικοποίηση, την πιστή απόδοση των τεκταινόμενων, κλπ.

Στο μάθημα γίνεται παραδειγματική αναφορά σε κλασικές και σύγχρονες ποιοτικές εργασίες ελλήνων και ξένων επιστημόνων, και χρήση πολλαπλών τεχνικών τεκμηρίωσης από το αρχαικό υλικό μέχρι τα σύγχρονα οπτικο-ακουστικά μέσα.

Τους κύριους άξονες μιας κριτικής διερεύνησης των ποιοτικών μεθόδων των κοινωνικών επιστημών θα αποτελέσουν:

- Οι αξιολογικές κρίσεις και η αναζήτηση της αντικειμενικότητας
- Η συζήτηση για την ουδετερότητα των τεχνικών έρευνας
- Οι παραμορφωτικές προϊδέσεις και ο εθνοκεντρισμός
- Οι σχέσεις εμπειρίας και θεωρίας
- Ο ρόλος των θεωρητικών υποδειγμάτων και η κριτική παρουσίαση θεωρητικών προτύπων

- Η ιδιαιτερότητα των κοινωνικών φαινομένων και των κοινωνικών επιστημών
- Τα «σύνορα» μεταξύ επιστημών και η αναγκαιότητα της διεπιστημονικής προσέγγισης των κοινωνικών και πολιτικών φαινομένων

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Γέμτος, Π.Α., *Οι κοινωνικές επιστήμες. Μια εισαγωγή*, Αθήνα, Τυποθήκη-Δαρδανός, 1995.
- Καζάκος Π., *Εξηγώντας την κοινωνία. Μια εισαγωγή σε μεθόδους και τεχνικές*, Αθήνα: Εκδ. Πατάκη, 2006.
- Κυριαζή, Ν. *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική εοπισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2001.
- Hollis, M. *Η φιλοσοφία των κοινωνικών επιστημών. Μια εισαγωγή*. Αθήνα, Κριτική, 2005.

498Δ Συγκριτική Πολιτική

Χ. Λυριντζής

Το εισαγωγικό μάθημα Συγκριτικής Πολιτικής καλύπτει τρεις στόχους :

- α. τη γνωριμία των φοιτητών με το χώρο της συγκριτικής ανάλυσης των πολιτικών φαινομένων και την ευρύτερη σημασία και ρόλο της σύγκρισης στις κοινωνικές επιστήμες.
- β. την εισαγωγή στην ιστορική ανάπτυξη του πεδίου της Συγκριτικής πολιτικής με συγκεκριμένες αναφορές σε εργασία - μελέτες που σηματοδοτούν τον χώρο.
- γ. την γνωριμία με τα βασικά θέματα μελέτης στο χώρο της Συγκριτικής πολιτικής όπως πολιτικά κόμματα, ομάδες συμφερόντων, πολιτική κουλτούρα, πολιτικό σύστημα, ανάπτυξη και συγκρότηση έθνους - κράτους.

Με βάση τους ως άνω άξονες το μάθημα μπορεί να αναπτυχθεί αφενός σε μια σειρά διαλέξεων για τα παραπάνω θέματα με ιδιαίτερες αναφορές στην εμπειρία των Ευρωπαϊκών χωρών και αφετέρου σε μια σειρά σεμιναρίων - φροντιστηρίων όπου παρουσιάζονται συγκεκριμένες μελέτες.

Συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα γίνεται μια εισαγωγή των φοιτητών στη σημασία και χρήση της συγκριτικής μεθόδου από τον Αριστοτέλη μέχρι σήμερα και στη διαμόρφωση του σύγχρονου χώρου της συγκριτικής πολιτικής. (κείμενα από Λυριντζή και Sartori).

Στην επόμενη ενότητα, εκτός από τη συζήτηση συγκεκριμένων εργασιών, δίδονται στους φοιτητές βιβλία από τη βιβλιογραφία είτε για παρουσίαση - συζήτηση συγκεκριμένων θεμάτων, είτε για παρουσίαση όλου του βιβλίου.

Το τρίτο μέρος αποτελεί και το μεγαλύτερο σε έκταση τμήμα του μαθήματος και αφορά τη συγκριτική μελέτη των πολιτικών και κομματικών συστημάτων στον Ευρωπαϊκό χώρο. Γίνεται αναφορά στην ανάπτυξη των σύγχρονων

πολιτικών συστημάτων με βάση τη συγκρότηση με βάση τη συγκρότηση έθνους κράτους, στην παγίωση των κομματικών συστημάτων στις κομματικές οικογένειες και στην ανάπτυξη νέων μορφών πολιτικής δράσης. (Νέα κινήματα, κόμματα νέας πολιτικής, παγκοσμιοποίηση κλπ). Η εν λόγω ενότητα στηρίζεται κυρίως στο βιβλίο του Υ. Μενυ και συμπληρωματικά σε άρθρα ή άλλα κείμενα.

Βιβλιογραφία:

Μενυ Υ., *Συγκριτική Πολιτική Δυτικής Ευρώπης*, τομ. 1.

Λυριντζής Χ., *Σύγκριση και Ερμηνεία*, Νήσος, Αθήνα 2001.

Berstein S., *Δημοκρατίες, Αυταρχικά και Ολοκληρωτικά Καθεστώτα στον 20^ο αιώνα*, Ποιότητα, Αθήνα 2001.

Michels R., *Η Κοινωνιολογία των Κομμάτων*, Αθήνα : Γνώση, 1977.

Kirchheimer O., Ο μετασχηματισμός των κομματικών συστημάτων στη δυτική Ευρώπη, *Λεβιάθαν*, Νο 11, 1991.

Huntington S., *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών*, Terzo, Αθήνα 1999.

Wolf S., *Ο Εθνικισμός στη Δυτική Ευρώπη*, Εκδόσεις Θεμέλιο, 1995.

Sartori G., *Σημσιολογία, Έννοιες, Συγκριτική Μέθοδος*, Παπαζήσης, 2004.

Hall S.& Gieben B., *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας*, Σαββάλας Αθήνα, 2003.

Hague R & Harrop M., *Συγκριτική Πολιτική και Διακυβέρνηση, Κριτική*, Αθήνα 2005.

533 Πολιτική Επιστήμη ΙΙ

Μ. Σπουρδαλάκης, Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι να επεκτείνει την πρώτη επαφή των φοιτητών με τα βασικά πεδία και τα κύρια αναλυτικά εργαλεία της πολιτικής επιστήμης, ενώ παράλληλα επιχειρεί να αναπτύξει τον θεωρητικό προβληματισμό γύρω από αυτά αλλά και την συγκεκριμένη κληρονομιά που μας κληροδότησε η διαμόρφωση της νεωτερικότητας.

Οι θεματικές του μαθήματος είναι:

- Αντικείμενο και μεθοδολογία της πολιτικής επιστήμης.
- Διαφωτισμός και η γέννηση των κοινωνικών επιστημών. Πολιτική φιλοσοφία: Το παρελθόν και το μέλλον (:) της πολιτικής επιστήμης.
- Οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες συγκρότησης του σύγχρονου κράτους.
- Το φιλελεύθερο κράτος.
- Το κοινωνικό κράτος.
- Το πολιτικό σύστημα.
- Λειτουργισμός.
- Πολιτισμικές διαστάσεις της σύγχρονης κοινωνίας.
- Πολιτική συμπεριφορά και πολιτική συμμετοχή.
- Εμείς και οι άλλοι. Πολιτισμοί σε αντιπαράθεση;

Βιβλιογραφία:

- R. G. Schwartzberg, *Πολιτική Κοινωνιολογία* (τόμ. Ι), Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1984.
- S. Hall & B. Gieben (επιμ.), *Η διαμόρφωση της Νεωτερικότητας. Οικονομία, κοινωνία, πολιτική, πολιτισμός.*, Αθήνα: Εκδόσεις Σαββάλα, 2003.
- W. Abendroth & K. Lenk, *Εισαγωγή στην πολιτική επιστήμη* (τόμ. Α'), Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1983, σελ. 19-151.
- Kurt Lenk, *Πολιτική κοινωνιολογία*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990, σελ. 100-220.
- K. Howard & J. A. Sharp, *Η επιστημονική μελέτη. Οδηγός σχεδιασμού και διαχείρισης πανεπιστημιακών ερευνητικών εργασιών*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1994.
- U.Eco, *Πώς γίνεται μια διπλωματική εργασία*, Αθήνα: Νήσος, 1994.

* διανέμονται.

528Δ Πολιτική Οικονομία ΙΙ: Σύγχρονη Μικροθεωρία και Ρύθμιση Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο της Πολιτικής Οικονομίας με έμφαση στην Μικροοικονομική επιστήμη. Περιεχόμενο του μαθήματος είναι παρακάτω θεματικές ενότητες: Οι βασικές έννοιες της Οικονομικής Επιστήμης (παραγωγικοί συντελεστές, οικονομικό κύκλωμα, οικονομικά προβλήματα, μέθοδοι οικονομικής επιστήμης, οικονομικά συστήματα), οικονομική συμπεριφορά του καταναλωτή, οικονομική συμπεριφορά της επιχείρησης (θεωρία παραγωγής και κόστους), σχηματισμός τιμών στον πλήρη ανταγωνισμό, μονοπώλιο, ολιγοπώλιο και μονοπωλιακό ανταγωνισμό, σχηματισμός τιμών των παραγωγικών συντελεστών, διανομή εισοδήματος, εξωτερικές επιδράσεις (εξωτερικές οικονομίες, εξωτερικές επιβαρύνσεις), θεωρία παιγνίων, οικονομική της ευημερίας.

Το μάθημα διεξάγεται με τη μέθοδο της παράδοσης, στην οποία εξετάζονται οι παραπάνω θεματικές ενότητες περισσότερο σε πλάτος παρά σε βάθος και δεν περιλαμβάνει την συγγραφή εργασίας.

Βιβλιογραφία:

- Begg D. κ.ά. : *Εισαγωγή στην οικονομική*, τόμος Α., Αθήνα: Κριτική, 1998.
- Γέμπτος Π.: *Οικονομία και δίκαιο Α', Β'*, Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 2001, 2003.
- Καζάκος Π.: *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά*, Αθήνα: Πατάκης, 2002, τρίτη έκδοση.
- Κώπτη - Πετράκη Α. - Κώπτης Γ.: *Εισαγωγή στη σύγχρονη μικροοικονομική*, Αθήνα: Σμπίλιας, 1991.
- Mankiw G.: *Αρχές της Οικονομικής*, τόμος Α', Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 2001.

Samuelson P. - Nordhaus W.: *Οικονομική, τόμος Α΄*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.

497Δ Το Πολιτικό Σύστημα της Ε.Ε.

Μ. Τσινισιζέλης

Το μάθημα αυτό αξιολογεί και απαντά στο ερώτημα εάν και κατά πόσον το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ανήκει σε κάποια από τις υπάρχουσες τυπολογίες των πολιτικών συστημάτων οι οποίες και προσεγγίζονται λεπτομερώς ή εάν ανήκει σε μια ιδιαίτερη και μοναδική κατηγορία. Με αυτό το πρίσμα εξετάζονται και άλλοι Διεθνείς Οργανισμοί καθώς και ενώσεις κρατών οι οποίες εμφανίζουν αναλογίες με την Ευρωπαϊκή Ένωση όπως η Mercosur, η NAFTA κλπ. Τέλος το μάθημα αυτό δανείζεται ύλη από την παράδοση του Συγκριτικού Ομοσπονδισμού προκειμένου να κατατάξει και να αξιολογήσει το πολιτικό σύστημα της Ε.Ε.

Βιβλιογραφία:

D.N Chryssoschoou, M.J.Tsinisizelis, S.Stavridis , K.Ifantis, *“Theory and Reform in the European Union*, Manchester University, Press, 2003.

M.I.Τσινισιζέλης, *Σκέψεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση*, Σιδέρης, 1995.

S. Hix, *The Political System of the European Union* Macmillan, 2001.

521 Διοικητική Επιστήμη

Χ. Κουταλάκης

Πρόκειται για μια γενική εισαγωγή στη μελέτη του διοικητικού φαινομένου, με ειδικότερη αναφορά στην ιδιαιτερότητα της Δημόσιας Διοίκησης. Εξετάζονται η γενεαλογία και τα ρεύματα της σύγχρονης Διοικητικής Επιστήμης, καθώς και η Δημόσια Διοίκηση ως κοινωνικός θεσμός, η διαδικασία διαμόρφωσής του καθώς και τα στοιχεία της ιδιαιτερότητάς του ως του κρατικού μηχανισμού. Αναλύεται το γραφειοκρατικό πρότυπο οργάνωσης και η λογική των επιμέρους στοιχείων του.

Στη συνέχεια εξετάζεται ο μεταβαλλόμενος ρόλος της διοίκησης στο πλαίσιο του κράτους πρόνοιας και της πιο πρόσφατης αμφισβήτησής του. Επίσης αναλύονται οι σχέσεις διοίκησης και δικαίου, διοίκησης και πολιτικής, διοίκησης και κοινωνίας οι διάφορες αντιλήψεις για το ρόλο της Δημόσιας Διοίκησης και τη φύση της εξουσίας της.

Το μάθημα στοχεύει να εισαγάγει τους φοιτητές στην προβληματική της διοικητικής επιστήμης, δίνοντας ταυτόχρονα μια σφαιρική εικόνα για τη σχέση της δημόσιας διοίκησης με τους άλλους κοινωνικούς θεσμούς και την εξελικτική της πορεία.

Βιβλιογραφία:

- J. Chevallier, *Διοικητική Επιστήμη*, Αθήνα: Σάκκουλας, 1993.
- R. Merton, Bureaucratic structure and personality, 'in *Social theory and social structure*, The Free Press NY 1968.
- W. Wilson, "The study of administration", *American Political Science Review*, 1887.
- M. Crozier, *Le phénomène bureaucratique*, Seuil Points 1963.

495Δ Τα Θεμελιώδη Δικαιώματα στην Εποχή μας

Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

1. Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου, με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις του.

2. Γενική εισαγωγή: Έννοια, σημασία και λειτουργία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ιστορική τους διαδρομή και σύγχρονη συνταγματική πραγματικότητα. Οι βασικές συνιστώσες και ο χαρακτήρας του ισχύοντος στη χώρα μας συστήματος προστασίας των θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Τα επί μέρους Θεμελιώδη Δικαιώματα: Αναλυτική παρουσίαση των επί μέρους ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται σήμερα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.

Βιβλιογραφία:

- Αρ. Μάνεσης, *Συνταγματικά Δικαιώματα Α΄. Ατομικές Ελευθερίες*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1981.
- Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο Γ΄. Θεμελιώδη Δικαιώματα Ι. Γενικό Μέρος*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1987.
- Π.Δ. Δαγτόγλου, *Συνταγματικό Δίκαιο. Ατομικά Δικαιώματα, τομ. Α΄-Β΄*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 2005.
- Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.
- Γ. Παπαδημητρίου - Γ. Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.

496Δ Κοινωνική Πολιτική

Ι. Υφαντόπουλος

Το μάθημα της κοινωνικής πολιτικής έχει ένα διεπιστημονικό χαρακτήρα και διδάσκεται από καθηγητές που εκπροσωπούν την Πολιτική επιστήμη, την Κοινωνιολογία, την Οικονομία και τις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές σπουδές.

Εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή ένωση και παρουσιάζονται οι κυριότερες πτυχές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού μοντέλου καθώς και η τυπολογία των κοινωνικών συστημάτων.

Χρησιμοποιούνται ποσοτικοί και ποιοτικοί δείκτες για την σκιαγράφηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Πορτραίτου και έμφαση δίδεται στις συνθήκες διαβίωσης, την ποιότητα ζωής, την οικονομική και κοινωνική ανισότητα, την ανεργία, την δημογραφική γήρναση, την φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.

Τέλος εξετάζονται οι κοινωνικές πολιτικές και οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις στο τομέα της απασχόλησης, των κοινωνικών ασφαλίσεων, της παιδείας και της υγείας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Ε.Κ.Κ.Ε, (1996), *Διαστάσεις του Κοινωνικού Αποκλεισμού στην Ελλάδα*, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Δ. Μπαλούρδος, Γ. Υφαντόπουλος, *Περιφερειακές διαστάσεις της οικονομικής ανισότητας και της φτώχειας στην Ελλάδα*, Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών, 2000.

Δ. Καραγιώργας και συν. *Διαστάσεις της φτώχειας στην Ελλάδα*, Εκδόσεις Ε.Κ.Κ.Ε.

Ε.Κ.Κ.Ε, (2002), Α. Μουρίκη, Μ. Ναούμη, Γ. Παπαπέτρου, *Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδος*, Εκδόσεις Ε.Κ.Κ.Ε., Αθήνα.

European Commission, (2004), *The Social Situation Report in the European Union* European Commission and the Eurostat.

Δ. Βενιέρης, Χρ. Παπαθεοδώρου, Επισ. επιμ. *Η Κοινωνική Πολιτική στην Ελλάδα, Προκλήσεις και Προοπτικές*, Ελληνικά Γράμματα, 2003.

Ε.Κ.Κ.Ε, (2005), *Το Κοινωνικό Πορτραίτο της Ελλάδας*, επιμ., Δ. Ζώμας, Χρ. Καππή, Γ. Παπαπέτρου, Ε. Φαγαδάκη.

538Δ Παγκόσμια και Ευρωπαϊκή Ιστορία ΙΙ

Γ. Μαυρογορδάτος, Κ. Μπότσιου

Το μάθημα στοχεύει να εμβαθύνει στα ιστορικά ζητήματα που σφραγίζουν την πορεία της Ευρώπης και του υπόλοιπου κόσμου τον 20ό αιώνα (χωρίς να αποκλείεται η αναδρομή σε προγενέστερους αιώνες).

Κάθε χρόνο επιλέγεται ορισμένη θεματική και η αντίστοιχη βιβλιογραφία. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 το θέμα θα είναι ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.

Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην ενεργητική συμμετοχή τους, στην ενδεχόμενη παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

9.2. Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης και Ειδικής Επιλογής

9.2.1. Α΄ Κύκλος Πολιτική Ανάλυση

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος της Πολιτικής Ανάλυσης αποβλέπει στην ουσιαστική γνωριμία των φοιτητών με τα κύρια αντικείμενα και αναλυτικά εργαλεία του χώρου της Πολιτικής Επιστήμης. Το διδακτικό πρόγραμμα επιδιώκει την εξοικείωση με τους τρεις βασικούς κλάδους που συνιστούν τον κορμό των πολιτικών γνώσεων

- α) τη συγκριτική ανάλυση των πολιτικών φαινομένων
- β) την πολιτική κοινωνιολογία
- γ) την πολιτική σκέψη και την ιστορία της

Η Κατεύθυνση αποδίδει ίση σημασία στην εξοικείωση των φοιτητών με το έργο των κλασικών πολιτικών στοχαστών, αρχαίων και νεωτέρων, που διαμόρφωσαν το λεξιλόγιο και την εννοιολογία της συστηματικής πολιτικής ανάλυσης, καθώς και την παρουσίαση των σύγχρονων προβλημάτων και μεθοδολογικών προσεγγίσεων που απασχολούν την πολιτική ανάλυση.

Η θεματολογία των σύγχρονων προβληματισμών αναφέρεται στις σχέσεις κράτους και κοινωνίας, στη μελέτη των κοινωνικών δυνάμεων που επηρεάζουν την πολιτική ζωή και τη σύγκριση της δυναμικής διαφορετικών πολιτικών συστημάτων, ώστε να γίνει δυνατή η αφαιρετική σύλληψη και η κατανόηση των φαινομένων της πολιτικότητας.

Επιδίωξη της Κατεύθυνσης είναι η συστηματική επιστημονική κατάρτιση των φοιτητών και η εισαγωγή τους στη διαδικασία της έρευνας, που θα τους δώσει την αναγκαία προπαιδεία και τα εφόδια για περαιτέρω επαγγελματική ενασχόληση με την Πολιτική Επιστήμη.

Στόχος του προγράμματος σπουδών που παρέχει ο Κύκλος Πολιτικής Ανάλυσης είναι η παροχή επαρκών γνώσεων στο χώρο της Πολιτικής Επιστήμης και των συναφών προς αυτήν γνωστικών αντικειμένων, που να διευκολύνουν τις προοπτικές ένταξης αποφοίτων με αυτόν το συγκεκριμένο προσανατολισμό σε φορείς τόσο του δημοσίου όσο και του ιδιωτικού χώρου και τη συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

531 Πολιτική Κοινωνιολογία Ι

Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εισαγωγή στην προβληματική και στα σύγχρονα ερευνητικά πεδία της πολιτικής κοινωνιολογίας, έτσι όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί τόσο από την παράδοση της σχετικής «ακαδημαϊκής» συζήτησης όσο και από την συγκυρία. Μετά από μια εισαγωγή στο αντικείμενο και την ιστορική παράδοση της Πολιτικής Κοινωνιολογίας, το μάθημα επικεντρώνεται και αναλύει, τις σύγχρονες μορφές και λειτουργίες του κράτους, τα ζητήματα που εγείρονται από την ένταξη του έθνους-κράτους μέσα στο παγκόσμιο σύστημα, αλλά και τους θεσμούς πολιτικής οργάνωσης και δράσης. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εξέταση των πολιτικών κομμάτων.

Συγκεκριμένα εξετάζονται οι κλασικές προσεγγίσεις στο κομματικό φαινόμενο, οι οποίες και αντιπαράθρονται σε εκείνες με μαρξιστή αφετηρία και έμπνευση. Οι θεματικές αυτής της συζήτησης περιλαμβάνουν τη συζήτηση για τη σχέση κομμάτων με την κοινωνία, το κράτος, την πολιτική κουλτούρα, καθώς και τη συμβολή τους στη συγκρότηση της σύγχρονης δημοκρατίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συναγωγή μεθοδολογικών συμπερασμάτων ενώ ενότητες του μαθήματος αφιερώνονται στα «κόμματα του κράτους» και στο ρόλο και προοπτικές των υπερεθνικών κομμάτων.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Μελίνα Σεραφετινίδου, *Εισαγωγή στην πολιτική κοινωνιολογία*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 2002.

Manfred G. Schmidt, *Θεωρίες της δημοκρατίας*, Αθήνα: Σαββάλας, 2004.

A. Giddens, *Εισαγωγή στη Κοινωνιολογία*, Αθήνα: Εκδόσεις Οδυσσέας, 1989.

Yves Meny, *Συγκριτική Πολιτική*, (τόμος Α'), Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 1995.

Μ. Σπουρδαλάκης, *Για τη θεωρία και τη μελέτη των πολιτικών κομμάτων*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.

Φάκελος, με κείμενα από την (κυρίως) διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία.

810 Συγκριτική Πολιτική Ι

Χ. Λυριντζής, Π. Παναγιωτόπουλος

Το μάθημα επιχειρεί μια συνοπτική παρουσίαση της διαμόρφωσης και ιστορικής πορείας της Συγκριτικής Πολιτικής. Εξετάζονται οι βασικές έννοιες

καθώς και τα προβλήματα που συνδέονται με την εφαρμογή της συγκριτικής μεθόδου στην πολιτική ανάλυση. Γίνεται επισκόπηση των κυριότερων θεωρητικών προσεγγίσεων και "σχολών" στο χώρο της συγκριτικής πολιτικής και αναλύονται οι σύγχρονες τάσεις. Εν συνεχεία το κύριο βάρος του μαθήματος επικεντρώνεται στα πολιτικά συστήματα του Ευρωπαϊκού χώρου, παρουσιάζοντας την ιστορική τους πορεία και τη σημερινή τους κατάσταση. Αναλυτικές έννοιες και θεωρητικά σχήματα που έχουν χρησιμοποιηθεί για την ως άνω μελέτη αποτελούν κύριο αντικείμενο του μαθήματος.

Βιβλιογραφία:

Yves Meny, *Συγκριτική Πολιτική*, τόμος Α', Αθήνα: Παπαζήσης, 1995.

Ι. Ράσκη, Η. Κατσούλης κ.ά. *Τα πολιτικά κόμματα της Δυτικής Ευρώπης*, 2 τόμοι, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1985.

S. Huntington, *Η Σύγκρουση των Πολιτισμών και ο Ανασχηματισμός της Παγκόσμιας Τάξης*, Αθήνα: Terzo Books, 1999.

ΣΤ' Εξάμηνο

602 Πολιτική Κοινωνιολογία ΙΙ

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τις ομάδες πίεσης και τη σχέση τους με τα κόμματα, συνδέοντας συστηματικά τη γενική θεωρητική προβληματική με τη σύγχρονη ελληνική περίπτωση. Παρουσιάζονται ειδικότερα η θεωρία των ομάδων πίεσης και οι σημαντικότεροι σταθμοί στην εξέλιξή της, τα είδη των ομάδων πίεσης, οι θεσμικές ομάδες, οι επαγγελματικές οργανώσεις και οι άλλες ομάδες πίεσης. Εξετάζονται στη συνέχεια τα πεδία δράσης και τα όπλα των ομάδων πίεσης, το ζήτημα της δημοκρατικής τους λειτουργίας και ο ρόλος τους στο δημοκρατικό πολίτευμα.

Βιβλιογραφία:

Γ.Θ.Μαυρογορδάτος, *Ομάδες πίεσης και Δημοκρατία*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Γ.Θ.Μαυρογορδάτος, *Μεταξύ Πτιτυοκάμπτη και Προκρούστη: Οι επαγγελματικές οργανώσεις στη σημερινή Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1988.

582Σ Συγκριτική Πολιτική ΙΙ: Τρίτος Κόσμος

Δ. Σωτηρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι η αρχική εξοικείωση των φοιτητών με τις ιδιαιτερότητες των κοινωνιών και των πολιτικών συστημάτων των περιοχών που δεν ακολούθησαν τις τροχιές οικονομικής και πολιτικής ανάπτυξης των χωρών της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής.

Τα πολιτικά συστήματα των περισσότερων χωρών της Ασίας, της Αφρικής και της Λατινικής Αμερικής ήσαν μέχρι το "τρίτο κύμα εκδημοκρατισμού" διαφορετικά από τα τυπικά κοινοβουλευτικά δημοκρατικά καθεστώτα, ενώ οι αντίστοιχες κοινωνίες χαρακτηρίζονταν από διαχωριστικές τομές και συγκρούσεις με βάση τη φυλή, την εθνική καταγωγή, τη θρησκευτική πίστη και τη γλώσσα.

Ο πολιτικός, οικονομικός και κοινωνικός μετασχηματισμός των αναπτυσσόμενων χωρών συνδέεται αφενός με τη μακρά ιστορική περίοδο αποικιοκρατίας έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και αφετέρου με τη μεταβαλλόμενη οικονομική, τεχνολογική και πολιτιστική εξάρτηση των νέων ανεξάρτητων κρατών από τη Δύση κατά τη μεταπολεμική περίοδο.

Στο μάθημα εξετάζονται η συμβολή και τα όρια των θεωριών της συγκριτικής πολιτικής επιστήμης, και ειδικά της θεωρίας του εκσυγχρονισμού και της θεωρίας της εξάρτησης, στην κατανόηση των πολιτικών και κοινωνικών όψεων του λεγόμενου "Τρίτου Κόσμου".

Επίσης, αναπτύσσονται οι ιστορικές και σύγχρονες μορφές σχέσεων των αναπτυσσόμενων χωρών με τις αναπτυγμένες, εξετάζεται ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών, ο επιστημονικός και πολιτικός "λόγος" που κυριαρχεί στην προσέγγιση των πολιτισμών και των κοινωνιών του "Τρίτου Κόσμου", περιγράφονται οι πρόσφατες εμφύλιες διαμάχες και τα οικονομικά αδιέξοδα ορισμένων αναπτυσσόμενων χωρών και, τέλος, συζητούνται και αξιολογούνται οι περιπτώσεις των χωρών που επιχείρησαν αυτόνομη αναπτυξιακή πορεία, καθώς και η ανάδυση του "Τέταρτου Κόσμου".

Βιβλιογραφία:

- Ε. Jouve, *Ο Τρίτος Κόσμος*, Αθήνα: Χατζηνικολής, 1991.
Ι. Wallerstein, *Ιστορικός Καπιταλισμός*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1987.
Β. Φίλιας, *Κοινωνιολογία της Υπανάπτυξης*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1996.
Δ. Χαραλάμπης, Κ. Βεργόπουλος, κ.ά., *Το Κράτος στον Περιφερειακό Καπιταλισμό*, Αθήνα: Εξάντας, 1985.
ΑΙ. Lipietz, *Αυταπάτες και Θαύματα*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.
Α.-Α. Κύρτσος, (επιμ.), *Κοινωνιολογική Θεωρία της Ανάπτυξης*, Αθήνα: Νήσος, 1999.
Α. Rangel, *Η Δύση και ο Τρίτος Κόσμος*, Αθήνα: Ροές, 1987.

Ζ' Εξάμηνο

532 Κλασική Πολιτική Σκέψη

Π. Κιτρομηλίδης

Εξετάζεται η εξέλιξη της πολιτικής σκέψης στην κλασική αρχαιότητα, με ειδική αναφορά στη διαμόρφωση συστηματικών τρόπων αντιμετώπισης του

πολιτικού φαινομένου στην κλασική γραμματεία της αρχαίας Ελλάδας και της Ρώμης. Το μάθημα συνδυάζει ιστορικές και αναλυτικές προσεγγίσεις και αντλεί τις πηγές του από την αρχαία τραγωδία, την ιστοριογραφία και την πολιτική φιλοσοφία. Ειδική έμφαση στο έργο των: Αισχύλου, Σοφοκλή, Ευριπίδη, Ηροδότου, Θουκυδίδη, Πλάτωνα, Αριστοτέλη, Δημοσθένη, Πολυβίου, Κικέρωνα και Αυγουστίνου. Παραδόσεις και φροντιστηριακές συζητήσεις, προαιρετική εργασία των φοιτητών. Οι παραδόσεις βασίζονται στις πρωτογενείς πηγές.

Το μάθημα περιλαμβάνει και δύο εκπαιδευτικές επισκέψεις στον αρχαιολογικό χώρο και το Μουσείο της Αρχαίας Αγοράς και στο Επιγραφικό Μουσείο.

Βιβλιογραφία:

Πλάτωνος, *Πολιτεία* (μετφ. Ν. Σκουτερόπουλος), Αθήνα: εκδ. Πόλις, 2003.

Αριστοτέλους, *Πολιτικά* (μετφ. Π. Λεκατσάς), Αθήνα: εκδ. Ι. Ζαχαρόπουλος, Χ.Χ.

Αριστοτέλους, *Αθηναίων Πολιτεία*, (μετφ. Α. Βλάχος), Αθήνα: Εστία.

T. Sinclair, *Ιστορία της Ελληνικής Πολιτικής Σκέψεως*, Αθήνα: εκδ. Παπαζήσης, 1969.

E. R. Dodds, *Οι Έλληνες και το Παράλογο*, Αθήνα: εκδ. Καρδαμίτσας, 1977.

B. Snell, *Η Ανακάλυψη του Πνεύματος*, Αθήνα: εκδ. Μ.Ι.Ε.Τ., 1981.

C. Farrar, *Οι Αρχές της Δημοκρατικής Σκέψης στην Κλασική Αθήνα*, Αθήνα: εκδ. Παπαδήμας, 1991.

I. Τουλουμάκος, *Η θεωρητική θεμελίωση της Δημοκρατίας στην κλασική Ελλάδα*, Αθήνα: εκδ. Παπαζήσης, 1979.

712 Πολιτική Συμπεριφορά

Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στη διαμόρφωση και την εκδήλωση της πολιτικής συμπεριφοράς υποκειμένων και κοινωνικών κατηγοριών στο πλαίσιο της δημοκρατίας. Σημείο αναφοράς αποτελεί μια προβληματική περί ιδιότητας του πολίτη και δικαιωμάτων, ενώ βασική αναλυτική κατηγορία είναι η έννοια της *πολιτικής συμμετοχής*.

Αρχικά εξετάζονται η έννοια και οι διάφορες μορφές *πολιτικής συμπεριφοράς*, η διαδικασία μέσω της οποίας αυτή διαμορφώνεται και το πλαίσιο όπου εκδηλώνεται, καθώς και οι παράγοντες που σχετίζονται με διαφορετικούς τύπους συμπεριφοράς. Επιχειρείται εμπειρική διερεύνηση και ερμηνεία της επίδρασης συγκεκριμένων μεταβλητών (κοινωνική θέση και κοινωνική κινητικότητα, φύλο, ηλικία, θρησκεία, ιδεολογία κ.ά) όπως αυτή εκδηλώνεται στην ατομική πολιτική συμπεριφορά, καθώς και αποτίμηση της βαρύτητας της κοινωνικής ανισότητας στη διαμόρφωση διαφορετικών προτύπων συμπεριφοράς.

Οι αναφορές επικεντρώνονται στην ελληνική πολιτική κουλτούρα, αλλά προτείνονται και στοιχεία για τη συγκριτική μελέτη της επίδρασης των σχετικών μεταβλητών σε διαφορετικές κοινωνίες.

Η διερεύνηση αυτή επιτρέπει την ανάπτυξη μιας προβληματικής για τις ταυτότητες, το μεταβαλλόμενο χαρακτήρα τους και τις πολλαπλές ατομικές αναφορές. Παράλληλα, επισημαίνονται τα όρια του *συμπεριφορισμού* στην ανάλυση και την ερμηνεία εμπειρικών δεδομένων για την πολιτική συμπεριφορά και δοκιμάζονται διαφορετικές προσεγγίσεις για το σχεδιασμό της εμπειρικής διερεύνησης και την ανάλυση στοιχείων που αναφέρονται σε αυτή, με στόχο τη σχετική εξοικείωση των φοιτητών/τριών. Προτείνεται δε, ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης όπου η επισήμανση της ανισότητας στην πολιτική συμμετοχή οδηγεί στην ανάπτυξη θεωρητικής συζήτησης για την ιδιότητα του πολίτη, την ανισότητα στην κατοχή της ιδιότητας αυτής ως πρακτικής, και την έμφυλη διάστασή της.

Ο διττός χαρακτήρας του περιεχομένου του μαθήματος, που αναφέρεται τόσο σε εμπειρική διερεύνηση των παραγόντων που επιδρούν στην πολιτική συμπεριφορά, όσο και σε θεωρητική αντιμετώπιση της πολιτικής συμμετοχής ως συστατικό στοιχείο της ιδιότητας του πολίτη η οποία πραγματώνεται σε συνθήκες συνύπαρξης πολιτικής ισότητας και κοινωνικής ανισότητας, αντανακλάται και στη βιβλιογραφία, η οποία κρίνεται ως απαραίτητη για την κάλυψη της ύλης του μαθήματος.

Υλη μαθήματος:

A. Διδακτικά βοηθήματα

T. H. Marshall, T. Bottomore, *Ιδιότητα του πολίτη και κοινωνική τάξη*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1995.

M. Παντελίδου Μαλούτα, *Πολιτική Συμπεριφορά*, Αθήνα: Σάκκουλας, 1993.

B. Άρθρα όπου εξετάζονται όψεις της θεματολογίας και προσφέρεται υλικό για κριτική αντιμετώπιση διαφορετικών προσεγγίσεων της πολιτικής συμπεριφοράς

Π. Καφετζής, "Ευρωπαϊκός Νότος: Σε αναζήτηση του πολίτη και της πολιτικής", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 69A, 1988, σσ. 24-66.

Χ. Λυριντζής, "Μεθοδολογικά ζητήματα στη σύγχρονη πολιτική ανάλυση", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 75A, 1990, σσ. 58-70.

M. Παντελίδου Μαλούτα, "Οι Ελληνίδες και η ψήφος: Το φύλο της ψήφου και η ψήφος του γυναικείου φύλου", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 73, 1989, σσ. 3-38.

M. Παντελίδου Μαλούτα, "Ελληνική πολιτική κουλτούρα: Όψεις και προσεγγίσεις", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 75A, 1990, σσ. 18-57.

Γ. Άρθρα και κείμενα όπου προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης της πολιτικής συμμετοχής

- S. Hall, "Το ζήτημα της πολιτιστικής ταυτότητας", στο, S. Hall, D. Held, A. McGrew, *Η νεωτερικότητα σήμερα*, Αθήνα: Σαββάλας, 2003, σσ.401-425.
- D. Held, *Μοντέλα δημοκρατίας*, Αθήνα: Πολύτροπον, 2003, σσ.243-296.
- J. M. Maravall, "Η εμπειρία της Νότιας Ευρώπης", στο, Χ. Λυριντζής, Η. Νικολακόπουλος, Δ. Σωτηρόπουλος, *Κοινωνία και πολιτική. Όψεις της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996, σσ. 58-77.
- C. Offe, "Δημοκρατική θεωρία και δημοκρατική πράξη" στο, Χ. Λυριντζής, Η. Νικολακόπουλος, Δ. Σωτηρόπουλος, *Κοινωνία και πολιτική. Όψεις της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996, σσ. 45-57.

Η' Εξάμηνο

601 Νεότερη Πολιτική Σκέψη

Γ. Μολύβας

Εμβάθυνση στα θεμελιώδη ζητήματα που αφορούν στην εξέλιξη και την συγκρότηση της νεότερης πολιτικής σκέψης. Εισαγωγική αναφορά στις πολιτικές θεωρίες της μεσαιωνικής εποχής (Ακινάτης, Μαρσίλιος). Ο πολιτικός ουμανισμός της Αναγέννησης, ο φιλελευθερισμός, ο ριζοσπαστισμός και ο σοσιαλισμός. Έμφαση στην μελέτη των πρωτογενών πηγών και εργασίες των φοιτητών.

Βιβλιογραφία:

Π. Κιτρομηλίδης, *Νεότερη πολιτική θεωρία*, Αθήνα: Σάκκουλας, 1992.

Βοηθητική βιβλιογραφία:

Π. Κιτρομηλίδης, *Πολιτικοί στοχαστές των νεοτέρων χρόνων*, Αθήνα: Πορεία, δ' έκδοση 1999.

Machiavelli, *Έργα*, μτφρ. Τ. Κονδύλη, Αθήνα: Κάλβος, 1971.

T. Hobbes, *Λεβιάθαν*, μτφρ. Αι. Μεταξόλουλος κ.ά., Αθήνα: Γνώση, 1989.

J. Locke, *Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως*, μτφρ. Π. Κιτρομηλίδη, Αθήνα: Γνώση, 1990.

Montesquieu, *Το πνεύμα των νόμων*, μτφρ. Κ. Παπαγιώργη-Τ. Κονδύλη, Αθήνα: Γνώση, 1994.

714 Εκλογική Κοινωνιολογία

Η. Νικολακόπουλος

Το μάθημα αυτό βρίσκεται σε άμεση συνάφεια με το μάθημα Πολιτική Συμπεριφορά Ι το οποίο διδάσκεται στο Ζ' Εξάμηνο. Από τις διάφορες μορφές πολιτικής συμπεριφοράς, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται εδώ στην εκλογική

συμπεριφορά. Παρουσιάζονται οι κυριότεροι σταθμοί που διαμόρφωσαν τη Θεματική και τη μεθοδολογία της εκλογικής κοινωνιολογίας, διερευνάται η επίδραση των διαφόρων κοινωνικοδημογραφικών μεταβλητών στην ατομική εκλογική συμπεριφορά και εξετάζονται τα κυριότερα θεωρητικά υποδείγματα για την ανάλυση και ερμηνεία των εκλογικών δεδομένων. Ακολούθως, με βάση τη Θεματική και τη μεθοδολογία που έχει αναπτυχθεί εξετάζεται η ελληνική εκλογική σκηνή κατά τη δεκαετία του '80.

Βιβλιογραφία:

- Ηλ. Νικολακόπουλος, *Πολιτική Συμπεριφορά*, β' τεύχος. Σημειώσεις από τις παραδόσεις του μαθήματος.
- Ελληνική Εταιρεία Πολιτικής Επιστήμης, *Εκλογές και Κόμματα στη Δεκαετία του '80*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1990.
- Ηλ. Νικολακόπουλος, *Κόμματα και Εκλογές στην Ελλάδα 1946-1964*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, β' έκδοση, 1988.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

050 Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Το μάθημα αυτό στοχεύει στη διερεύνηση του ρόλου και της λειτουργίας των πολιτισμικών παραμέτρων της πολιτικής διαδικασίας. Εξετάζεται η *πολιτική κοινωνικοποίηση* ως διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών στάσεων, αντιλήψεων και συμπεριφοράς, και ως συνιστώσα της αναπαραγωγής αλλά και της μετεξέλιξης της *πολιτικής κουλτούρας* μιας κοινωνίας. Η προβληματική επικεντρώνεται στην ελληνική κοινωνική πραγματικότητα.

Στο πρώτο μέρος, προτείνεται ένα θεωρητικό πλαίσιο ανάλυσης με αναφορά και κριτική παρουσίαση της κλασικής βιβλιογραφίας για τις δύο έννοιες που αποτελούν αντικείμενο του μαθήματος, καθώς και για άλλες που βρίσκονται στο επίκεντρο της σχετικής προβληματικής (πολιτική γενιά, φορείς κοινωνικοποίησης, υλιστικά/μετα-υλιστικά πρότυπα, εθνική πολιτική κουλτούρα, πολιτικές υποκουλτούρες, στερεότυπα, εθνικός χαρακτήρας κ.ά.). Παράλληλα, παρουσιάζεται μια προβληματική για το χαρακτήρα της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας και τους ιστορικούς παράγοντες που συνέβαλαν στη διαμόρφωσή της.

Στο δεύτερο μέρος η μελέτη επικεντρώνεται σε συγκεκριμένες πλευρές της πολιτικής κοινωνικοποίησης των νέων στην Ελλάδα και διερευνάται η χρονική εξέλιξη πολιτικών στάσεων και αντιλήψεων, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ελληνική πολιτική κουλτούρα. Τα ειδικότερα αυτά θέματα προσφέρουν στοιχεία για την ανάπτυξη μιας προβληματικής που αναφέρεται στο γενικότερο

πλαίσιο του μαθήματος, τη σύνδεση δηλαδή της πολιτικής κοινωνικοποίησης της "νέας γενιάς" με την αναπαραγωγή και τη μετεξέλιξη της (ελληνικής) πολιτικής κουλτούρας.

Υλη μαθήματος:

A. Βοηθήματα

Παντελίδου Μαλούτα Μ., *Πολιτικές στάσεις και αντιλήψεις στην αρχή της εφηβείας: Πολιτική κοινωνικοποίηση στο πλαίσιο της ελληνικής πολιτικής κουλτούρας*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1987, ιδιαίτερα, σσ. 15-278 και 487-539.

Διαμαντούρος Ν., *Πολιτισμικός δυϊσμός και πολιτική αλλαγή στην Ελλάδα της μεταπολίτευσης*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2000, ιδιαίτερα, σσ.13-67.

B. Άρθρα και κείμενα που καλύπτουν επιμέρους πλευρές της ύλης

Δεμερτζής Ν., *Κουλτούρα, νεωτερικότητα, πολιτική κουλτούρα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1989, ιδιαίτερα, σσ.259-343.

Kavanaugh D., *Πολιτική κουλτούρα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1991, ιδιαίτερα, σσ. 57-93.

Παναγιωτοπούλου Ρ., "Η χαμένη τιμή της πολιτικής κουλτούρας των Ελληνίδων", στο, Δεμερτζής, Ν., *Η ελληνική πολιτική κουλτούρα σήμερα*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1994, σσ.287-328.

Παντελίδου Μαλούτα Μ., "Οι έφηβοι της 'αλλαγής'", *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 80, 1991, σσ. 41-69.

Τσουκαλάς Κ., *Ταξίδι στο λόγο και την ιστορία*, Αθήνα, 1996.

Τόμος Α' "Ο περί πολιτισμού λόγος: Αντινομίες μιας εργαλειακής προσέγγισης", σσ.205-220.

Τόμος Β' "Παράδοση και εκσυγχρονισμός: Μερικά γενικότερα ερωτήματα", σσ.255-266.

"Έμμονα στερεότυπα: Εθνική ταυτότητα, εθνικός χαρακτήρας και εθνικά πρότυπα συμπεριφοράς στην Ελλάδα και στη διασπορά", σσ.291-312.

900 Αθηναϊκή Δημοκρατία

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τη γένεση και τη λειτουργία της Αθηναϊκής δημοκρατίας από τη σκοπιά της Πολιτικής Επιστήμης. Εξετάζονται ειδικότερα η μετάβαση από τη βασιλεία στην ολιγαρχία, στην τυραννία και τελικά στη δημοκρατία, ο καταλυτικός ρόλος του πολέμου και της στρατιωτικής οργάνωσης, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών με επίκεντρο την Εκκλησία του Δήμου και η προστασία της ατομικής ελευθερίας.

Το μάθημα απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και

ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία:

Μ. Β. Σακελλαρίου, *Η Αθηναϊκή Δημοκρατία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999.

600 Το Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα έχει ως στόχο τη γνωριμία με το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και τις ιδιαιτερότητές του. Εξετάζονται ειδικότερα η γένεση και η ιστορική διαδρομή των ΗΠΑ ως ομοσπονδιακού κράτους, ο χωρισμός των εξουσιών, η λειτουργία της κάθε μίας (Πρόεδρος, Κογκρέσο, Ανώτατο Δικαστήριο και λοιπά δικαστήρια), η πολιτειακή διακυβέρνηση, η τοπική αυτοδιοίκηση, ο ρόλος των κομμάτων και των ομάδων πίεσης.

Το μάθημα απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση. Είναι απαραίτητη η καλή γνώση Αγγλικών (σε επίπεδο ανάγνωσης πολιτικής ειδησεογραφίας) για τη μελέτη των κειμένων που διανέμονται.

Βιβλιογραφία:

Thomas E. Patterson, *The American Democracy*, 6th ed., McGraw-Hill, 2003.

816 Φιλοσοφία της Ιστορίας

Π. Βαλλιάνος

Εισαγωγή στη μελέτη των μεθοδολογικών και των θεωρητικών προβλημάτων που προκύπτουν από την προσπάθεια για την ερμηνευτική ανασυγκρότηση του ιστορικού γίνεσθαι από μια τελεολογική σκοπιά. Ο θετικισμός και το δόγμα για τη μεθοδολογική ενότητα της επιστήμης (Hempel, Nagel). Ο ιστορισμός και ο μεθοδολογικός χωρισμός των φυσικών επιστημών από τις "επιστήμες του ανθρώπου" (Windelband, Dilthey). Η μεθοδολογία της "ερμηνευτικής κατανόησης" και η "κοινωνιολογία της γνώσης" (Weber, Mannheim). Η αξιολογική κρίση στην ιστορία και το πρόβλημα του σχετικισμού. Κοινωνική νομοτέλεια και η ελευθερία των ιστορικών υποκειμένων. Ορόσημα στη φιλοσοφική αναπαράσταση του ιστορικού γίνεσθαι. Αυγουστίνος, Βίκο, Κοντορσέ, Χέγκελ.

Βιβλιογραφία:

R. Collingwood, *The Idea of History*, Oxford, 1946.

- H.S. Hughes, *Consciousness and Society*, New York: Vintage, 1961.
K. Loewith, *Το νόημα στην Ιστορία*, Αθήνα: Γνώση, 1990.
H. Meyerhoff (ed.), *The Philosophy of History in Our Time*, New York: Doubleday, 1959.
K. Popper, *Η Ανοιχτή Κοινωνία και οι Εχθροί της*, Αθήνα: Δωδώνη, 1981.
W.H. Walsh, *Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Ιστορίας*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., 1985.

926 Λογική των Κοινωνικών Επιστημών Γ. Κουζέλης

Σύμφωνα με τη νεοκαντιανή παράδοση, οι κοινωνικές επιστήμες συνδέονται με ζητήματα ηθικής και πολιτικής, θέτουν ζητήματα ανθρωπίνων αξιών και εγείρουν προβλήματα νοήματος. Εξαιτίας αυτών των προσδιορισμών οι επιστήμες αυτές διαφέρουν από τις φυσικές ως προς το αντικείμενο, τις μεθόδους και την εννοιακή τους οργάνωση.

Η αποφασιστικότερη διαφορά οφείλεται στη χαρακτηριστική για τις κοινωνικές επιστήμες σχέση μεταξύ υποκειμένου και αντικειμένου: ο παρατηρητής συμμετέχει στη ζωή του αντικειμένου του - εφόσον αντικείμενό του είναι πάντα η κοινωνία της οποίας αποτελεί «μέλος». Η κατανόηση κινήτρων και νοημάτων αποτελεί επομένως θέμα κοινό για τον παρατηρητή και το αντικείμενό του.

Η νεοκαντιανή αυτή θεματική παραμένει κεντρική στο έργο του Durkheim και του Dilthey, ενώ συστηματοποιείται και διαφοροποιείται από τον Weber. Σύμφωνα με το βασικό επιχείρημα του Weber, η κοινωνική πραγματικότητα έχει πάντα νόημα, επειδή προέρχεται από ανθρώπινες δραστηριότητες με νόημα. Η «ανακατασκευή» του νοήματος μιας κοινωνικής πραγματικότητας από την επιστήμη συνιστά το περιεχόμενο του βεμπεριανού «κατανοείν». Η δυνατότητα κατανόησης οφείλεται στο ότι παρατηρητής και αντικείμενο μοιράζονται τον ίδιο πολιτισμό, τις ίδιες αξίες.

Ο Weber ορίζει αυτή την ελάχιστη αναγκαία κοινότητα αξιών μεταξύ παρατηρητή και αντικειμένου ως «αξιακή σχέση» και την αντιπαραθέτει στην «αξιακή ουδετερότητα». Η «επιστημονικότητα» επιβάλλει τη διατήρηση του πλαισίου εξήγησης που έχει καθιερωθεί στις φυσικές επιστήμες και επομένως την εξασφάλιση της προτεραιότητας των αξιών της επιστήμης εντός των συνόρων της, την αποχή από αξιολογικές κρίσεις που αφορούν ευρύτερες κοινωνικές θεματικές στο όνομα της επιστήμης και την ανεξαρτησία από αξίες συγκεκριμένων ιστορικών πολιτισμών.

Η βεμπεριανή θέση περί αποχής από αξιολογικές κρίσεις στις κοινωνικές επιστήμες αποτέλεσε το σταθερό επίκεντρο των μεγάλων μεθοδολογικών και επιστημολογικών συγκρούσεων μέχρι σήμερα. Η «διαμάχη περί θετικισμού»

μεταξύ των Popper και Adorno τη δεκαετία του 1960, οι πρώτες μεγάλες εργασίες του Habermas αλλά και οι πρόσφατες διενέξεις γύρω από το σχετικιστικό πρόγραμμα της «Σχολής του Εδιμβούργου» στην ουσία επανεφέρουν στο προσκήνιο, με διαρκώς νέα επιχειρήματα, τη θεματική αυτή.

Από τη θέση που παίρνει κάθε «σχολή» απέναντι στο ιδιαίτερο καθεστώς των αξιολογικών κρίσεων εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό η αντίληψη της σχετικά με την ιδιαίτερη «λογική» των κοινωνικών επιστημών ή τη δυνατότητα διάκρισης διαφορετικών «λογικών» που χαρακτηρίζουν επιμέρους «ρεύματα» ή κλάδους.

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελούν επομένως οι ενότητες:

- Η διαμάχη περί αξιακών κρίσεων από τον Weber μέχρι σήμερα
- Ο θετικισμός στις κοινωνικές επιστήμες και οι διαφορετικές εκδοχές του αντιθετικιστικού επιχειρήματος
- Ορθολογικότητα και σχετικισμός
- Θεωρητική φόρτιση και εμπειρική κοινωνική έρευνα
- Κοινωνική κατασκευή και κοινωνικός κοστροκτιβισμός
- Δομές, λειτουργίες και τοπικές πρακτικές
- Ολισμοί και μερικότητες
- «Υποκειμενικό» και «αντικειμενικό» νόημα
- «Μικρο» και «μακρο»
- Εξήγηση και κριτική.

Βιβλιογραφία:

Τα βασικά κείμενα αναφοράς από το:

Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*, Αθήνα 1996: Νήσος

Ενδεικτική περαιτέρω βιβλιογραφία:

J. Bohman, *New Philosophy of Social Science*, Καίμπριτζ/Μασ. 1991: MIT Press.

H.-G. Gadamer, *Truth and Method*, Νέα Υόρκη 1992: Crossroad.

A. Giddens, *New Rules of Sociological Method*, Νέα Υόρκη 1976: Basic Books.

J. Habermas, *Κείμενα γνωσιοθεωρίας και κοινωνικής κριτικής*, Αθήνα 1990: Πλέθρον.

M. Hollis και S. Lukes (επιμ.), *Rationality and Relativism*, Καίμπριτζ/Μασ. 1982: MIT Press.

M. Horkheimer, "Η νεώτερη επίθεση κατά της μεταφυσικής", στο Γ. Κουζέλης (επιμ.), *Επιστημολογία. Κείμενα*, Αθήνα 1993: Νήσος.

Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*, Αθήνα 1996: Νήσος.

M. Krauz (επιμ.), *Relativism: Interpretation and Confrontation*, Ιντιάνα 1989: University of Notre Dame Press.

- M. Martin και L.C. McIntyre (επιμ.), *Readings in the Philosophy of Social Science*, Κάιμπριτζ/Μασ. 1994: MIT Press.
- T. Parsons, "Η δομή της κοινωνικής δράσης", στο Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*, Αθήνα 1996: Νήσος.
- K. Popper, "Η λογική των κοινωνικών επιστημών", στο Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*, Αθήνα 1996: Νήσος.
- H. Putnam, *Meaning and the Moral Sciences*, Λονδίνο 1978: Routledge & Kegan Paul.
- P. Rabinow και W. Sullivan (επιμ.), *Interpretive Social Science. A Reader*, Μπέρκλεϊ 1979: University of California Press.
- O. Stammer (επιμ.), *Max Weber and Sociology Today*, Νέα Υόρκη 1971: Harper & Row.
- Ch. Taylor, *Philosophy and the Human Sciences*, Κάιμπριτζ 1971: Cambridge UP.
- E. Topitsch (επιμ.), *Logik der Sozialwissenschaften*, Κολονία 1965: Kiepenheuer & Witsch.
- M. Weber, *Η μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών*, Αθήνα 1992: Παπαζήσης.
- , *Βασικές έννοιες κοινωνιολογίας*, Αθήνα 1993: Κένταυρος.
- P. Winch, *The Idea of a Social Science*, Λονδίνο 1958: Routledge & Kegan Paul.
- St. Woolgar, *Science: The Very Idea*, Λονδίνο 1988: Tavistock.

765Θ Σύγχρονη Πολιτική Θεωρία **Γ. Κουζέλης, Γ. Μολύβας**

Το μάθημα αυτό ασχολείται με τις κύριες τάσεις της πολιτικής σκέψης κατά τον εικοστό αιώνα. Βασικός του άξονας είναι η θεωρία της δικαιοσύνης του J. Rawls και οι κριτικές που της έχουν ασκηθεί. Θα αναπτυχθούν τα επιχειρήματα των κοινοτιστών του R. Nozick.

Στο πλαίσιο αυτό θα συζητηθεί η διάκριση ανάμεσα σε "θετική" και "αρνητική" ελευθερία που προτείνει ο I. Berlin, καθώς και η θεωρία των δικαιωμάτων του R. Dworkin. Άλλα θέματα που θίγονται είναι η θεωρία της διαψευσιμότητας του K. Popper και οι εφαρμογές της στην πολιτική και την ιστορική σκέψη καθώς και η θεωρία της επικοινωνίας του J. Habermas.

Βιβλιογραφία:

J. Rawls, *A Theory of Justice*, Oxford, 1971.

R. Plant, *Modern Political Thought*, Blackwell, 1995.

W. Kymlicka, *Contemporary Political Philosophy*, Oxford, 1995.

Φ. Σατελέ και Ε. Πιζιέ-Κουσνέρ, *Οι Πολιτικές Αντιλήψεις του 20ού αιώνα*, Ρέππας, 1982.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

645Θ Κράτος και Κοινωνία

Π. Παναγιωτόπουλος

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η περιγραφή και η οριοθέτηση των εννοιών Κράτος και Κοινωνία όπως αυτές εμφανίζονται στη νεωτερικότητα. Τοποθετημένες σε μια ιστορική προοπτική, οι δυο αυτές σφαίρες αναλύονται ως σχέσεις εξουσίας που λαμβάνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους με διαφορετικό τρόπο σε κάθε ιστορική συγκυρία.

Στη θεματολογία του μαθήματος, εκτός από την ιστορία του νεωτερικού κράτους και των σχέσεων του με τη κοινωνία, την ανάπτυξη και την κρίση του κοινωνικού κράτους πρόνοιας, περιλαμβάνονται επίσης οι τελευταίες παγκόσμιες εξελίξεις που φέρνουν στο προσκήνιο μορφές στρατιωτικοποίησης των κρατικών θεσμών και νέες στρατηγικές πειθάρχησης και επιβολής πάνω στη κοινωνία.

Το μάθημα διαρθρώνεται στους εξής τομείς οι οποίοι αντιστοιχούν ο κάθε ένας σε δύο περίπου σεμινάρια :

1. Εισαγωγή

1.1. Παρουσίαση των στόχων του μαθήματος

1.2 Βασικές έννοιες και ορισμοί για το αντικείμενο

2. Δυο μεγάλες σχολές σκέψης

2.1. Η φιλελεύθερη περιγραφή του κράτους

2.2. Η μαρξιστική κριτική τής

3. Οι επίγονοι των μεγάλων σχολών

3.1. Νέο-φιλελεύθερη αποδόμηση

3.2. Νέο-μαρξιστικές προσεγγίσεις

4. Κράτος πρόνοιας. Οι απαρχές

4.1. Από τη φιλανθρωπία στην κοινωνική αναδιανομή

4.2. Το παράδειγμα του εργατικού ατυχήματος

5. **Κράτος πρόνοιας και πολιτικός ανταγωνισμός**
  - 5.1. Η σοσιαλδημοκρατική εκδοχή
  - 5.2. Κρίση του κράτους πρόνοιας στην εποχή της παγκοσμιοποίησης
6. **Κράτος και κοινωνία στην εποχή του πολέμου και της τρομοκρατίας**
  - 6.1. Το Κράτος απέναντι στη κοινωνική βία
  - 6.2. Το Κράτος αντιμέτωπο με τη παγκόσμια τρομοκρατία
  - 6.3. Οι κοινωνία και οι πολίτες αντιμέτωποι με το Κράτος ασφαλείας.

Συνοπτική Βιβλιογραφία:

• **Θεωρία-έννοιες**

Μ. Carnoy, *Κράτος και πολιτική θεωρία*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1990.

Σ. Lukes, Εξουσία. *Μια ριζοσπαστική θεώρηση*, Σαββάλας, Αθήνα 2007.

Κ. Τσουκαλάς, *Είδωλα πολιτισμού*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1991.

• **Φιλελεύθερες και μαρξιστικές προσεγγίσεις**

Γ. Βούλγαρης, *Φιλελευθερισμός, Συντηρητισμός, Κοινωνικό Κράτος 1973-1990*, Θεμέλιο, Αθήνα 1994.

Κ. Μπ. Μακφέρσον, *Η Ιστορική πορεία της φιλελεύθερης δημοκρατίας*, Γνώση, Αθήνα 1986.

Ν. Πουланτζάς, Ρ. Μίλιμπαντ, Ζ. Π. Φάϋ, *Προβλήματα του σύγχρονου κράτους και του φασιστικού φαινομένου*, Θεμέλιο, Αθήνα 1981.

Μ. Schmidt, *Θεωρίες της δημοκρατίας*, Σαββάλας, Αθήνα 2004.

• **Κοινωνικό κράτος πρόνοιας**

Ε. Ewald, *Ιστορία του Κράτους πρόνοιας*, Gutenberg, Αθήνα 2000.

Δ. Γράβαρης, *Κρίση του κοινωνικού κράτους και νεωτερικότητα*, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 1998.

Μ. Πετμετζίδου - Τσουλουβή, *Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνική πολιτική*, Εξάντας, Αθήνα 1992.

Ο. Στασινοπούλου, *Κράτος πρόνοιας*, Γ. Δαρδανός, Αθήνα 1992.

Κ. Τσουκαλάς, *Κοινωνική Ανάπτυξη και Κράτος. Η συγκρότηση του Δημόσιου Χώρου στην Ελλάδα*, Ιστορική Βιβλιοθήκη, Θεμέλιο, Αθήνα 1983.

• **Ολοκληρωτισμός**

Χ. Αρεντ, *Το ολοκληρωτικό σύστημα*, Ευρύαλος, Αθήνα 1988.

Γ. Πάσχος, *Κράτος δικαίου και πολιτική*, Ο Πολίτης, Αθήνα 1991.

Ζ.Φ. Ρεβέλ, *Ο πειρασμός του ολοκληρωτισμού. Σταλινικός κομμουνισμός ή φιλελεύθερος σοσιαλισμός*, Ράππα, Αθήνα 1976.

• **Πόλεμος, κράτος ασφαλείας, δικαιώματα**

Α. Μανιτάκης-Α.Τάκης, *Τρομοκρατία και δικαιώματα. Από την ασφάλεια του κράτους στην ανασφάλεια του δικαίου*, Σαββάλας, Αθήνα 2005.

Χ. Μύνκλερ, *Οι νέοι πόλεμοι, Νέοι εχθροί και νέες μορφές πολέμου*, Καστανιώτης Αθήνα 2005.

605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία
Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της εισφοράς της φεμινιστικής θεωρίας στην πολιτική ανάλυση, με επίκεντρο την κριτική στον εγγενή ανδροκεντρισμό που χαρακτηρίζει τη δεύτερη και τον εντοπισμό των άρρητων θεωρητικών παραδοχών στις οποίες βασίζεται.

Με σημείο αναφοράς τη σημασία του κυρίαρχου συστήματος έμφυλων σχέσεων και της συγκεκριμένης ιστορικής/κοινωνικής εμπειρίας των γυναικών, ως μεταβλητών που επιδρούν καθοριστικά τόσο στην ατομική πολιτική φυσιογνωμία όσο και στη δομή και τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, επιχειρείται η διαμόρφωση μιας προσέγγισης της κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας που να είναι απαλλαγμένη από σεξιστικές και ουσιοκρατικές προϋδεάσεις.

Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια εξοικείωσης των φοιτητών/τριών με την ιστορία των γυναικείων και φεμινιστικών διεκδικήσεων στην Ελλάδα, και με τη σημερινή σχετική πραγματικότητα που εντάσσεται στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών πολιτικών για την «ισότητα των φύλων».

Για την εξυπηρέτηση των παραπάνω στόχων οριοθετήθηκαν τρεις άξονες μελέτης:

- α) Πολιτική επιστήμη, κοινωνική θεωρία και γυναικεία πολιτικότητα
- β) Φύλο, πολιτικές στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορά
- γ) Γυναικείο κίνημα: έκφραση της γυναικείας πολιτικότητας και παράγοντας της πολιτικής διαδικασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην ενεργό συμμετοχή στο μάθημα, καθώς και στην εκπόνηση εργασίας.

Ύλη μαθήματος:

Τρεις θεματικές ενότητες

- α) Παντελίδου Μαλούτα Μ., *Γυναίκες και πολιτική*, Αθήνα: Gutenberg, 1992.
Μαγγιώρου Μ., «Ο λειτουργισμός στην πολιτική θεωρία και οι επιπτώσεις του στη γυναικεία καταπίεση», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 57, 1985, σσ. 3-23.
Παντελίδου Μαλούτα Μ., «Γυναίκες και πολιτική/Γυναίκες και Πολιτική Επιστήμη: Η ανάπτυξη μιας φεμινιστικής πολιτολογικής Θεώρησης», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 65, 1987, σσ. 3-22
- β) Ιγγλέση Χ., *Πρόσωπα γυναικών προσώπεια της συνείδησης*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1990, σσ. 19-64.
Παντελίδου Μαλούτα Μ., «Γυναικείο ζήτημα και κράτος πρόνοιας», στο, *Προβλήματα ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εξάντας, 1988, σσ.183-220.

Σκοτ Τζ. Ου., «Το φύλο: μια χρήσιμη κατηγορία ιστορικής ανάλυσης», στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α. (επιμ.), *Σιωπηρές Ιστορίες*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σσ.285-327.

γ) Αβδελά Ε., Ψαρρά Α., *Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του μεσοπολέμου*, Αθήνα: Γνώση, 1985, ιδιαίτερα σσ. 13-97.

Βαρίκα Ε., *Η εξέγερση των κυριών. Η γένεση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα 1833-1907*, Αθήνα: Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1987, ιδιαίτερα σσ. 205-279.

Βαρίκα Ε., «Αντιμέτωπες με τον εκσυγχρονισμό των Θεσμών: Ένας δύσκολος φεμινισμός», στο, *Η Ελλάδα των γυναικών*, Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις, 1992, σσ. 67-80.

713Θ Συγκριτική Πολιτική: Επανάσταση-Κοινοβουλευτισμός-Δικτατορία Χ. Λυριντζής

Το κύριο βάρος του μαθήματος επικεντρώνεται στη συγκριτική-ιστορική μελέτη της καταγωγής και ανάλυσης της δημοκρατίας, του κοινοβουλευτισμού, της δικτατορίας και των επαναστάσεων, με βάση τόσο την Ευρωπαϊκή εμπειρία όσο και τις πολιτικές εξελίξεις σε κοινωνίες του "τρίτου κόσμου". Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις θεωρητικές προσεγγίσεις και διαμάχες που συνδέονται με τη μελέτη των εν λόγω θεμάτων και στο γενικότερο προβληματισμό για τους τρόπους με τους οποίους η συγκριτική πολιτική μπορεί να συμβάλει στην κατανόηση και ερμηνεία των πολιτικών φαινομένων. Επιπλέον παρουσιάζεται η συγκριτική μελέτη σημαντικών πολιτικών φαινομένων όπως ο εθνικισμός και οι πολιτισμικές διαφορές. Το μάθημα καταλήγει με τη συγκριτική ιστορική ανάλυση των παραπάνω θεμάτων στο χώρο των Βαλκανίων και τη σχετική συζήτηση για την οικοδόμηση και εδραίωση της δημοκρατίας στις μετα-κομμουνιστικές κοινωνίες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Βιβλιογραφία:

Χ. Λυριντζής, *Σύγκριση και Ερμηνεία*, Αθήνα: Νήσος 2001.

Barigton Moore, *Οι κοινωνικές Ρίζες της Δικτατορίας και της Δημοκρατίας*, Αθήνα: Κάλβος, 1984.

Ch. Tilly, *Οι Ευρωπαϊκές Επανάστασεις 1942-1992*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.

Ν. Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός και Εκβιομηχάνιση στην Ημιπεριφέρεια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1987.

549X Λόγος και Ιδεολογία

Κ. Δοξιάδης

Το μάθημα αποτελεί κυρίως μια εισαγωγή στη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας. Επιπροσθέτως, παρουσιάζονται κάποιες ερευνητικές εφαρμογές της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου στη μελέτη συγκεκριμένων ιδεολογικών φαινομένων. Όσον αφορά τη θεωρητική προσέγγιση της ιδεολογίας, εξετάζονται έννοιες που αφορούν τη συγκρότηση του υποκειμένου, καθώς και τις σχέσεις της υποκειμενικότητας με την εξουσία.

Το μάθημα αποσκοπεί σε μια κατά βάσιν ιστορική αλλά ταυτόχρονα κριτική διερεύνηση του παραδοσιακού μαρξιστικού προβληματισμού για την ιδεολογία, δια μέσου της κατάδειξης της επιστημολογικής αλλά και της πολιτικής σημασίας του διαχωρισμού μεταξύ «βάσης» και «εποικοδομήματος». Συγκεκριμένα, εξετάζεται υπ' αυτό το πρίσμα η έννοια του «καθορισμού σε τελευταία ανάλυση από την οικονομία».

Ακόμη, στο μάθημα παρέχεται η σύνδεση της σύγχρονης μαρξιστικής προσέγγισης της ιδεολογίας με την ψυχαναλυτική θεωρία, και παρουσιάζονται οι σημαντικότερες σύγχρονες εναλλακτικές προσεγγίσεις, κυρίως από το χώρο του μεταστρουκτουραλισμού. Όσον αφορά τις συγκεκριμένες ερευνητικές εφαρμογές, η έμφαση δίνεται στη μελέτη ιδεολογικών φαινομένων που προκύπτουν στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία, από την πρώτη μεταπολεμική περίοδο μέχρι τις μέρες μας.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην ενεργητική συμμετοχή των φοιτητών στη συζήτηση. Στην οργάνωση της συζήτησης συχνά χρησιμοποιούνται ως εναύσματα άρθρα από εφημερίδες που αφορούν την κοινωνική και πολιτική επικαιρότητα, και οι φοιτητές καλούνται να τα σχολιάσουν με βάση την προβληματική του μαθήματος.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Λουί Αλτουσέρ, *Θέσεις*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1983.

Μισέλ Φουκώ, *Εξουσία, Γνώση και Ηθική*, Αθήνα: Ύψιλον, 1987.

Γιώργος Βέλτσος (επιμ.), *Η Διαμάχη: Κείμενα για τη Νεωτερικότητα*, Αθήνα: Πλέθρον, 1990.

Μισέλ Φουκώ, *Μικροφυσική της Εξουσίας*, Αθήνα: Ύψιλον, 1991.

Κύρκος Δοξιάδης, *Υποκειμενικότητα και Εξουσία: Για τη Θεωρία της Ιδεολογίας*, Αθήνα: Πλέθρον, 1992.

9.2.2. Γ' Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καλύπτει δύο επιστημονικούς κλάδους, τις Διεθνείς Σπουδές και τις Ευρωπαϊκές Σπουδές. Οι Διεθνείς Σπουδές αναφέρονται σε τρεις επιμέρους γνωστικές κατηγορίες που διερευνούν τα διεθνή φαινόμενα με την οργάνωση και τη λειτουργία της διεθνούς κοινωνίας: Το Διεθνές Δίκαιο (και τους διεθνείς οργανισμούς), τις Διεθνείς Σχέσεις και τα Διεθνή Οικονομικά, που οργανώνονται με βάση τα μαθήματα των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και του Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου.

Οι Ευρωπαϊκές Σπουδές, από την άλλη μεριά, καλύπτουν το συγγενές, με τις Διεθνείς Σπουδές, το θέμα της θεσμικής οργάνωσης της Ευρώπης, μέσα από τη διερεύνηση των ευρωπαϊκών οργανισμών, της ευρωπαϊκής ιστορίας (που διαμορφώνει την εικόνα της ευρωπαϊκής ταυτότητας) και τη λειτουργία των διαφόρων μηχανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως είναι άμεσα ορατό, ο Κύκλος των Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών εκκινεί από τη διδασκαλία των γενικών, μακροσκοπικών θεμάτων (Διεθνές Δίκαιο, Διεθνείς Σχέσεις), εξειδικεύοντας το αντικείμενο του, στα τελευταία εξάμηνα, με μαθήματα μικροσκοπικότερου φάσματος.

Ο Κύκλος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών αποσκοπεί τόσο στην απόκτηση μιας γενικής παιδείας γύρω από τα διεθνή θέματα, όσο και στην επαγγελματική κατάρτιση των διδασκομένων, στο μέτρο του δυνατού. Το βάρος που αποδίδεται σε μαθήματα πρακτικής υφής, όπως τα διεθνή οικονομικά, τα ευρωπαϊκά, τα αμυντικά και τα προαιρετικά του Διεθνούς Δικαίου (λ.χ. Δίκαιο της Θάλασσας) κατατείνει στη διαμόρφωση των προϋποθέσεων μιας προπτυχιακής εξειδίκευσης. Ο απόφοιτος του Κύκλου μπορεί έτσι να εμπεδώσει γνώσεις που θα χρησιμοποιήσει επαγγελματικά στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα ή να έχει στέρεες βάσεις για να συνεχίσει σε μεταπτυχιακό επίπεδο διεθνείς ή ευρωπαϊκές σπουδές.

Τα προαιρετικά μαθήματα έχουν οργανωθεί με βάση τις γνωστικές κατηγορίες που καλύπτουν σε προπτυχιακές σπουδές του τρίτου Κύκλου. Έτσι, υπάρχουν μαθήματα που ολοκληρώνουν τη φυσιογνωμία του Διεθνούς Δικαίου, των Διεθνών Σχέσεων, των Ευρωπαϊκών Σπουδών κ.ο.κ. Για τους φοιτητές/τριες που ενδιαφέρονται για μια περαιτέρω εξειδίκευση σε έναν επί μέρους κλάδο θα ήταν χρήσιμο να επιλέξουν μαθήματα που να βοηθούν στην

απόκτηση μιας συνολικής εικόνας του. Σε περίπτωση αμφιβολιών, θα ήταν χρήσιμο οι φοιτητές/τριες να συμβουλευούνται τους διδάσκοντες για τα μαθήματα που θα επιλέγουν.

Τέλος, επανερχόμενοι στο θέμα της χρηστικότητας των σπουδών αυτών, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ο Τομέας Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών καταβάλλει προσπάθειες να διαμορφώσει ένα πρόγραμμα σπουδών που να ανταποκρίνεται με επάρκεια στις απαιτήσεις της εσωτερικής αγοράς εργασίας - με ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις των εξετάσεων αρμόδιων κρατικών μηχανισμών, όπως είναι π.χ. το Υπουργείο Εξωτερικών, και σχετικών ιδιωτικών φορέων - όπως και στην κατάλληλη προετοιμασία για ομαλή συνέχιση των σπουδών σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

Με βάση αυτό το σκεπτικό, ο Τομέας παρακολουθεί τις εξελίξεις στις απαιτήσεις των επαγγελματικών χώρων και στις απαιτήσεις των πανεπιστημίων του εξωτερικού, προσαρμόζοντας ανάλογα το πρόγραμμά του. Επίσης επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

565E Διεθνείς Σχέσεις Α. Βερέμης, Ε. Αθανασοπούλου

Στο μάθημα εξετάζονται η ιστορική και συγχρονική διάσταση των Διεθνών Σχέσεων κατά τον εικοστό και εικοστό πρώτο αιώνα. Η ιστορική διάσταση καλύπτει την περίοδο από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο έως τις μέρες μας, με ειδικότερη αναφορά στο βαλκανικό παράδειγμα. Η συγχρονική αναδεικνύει τις τρέχουσες εξελίξεις στον κόσμο των διεθνών σχέσεων με ειδικότερη αναφορά στα δυτικά Βαλκάνια σήμερα.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Βερέμης, Β. Κρεμμυδάς, *Ο Σύγχρονος Κόσμος*, Τυποθήτω - Γιώργος Δαρδανός, 2001.
- Θ. Βερέμης, Βαλκάνια. *Από τον 19^ο στον 21^ο αι. Δόμηση και αποδόμηση Κρατών*, Πατάκης, 2004.

567E Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο

Χ. Δίπλα

Το μάθημα του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου αποσκοπεί στη διερεύνηση της θεσμικής οργάνωσης της διεθνούς κοινότητας, στον εντοπισμό των κανόνων συμπεριφοράς που διέπουν τις διεθνείς σχέσεις και των αξιών και αρχών που τις περιβάλλουν. Στο πρώτο τμήμα (1) του μαθήματος παρουσιάζονται αναλυτικά οι μηχανισμοί και οι λειτουργίες για τη διαμόρφωση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, με εκτεταμένη αναφορά στις πηγές (διεθνείς συνθήκες, και το δίκαιο που τις διέπει, διεθνές έθιμο, γενικές αρχές του δικαίου, αποφάσεις των διεθνών οργανισμών, επικουρικές πηγές, επιείκεια, ευθυδικία).

Το μάθημα ολοκληρώνει την παρουσίαση των κύριων ζητημάτων του Διεθνούς Δικαίου, με τη διερεύνηση του κεντρικού προβλήματος των υποκειμένων της διεθνούς έννομης τάξης και των νομικών σχέσεων ανάμεσά τους. Αναλυτικότερα, στο μάθημα αυτό εξετάζονται: Οι κύριοι φορείς δικαιωμάτων και υποχρεώσεων στο Διεθνές Δίκαιο, δηλαδή τα Κράτη (έννοια, αναγνώριση, λειτουργία, διαδοχή), οι διεθνείς οργανισμοί, καθώς και άλλες οντότητες με νομικά περιορισμένη συμμετοχή στη διεθνή κοινωνία (ιδιότυπες κρατικές οντότητες, επαναστάτες, εθνοκαπελευθερωτικά κινήματα, άτομα - φυσικά και νομικά πρόσωπα).

Βιβλιογραφία:

- Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Θεωρία των Πηγών*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1988.
- Κ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: Σχέσεις Διεθνούς και Εσωτερικού Δικαίου*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1990.
- Κρ. Ιωάννου, Κ. Οικονομίδης, Χρ. Ροζάκης και Αργ. Φατούρος, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο: τ. Α', Φορείς Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων στη Διεθνή Έννομη Τάξη*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1990. τ. Β', *Αρμοδιότητες στο Διεθνές Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1991.
- Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο Ι*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 2004.
- Γ. Τενεκίδης, *Δημόσιον Διεθνές Δίκαιον*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1977.

ΣΤ' Εξάμηνο

603Σ Θεωρία και Θεσμοί της Διεθνούς Οργάνωσης

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Σκοπός του μαθήματος είναι να αναλυθούν κριτικά οι θεωρητικές ερμηνείες του φαινομένου των διεθνών οργανισμών σε σχέση με τη λειτουργία του

διεθνούς συστήματος και να αξιολογηθούν οι πρακτικές συνέπειές τους, έτσι ώστε να κατανοηθεί η σημασία των σύνθετων εκείνων σχέσεων που συνδέονται με το ρόλο των διεθνών οργανισμών (διακυβερνητικοί και ΜΚΟ) στην αντιμετώπιση και τη διαχείριση διεθνών προβλημάτων.

Το μάθημα δεν θα περιοριστεί σε μία θεωρητική μόνο προσέγγιση του φαινομένου των διεθνών οργανισμών, αλλά θα δοθεί επίσης στους φοιτητές και φοιτήτριες μία πιο μικροσκοπική εικόνα ορισμένων διεθνών οργανισμών. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον ΟΗΕ και στις ειδικευμένες οργανώσεις του, καθώς και σε ορισμένους περιφερειακούς οργανισμούς.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Π. Νάσκου-Περράκη, *Το δίκαιο των διεθνών οργανισμών. Η θεσμική διάσταση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2001.

H. G. Schermers and N.M. Blokker, *International Institutional Law. Unity within Diversity*, 4th rev.ed., Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, 2003.

N.M. Blokker and H.G. Schermers (eds.), *Proliferation of International Organizations, Legal Issues*, Kluwer Law International, The Hague, 2003.

M. Diez de Velasco Vallejo, *Les Organisations Internationales*, Economica, Paris, 2002.

Académie de Droit International de La Haye, *Manuel sur les organisations internationales*, 2e ed., Martinus Nijhoff Publishers, Dordrecht - Boston-London, 1998.

Χαρ. Δίπλα - Εμμ. Δούση (επιμέλεια), *Εξήντα χρόνια από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών. Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση*, Αθήνα: εκδόσεις Σιδέρη, 2007.

833 Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Μ. Τσινισιζέλης

Το μάθημα αυτό αποτελεί μια εισαγωγή στη μεθοδολογία της ανάλυσης του Ευρωπαϊκού Συστήματος Συνεργασίας. Εξετάζονται οι παραδοσιακές και οι νεώτερες σχετικές θεωρίες υπό το πρίσμα των διαδοχικών αναθεωρήσεων των ιδρυτικών Συνθηκών. Η σχετική συζήτηση διεξάγεται μέσα στα πλαίσια της Θεωρίας των Διεθνών Σχέσεων και του διαλόγου της με τη Συγκριτική Πολιτική αλλά και με εκείνη του Συγκριτικού Ομοσπονδισμού.

Συνεπώς, το μάθημα αυτό εξετάζει και τα θεσμικά χαρακτηριστικά ομοσπονδιακών συστημάτων είτε του «πρώτου» κόσμου είτε χωρών που βρίσκονται στην τροχιά της ανάπτυξης.

Βιβλιογραφία:

Μ. Ι. Τσινισιζέλης, ' Quo Vadis Europa? ' Σμυρνιωτάκης, 2001.

Δ. Ν. Χρυσοχόου, ' Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης', Παπαζήσης, 2003.

Ζ' Εξάμηνο

750 Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις

Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το γνωστικό αντικείμενο των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και της Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας.

Περιεχόμενο του μαθήματος:

Στο πρώτο μέρος, τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις, αναπτύσσονται θέματα του ισοζυγίου πληρωμών, της αγοράς συναλλάγματος, των συστημάτων συναλλαγματικών ισοτιμιών, της αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών και της συνολικής ισορροπίας της οικονομίας.

Στο δεύτερο μέρος, το διεθνές εμπόριο, εξετάζονται ζητήματα παγκοσμιοποίησης της οικονομικής ζωής, του απόλυτου και συγκριτικού πλεονεκτήματος, των επιδράσεων του διεθνούς εμπορίου, της θεωρίας διεθνούς εμπορίου, της πολιτικής οικονομίας του προστατευτισμού και της διεθνούς εμπορικής πολιτικής: εθνική, περιφερειακή (Ευρωπαϊκή Ένωση, NAFTA) και διεθνής (ΠΟΕ) ρύθμιση.

Αντικείμενο του τρίτου μέρους είναι η διεθνής κινητικότητα παραγωγικών συντελεστών (επενδύσεις, μετανάστευση) και του τέταρτου μέρους η περιφερειακή και η διεθνής οικονομική ολοκλήρωση.

Το μάθημα οργανώνεται με τη μέθοδο της παράδοσης και της συγγραφής υποχρεωτικής εργασίας η οποία συνιστά μέρος της τελικής βαθμολογίας.

Βιβλιογραφία:

Βάμβουκας Γ., *Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις*, Αθήνα: εκδόσεις Γ. Μπένου, 2004.

Κόντης Α. - Τσαρδανίδης Χ. (επιμ.), *Διεθνής Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2005.

Πουρναράκης Ε., *Διεθνής Οικονομική*, 3^η έκδοση, Αθήνα: Ε. Πουρναράκης, 2004.

Krugman P. - Obsfeld M., *Διεθνής οικονομική*, τόμοι Α', Β', Αθήνα: Κριτική, 2002, 2003.

Pugel Th. - Lindert P., *International Economics*, Boston 2000, Irvin McGraw-Hill.

Siebert H., *The World Economy*, second edition, London - New York 2002, Routledge.

856 Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων **Χ. Κουταλάκης**

Το μάθημα αυτό εξετάζει τις οικογένειες των πλουραλιστικών κοινοβουλευτικών πολιτικών συστημάτων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εξετάζονται αντιπροσωπευτικά πολιτικά συστήματα από την κάθε κατηγορία. Από τα ομοσπονδιακά συστήματα εξετάζονται εκείνα της Γερμανίας και της Ελβετίας, από τα Ημι-ομοσπονδιακά εκείνα της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου και από τα ενιαία εκείνο της Γαλλίας αλλά και εν μέρει της Ελλάδας.

Η εξέταση των παραπάνω συστημάτων είναι συνολική δηλαδή εξετάζονται και συγκρίνονται οι πολιτικοί θεσμοί υπό την ευρεία έννοια, τα πολιτικά κόμματα, οι ομάδες συμφερόντων, οι κοινωνίες των πολιτών, τα Συντάγματα και οι θεσμοί των Κρατών, οι νομοπαραγωγικές διαδικασίες, οι δικαιοδοτικοί θεσμοί κλπ.

Βιβλιογραφία:

- Lipjhart, A. ' Democracies: Pattern of Majoritarian and Consensus Government in twenty-one countries' 1984, New Haven Yale University Press.
- Lipjhart, A. ' Democracy in Plural Societies: A Comparative Explanation'.
- Linblom, C.E. ' Politics and Markets: The world's political - economic system' 1977, New York Basic Books.
- Lipset, S.M. ' Political Man: The Social Basics of Politics' 1959, New York Doubleday - Anchor.
- March, J.G. & Olsen J.P. ' Rediscovering Institutions: The Organizational Basis of Politics' 1989 New York Free Press.

Η' Εξάμηνο

857 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης **Ε. Δούση**

Το μάθημα αποσκοπεί στη νομική ανάλυση της διάρθρωσης και λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσα από τη μελέτη των διατάξεων των σχετικών συνθηκών και άλλων νομικών πράξεων. Ειδικότερα, θα εξεταστούν:

- Η νομική ιδιομορφία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η θεμελίωση στο συνταγματικό δίκαιο των κρατών μελών.

- Η Θεσμική δομή και η διαπλοκή των οργάνων στη διεργασία λήψης αποφάσεων.
- Η έννομη τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης: μορφές του δικαιοπαραγωγικού έργου και βασικές αρχές των σχέσεων μεταξύ της έννομης τάξης της ΕΕ και των εθνικών εννόμων τάξεων.
- Η έννομη προστασία: εξωδικαστική προστασία (κοινοβουλευτικός έλεγχος - διαμεσολαβητής κλπ), δικαστική προστασία.
- Η ιδιότητα του πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσα από το Χάρτη των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Η Συνταγματική Συνθήκη που υπεγράφη στη Ρώμη το 2003 και βρίσκεται στο στάδιο της επικυρώσεως από τα κράτη μέλη.

Βιβλιογραφία:

- Παν. Κανελλόπουλος, *το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Β. Σκουρή (επιμ.), *Ερμηνεία Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Γ. Κρεμλής κ.ά. (επιμ.), *Ερμηνεία κατ' άρθρο της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας*, τόμ. ΙΙ: Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (άρθρα 1-80), Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2004.
- Κ. Στεφάνου - Α. Φατούρος - Θ. Χριστοδουλίδης (επιμ.), *Εισαγωγή στις ευρωπαϊκές σπουδές*, τόμος Α': Ιστορία - Θεσμοί - Δίκαιο, Αθήνα: Σιδέρης, 2001.
- Ο. Beaud et autres (dir.), *L'Europe en voie de Constitution, Pour un bilan critique des travaux de la Convention*, Bruylant, Bruxelles, 2004.

862 Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Π.Κ. Ξωακειμίδης, Ν. Μαραβέγιας

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξετάσει το πλέγμα των κοινών πολιτικών και δράσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ευρωπαϊκής Ένωσης με ιδιαίτερη αναφορά στις εξελίξεις που έχουν σημειωθεί με την εφαρμογή των Συνθηκών του Μaastricht, του Amsterdam και της Νίκαιας.

Ειδικότερα, εξετάζονται η διαρθρωτική πολιτική και ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ενιαία εσωτερική αγορά, η κοινή αγροτική πολιτική, οι νέες πολιτικές (έρευνα, τεχνολογία, περιβάλλον, παιδεία, πολιτισμός, υγεία, κλπ), το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ), η συνεργασία στους τομείς δικαιοσύνης και εσωτερικών υποθέσεων.

Εξετάζεται επίσης η σημασία των πολιτικών αυτών για την Ελλάδα καθώς και οι επιπτώσεις της νέας διεύρυνσης στις πολιτικές της Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Μαραβέγιας - Μ. Τσινιτσιζέλης (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση - Οργάνωση και πολιτικές - 50 χρόνια*, Αθήνα: Εκδ. Θεμέλιο, 2007.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη της Νίκαιας και το Μέλλον της Ευρώπης*, Αθήνα: ΕΚΕΜ (Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών) - Θεμέλιο (Βιβλιοθήκη Ευρωπαϊκών Θεμάτων), 2001.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και η Ευρωπαϊκή Ενοποίηση- Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της Συνταγματικής Συνθήκης*, Αθήνα: εκδ. Θεμέλιο, 2005.
- Ν. Μούσης, *Ευρωπαϊκή Κοινότητα, Θεσμοί και Πολιτικές*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1998.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

759 Ευρωπαϊκή Ενοποίηση και Ελληνική Οικονομία

Ν. Μαραβέγιας

Το αντικείμενο του μαθήματος είναι οι επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ενοποίησης στην ελληνική οικονομία κοινωνία. Ειδικότερα εξετάζεται αν και με ποιον τρόπο η ευρωπαϊκή ενοποίηση επηρέασε: (α) τα κρίσιμα μακροοικονομικά μεγέθη όπως οι ρυθμοί μεγέθυνσης, ο πληθωρισμός, οι κρατικές δαπάνες, οι επενδύσεις, η παραγωγικότητα και οι μισθοί, (β) τους επιμέρους τομείς της ελληνικής οικονομίας (γεωργία, βιομηχανία, υπηρεσίες). Επίσης εξετάζονται οι επιπτώσεις της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΕ στις εθνικές πολιτικές και στις περιφερειακές ανισότητες.

Το μάθημα χωρίζεται σε τρία μέρη που εξετάζουν: (α) τις μακροοικονομικές εξελίξεις, (β) τις περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό της χώρας και (γ) τις εξελίξεις στους επιμέρους τομείς και τις αντίστοιχες εθνικές πολιτικές

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Μαραβέγιας Ν., Σακελαρόπουλος Θ., *Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα*, Αθήνα: Εκδ. Διόνικος, 2007.
- Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ. (επιμ.), *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος - Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2000.
- Δημόπουλος Γ., Μπαλτάς Ν., Χασσίδ Ι. (επιμ.), *Εισαγωγή στις Ευρωπαϊκές Σπουδές - Τόμοι 2*, Αθήνα : Σιδέρης, 2001.

- Δρακάτος Γ.Κ., *Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.
- Ιωακείμης Π.Κ., *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος - Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.
- Καζάκος Π., *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά - Οικονομία και Οικονομική Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
- Α. Κιντής (επιμ.), 2004. *Η ελληνική οικονομία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Ιονική Τράπεζα, 1995.
- Μαραβέγιας Ν. (επιμ.), *Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1999.
- Πανταζίδης Σ. *Μακροοικονομικές εξελίξεις και Οικονομική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: , Κριτική, 2002.
- Πελαγίδης Θ. Κ., *Η Ελληνική Οικονομία στην Εποχή της «Νέας Πολιτικής»*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
- Mitsos A., Mossialos E. (ed.), *Contemporary Greece and Europe*, Aldershot: Ashgate, 2000.

813X Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο

Ε. Δούση

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η ανάλυση των θεσμών, των διαδικασιών και των κανόνων που διέπουν τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται στο δίκαιο που ρυθμίζει και τους διεθνείς οργανισμούς που αφορούν τις διεθνείς εμπορικές σχέσεις (το δίκαιο της Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου-ΓΑΤΤ, οι συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και άλλες πρόσφατες ρυθμίσεις), τη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, τις διεθνείς χρηματοπιστωτικές σχέσεις, τις άμεσες επενδύσεις και τη δομή και λειτουργία των διεθνικών επιχειρήσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στα προβλήματα που ανακύπτουν από τη συνύπαρξη αναπτυσσόμενων και αναπτυσσομένων χωρών στην παγκόσμια οικονομία (εμπόριο βασικών προϊόντων, Παγκόσμια Τράπεζα, κλπ).

Το μάθημα χωρίζεται σε τέσσερις ενότητες που αφορούν:

- Το δίκαιο των διεθνών εμπορικών σχέσεων: από τη Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (οργάνωση και λειτουργία, ειδικές ρυθμίσεις και εφαρμογή, επίλυση διαφορών).
- Τις διεθνείς άμεσες επενδύσεις: ορισμοί, διακρίσεις, μορφές και εξέλιξη, νομικό πλαίσιο και ρύθμιση. Το κλασικό διεθνές δίκαιο και το σύγχρονο νομικό πλαίσιο. Οι διεθνικές επιχειρήσεις: ορισμοί και χαρακτηριστικά.
- Τις διεθνείς χρηματοδοτικές σχέσεις: ο παράδειγμα της χρηματοδότησης της διεθνούς ανάπτυξης από την Παγκόσμια Τράπεζα.

- Τις διεθνείς νομισματικές σχέσεις: νομικές ρυθμίσεις και ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Βιβλιογραφία:

- A.A. Φατούρος και Κ. Στεφάνου (επιμ.), *Οι Συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το Διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ.Ν. Σάκκουλας, 1995.
- A. A. Φατούρος, *Παραδόσεις Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Πανεπιστημιακές Σημειώσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ.Ν. Σάκκουλας, 1998.
- A. F. Lowenfeld, *International Economic Law*, Oxford University Press, Oxford, 2002.
- D. Carreau, P. Juillard, *Droit International Economique*, Dalloz, Paris, 2003.
- R.-M. Lastra, « The International Monetary Fund in Historical Perspective », *Journal of International Economic Law*, 2000, σελ. 507-523.

**651X Ελληνική Εξωτερική Πολιτική
Κ. Υφαντής**

Το μάθημα καλύπτει την περίοδο 1945 ως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίοδο μετά το 1947. Η αναλυτική προσπάθεια κατευθύνεται, κυρίως, στην κατανόηση των αιτίων διαμόρφωσης της πολιτικής - πολιτικοί, οικονομικοί, κοινωνικοί παράγοντες - που επικρατούν την περίοδο αυτή τόσο στον εσωτερικό όσο και στο διεθνή χώρο. Επίσης το μάθημα θα επιχειρήσει μια κατάταξη "περιόδων" εξωτερικής πολιτικής με βάση τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που επικρατούν σε κάθε μία από αυτές και τα οποία διαφοροποιούν την υφή της πολιτικής. Θα εξετασθούν εξάλλου διαχρονικά και τα κύρια θέματα στις σχέσεις της Ελλάδας με τις άλλες χώρες.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Βαληνάκης, *Εισαγωγή στην Ελληνική Εξωτερική Πολιτική 1949-1988*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1988.
- Γ. Βαληνάκης (επιμ.), *Επετηρίδες Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1995, 1996, 1997, 1998.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

**911 Οικονομική Θεωρία της Ολοκλήρωσης και Διεθνούς Συνεργασίας
Ν. Μαραβέγιας**

Σκοπός του μαθήματος είναι να δώσει απαντήσεις σε ερωτήματα όπως: Γιατί υποχωρούν τα εθνικά οικονομικά σύνορα; Πώς εξηγείται η θεαματική αύξηση

των (διεθνών) περιφερειακών συμφωνιών οικονομικής ολοκλήρωσης; Γιατί απαντώνται διαφορετικές μορφές (διεθνούς) περιφερειακής ολοκλήρωσης; Πώς εξηγούνται η διαμόρφωση και μεταρρύθμιση των διεθνών και περιφερειακών καθεστώτων συνεργασίας σε θέματα οικονομικής πολιτικής; Ποιος είναι ο ρόλος των διεθνών οικονομικών οργανισμών;

Το μάθημα επίσης επιδιώκει να απαντήσει και σε άλλα παρεμφερή ερωτήματα εξετάζοντας τόσο τις βασικές έννοιες και προσεγγίσεις της οικονομικής θεωρίας και της διεθνούς πολιτικής οικονομίας, όσο και τη σύγχρονη εμπειρική πραγματικότητα.

Βιβλιογραφία:

- Gilpin R., *Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία*, Αθήνα: Εκδ. Ποιότητα, 2007.
- Keohane, R.O. (1984), *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*, Princeton University Press, Princeton.
- Krugman, Paul, Obstfeld, Maurice (2003), *Διεθνής Οικονομική: Θεωρία και Πολιτική*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Molle, Willem, (2001) *The Economics of European Integration: Theory, Practice, Policy*, 4th Edition, Ashgate, Aldershot.
- Moravcsik A. (1998), *The Choice for Europe: State Choice and Social Purpose from Messina to Maastricht*, Cornell University Press, Ithaca NY.
- Stiglitz, J. (2002) *Globalization and its Discontents*, WW Norton & Co., New York.
- Wolf, M. (2004) *Why Globalisation Works*, Yale University Press, London.
- Ρουμελιώτης Π., *Παγκόσμια Οικονομική Διακυβέρνηση*, Αθήνα: Εκδ. Λιβάνη, 2006.

904 Έθνος - Κράτος και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση Σ. Βέρνυ

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η μελέτη της μεταβαλλόμενης φύσης του έθνους-κράτους σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης και ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης,
- Η εμβάθυνση των γνώσεων των φοιτητών για το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, μέσω της ανάλυσης των επιπτώσεων της για το έθνος-κράτος,
- Μία πρώτη γνωριμία με την επιστημονική έρευνα.

Περιεχόμενο :

Το μάθημα αναλύει τους ποικίλους τρόπους με τους οποίους η οικονομική και πολιτική ολοκλήρωση και η συνεχής εμβάθυνσή της επηρεάζουν τις λειτουργίες του έθνους-κράτους και τη σχέση κράτους-πολίτη. Ένα κεντρικό

ερώτημα είναι εάν η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, σε μία εποχή παγκοσμιοποίησης, αποδυναμώνει ή ενισχύει το έθνος-κράτος. Ειδική έμφαση δίνεται στις επιπτώσεις της ολοκλήρωσης στην *εθνική κυριαρχία* και τη *δημοκρατία*. Επιπλέον, το μάθημα εξετάζει τον όρο «εξευρωπαϊσμό», τις έννοιες, τους μηχανισμούς και τα αποτελέσματά του. Αντικείμενο μελέτης αποτελούν οι επιπτώσεις της ολοκλήρωσης, όχι μόνο για τα κράτη-μέλη αλλά και για τις υποψήφιες χώρες και για τρίτα κράτη με διαφορετικές θεσμικών σχέσεων με την Ε.Ε.

Μεθοδολογία :

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και προϋποθέτει την ενεργή συμμετοχή των φοιτητών. Προσφέρει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να διεξαγάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα συλλογικό πλαίσιο.

Βιβλιογραφία:

- D. Dunkerley, L. Hodgson, S. Konopacki, T. Szybybey και A. Thompson, *Changing Europe: Identities, Nations and Citizens*, Routledge, 2002.
- Π. Κ. Ιωακειμίδης, *Ελλάδα και Ευρωπαϊκή Ένωση: Οι Επιπτώσεις από τη Συμμετοχή στην Ενοποιητική Διαδικασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1997.
- K. Featherstone και C. Radaelli (επιμελ.), *The Politics of Europeanization*, Oxford University Press, 2003.
- M. Green Cowles, J. Caporaso και T. Risse (επιμελ.), *Transforming Europe: Europeanization and Domestic Change*, Cornell University Press, 2001.
- P. Kubizek (επιμελ.), *The European Union and Democratization*, Routledge, 2003.
- D. Phinnemore, *Association: Stepping Stone or Alternative to EU Membership*, Sheffield University Press, 1999.

905 Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Ασφάλεια

Κ. Υφαντής

Το μάθημα συζητά και αναλύει την Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας από το 1945 μέχρι σήμερα. Πρόκειται για μία κατά το δυνατόν ολοκληρωμένη εισαγωγή στην μεταπολεμική Αμερικανική εξωτερική πολιτική.

Προσπαθεί να απαντήσει σε ερωτήματα-κλειδιά: Ποιος διαμορφώνει και, γενικά, ποιος συμμετέχει στον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Αμερικανικής Εξωτερικής Πολιτικής; Γιατί; Υπό ποια παράδοση; Υπό ποιους όρους δημοκρατικού ελέγχου; Σε ποιο διεθνές περιβάλλον, κάθε φορά;

Σε αυτό το πλαίσιο, εξετάζονται μεταξύ άλλων: Η στρατηγική της «Ανάσχεσης», οι Προεδρικές πολεμικές εξουσίες, οι ρεαλιστικές επιλογές και οι «ιδεαλιστικές» προσδοκίες του αμερικανικού «κατεστημένου», η κρίση των πυραύλων της Κούβας, το Βιετνάμ, οι επεμβάσεις στον Παναμά, στον Περσικό Κόλπο, την Γιουγκοσλαβία, κλπ. Επίσης η αμερικανική πολιτική στη Μέση Ανατολή και γενικά ο Αμερικανικός επεμβατισμός και οι στρατηγικές απεμπλοκής.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, με υποχρεωτική συμμετοχή των φοιτητών μέσω θεματικών παρουσιάσεων. Η άριστη γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι απαραίτητη ουσιαστική προϋπόθεση για την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος.

Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην συμμετοχή τους στο μάθημα, σε μία γραπτή εργασία 5-6,000 λέξεων με πλήρεις βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε άλλες πηγές, καθώς και σε τελική γραπτή εξέταση.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική 1945-2002*, Αθήνα: Ποιότητα, 2002.

Αρβανιτόπουλος Κωνσταντίνος, *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική Μετά τον Ψυχρό Πόλεμο: Ιδεολογικά Ρεύματα*, Αθήνα: Ποιότητα, 2000.

Chase Robert, Hill, Emily & Kennedy, Paul (επιμ.), *Τα Κομβικά Κράτη και η Εξωτερική Πολιτική των ΗΠΑ*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.

Χατζηβασιλείου Ευάνθης, *Εισαγωγή στην Ιστορία του Μεταπολεμικού Κόσμου*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Βαληνάκης Γιάννης, Μπότσιου Κωνσταντίνα, *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στην Πυρηνική Εποχή*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 2000.

Λαμπρόπουλος Ανδρέας, Μειμάρης Μενέλαος, *Η Ισχύς εν τη Ενώσει*, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 2002.

800 Ευρωπαϊκή Σύγκλιση: Θεωρία και Πρακτική

Λ. Τσούκαλης

Σκοπός και περιεχόμενο του μαθήματος

Το μάθημα αυτό μελετά την εξέλιξη του Ευρωπαϊκού ενωσιακού μοντέλου, με έμφαση στις διάφορες πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (οικονομικής, πολιτικής, θεσμικής, κοινωνικής). Η εξέταση των φοιτητών γίνεται στη βάση μιας γραπτής εργασίας (5.000-6.000 λέξεων).

Θεματικές Μαθημάτων

- Ευρωπαϊκό ενωσιακό μοντέλο (πολιτική οικονομία, διακυβέρνηση, κοινωνία).

- Ορισμοί και πτυχές της έννοιας της σύγκλισης (ονομαστική σύγκλιση, σύγκλιση πολιτικής, Θεσμική σύγκλιση, σύγκλιση συμπεριφορών, πραγματική σύγκλιση).
- Σύγκλιση και ΟΝΕ (νομισματική πολιτική, δημοσιονομική πολιτική, άλλες πολιτικές).
- Σύγκλιση και Διαρθρωτικά Ταμεία (οικονομική και κοινωνική συνοχή, κοινοτικές πολιτικές, εθνικά διαρθρωτικά μέτρα).
- Σύγκλιση και διεύρυνση (κριτήρια της Κοπεγχάγης, διαπραγματεύσεις, προοπτική).
- Σύγκλιση και Ελλάδα (μακροοικονομικές πολιτικές και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις).
- Μεταβαλλόμενα όρια και πολυμορφία της Ευρωπαϊκής σύγκλισης.

Προτεινόμενη Βιβλιογραφία:

Ανδρικοπούλου, Ε. & Καυκαλάς, Γ. (επιμ.), *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος. Η Διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2000.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Τρίτη Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή*, Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2004.

Καζάκος, Π., *Ανάμεσα σε Κράτος και Αγορά*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.

Τσοούκαλης, Λ., *Ποια Ευρώπη*, Αθήνα: Ποταμός, 2004.

Wallace, H. & Wallace, W. (επιμ.), *Policy - Making in the European Union*, Oxford: Oxford University Press, 2000.

818 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου

Χ. Δίπλα, Ε. Δούση

Το μάθημα επικεντρώνεται στην ανάλυση του συστήματος του ΟΗΕ και ειδικότερα στη λειτουργία και δραστηριότητα των οργάνων του και των ειδικευμένων οργανώσεων. Χωρίζεται σε δύο μέρη.

Στο πρώτο μέρος εξετάζεται η οργάνωση και οι δραστηριότητες της Γενικής Συνέλευσης, του Συμβουλίου Ασφαλείας, του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου, της Γραμματείας και του Διεθνούς Δικαστηρίου, αναδεικνύοντας προβληματικές σχετικές με τη λειτουργία του ΟΗΕ με έμφαση στη μεταψυχροπολεμική εποχή, καθώς και με τη συζήτηση για την αναδιοργάνωση του οργανισμού. Μελετάται επίσης η σχέση του ΟΗΕ με διάφορα διεθνή όργανα και τις ειδικευμένες οργανώσεις και εξετάζεται το έργο των τελευταίων.

Στο δεύτερο μέρος, οι φοιτητές έχουν μία πρώτη επαφή με τον τρόπο λειτουργίας του ΟΗΕ στην πράξη, μέσα από τη συμμετοχή τους σε άσκηση προσομοίωσης επιτροπών που λειτουργούν στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης ή άλλων οργάνων και ασχολούνται με επίκαιρα διεθνή θέματα (τρομοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, προστασία του περιβάλλοντος, διεθνές εμπόριο και ανάπτυξη, κ.ά.).

Συγκεκριμένα οι φοιτητές αναλαμβάνοντας το ρόλο των διπλωματών, αντιπροσωπεύουν διάφορες χώρες σε συζητήσεις για επίκαιρα θέματα εγγεγραμμένα στην ημερήσια διάταξη της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Το μάθημα απαιτεί τακτική παρουσία και ενεργό συμμετοχή.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Χριστοδουλίδη, Δ. Μπουραντώνη, *Ο ΟΗΕ στο κατώφλι της μεταψυχροπολεμικής εποχής*, Αθήνα: Σιδέρης, 1998.
- Λ.-Α. Σισιλιάνος, *Η εξουσιοδότηση του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ για χρήση βίας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Β. Fassbender, *UN Security Council Reform and the Right of Veto*, Kluwer Law International, The Hague, 1998.
- Πρωτογενές υλικό (ψηφίσματα της Γενικής Συνέλευσης, αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας, εκθέσεις του Γενικού Γραμματέα, κλπ) σύμφωνα με τις υποδείξεις της διδάσκουσας.
- Χαρ. Δίπλα - Εμμ. Δούση (επιμέλεια), *Εξήντα χρόνια από την ίδρυση των Ηνωμένων Εθνών. Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Θεσμική Μεταρρύθμιση*, Αθήνα: εκδόσεις Σιδέρη, 2007.

910 Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη

Π. Καζάκος

Στη μεταπολεμική περίοδο αναδύθηκαν διαφορετικά πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους (μοντέλα καπιταλισμού).

Κάθε πρότυπο είναι προϊόν της ιστορίας: των συνθηκών στην αφετηρία, της οικονομικής ειδικεύσης, των πολιτικών συνασπισμών κ.λπ. Επίσης σε κάθε πρότυπο αντανakλάται μια διαφορετική ισορροπία ανάμεσα σε κράτος και αγορά, δημόσια και ιδιωτικά αγαθά, οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη. Έχουν προταθεί ποικίλες κατηγοριοποιήσεις των υπάρχοντων εθνικών προτύπων οικονομίας και κοινωνικού κράτους.

Στις πιο εκλαϊκευμένες από αυτές διακρίνεται:

- το "αγγλοσαξονικό" (που βασίζεται στην ατομική επιτυχία),
- το "ρηνανικό" (της Γερμανίας και των Σκανδιναβικών Χωρών), που ευνοεί τη συλλογική επιτυχία και τη συναίνεση και
- το "ετατιστικό" (της Γαλλίας και της Ιταλίας).

Τα πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους εξελίσσονται κάτω από την πίεση εξωτερικών διαταραχών και μονιμότερων αλλαγών στον διεθνή περίγυρο, όπως είναι οι μεταναστεύσεις, η κίνηση κεφαλαίων, οι νέες τεχνολογίες. Αλλαγές σημειώνονται στις λειτουργίες του κράτους, στην οργάνωση των επιχειρήσεων, στον ρόλο των οργανωμένων συμφερόντων των μισθωτών και των επιχειρηματιών κ.λπ. Στο μάθημα εξετάζονται, ανάμεσα σε άλλα,

- τα πρότυπα και οι ιδεολογικές βάσεις τους,
- οι τάσεις σύγκλισης και απόκλισης που εμφανίζονται,
- οι μεταβολές στους οικονομικούς θεσμούς και στις λειτουργίες του κράτους,
- οι αναζητήσεις νέων συμβιβασμών ανάμεσα σε συμφέροντα και βασικές αρχές ("νεοφιλελεύθερο σχέδιο", "τρίτος δρόμος" κ.α.).

Τέλος, επιχειρείται απάντηση στο ερώτημα τι αποδίδει η όλη συζήτηση για την κατανόηση της ελληνικής πραγματικότητας και της ευρωπαϊκής ενοποίησης!

Βιβλιογραφία:

- M. Albert, *Καπιταλισμός εναντίον καπιταλισμού*, Αθήνα: Γαλαίος, 1993.
- C. Crouch, W. Streeck (eds): *Political economy of modern capitalism*, London: Sage, 1997.
- G. Esping-Andersen, *The three worlds of capitalism*, Cambridge: Polity Press, 1990.
- P. Hirst, Gr. Thompson, *Η παγκοσμιοποίηση σε αμφισβήτηση*, Αθήνα: Παπαζήσης 2000.
- Π. Καζάκος, *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά. Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000*, Αθήνα: Πατάκης, 2001.
- N. Μουζέλης, *Νεοελληνική κοινωνία. Όψεις υπανάπτυξης*, Αθήνα: Εξάντας, 1978.
- L. Thurow, *Το μέλλον του καπιταλισμού. Πώς οι σύγχρονες οικονομικές δυνάμεις διαμορφώνουν τον κόσμο του αύριο*, Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1997.
- D. Soskice, P. Hall, *Varieties of capitalism*, 2000.

9.2.3. Δ΄ Κύκλος Διοικητική Επιστήμη

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Ο Κύκλος Σπουδών Διοικητικής Επιστήμης καλύπτει τα γνωστικά πεδία της Διοικητικής Επιστήμης, του Συνταγματικού και Διοικητικού Δικαίου, της Δημόσιας Διοίκησης, της Ανάλυσης της Δημόσιας Πολιτικής, της Κοινωνικής Πολιτικής και Διοίκησης, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, της Περιφερειακής Ανάπτυξης, των Εργασιακών Σχέσεων και των Εργασιακών Θεσμών.

Με το πρόγραμμα σπουδών επιδιώκεται η εξοικείωση των φοιτητών με τις παραπάνω επιστημονικές περιοχές και η κατανόηση σε βάθος των προβλημάτων και των ειδικών χαρακτηριστικών που διακρίνουν την πολιτεία, τη συγκρότηση και τη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης και γενικότερα το οργανωτικό φαινόμενο και τη δημόσια πολιτική στη σύγχρονη κοινωνία. Συντρέχουσες και οργανικά αλληλεξαρτημένες συνιστώσες του προγράμματος σπουδών του Κύκλου αυτού αποτελούν η φιλοσοφία και η πράξη της οργανωμένης δράσης και συμπεριφοράς στον κρατικοδιοικητικό ή δημόσιο χώρο.

Η διεπιστημονική και θεωρητική προσέγγιση καλλιεργείται με τρόπο ώστε να προάγονται τόσο η περαιτέρω εμπάθυνση και εξειδίκευση όσο και οι επιστημονικές και επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων στη δημόσια διοίκηση, την τοπική αυτοδιοίκηση, το δημόσιο τομέα, στις επιχειρήσεις και σε άλλους οργανισμούς.

Οι φοιτητές/τριες του Κύκλου αυτού προετοιμάζονται συστηματικά, ώστε μετά την αποπεράτωση των σπουδών τους να διεκδικήσουν επιτυχώς - με στέρεη θεωρητική συγκρότηση και γνώση των πραγματικών δεδομένων και αναγκών της διοίκησης μιας σύγχρονης πολιτείας και κοινωνίας - την απασχόλησή τους στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Το πρόγραμμα καταστρώνεται με γνώμονα τη συνάρθρωση των υποχρεωτικών μαθημάτων και των μαθημάτων επιλογής. Κάθε εξάμηνο τα μαθήματα επιλογής αντιστοιχούν και προάγουν επιμέρους θεωρητικούς προβληματισμούς εκτός του ευρύτερου θεωρητικού πλαισίου των υποχρεωτικών μαθημάτων.

Για να διευκολυνθούν οι φοιτητές/τριες στις επιλογές τους, ο Τομέας διοργανώνει με την έναρξη των εκπαιδευτικών εξαμήνων ειδικές συναντήσεις

των διδασκόντων με τους φοιτητές. Στις συναντήσεις αυτές παρέχεται η ευρύτερη δυνατή πληροφόρησή τους σχετικά με το περιεχόμενο και τη διδασκαλία των μαθημάτων του Κύκλου Σπουδών και τις προοπτικές επιστημονικής και επαγγελματικής απασχόλησης, καθώς επίσης και τις προοπτικές πραγματοποίησης μεταπτυχιακών σπουδών.

Τέλος, διοργανώνονται επισκέψεις για επί τόπου ενημέρωση στη Βουλή, στο Υπουργείο Εσωτερικών και Δημόσιας Διοίκησης, σε ΟΤΑ, σε εργασιακούς χώρους και σε συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Επίσης επιδιώκεται η πρακτική εξάσκηση των φοιτητών (stage) σε δημοσίους και ιδιωτικούς φορείς που ασχολούνται με θέματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, στα πλαίσια του γνωστικού αντικειμένου του παρόντος κύκλου σπουδών.

α) Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης

Ε΄ Εξάμηνο

557Ε Συνταγματικό Δίκαιο

Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προέγγιση των συνταγματικών θεσμών, με ιδιαίτερη έμφαση στην κοινωνικοπολιτική διάστασή τους. Επίσης επιχειρείται η ανάδειξη της επιρροής που ασκούν οι Καταστατικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο μέλλον το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα στην πολιτεία και τους θεσμούς της.

Ειδικότερα, αντικείμενο του συγκεκριμένου γνωστικού αντικειμένου είναι: Η οργάνωση και η λειτουργία της πολιτείας. Το εκλογικό σώμα. Οι συνταγματικές αρχές που διέπουν την οργάνωση και τη λειτουργία του. Η Βουλή. Η οργάνωση και λειτουργία της. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση της. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η εκλογή του. Οι αρμοδιότητες και η νομικοπολιτική θέση του. Η κυβέρνηση. Η οργάνωση και λειτουργία της. Η νομικοπολιτική θέση της. Η δικαιοσύνη. Η οργάνωση και η λειτουργία της.

Βιβλιογραφία:

Γ. Παπαδημητρίου, *Συνταγματικό Δίκαιο, Τα όργανα του Κράτους. Το εκλογικό Σώμα*, τευχ. Α΄ Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1981.

Ευαγ. Βενιζέλος, *Μαθήματα Συνταγματικού Δικαίου*, τόμος Ι, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1991.

- Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, τόμος Α' *Θεωρητικό Θεμέλιο*, τόμος Β', *Οργάνωση και Λειτουργία της Πολιτείας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1994.
- Κ. Χρυσόγονος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Α.Ν. Σάκκουλας, 2003.
- Κ. Μαυριάς, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Γ' Έκδοση, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2005.
- Γ. Παπαδημητρίου-Γ. Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.

586 Διοικητικό Δίκαιο Ι

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων του Διοικητικού Δικαίου. Πηγές του Διοικητικού Δικαίου. Γενικές αρχές της διοικητικής δράσης. Δίκαιο διοικητικών πράξεων - Δίκαιο διοικητικών συμβάσεων (Γενικές αρχές - Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας). Αστική ευθύνη του Δημοσίου. Διοικητική Οργάνωση: συστήματα, κεντρική και περιφερειακή διοίκηση, τοπική και καθ' ύλην αυτοδιοίκηση.

Βιβλιογραφία:

- Επ. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, τ. Α', Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997/2000.
- Πρ. Δαγτόγλου, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997.
- Αν. Τάχος, *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1991.

ΣΤ' Εξάμηνο

587 Θεωρία των Οργανώσεων

Α. Μακρυδημήτρης

Το μάθημα αναφέρεται στην κριτική διερεύνηση ορισμένων από τις βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις και κατευθύνσεις στη μελέτη των σύνθετων οργανώσεων στη σύγχρονη εποχή. Ειδικότερα, εξετάζονται η κλασική και η νεοκλασική προσέγγιση, η θεωρία των αποφάσεων, η συστημική θεώρηση, οργάνωση και κουλτούρα, καθώς και η θεωρία των συγκρούσεων και ανταγωνισμών ατόμων και ομάδων σε οργανωτικά πλαίσια. Έμφαση αποδίδεται στη μελέτη της οργανωτικής συμπεριφοράς εντός του ειδικού περιβάλλοντος, όπου αυτή αναπτύσσεται και λειτουργεί. Παράλληλα, μελετάται διεξοδικά η εφαρμογή της οργανωτικής θεωρίας στη διοικητική πράξη και οι πρακτικές δυσχέρειες διοίκησης και ελέγχου των πολύπλοκων συστημάτων.

Απαραίτητο στοιχείο του μαθήματος είναι η μελέτη της βιβλιογραφίας, η εκπόνηση προσωπικής εργασίας και η ανάλυση των περιπτώσεων.

Βιβλιογραφία:

- Αντ. Μακρυδημήτρης, *Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2004.
- G. Morgan, *Όψεις της Οργάνωσης*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.
- N.X. Τάτσης [επιμ.], *Max Weber, Ερμηνευτικά κείμενα*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1998.
- P. Παναγιωτοπούλου, *Η Επικοινωνία στις Οργανώσεις*, Αθήνα: Κριτική, 1997.
- N. Luhmann, *Θεωρία των Κοινωνικών Συστημάτων*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1995.
- N. Μουζέλης, *Οργάνωση και Γραφειοκρατία*, Αθήνα: Μ. Μαθιουδάκης, 1990.
- M. Δεκλερής [επιμ.], *Συστημική Θεωρία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1986.

584 Οργάνωση και Λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης

Κ. Σπανού

Το μάθημα εξετάζει τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της ελληνικής διοίκησης. Στοχεύει στην κατανόηση των διαδικασιών μέσω των οποίων παράγονται οι μορφές οργάνωσης και λειτουργίας που την χαρακτηρίζουν. Προς τούτο, πέραν της περιγραφής των διαφόρων πλευρών του διοικητικού μηχανισμού, δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη δυναμική του διάστασης, η οποία αναδεικνύεται μέσω της αντιπαράθεσης τυπικών (νομικών) δεδομένων και των ακολουθούμενων πρακτικών και της αλληλεπίδρασης με το πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον. Αναλύονται οι κοινωνιολογικές και πολιτικές παράμετροι που καθορίζουν τη λειτουργία του ελληνικού διοικητικού μηχανισμού.

Οι βασικές θεματικές ενότητες είναι οι εξής:

- Η ιδιαιτερότητα της δημόσιας διοίκησης
- Η οργάνωση της κεντρικής κυβέρνησης
- Η υπουργική οργάνωση
- Η δυναμική της υπουργικής οργάνωσης
- Κεντρική και αποσυγκεντρωμένη διοίκηση
- Η στελέχωση της Δημόσιας Διοίκησης.
- Οικονομικές λειτουργίες.
- Ο δημόσιος τομέας ως ο χώρος της κρατικής παρέμβασης
- Διοικητική μεταρρύθμιση.
- Ο έλεγχος της δημόσιας διοίκησης
- Δημόσια διοίκηση και δημόσια πολιτική
- Η ελληνική διοίκηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Βιβλιογραφία:

- Α. Μακρυδημήτρης, *Η Οργάνωση της Κυβέρνησης*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας, 1992.
- Α. Μακρυδημήτρης (επιμ.), *Προβλήματα Διοικητικής Μεταρρύθμισης*, Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 1995.
- Κ. Σπανού, *Το Πρόβλημα της Δημόσιας Διοίκησης*, Ι.Ο.Β.Ε., 1996.
- Κ. Σπανού, *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
- Ε. Σπηλιωτόπουλος, Α. Μακρυδημήτρης (επιμ.) *Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας, 2001.
- Δ. Σωτηρόπουλος, *Γραφειοκρατία και πολιτική εξουσία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας 1996.
- Κ. Τσουκαλάς, *Κράτος, Κοινωνία, Εργασία*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1981.

Ζ' Εξάμηνο

080 Θεμελιώδη Δικαιώματα

Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

Οι παραδόσεις και το φροντιστήριο αποσκοπούν στην κριτική παρουσίαση και προσέγγιση του γνωστικού αντικείμενου, με ιδιαίτερη έμφαση στις κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις του.

Γενική εισαγωγή: Έννοια, σημασία και λειτουργία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ιστορική τους διαδρομή και σύγχρονη συνταγματική πραγματικότητα. Οι βασικές συνιστώσες και ο χαρακτήρας του ισχύοντος στη χώρα μας συστήματος προστασίας των θεμελιωδών Δικαιωμάτων (Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου).

Τα επί μέρους Θεμελιώδη Δικαιώματα: Αναλυτική παρουσίαση των επί μέρους ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως κατοχυρώνονται σήμερα, μετά τη συνταγματική αναθεώρηση.

Βιβλιογραφία:

- Αρ. Μάνεσης, *Συνταγματικά Δικαιώματα Α'. Ατομικές Ελευθερίες*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1981.
- Δ.Θ. Τσάτσος, *Συνταγματικό Δίκαιο Γ'. Θεμελιώδη Δικαιώματα Ι. Γενικό Μέρος*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1987.
- Π.Δ. Δαγτόγλου, *Συνταγματικό Δίκαιο. Ατομικά Δικαιώματα, τομ. Α'-Β'*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 2005.
- Κ. Χρυσόγονος, *Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα*, Νομική Βιβλιοθήκη, 2006.
- Γ. Παπαδημητρίου - Γ. Σωτηρέλης, *Το Σύνταγμα της Ελλάδας*, Αθήνα: Καστανιώτης, 2001.

859 Κοινωνική Πολιτική και Διοίκηση

Ι. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος αυτού είναι η ανάλυση των κοινωνικών στόχων και των αρχών της αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας, ισότητας και κοινωνικής δικαιοσύνης του σύγχρονου Κράτους Πρόνοιας. Επιχειρείται συγκριτική διερεύνηση των συστημάτων κοινωνικής προστασίας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και αναλύονται ειδικά προβλήματα που σχετίζονται με την κατανομή και χρηματοδότηση των κοινωνικών παροχών. Για την πληρέστερη παρουσίαση και ανάλυση των προβλημάτων αυτών, έμφαση δίδεται στην μεθοδολογία και στα αποτελέσματα των συντονισμένων κοινωνικών ερευνών που διεξάγονται σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Επίσης εξετάζονται ειδικότερα θέματα που αναφέρονται στη συγκριτική ανάλυση και καλύπτουν τους τομείς της κοινωνικής πρόνοιας, της κοινωνικής προστασίας, της υγείας και της κατοικίας, καθώς και στη συνταξιοδοτική και επιδοματική πολιτική των χωρών της Ε.Ε. Τέλος παρουσιάζονται και αναλύονται οι οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού.

Βιβλιογραφία:

- Π. Γετίμης και Δ. Γράβαρης, *Κοινωνικό Κράτος και Κοινωνική Πολιτική*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- H. Deleeck et al., *Poverty and the Adequacy of Social Security in the EC*, Sidney: Avebury, 1992.
- Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, *Διαστάσεις της Κοινωνικής Πολιτικής Σήμερα*, Αθήνα: Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 1993.
- Ιωαν.Υφαντόπουλος, *Σημειώσεις Κοινωνικής Πολιτικής* (πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα: 1994.

Η΄ Εξάμηνο

814 Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ν.-Κ. Χλέπας

Νομικές ρυθμίσεις και δημόσιες πολιτικές για το περιβάλλον και το χωροταξικό-πολεοδομικό σχεδιασμό. Η εξέλιξη του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος. Οργανική και Λειτουργική Πόλη. Χρήσεις Γης. Ο ρόλος του Κράτους, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των πολιτών στη διαμόρφωση του περιβάλλοντος. Η κακοποίηση του ελληνικού χώρου. Η μελλοντική διαμόρφωση του περιβάλλοντος. Το θεσμικό πλαίσιο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Πολιτικές και διοικητικές λειτουργίες της αυτοδιοίκησης.

Πολιτικά κόμματα, αιρετοί και πολίτες. Αυτοδιοίκηση και δημόσιες πολιτικές. Πολιτικο-διοικητικές μεταρρυθμίσεις και αυτοδιοίκηση.

Βιβλιογραφικές Παραπομπές:

Δημ. Χριστοφιλόπουλου, *Πολιτιστικό Περιβάλλον-Χωρικός Σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη*, Π.Ν. Σάκκουλας, 2002.

Π. Γετίμη, *Οικιστική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1989.

Α. Αραβαντινού, *Πολεοδομικός Σχεδιασμός: Για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Συμμετρία, 1997,

Ν.-Κ. Χλέπα, *Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1998.

Ν.-Κ. Χλέπα, *Η τοπική διοίκηση στην Ελλάδα*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999.

Ν.-Κ. Χλέπα, *Ο Δήμαρχος 2005*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2005.

858 Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής

Χ. Κουταλάκης

Το μάθημα αποσκοπεί στη συστηματική εξοικείωση των φοιτητών με ορισμένες βασικές θεωρητικές προσεγγίσεις ανάλυσης των διαδικασιών διαμόρφωσης, υλοποίησης και αξιολόγησης δημόσιων πολιτικών σε εθνικό, υποεθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Έμφαση δίδεται στις νεοθεσμικές προσεγγίσεις (ορθολογικής επιλογής, κοινωνιολογική, ιστορική). Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται μια σειρά από θεωρητικά υποδείγματα ανάλυσης των παραγόντων (δημόσιων/ιδιωτικών) συνδιαμόρφωσης δημοσίων πολιτικών και των σχετικών διαδράσεων (τυπικών και άτυπων) μεταξύ τους. Η ανάλυση επικεντρώνεται στα δίκτυα πολιτικής, την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση, τις διαδικασίες μεταφοράς και εκμάθησης, τις νέες μορφές διακυβέρνησης (ανοικτή μέθοδος συντονισμού, μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές και δίκτυα, αυτορρύθμιση/συρρύθμιση). Την εξέταση των θεωρητικών και μεθοδολογικών αυτών προσεγγίσεων ακολουθεί η παραδειγματική εφαρμογή σε συγκεκριμένες όψεις ή περιπτώσεις με έμφαση στις επιπτώσεις τομεακών πολιτικών της ΕΕ για την αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και το περιβάλλον στο Ελληνικό σύστημα διαμόρφωσης και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Surel Yves, Muller Pierre, *Ανάλυση των Πολιτικών του Κράτους, Ανάλυση των Δημόσιων Πολιτικών, Δάρδανος, Τυπωθήτω, 2002.*

March J. G and Olsen, J. P., *Rediscovering Institutions*, New York: The Free Press, 1989.

North, D.C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*, Cambridge: Cambridge University Press, 1990.
B.W. Hogwood and L.A. Gunn, *Policy Analysis for the Real World*, Oxford: Oxford U.P., 1984.

β) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Χειμερινού Εξαμήνου

558 Ειδ.Θέμ. Συνταγματικού Δικαίου: Η Αναθεώρηση του Συντάγματος Γ. Σωτηρέλης, Ι. Τασόπουλος

Στις παραδόσεις εξετάζεται η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως αποτυπώνεται στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη συμμετοχή των φοιτητών για την ανάδειξη μιας προβληματικής που προσδιορίζει το μέλλον της Ένωσης και τις σχέσεις της με τα μέλη της.

Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εκπόνηση, η υιοθέτηση και η έγκριση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Οι βασικές επιλογές του: οι αξίες και οι στόχοι της Ένωσης, η σχέση της με τα κράτη μέλη. Η επανίδρυση και η νομική προσωπικότητά της. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των μελών της. Οι νομικές πράξεις της Ένωσης. Η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Αναδιάρθρωση των βασικών οργάνων: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμβούλιο Υπουργών, Επιτροπή, Υπουργός των Εξωτερικών, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Ειδική πλειοψηφία για τη λήψη των αποφάσεων. Η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας. Το Σύνταγμα στην περιοχή της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Παπαδημητρίου, *Η συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.
- Γ. Παπαδημητρίου - Γ. Καριψιάδης - Κ. Παπανικολάου, *Η Συνέλευση για το Μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.
- Π. Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση. Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της Συνταγματικής Συνθήκης*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2005.
- Δ. Στεφάνου - Γ. Πετρολάκης, *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Βασικές καινοτομίες στη δομή και τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Πρόλογος: Γ. Παπαδημητρίου, Αθήνα: Παπαζήσης, 2005.
- Δ. Θ. Τσάτσος, *Το αξιακό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2005.

Δ. Θ. Τσάτσος, *Τα μεγάλα θεσμικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Σαββάλας, 2005.

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο-Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ), *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα*, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Σάκκουλας, 2003.

Γ. Παπαδημητρίου, *Το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα*, Αθήνα, Σαββάλας, 2005.

562X Εργατικό Δίκαιο

A. Μητρόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των σχέσεων μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων, που συνθέτουν το Ατομικό Εργατικό Δίκαιο στη χώρα μας, μέσα στα πλαίσια των σύγχρονων κοινωνικών, πολιτικών και οικονομικών θεσμών.

Αρχικά αναλύονται οι βασικές έννοιες του Ατομικού Εργατικού Δικαίου (εργασία, εξαρτημένη εργασία, επάγγελμα, μισθωτός, εργάτης-υπάλληλος, διευθύνων υπάλληλος, μαθητευόμενος, εργοδότης, μισθός, ωράριο, εκμετάλλευση-επιχείρηση κ.α.). Στη συνέχεια ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάλυση, αφενός, του τρόπου διαμόρφωσης της 'ατομικής σύμβασης εργασίας' και της 'σχέσης εξαρτημένης εργασίας' (ίδρυση, εξέλιξη, αναστολή, λήξη-καταγγελία), αφετέρου στη συγκρότηση των βασικών υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων των εργαζομένων και των εργοδοτών.

Επί πλέον, ερευνώνται σε βάθος, θέματα που αφορούν το μισθό (σύνθεση μισθού, περιεχόμενο, είδη), τα επιδόματα και τις προσαυξήσεις του μισθού, το ωράριο εργασίας, καθώς και όλα τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που γεννώνται κατά τη λειτουργία της εργασιακής σχέσης στον ιδιωτικό, δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Βιβλιογραφία:

Βλαστός Στ. (1999), *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, 3^η έκδοση, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Καζάκος Αρ. (1998), *Το Εργατικό Δίκαιο στην Πράξη*, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Καρακατσάνης Αλ. και Στ. Γαρδικας (1995), *Ατομικό Εργατικό Δίκαιο*, 5^η έκδοση, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

Κουζής Ιωαν. (2001), *Εργασιακές Σχέσεις και Ευρωπαϊκή Ενοποίηση*, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.

Κουκιάδης Ιωαν. (1995), *Εργατικό Δίκαιο. Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις*, β' έκδοση, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.

Μητρόπουλος Αλ. (1991), *Νεοφιλελευθερισμός και Υποβάθμιση της Εργασίας*, Αθήνα: Αφοί Τολίδη.

Σπυρόπουλος Γ. (1998), *Εργασιακές Σχέσεις - Εξελίξεις στην Ελλάδα, την Ευρώπη και το Διεθνή Χώρο*, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

722 Ειδ.Θέμ. Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Ξυσ. Περιβάλλοντος Ν.-Κ. Χλέπας

Εξετάζονται οι θεσμοί και οι πολιτικές για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος όπως αρθρώνονται σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο. Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις ιδιαιτερότητες της περιβαλλοντικής προβληματικής.

Βιβλιογραφία:

Γλ. Σιούτη, *Δίκαιο περιβάλλοντος*. Γενικό μέρος, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

Μ.Σ. Σκούρτος/Κ. Σοφούλης, *Η περιβαλλοντική πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1995.

Αν. Τάχος, *Δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1995.

Ν.Κ. Χλέπας/Λ. Μέρτζιου, *Οδηγός του πολίτου για την προστασία του περιβάλλοντος*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1996.

781 Οικονομία και Διοίκηση των Υπηρεσιών Υγείας Ι. Υφαντόπουλος

Ο σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση των διαφόρων συστημάτων υγείας στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και η κριτική αξιολόγηση της υγειονομικής πολιτικής, όπως έχει εφαρμοσθεί κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου.

Έμφαση δίνεται στη διερεύνηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων μεταρρυθμίσεων που έγιναν στα συστήματα υγείας της Νότιας Ευρώπης και των Ανατολικών Χωρών.

Επίσης εξετάζεται η οικονομική διαχείριση και παραγωγικότητα των νοσοκομειακών μονάδων καθώς και η προσφορά και η ζήτηση για υπηρεσίες υγείας, ενώ διερευνάται η μεθοδολογία για τη μέτρηση δεικτών υγείας και αναλύονται οι επιπτώσεις της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης, της φτώχειας, της ανεργίας, καθώς και άλλων διαστάσεων που καθορίζουν την κοινωνική ανισότητα.

Βιβλιογραφία:

- Ιωαν. Υφαντόπουλος, *Σημειώσεις Πολιτικής και Οικονομίας της Υγείας*. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα, 1994.
- Ιωαν. Υφαντόπουλος, *Ο Προγραμματισμός του Τομέα Υγείας στην Ελλάδα*, Αθήνα: ΕΚΚΕ, 1987.
- Al. Mc Guire, J. Henderson and G. Mooney, *The Economics of Health Care*, London, 1987.
- World Health Organization, *Health Care Reforms in Europe*, Regional Office for Europe, Copenhagen, 1993.

γ) Μαθήματα Ειδικής Επιλογής Εαρινού Εξαμήνου

599 Ελληνική Συνταγματική Ιστορία

Γ. Σωτηρέλης

Σκοπός του μαθήματος είναι η επιλεκτική εμβάθυνση στους σημαντικότερους σταθμούς της ελληνικής συνταγματικής ιδεολογίας και πράξης από την Επανάσταση του 1821 έως σήμερα, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών ιδιαιτεροτήτων που καθόρισαν τη συγκεκριμένη ιστορική διαμόρφωση και εξέλιξη των σύγχρονων συνταγματικών μας θεσμών.

Η μορφή του μαθήματος θα είναι σεμιναριακή, με βάση κατάλογο εισηγήσεων που θα αναλαμβάνουν στην αρχή του εξαμήνου οι φοιτητές.

Βιβλιογραφία:

- Ν. Αλιβιζάτος, *Εισαγωγή στην Ελληνική Συνταγματική Ιστορία*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1981.
- Ν. Αλιβιζάτος, *Οι Πολιτικοί Θεσμοί σε Κρίση, 1922-1974. Όψεις της Ελληνικής Εμπειρίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1983.
- Γ. Σωτηρέλης, *Σύνταγμα και Εκλογές στην Ελλάδα 1864-1909. Ιδεολογία και Πράξη της Καθολικής Ψηφοφορίας*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1991.

694Θ Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και Εργασιακών Σχέσεων

Α. Μητρόπουλος, Κ. Γκολομάζου - Παπά

Στα πλαίσια του μαθήματος αυτού, αναδεικνύονται ειδικές ενότητες του Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου καθώς και των εργασιακών σχέσεων.

Σημαντικότερες ενότητες θεωρούνται οι εξής:

- Οι Κανονισμοί Εργασίας (διαμόρφωση και τρόποι εφαρμογής).

- Το Πειθαρχικό Δίκαιο της εκμετάλλευσης-επιχείρησης.
- Η υγιεινή και η ασφάλεια στους χώρους εργασίας, καθώς και τα εργατικά ατυχήματα και τα δικαιώματα των εργαζομένων και των συγγενών τους.
- Οι προαγωγές των μισθωτών και οι ομαδικές απολύσεις.
- Το διευθυντικό δικαίωμα του εργοδότη.
- Συλλογικές διαπραγματεύσεις και συλλογικές συμβάσεις εργασίας και ο ρόλος των συνδικαλιστικών οργανώσεων.
- Μηχανισμοί μεσολάβησης και διαιτησίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Επίσης, κατά περίπτωση, ερευνώνται ειδικά θέματα Ατομικού και Συλλογικού Εργατικού Δικαίου που πιθανόν προκύπτουν κατά την άσκηση των δικαιωμάτων και την εφαρμογή των υποχρεώσεων, τόσο των εργαζομένων, όσο και των εργοδοτών, κάτω από τις σύγχρονες εργασιακές συνθήκες των δυτικών κοινωνιών.

Βιβλιογραφία:

- Καρακατσάνης Αλ. και Στ. Γαρδίκας (1995), Ατομικό Εργατικό Δίκαιο, 5^η έκδοση, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Καρακατσάνης Αλ. (1992), Συλλογικό Εργατικό Δίκαιο, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Κουκιιάδης Ιωαν. (1995), Εργατικό Δίκαιο. Ατομικές Εργασιακές Σχέσεις, β' έκδοση, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κουκιιάδης Ιωαν. (1997/1999), Εργατικό Δίκαιο. Συλλογικές Εργασιακές Σχέσεις, τομ. 1 και 2, Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Κουκιιάδης Ιωαν. (2000), Η Κοινωνική Ευρώπη, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Μητρόπουλος Αλ. (1989), Θεωρητικά Ζητήματα του Συνδικαλιστικού Κινήματος, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Μουδόπουλος Στ. (2001), Κανόνες Προστασίας των Συνδικαλιστικών Δικαιωμάτων, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.
- Σπυρόπουλος Γ. (2000), Υγεία, Ασφάλεια και Συνθήκες Εργασίας στην Ελλάδα, Αθήνα - Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλας.

629 Ειδικά θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης Ν.-Κ. Χλέπας

Το μάθημα εστιάζεται κάθε χρόνο σε μια επίκαιρη θεματική ενότητα η οποία παρουσιάζεται αναλυτικά. Αναδεικνύονται κυρίως προβληματικές σχετικές με την εφαρμοσμένη τοπική πολιτική και τις βασικές παραμέτρους της οργάνωσης και λειτουργίας του τοπικού πολιτικού διοικητικού συστήματος.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξειδίκευση των φοιτητών στις ιδιαιτερότητες του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος και της δημοτικής πολιτικής.

Ειδικότερα, επιδιώκεται η εξοικείωσή τους με τις νέες εκσυγχρονιστικές τάσεις και τις μεταρρυθμιστικές πολιτικές της τοπικής αυτοδιοίκησης στις ευρωπαϊκές χώρες καθώς και με τη θέση του τοπικού πολιτικού και διοικητικού συστήματος στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Κατσούλης, *Η Ανεκπλήρωτη Αυτοδιοίκηση*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.
- Ν.-Κ.Χλέπας, *Η Πολυβάθμια Αυτοδιοίκηση. Θεωρητικές Αναζητήσεις και Θεσμικές Μεταμορφώσεις*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν.Σάκκουλας, 1994.
- Κ.Σπανού, Α. Ρήγου, Μ. Σπουρδαλάκη (επιμ.), *Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση. Προσδοκίες και Προοπτικές*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997.
- Ν.-Κ.Χλέπα (επιμ.), *Προοπτικές της Τοπικής Δημοκρατίας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1998.

**641 Θεσμοί Προστασίας του Πολιτική σε Διεθνές και Εθνικό Επίπεδο
Ι. Τασόπουλος**

Στο πλαίσιο του προσφερόμενου μαθήματος εξετάζονται οι ακόλουθες θεματικές:

Η σύγχρονη (φιλοσοφική και νομική) έννοια του κράτους δικαίου. Η αρχή της νομιμότητας και το δικαίωμα δικαστικής προστασίας. Η κοινοτική, συνταγματική και διεθνής κατοχύρωση του εν λόγω δικαιώματος. Ο θεσμός του Κοινοτικού Διαμεσολαβητή. Ο μηχανισμός δικαστικής προστασίας του πολίτη στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινοτικού δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα ένδικο βοηθήματα της διοικητικής δικαιοσύνης ως άκρα όρια και έκφραση της αρχής της νομιμότητας.

Η αξιολόγηση όσων επιλέγουν το μάθημα γίνεται με απαλλακτικές εργασίες.

Βιβλιογραφία:

- Πρ. Δαγτόγλου, *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, 3^η έκδ. Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2004.
- Πρ. Παυλόπουλος, *Η Συνταγματική Κατοχύρωση της Αιτήσεως Ακυρώσεως*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 1982.
- Πρ. Παυλόπουλος, *Εγγυήσεις του Δικαιώματος Δικαστικής Προστασίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α.Ν. Σάκκουλας, 2002.
- Γ. Παπαδημητρίου, *Ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Σταθμός στη Θεσμική ωρίμανση της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.
- Ι. Σαρμά, *Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Επιτροπής*, Αθήνα-Κομοτηνή: Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1998.

638Θ Διοικητικό Δίκαιο ΙΙ

Χ. Χρυσανθάκης

Βασικές έννοιες. Γένεση και ιστορική εξέλιξη των κανόνων της διοικητικής δικαιοσύνης. Πηγές του Διοικητικού Δικονομικού Δικαίου. Γενικές αρχές της Διοικητικής Δικονομίας. Η διάκριση των διαφορών σε διοικητικές και ιδιωτικές και των διοικητικών σε ακυρωτικές και ουσίας. Ακυρωτικές διοικητικές διαφορές: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Διοικητικές διαφορές ουσίας: ένδικα βοηθήματα και μέσα, διαδικασία επίλυσης. Ο νέος Κώδικας Διοικητικής Δικονομίας.

Βιβλιογραφία:

Επ. Σπηλιωτόπουλος, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου* τ. Β', Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1997/1999.

Πρ. Δαγτόγλου, *Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.

Ν. Σοϊλεντάκη, *Γενικό Διοικητικό Δίκαιο*, (βραβείο Ακαδημίας Αθηνών), 1986.

812Θ Θεσμοί και Πολιτική Χωροταξίας και Πολεοδομίας

Γ. Γιαννακούρου

Συνταγματικές ρυθμίσεις για το περιβάλλον και το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Πορεία και εξέλιξη του σχεδιασμού ως κρατικής δραστηριότητας διαμόρφωσης του πολιτιστικού ή ανθρωπογενούς περιβάλλοντος: Σύντομη ιστορική εξέλιξη. Φυσικός και ολοκληρωμένος σχεδιασμός. Σχεδιασμός του ευρύτερου χώρου - χωροταξικός σχεδιασμός και βιώσιμη ανάπτυξη - Ρυθμιστικά σχέδια. Πολεοδομικός σχεδιασμός και βιώσιμη οικιστική ανάπτυξη. Ειδικές κρατικές παρεμβάσεις στον αστικό, περιαστικό και αγροτικό χώρο. Χρήσεις γης και πολεοδομικός σχεδιασμός. Σχέση και ιεράρχηση των σχεδίων. Ο ρόλος του κράτους, των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των πολιτών στο σχεδιασμό. Η μελλοντική πορεία του σχεδιασμού - η πόλη του 21ου αιώνα.

Βιβλιογραφία:

Α. Αραβαντινός, *Πολεοδομικός Σχεδιασμός*, Αθήνα: έκδοση Ε.Μ. Πολυτεχνείου, 1984.

Π. Γετίμης, *Οικιστική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα: Οδυσσέας, 1989.

Ν. Ρόζος, *Η Νομική Προβληματική του Χωροταξικού Σχεδιασμού*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1994.

Β. Σκουρής, *Χωροταξικό και Πολεοδομικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1991.

Δ. Χριστοφιλόπουλος: *Αστικός και Χωροταξικός Σχεδιασμός Προγραμματισμός*, Αθήνα: Αφοι Σάκκουλα, 1990.

9.3. Μαθήματα Ελεύθερης Επιλογής

9.3.1. Χειμερινό Εξάμηνο

620 Επικοινωνία και Εξουσία

Κ. Δοξιάδης

Το μάθημα αποτελεί μια συστηματική εισαγωγική παρουσίαση της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου, με κεντρικό θεωρητικό υπόβαθρο κάποιες στοιχειώδεις έννοιες της φιλοσοφίας της επικοινωνίας. Η θεωρητική επεξεργασία των εννοιών γίνεται παράλληλα με τις ερευνητικές εφαρμογές. Στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση των διαπλοκών της επικοινωνίας με την εξουσία, δια μέσου κυρίως της κατάδειξης του ιδεολογικού χαρακτήρα του λόγου των μέσων μαζικής επικοινωνίας, ακόμη και σε περιπτώσεις επιφανειακά «αθώων» από ιδεολογικής πλευράς κινηματογραφικών, τηλεοπτικών και δημοσιογραφικών κειμένων, όπως είναι οι διαφημίσεις και τα ρεπορτάζ που αφορούν ποινικά αδικήματα.

Ακόμη, εξετάζονται συγκεκριμένα ιδεολογικά φαινόμενα όπως ο εθνικισμός, και αναλύεται ο ρόλος που έχει παίξει ο μηχανισμός των μέσων μαζικής επικοινωνίας στην εμφάνιση και διάδοσή τους. Οι σημαντικότερες θεωρητικές έννοιες που παρουσιάζονται στο μάθημα χωρίζονται σε τέσσερις ενότητες: (α) Έννοιες που αφορούν τη ρητορική διάσταση του λόγου, δηλαδή την άσκηση εξουσίας δια μέσου της πειθούς. (β) Έννοιες που αφορούν την αφηγηματικότητα και τους διαφορετικούς τρόπους εμπλοκής των υποκειμένων σε συγκεκριμένες αφηγήσεις. (γ) Έννοιες που σχετίζονται με τις διαφορές των μέσων επικοινωνίας ως προς το ζήτημα της ταύτισης, με έμφαση κυρίως στις διαφορές μεταξύ γραπτού και κινηματογραφικού λόγου. (δ) Τέλος, έννοιες που αναφέρονται στη δομή των μέσων μαζικής επικοινωνίας ως μηχανισμού ελέγχου και εξουσίας.

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα, και οι φοιτητές καλούνται να συμμετάσχουν ενεργητικά στη συζήτηση. Μοιράζονται φωτοτυπίες και προβάλλονται ταινίες και αποσπάσματα τηλεοπτικού λόγου ως κείμενα προς συζήτηση και ανάλυση.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Κ. Δοξιάδης, *Ιδεολογία και Τηλεόραση: Για τη Διασκευή ενός Μυθιστορήματος*, Αθήνα: Πλέθρον, 1993.
- Κ. Δοξιάδης, *Εθνικισμός, Ιδεολογία, μέσα μαζικής επικοινωνίας*, Αθήνα: Πλέθρον, 1995.
- Κ. Δοξιάδης, *Μορφές Λόγου και Επικοινωνία* (πανεπιστημιακές σημειώσεις), Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1989.

John Fiske, *Εισαγωγή στην Επικοινωνία* (μτφρ.: Βέρα Μεσσήνη-Ελένη Λούντζη),
Αθήνα: Επικοινωνία και Κουλτούρα, 1992.

Κώστας Λιβιεράτος και Τάκης Φραγκούλης (επιμ.), *Το μήνυμα του μέσου: Η έκρηξη της μαζικής επικοινωνίας*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1989.

900 Αθηναϊκή Δημοκρατία

Γ. Μαυρογορδάτος

Το μάθημα εξετάζει τη γένεση και τη λειτουργία της Αθηναϊκής δημοκρατίας από τη σκοπιά της Πολιτικής Επιστήμης. Εξετάζονται ειδικότερα η μετάβαση από τη βασιλεία στην ολιγαρχία, στην τυραννία και τελικά στη δημοκρατία, ο καταλυτικός ρόλος του πολέμου και της στρατιωτικής οργάνωσης, η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών με επίκεντρο την Εκκλησία του Δήμου και η προστασία της ατομικής ελευθερίας.

Το μάθημα απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς όλων των κατευθύνσεων. Έχει τη μορφή σεμιναρίου. Απαιτεί δηλαδή τακτική παρουσία και ενεργητική συμμετοχή. Ο τελικός βαθμός στηρίζεται επίσης σε μία παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

Βιβλιογραφία:

Μ. Β. Σακελλαρίου, *Η Αθηναϊκή Δημοκρατία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1999.

642 Εισαγωγή στον Κόσμο των Αγροτικών Κοινωνιών

Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη - Καλαφάτη

Το μάθημα αποσκοπεί σε μία ευαισθητοποίηση σχετικά με τον κόσμο των αγροτικών κοινωνιών στον μεσογειακό χώρο ιδιαίτερα. Στην προοπτική αυτή μελετούνται οι επιμέρους θεσμοί, όπως η οικογένεια, η πολιτική εξουσία και η κοινοτική οργάνωση. Αναλύονται διαχρονικά οι παραγωγικές σχέσεις, οι φορείς τους και η κυρίαρχη σχέση με τη "γη". Με τη βοήθεια ανθρωπολογικού υλικού και "αγροτικών" κειμένων από την ελληνική και ξένη γραμματολογία, προσπαθούμε να γνωρίσουμε το αξιολογικό σύμπαν εντός του οποίου η τοπική κοινωνία εξυφαίνει τον κοινωνικό έλεγχο, τις αντιστάσεις της και τα "όρια" του συλλογικού.

Βιβλιογραφία:

Στάθης Δαμιανάκος κ.ά.: *Εξουσία, Εργασία και Μνήμη σε τρία χωριά της Ηπείρου*, Αθήνα: Πλέθρον/ ΕΚΚΕ.

Ευθ. Παπαταξιάρχης και Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ταυτότητες και φύλα στη Σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997.

Η. Mendras, *Στοιχεία Κοινωνιολογίας*, Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε., 1991.

- Μ. Ψαρρού, *Η Κοινωνιολογία της Αγροτικής Ανάπτυξης*, Αθήνα: Α.Τ.Ε., 1985.
Ρ. Καυταντζόγλου, *Συγγένεια και Οργάνωση του Οικιακού Χώρου: Συρράκο, 1898-1930*, Αθήνα: Ε.Κ.Κ.Ε., 1997.

927 Οργάνωση, Επικοινωνία και Δικτυακές Τεχνολογίες Α.-Α. Κύρτσος

Σκοπός του μαθήματος είναι η κατανόηση τρόπων ανάλυσης των κοινωνικών επιπτώσεων της ανάπτυξης και του μετασχηματισμού των δικτυακών τεχνολογιών από τον τηλεγράφο και το τηλέφωνο έως το διαδίκτυο και την κινητή τηλεφωνία. Οι επιπτώσεις αυτές αφορούν τόσο τις μορφές άτυπης όσο και τις μορφές τυπικής κοινωνικής οργάνωσης, αλλά επιπλέον και τις μορφές οικονομικής και πολιτικής οργάνωσης.

Οι πιο ουσιαστικές επιπτώσεις όμως των πρόσφατων εξελίξεων, που οδήγησαν στη δημιουργία διαδικτυακών μέσων και στη χρήση πολυμεσικών εργαλείων, αφορούν τις νέες επικοινωνιακές διαστάσεις των διαδικασιών κοινωνικής συγκρότησης και κοινωνικής μεταβολής.

Θα παρουσιασθούν και θα επεξηγηθούν οι κύριες κοινωνικοεπιστημονικές και τεχνολογικές έννοιες που απαιτούνται για την κατανόηση των σχετικών φαινομένων και κατόπιν θα δοθούν παραδείγματα και θα γίνουν πρακτικές ασκήσεις στο εργαστήριο πληροφορικής. Δεν απαιτούνται προηγούμενες γνώσεις πληροφορικής πέραν της ικανότητας χρήσης επεξεργαστή κειμένου και πλοήγησης στο διαδίκτυο.

Λόγω περιορισμένων θέσεων εργασίας στο εργαστήριο πληροφορικής θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας. Δηλώσεις συμμετοχής με αποστολή ηλεκτρονικού μηνύματος στο διδάσκοντα (akyrtsis@pspa.uoa.gr).

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Dreyfus, Η. (2003), *Το Διαδίκτυο*, Αθήνα: Κριτική.
Lévy, Ρ. (1998), *Δυνητική Πραγματικότητα*, Αθήνα: Κριτική.
Κουζέλης, Γ. (2006), *Φιλική κοινωνία ή κοινωνία χρηστών*; Αθήνα: Κριτική.
Κύρτσος, Α.-Α. (2002), *Τεχνολογικός σχεδιασμός και κοινωνική οργάνωση της ψηφιακής επιχείρησης*, Αθήνα: Μεταίχιμο.

* Θα δοθεί βιβλιογραφία κατά περίπτωση. Το μάθημα θα εξεταστεί με εργασία.

703 Μαρξική και Μαρξιστική Σκέψη Μ. Σπουρδαλάκης

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισάγει τους συμμετέχοντες στη Μαρξική σκέψη. Πιο συγκεκριμένα επιδίωξη του μαθήματος είναι αφενός να αναλύσει τη θέση που κατέχει η σκέψη των Μαρξ και Ένγκελς στην ιστορία της δυτικής

σκέψης αφετέρου να δείξει τα όρια της αναλυτικής της δυνατότητας σήμερα είναι πολύ μεγαλύτερα από εκείνα που συχνά υπαινίσσονται ο συρμός του "τεχνοκρατικού πανεπιστημίου" και η πλειονότητα των ΜΜΕ.

Το μάθημα θα ξεκινήσει με μια εκτενή, αν και αναγκαστικά επιλεκτική, αναφορά στη σκέψη του Χέγκελ. Επιδίωξη αυτού του μέρους του μαθήματος είναι να δείξει τόσο το πλαίσιο της φιλοσοφικής συζήτησης της εποχής όσο και τις φιλοσοφικές καταβολές της μαρξικής σκέψης. Στη συνέχεια μέσα από την συζήτηση εννοιών κλειδιά, το μάθημα επιχειρεί παρουσιάζει την συμβολή αλλά και τη μοναδική ίσως ιδιομορφία της μαρξικής σκέψης. Τέλος, το τελευταίο μέρος του μαθήματος επιχειρεί να δείξει το ανοικτό των ζητημάτων που έθεσαν οι "ιδρυτές" του μαρξισμού και σε αυτό το πλαίσιο θα εξετάσει πολύ επιγραμματικά τη σκέψη των σημαντικότερων από θεωρητική πλευρά "επιγόνων".

Το μάθημα στηρίζεται κυρίως στις ανοικτές διαλέξεις, οι οποίες προϋποθέτουν φυσικά τη συμμετοχή των φοιτητών. Κατά συνέπεια, οι παρακολουθήσεις χωρίς να είναι υποχρεωτικές θεωρούνται απαραίτητες. Για την "ύλη" του μαθήματος θα μοιραστεί φάκελος.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Η βιβλιογραφία των θεματικών του μαθήματος είναι τεράστια και φυσικά δεν έχει νόημα εδώ να αναφερθεί κανείς σε αυτή. Οι φοιτητές, και τούτο είναι μέρος της άσκησης τους, στο πλαίσιο της συγγραφής της εργασίας τους, αναμένεται να κάνουν τη δική τους βιβλιογραφική έρευνα, πάντα φυσικά σε συνεργασία και υπό την επίβλεψη του διδάσκοντα.

Παρακάτω παρατίθενται οι τίτλοι έργων, αποσπάσματα των οποίων αποτελούν τη *minimum* ύλη του μαθήματος. Με αστερίσκο σημειώνονται τα κείμενα που θα περιλαμβάνονται στο φάκελο.

- Γ. Β. Φ. Χέγκελ, *Ο λόγος στην Ιστορία* *
- Γ. Β. Φ. Χέγκελ, *Φαινομενολογία του Πνεύματος* *
- Γ. Β. Φ. Χέγκελ, *Φιλοσοφία του Δικαίου* *
- Κ. Μαρξ - Φ. Ένγκελς *Το κομμουνιστικό μανιφέστο.*
- Κ. Μαρξ, *Εισαγωγή στην κριτική της πολιτικής οικονομίας.* *
- Κ. Μαρξ, *Θέσεις για τον Φοϋερμαχ.* *
- Κ. Μαρξ, *Χειρόγραφο 1844* *
- Κ. Μαρξ, *Για την κριτική της εγγελιανής φιλοσοφίας του δικαίου* *
- Κ. Μαρξ, *Για το εβραϊκό ζήτημα.* *
- Κ. Μαρξ, Το κεφάλαιο.* *
- Κ. Μαρξ, *"Γράμμα στον Βαϊντεμάγερ"* *
- Κ. Μαρξ, *Κριτική του προγράμματος της Γκοτα.* *
- Κ. Μαρξ - Φ. Ένγκελς, *Γερμανική ιδεολογία.* *
- Φ. Ένγκελς, *Ουτοπικός σοσιαλισμός και επιστημονικός σοσιαλισμός.* *

Φ. Ένγκελς, Ή καταγωγή της οικογένειας της ατομικής ιδιοκτησίας και του κράτους *

872 Κοινωνικές Ανισότητες και Κοινωνικός Αποκλεισμός

I. Καυταντζόγλου

Ο αποκλεισμός αποτελεί ένα από τα πιο δραματικά σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα. Υποκειμενικά, βιώνεται ως την απομάκρυνση, την έκπτωση από την οικονομική ένταξη και την κοινωνική και πολιτική συμμετοχή, και αντικειμενικά, είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας συσσώρευσης των διακρίσεων και των ανισοτήτων που υφίστανται στις σημερινές κοινωνίες. Ο κοινωνικός αποκλεισμός εντάσσεται στην ευρύτερη προβληματική του «κοινωνικού ζητήματος», εκείνη της κοινωνικής θέσης όσων αποπέμπονται ως «μη-απασχολήσιμοι», λόγω των ποικίλων οικονομικών και κοινωνικών απορρυθμίσεων και αναδιρθρώσεων. Όταν λόγω του κοινωνικού αποκλεισμού, ορισμένες ομάδες ή άτομα αδυνατούν να ενταχθούν στην κοινωνία ή εντάσσονται σε υποδεέστερη, μειωμένη θέση, όταν δεν τους αναγνωρίζεται πλήρως η ιδιότητα του πολίτη από μια κοινωνία η οποία επιδιώκει την ισότητα, η εκπτωτική αυτή μεταχείριση είναι ασύμβατη με τους όρους και τα ιδεώδη της. Έτσι, ο αποκλεισμός δε συνδέεται μόνο με την όποια αρνητική κοινωνική και οικονομική δυναμική αλλά αμφισβητεί μια ευρύτερη λογική, οικουμενικής εμβέλειας και η ανεξέλεγκτη επέκτασή του απειλεί την ίδια την κοινωνία.

Η εμβάθυνση των κοινωνικών ανισοτήτων, η αύξηση της ανεργίας και της φτώχειας όπως και η επέκταση του κοινωνικού αποκλεισμού είναι ζητήματα στα οποία το μάθημα καλείται να δώσει απαντήσεις. Οι κοινωνικές ανισότητες και ο κοινωνικός αποκλεισμός θα εξετασθούν όχι μόνο ως κοινωνικά γεγονότα, αλλά και ως εξηγητικά σχήματα της κοινωνικής πραγματικότητας. Θα αντιμετωπισθούν οι θεωρητικές δυσκολίες που συνεπάγεται η ανάλυση του κοινωνικού αποκλεισμού, οι αμφισβητήσεις σε ότι αφορά τη χρήση του όρου και το επιστημονικό του καθεστώς. Θα συζητηθούν επίσης οι σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ανισοτήτων και αποκλεισμού.

Τρόπος διδασκαλίας:

Το μάθημα έχει σεμιναριακή μορφή. Οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να το παρακολουθούν συστηματικά και να συμμετέχουν ενεργά σ' αυτό. Θα τους ζητηθεί -αντί για εξετάσεις- να παρουσιάσουν κείμενα και να αναλάβουν εργασίες.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Ε.Κ.Κ.Ε., *Διαστάσεις του κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα. Κύρια θέματα και προσδιορισμός των προτεραιοτήτων πολιτικής. Έκθεση για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο*, Αθήνα, 1996.

- I. Καυταντζόγλου, *Κοινωνικός αποκλεισμός: εντός, εκτός και υπό. Θεωρητικές, ιστορικές και πολιτικές καταβολές μιας διφορούμενης έννοιας*, Αθήνα: Σαββάλας, 2006.
- "Κοινωνία 2/3". *Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος. Διεθνές Συνέδριο (1997), Διεθνές Συνέδριο Κοινωνία των 2/3. Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος*, Θ. Πάκος, επιμ., Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2002.
- Κοινωνικές ανισότητες και κοινωνικός αποκλεισμός*, Ίδρυμα Σ. Καραγεωργα, 6^ο Επιστημονικό Συνέδριο (1996), Αθήνα, 1998.
- S. Paugam, (sous la direction de), *L'exclusion. L'état des savoirs*, Editions La Découverte, Paris, 1996.
- M. Πετμεζίδου, Χ. Παπαθεοδώρου, επιμ., *Φτώχεια και κοινωνικός αποκλεισμός*, Αθήνα: Εξάντας, 2004.
- Tilly, Ch. *Durable Inequality*, Berkeley, University of California Press, 1999.
- Wright, E.O. *Interrogating Inequality. Essays on Class Analysis, Socialism & Marxism*, (Part I, "Class Analysis", pp.17-106). London, Verso, 1994.

707 Εθνικές Ταυτότητες και Πολιτική Δράση

Χ. Λυριντζής

Το μάθημα επιδιώκει δύο στόχους. Πρώτον να προσφέρει μια πρώτη γνωριμία με το φαινόμενο του εθνικισμού, την ιστορική του εμφάνιση και εξέλιξη και το θεωρητικό πλαίσιο που έχει αναπτυχθεί στο χώρο των κοινωνικών επιστημών για την κατανόηση και ερμηνεία του. Δεύτερον, να μελετήσει την ανάδειξη και ανάπτυξη συγκεκριμένων πολιτικών κινημάτων που στηρίχθηκαν και εκμεταλλεύτηκαν την εθνική ταυτότητα ώστε να φωτιστούν οι διαφορετικοί τρόποι με τους οποίους μικρές ή μεγάλες ομάδες χρησιμοποιούν εθνικές ταυτότητες για πολιτική κινητοποίηση και κατάκτηση εξουσίας. Εξετάζονται συγκεκριμένες περιπτώσεις από τον Ευρωπαϊκό χώρο και ειδικότερα από την ιστορική εμπειρία της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Τελικός στόχος, πέρα από την γνωριμία με την πολιτική δράση συγκεκριμένων ομάδων, είναι να αναδειχθεί η πολιτική σημασία των εθνικών ταυτοτήτων και του εθνικισμού και να μελετηθεί η σχέση τους με την πορεία των μειονοτήτων σε ένα πλαίσιο παγκοσμιοποίησης και πολυπολιτισμικότητας.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- St. Woolf, *Ο Εθνικισμός στην Ευρώπη*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1995.
- M. Hroch (u.a), *Εθνικό Κίνημα και Βαλκάνια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1996.
- Π. Θεοδωρίδης, *Οι Μεταμορφώσεις της ταυτότητας, Έθνος, Νεωτερικότητα και Εθνικιστικός Λόγος*, Θεσσαλονίκη: Αντιγόνη, 2004.

- L. Danforth, *Η Μακεδονική Διαμάχη, Ο Εθνικισμός σε έναν υπερεθνικό κόσμο*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1999.
- Π. Λέκκας, *Το παιχνίδι με τον Χρόνο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.
- Θ. Βερέμης (επιμ.) *Εθνική Ταυτότητα και Εθνικισμός στη Νεότερη Ελλάδα*, Αθήνα: Μ.Ι.Ε.Τ., 1997.

708 Φύλο, Κοινωνία και Πολιτική

Επιστημονική Ευθύνη και Διδασκαλία: Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Συνδιδασκαλία: Ι. Αθανασάτου, Διδάκτορας

Συμμετοχή: Δ. Σαμίου, Υποψ. Διδάκτορας

Στο μάθημα αυτό θα εξεταστούν οι κοινωνικές διαστάσεις και επιπτώσεις του φύλου, τόσο από κοινωνιολογική όσο και από πολιτολογική σκοπιά, κάτι που συνήθως δεν περιλαμβάνεται στα εισαγωγικά μαθήματα Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης. Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών/τριων με μια σύγχρονη προβληματική για τη βαρύτητα, του φύλου ως παράγοντα κοινωνικής ανισότητας αλλά και η συγκεκριμενοποίησή της στην ανάλυση της ελληνικής κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας. Το μάθημα περιλαμβάνει δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται η κοινωνική λειτουργία του φύλου και η δόμηση της έμφυλης ταυτότητας με αναφορές σε πολιτισμικές εκφράσεις της ανισότητας των φύλων, και στη δεύτερη η σχέση φύλου και δημοκρατίας, τα πολιτικά δικαιώματα και η χρήση τους, καθώς και η σχέση γυναίκες και πολιτική.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

- Αβδελά, Ε., 2002, *Δια λόγους τιμής*, Αθήνα, Νεφέλη, ιδιαίτερα, κεφ.4.
- Βαρίκα, Ε., 2000, "Φυσικό δίκαιο, γυναικεία φύση και ισότητα των φύλων", στο, Βαρίκα, Ε., *Με διαφορετικό πρόσωπο: Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*, Αθήνα, Κατάρτι, σσ.117-140.
- Bourdieu, P., 1999, *Η ανδρική κυριαρχία*, Αθήνα, Στάχυ.
- Διοτίμα: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, 1999, *Το φύλο των δικαιωμάτων: Εξουσία, γυναίκες και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα, Νεφέλη.
- Μποκ, Γκ., 1997, "Ιστορία των γυναικών και ιστορία του φύλου: Όψεις μιας διεθνούς συζήτησης", στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ. 411- 450.
- Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2002, *Το φύλο της δημοκρατίας*, Αθήνα, Σαββάλας.
- Παπαταξιάρχης, Ε., Παπαδέλλης, Θ., 1992, *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα, Καστανιώτης \ Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

- Σαμίου, Δ., 1989, "Τα πολιτικά δικαιώματα των Ελληνίδων (1864-1952)", *Μνήμων*, 12, 1989, σσ.161-172.
- Σκοτ, Τζ. Ου, 1997, "Η κοινωνική σχέση των φύλων: Μεθοδολογικές επιπτώσεις της ιστορίας των γυναικών", στο, Αρδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και Φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ.121-148.
- Τεντοκάλη, Β., 1991, "Η κοινωνική δόμηση της ταυτότητας των δύο φύλων", *Σύγχρονα Θέματα*, 45, 14, 1991, σσ. 101-106.

913 Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης

Κ. Μπότσιου

Το μάθημα στοχεύει να εμβαθύνει στα θέματα της ευρωπαϊκής ενοποίησης από τον μεσοπόλεμο έως το τέλος του ψυχρού πολέμου. Αναλύεται η μετάβαση της πολιτικής των ευρωπαϊκών κρατών από μεμονωμένες εθνικές πολιτικές στην οργάνωση κοινοτικών σχημάτων και οργανισμών πολιτικού, αμυντικού, οικονομικού, πολιτισμικού χαρακτήρα πριν τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όπως και η πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης μετά το 1945 μέσα στο πλαίσιο της ψυχροπολεμικής διαίρεσης της Ευρώπης. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην εξέλιξη της Ευρωπαϊκής ιδέας, το πολιτικό-διπλωματικό πλαίσιο της ενοποίησης στον εκάστοτε τομέα και στη διασύνδεση της ευρωπαϊκής με τις ευρύτερες εθνικές πολιτικές των επιμέρους χωρών.

Κάθε χρόνο επιλέγεται ορισμένη θεματική, (π.χ. η σύσταση της ΕΚΑΧ και της ΕΟΚ μετά το 1945) και η αντίστοιχη βιβλιογραφία. Το μάθημα έχει σεμιναριακή οργάνωση. Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται στην ενεργητική συμμετοχή τους, στην παρουσίαση εργασίας και σε γραπτή εξέταση.

611 Αμυντική Πολιτική και Στρατηγική

Κ. Υφαντής

Το μάθημα αυτό έχει για στόχο να μυήσει το φοιτητή στην πολιτικοστρατηγική διάσταση των διεθνών σχέσεων και στις βασικές αρχές σχεδιασμού και υλοποίησης της αμυντικής πολιτικής. Για πολλές χώρες (όπως, για την Ελλάδα, μετά το 1974) τα μεγάλα προβλήματα της αμυντικής πολιτικής (π.χ. για την Ελλάδα η αντιμετώπιση της Τουρκίας, τα ζητήματα των βάσεων, των πυρηνικών όπλων και του εξοπλισμού κλπ.) είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένα με τη γενικότερη εξωτερική πολιτική. Στα πλαίσια του μαθήματος παρουσιάζονται οι γενικές αρχές της στρατηγικής (ιδιαίτερα εκείνης της πυρηνικής εποχής), αναλύονται τα προβλήματα του ανταγωνισμού των

εξοπλισμών και οι προσπάθειες για έλεγχο των εξοπλισμών και αφοπλισμό και εξετάζεται η ελληνική αμυντική πολιτική.

Το μάθημα αυτό επικεντρώνεται τόσο στην κατανόηση του εννοιολογικού και θεωρητικού πλαισίου και συνοδεύει την ερευνητική διαδικασία για τη διασφάλιση και πραγμάτωση της σταθερότητας και ειρήνης, όσο και στην ενημέρωση και εμπάθυνση πάνω στις κοσμογονικές αλλαγές που σημειώθηκαν μετά το 1989.

Βιβλιογραφία:

- Γ. Βαληνάκης, Κ. Μπότσιου, *Στρατηγική και Διεθνείς Σχέσεις στην Τυρηνική Εποχή*, Εκδόσεις Παρατηρητής, 2000.
- Γ. Βαληνάκης (επιμ.), *Επετηρίδα Αμυντικής και Εξωτερικής Πολιτικής*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999.
- Θ.Π. Ντόκος και Ν.Α.Πρωτονοτάριος, *Η Στρατιωτική Ισχύς της Τουρκίας Πρόκληση για την Ελληνική Ασφάλεια*, Αθήνα: Τουρίκη, 1996, Β' έκδοση.

705 Οι Ευρωπαϊκές Πολιτικές των Κρατών - Μελών της Ε.Ε.

Σ. Βέρνυ

Στόχοι του μαθήματος αποτελούν :

- Η γνωριμία των φοιτητών με τα ευρωπαϊκά κράτη τα οποία αποτελούν τους εταίρους της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.),
- Η εμπάθυνση των γνώσεών τους για το φαινόμενο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης μέσω της ανάλυσης των θέσεων και επιδιώξεων των κρατών-μελών τους,
- Μία πρώτη εμπειρία στην επιστημονική έρευνα.

Το μάθημα επικεντρώνεται σε δύο βασικά θεματικά πεδία. Το πρώτο αφορά τη διερεύνηση των παραγόντων που διαμορφώνουν τη στάση των κρατών-μελών απέναντι στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Εξετάζονται τόσο ενδογενείς παράγοντες (π.χ. μέγεθος/δύναμη, γεωγραφική θέση, ιστορική διαδρομή, οικονομικός προσανατολισμός, εσωτερικές πολιτικές δομές, πολιτική κουλτούρα, σχέσεις με γειτονικά κράτη, ειδικά ζητήματα εθνικής ασφάλειας) όσο και παράγοντες που διαμορφώνονται από την ίδια τη συμμετοχή της χώρας στη διαδικασία της ολοκλήρωσης (π.χ. χρόνος ένταξης, θεσμική αντιπροσώπευση, επιπτώσεις της εσωτερικής αγοράς, σχέση με τον κοινοτικό προϋπολογισμό, όφελος από συγκεκριμένες πολιτικές της Ε.Ε.).

Το δεύτερο θεματικό πεδίο αφορά το φάσμα των διαφορετικών εθνικών προσεγγίσεων στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και την ανάλυση των αντίστοιχων αντιλήψεων και στόχων των κυβερνήσεων σχετικά με το παρόν και το μέλλον της διαδικασίας αυτής. Η ανάλυση των διαφόρων εθνικών τοποθετήσεων

περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένους θεματικούς άξονες, όπως η σχέση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης με το έθνος-κράτος, η σχέση των κρατών-μελών μεταξύ τους, η σχέση της Ε.Ε. με τους πολίτες της, η Διεύρυνση της Ε.Ε. και τα σύνορα της Ευρώπης.

Το μάθημα έχει σεμιναρικό χαρακτήρα και προϋποθέτει την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών. Προσφέρει στους συμμετέχοντες τη δυνατότητα να διεξαγάγουν μία ατομική έρευνα, η οποία εντάσσεται σε ένα συλλογικό πλαίσιο. Κάθε φοιτητής επιλέγει συγκεκριμένο κράτος-μέλος της Ε.Ε. και διερευνά την επίσημη ευρωπαϊκή πολιτική του. Μέσω της εργασίας που συντάσσει, ο φοιτητής εξοικειώνεται με την άντληση πληροφοριών τόσο από βιβλία όσο και από το Διαδίκτυο και αποκτά μία πρώτη εμπειρία ανάγνωσης και ανάλυσης επισήμων κειμένων.

Καθώς η ελληνική βιβλιογραφία στο θέμα των ευρωπαϊκών πολιτικών των κρατών-μελών της Ε.Ε. είναι πολύ περιορισμένη, η δυνατότητα ανάγνωσης κειμένων στα αγγλικά αποτελεί προϋπόθεση για τη συμμετοχή στο σεμινάριο.

Βιβλιογραφία:

- S. Bulmer και C. Lequesne (επιμ.), *The Member States of the European Union*, Oxford University Press, 2005.
- I. Manners (επιμ.), *The Foreign Policies of the European Union Member States*, Manchester University Press, 2001.
- N. Nugent (επιμ.), *European Union Enlargement*, Palgrave, 2004.
- S. Bulmer, C. Jeffery και W. Patterson, *Germany's European Diplomacy: Shaping the Regional Milieu*, Manchester University Press, 2000.
- D. Gowland και A. Turner, *Britain and European Integration 1945-1998: A Documentary History*, Routledge, 2000.
- T. Raunio και T. Tiilikainen, *Finland in the European Union*, Frank Cass, 2003.

656 Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας

X. Δίπλα

Αντικείμενο των *ex cathedra* παραδόσεων είναι η λεπτομερής παρουσίαση και ανάλυση των νομοπαραγωγικών διαδικασιών και θεσμών του συγκεκριμένου κλάδου του Διεθνούς Δικαίου, ο οποίος ρυθμίζει τις σχέσεις των μελών της διεθνούς κοινωνίας στη θάλασσα.

Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στην κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι μηχανισμοί δημιουργίας των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου βρίσκουν εφαρμογή στον ειδικό τομέα του Δικαίου της Θάλασσας, όπου πολιτική, οικονομία και δίκαιο βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση.

Βιβλιογραφία:

- Χ. Δίπλα, *Η Ελληνοτουρκική Διαφορά για την Υφαλοκρηπίδα του Αιγαίου. Εναλλακτικές Λύσεις και Σενάρια*, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ, 1992.
- Nguyen Ouoc Dinh, P. Dailler and A. Pellet, " Το Δίκαιο της Θάλασσας ", στο, *Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο*, 3η έκδοση, 1987. Επιμέλεια για την ελληνική έκδοση Χ. Δίπλα, Αθήνα: Παπαζήσης, 1991.
- Χρ. Ροζάκης, *Σε Αναζήτηση του Χαμένου Χρόνου: Το Δίκαιο της Υφαλοκρηπίδας στην Απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου για τη Λιβύη-Μάλτα*, Αθήνα: Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, 1989.
- Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνές Δίκαιο*, τόμος Β΄, Αθήνα: Α. Ν. Σάκκουλας, 1982.

861 Εξωτερικές Σχέσεις και η Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης **Π.Κ. Ιωακειμίδης**

Στόχος του μαθήματος αυτού είναι να προσφέρει μια συστηματική εξέταση των εξωτερικών σχέσεων και της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας /Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα εξετάζονται α) η εξέταση της θέσης και του ρόλου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας/Ένωσης στο διεθνές οικονομικό και πολιτικό σύστημα, ιδιαίτερα μετά τις σημαντικές ανακατατάξεις που έλαβαν χώρα το τελευταία χρόνια, β) η εξέταση του προτύπου καθώς και του οικονομικού και πολιτικού περιεχομένου των σχέσεων που έχει αναπτύξει ή αναπτύσσει η Κοινότητα με τις τρίτες (μη κοινοτικές χώρες) ομάδες χωρών, περιφερειακούς και διεθνείς οργανισμούς, γ) η εξέταση των ρυθμίσεων της Συνθήκης του Maastricht για την ανάπτυξη κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής για την άμυνα και ασφάλεια, δ) η διερεύνηση των προοπτικών και συνεπειών για τις εξωτερικές σχέσεις από την εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς, της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ) και της Πολιτικής Ένωσης, ε) ο ρόλος και η συμβολή της Ελλάδας στη διαμόρφωση των εξωτερικών σχέσεων και πολιτικής της Κοινότητας/Ένωσης.

Βιβλιογραφία:

- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1993.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Ευρώπη σε Αναζήτηση Νέας Αρχιτεκτονικής*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1992.
- Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Νέα Διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Ελλάδα*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης/ΕΛΙΑΜΕΠ, 1996.
- Σ. Βαλντέν, *Βαλκανική Συνεργασία και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*, Αθήνα: Παπαζήσης/ ΕΚΕΜ, 1994.
- E.R. Grilli, *The European Community and the Developing Countries*, Cambridge: Cambridge University Press, 1993.

863 Διεθνής και Ευρ/κή Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
Λ. - Α. Σισιλιάνος

Η διεθνοποίηση της προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η προστασία στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Η προστασία στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κριτική αποτίμηση, τάσεις και προοπτικές της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Διαλεκτική σχέση της εθνικής και της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Βιβλιογραφία:

Εμμ. Ρούκουνας, *Διεθνής Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Β' έκδ., Αθήνα: Εστία, 2001 (και η εκεί αναφερόμενη ελληνική και ξενόγλωσση βιβλιογραφία).

912 Ευρωπαϊκή Οικονομία
Ν. Κουτσιαράς

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξέταση της εξέλιξης των ευρωπαϊκών οικονομιών, ιδίως κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Ειδικότερα, συζητούνται οι συγκριτικές οικονομικές επιδόσεις των κρατών της Δυτικής και Ανατολικής Ευρώπης, επισημαίνονται οι μακροχρόνιες τάσεις και οι βραχυχρόνιες διακυμάνσεις τους και, επίσης, εξετάζεται η σχετική σημασία της γεωγραφίας, της οικονομικής ολοκλήρωσης και των θεσμών ως προσδιοριστικών παραγόντων τους (των οικονομικών επιδόσεων). Σε αυτό το πλαίσιο, επομένως, συζητούνται, μεταξύ άλλων, τα θέματα της οικονομικής σύγκλισης, της μετάβασης και αναδιάρθρωσης των οικονομιών της Ανατολικής Ευρώπης, του οικονομικού και κοινωνικού ρόλου του κράτους, του ρόλου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της παγκοσμιοποίησης.

Βιβλιογραφία:

Aldcroft, D.H. (2001) *The European Economy 1914-2000*, 4th edition, Routledge, London
Boltho, A. (1982) *The European Economy: Growth and Crisis*, Clarendon Press, Oxford
Crafts, N. and G. Toniolo (eds.), (1996) *Economic Growth in Europe Since 1945*, Cambridge University Press, Cambridge
Eichengreen, B. (2006) *The European Economy since 1945*, Princeton University Press, Princeton and Oxford
Hobsbawm, E. (2006) *Η Εποχή των Άκρων: Ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας 1914-1991*, Θεμέλιο, Αθήνα

- Kornai, Janos (1995), *Highways and Byways, Studies on Socialist Reform and Postsocialist Transition*, MIT Press, Cambridge MA
- North, Douglass C. (2000), *Δομή και Μεταβολές στην Οικονομική Ιστορία*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Τσούκαλης, Λ. (1998) *Η Νέα Ευρωπαϊκή Οικονομία*, Παπαζήσης, Αθήνα

709 Η Μεταπολεμική Γερμανία: Εξ.Πολ., Οικονομία & Πολ.Σύστημα Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα εξετάζει τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις του πολιτικού συστήματος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και δίνει ιδιαίτερη έμφαση στον τρόπο με τον οποίο διαμορφώνεται η εξωτερική πολιτική της χώρας αυτής. Ζητήματα ευρωπαϊκής ενοποίησης και ευρωατλαντικών σχέσεων, καθώς και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζονται διεθνείς προκλήσεις αποτελούν, επίσης, αντικείμενα συζήτησης. Παράλληλα, μελετάται η λειτουργία του ομοσπονδιακού πολιτικού συστήματος της Γερμανίας, οι εσωτερικοί παράγοντες που επηρεάζουν τον τρόπο λήψης αποφάσεων σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και σε επίπεδο κρατιδίων, ο τρόπος οργάνωσης του κράτους, τα πολιτικά κόμματα, το κοινοβούλιο, οι κοινωνικές ενώσεις, οι ομάδες πίεσης κ.λπ. Επίσης, η στάση της Γερμανίας στην κρίση των Βαλκανίων, στον πόλεμο του Ιράκ και σε άλλες διεθνείς συγκρούσεις αποτελούν μέρος της διδακτέας ύλης. Το μάθημα συνοδεύεται από πρακτικές ασκήσεις και εργασίες που αναλύουν εξειδικευμένα θέματα από το παραπάνω γνωστικό πεδίο.

Βιβλιογραφία:

- Gerhard Schröder: Κρίσιμες αποφάσεις. Η ζωή μου στην πολιτική, εκδόσεις, Κασταλία, 2007
- Ανδρέας Στεργίου : "Η γερμανική Εξωτερική Πολιτική 1945-2005: Από την εξάρτηση στην αυτονομία", Ινστιτούτο Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Εκδόσεις Ροές, 2006.
- G. Schöllgen: Η εξωτερική πολιτική της Γερμανίας, Επιστροφή στη διεθνή σκηνή, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 2005
- Heinrich Neisser/ Gerhard Loibelsberger/ Helmut Stobel: Δημοκρατία της Αυστρίας. Πολιτικό Σύστημα, Ευρωπαϊκή Πολιτική, Κοινωνία, Οικονομία, εκδόσεις Παπαζήση, 2006
- K. Sontheimer και W. Bleek: Το πολιτικό σύστημα της Γερμανίας, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 2004
- Χέλμουτ Σμιτ: Η Γερμανία μετά τον Ψυχρό πόλεμο και η Ευρώπη, Αθήνα, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 1997
- Hans-Dietrich Genscher: Αναμνήσεις, εκδόσεις Λαβύρινθος, Αθήνα, 1997

909 Παγκοσμιοποίηση Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Εκπαίδευση

A. Δημητρόπουλος

Σκοπός του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με τη θεωρητική μελέτη των διαδικασιών της παγκοσμιοποίησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και των επιπτώσεών τους στις εθνικές εκπαιδευτικές πολιτικές και τους εκπαιδευτικούς θεσμούς. Το μάθημα διαρθρώνεται και αναπτύσσεται σε τρεις ενότητες:

Η πρώτη ενότητα εστιάζει στις διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης (οικονομικές, τεχνολογικές, πολιτικές, πολιτισμικές), όπως αναπτύσσονται στη διεθνή θεωρητική συζήτηση, με έμφαση στην διασύνδεσή τους με τις εκπαιδευτικές πολιτικές και τους εκπαιδευτικούς θεσμούς.

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στο ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στις πολιτικές της στην εκπαίδευση.

Η τρίτη ενότητα εξετάζει, με συγκριτική σκοπιά, τις εθνικές πολιτικές για τη διεθνοποίηση των εκπαιδευτικών συστημάτων και ιδιαίτερα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη, με έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας.

561 Ειδικά Θέματα Διοικητικής Επιστήμης: Διοίκηση και Δημοκρατία

K. Σπανού

Το μάθημα αναλύει τη σχέση διοίκησης και δημοκρατίας, τη διαρκή ένταση μεταξύ τους καθώς και τις προϋποθέσεις συμβιβασμού τους. Ξεκινώντας από τις βασικές θεωρίες της δημοκρατίας (διαδικαστική - αναπτυξιακή) αναλύονται οι θεωρήσεις της γραφειοκρατίας που τις προεκτείνουν (κλασική γραφειοκρατία, αγοραίο πρότυπο, δημοκρατική διοίκηση). Στόχος είναι πρώτον, να αναδειχθούν οι πολιτικές διαστάσεις των μορφών διοίκησης οι οποίες βασίζονται σε κοινές υποθέσεις και αξιώματα με θεωρίες της δημοκρατίας, και δεύτερον, να διευρυνθεί ο τρόπος με τον οποίο γίνεται αντιληπτός ο θεσμός της διοίκησης, η αποστολή και οι μορφές οργάνωσής της. Η σχετική συζήτηση συνδέεται επίσης με το είδος μεταρρυθμίσεων που πρεσβεύει κάθε πρότυπο διοίκησης/ δημοκρατίας.

Οι βασικές θεματικές ενότητες είναι:

1. Τα διακυβεύματα των επί μέρους ορισμών της δημοκρατίας
Αναπτυξιακή και διαδικαστική δημοκρατία. Αξίες. Ελευθερία και ισότητα. Επιπτώσεις όσον αφορά τις μορφές και το ρόλο της διοίκησης.
2. Αντιπροσωπευτική Δημοκρατία -Γραφειοκρατία
Μαζική κοινωνία και αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Επαγγελματική πολιτική και επαγγελματική διοίκηση. Η αντίφαση της γραφειοκρατίας με τη δημοκρατία και τρόποι συμβιβασμού. Η εκ των άνω οργάνωση και ο κίνδυνος αυτονόμησης και οι διαδικασίες ελέγχου της γραφειοκρατίας.

3. Ελιτιστική Δημοκρατία - Γραφειοκρατία
Η δημοκρατία ως μέθοδος επιλογής ηγεσίας. Ισχυρή γραφειοκρατία απαραίτητο συμπλήρωμα της δημοκρατίας. Η ατομικιστική βάση δημοκρατίας και γραφειοκρατίας. Η οικονομική θεωρία της δημοκρατίας και της γραφειοκρατίας.
4. Ριζοσπαστική Δημοκρατία - Διοίκηση
Η συμμετοχή των πολιτών στο επίκεντρο. Οι αμοιβαίοι ρόλοι πολιτικών, πολιτών, γραφειοκρατών και η απο-διαφοροποίηση. Ο ρόλος της διοίκησης και των στελεχών της για την προώθηση της δημοκρατίας.

Βιβλιογραφία:

- Κ. Σπανού, *Διοίκηση, Πολίτες και Δημοκρατία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2000.
 Α. Downs, , *Οικονομική θεωρία της δημοκρατίας*, Εκδ. Παπαζήση, 1990.
Inside Bureaucracy, Little, Brown & Co, 1967.
 Κ. Μπ. Μακφέρσον, *Η ιστορική πορεία της φιλελεύθερης δημοκρατίας*, Αθήνα: Εκδ. Γνώση, 1994.
 Ν. Πουλιαντζάς, *Το κράτος, η εξουσία και ο σοσιαλισμός*.
 D. Held, *Μοντέλα Δημοκρατίας*, Αθήνα: Εκδόσεις Στάχυ, 1995.
 Μ. Weber, *Η πολιτική ως επάγγελμα*, Εκδ. Παπαζήση, 1918.
 J. A. Schumpeter, *Capitalism, Socialism & Democracy*, Routledge, 1994.

616 Δημοσιοϋπαλληλικό Δίκαιο

Χ. Χρυσανθάκης

1η ενότητα: Ιστορία των Θεσμών της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Οι παράγοντες γένεσης και εξέλιξης των Θεσμών του δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου: συμφέρον της δημόσιας υπηρεσίας, εργασιακές διεκδικήσεις, πολιτική ιδεολογία.

2η ενότητα: Μελέτη του θετικού δικαίου της ελληνικής δημόσιας υπαλληλίας: Το Συμβούλιο της Επικρατείας διαμορφώνει τη γενική θεωρία του θετικού δημοσιοϋπαλληλικού δικαίου.

Βιβλιογραφία:

- Επ. Σπηλιωτόπουλος και Χ. Χρυσανθάκης, *Βασικοί Θεσμοί Δημοσιο-υπαλληλικού Δικαίου*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α Ν.Σάκκουλας, 1993.
 Θ. Παναγόπουλος, *Εγχειρίδιο Δημοσιο-υπαλληλικού Δικαίου*, Πειραιάς: εκδ. Σταμούλη, 1991.
 Αν. Τάχος, *Δημοσιο-υπαλληλικό Δίκαιο*, Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας, 1994.
 Χ. Χρυσανθάκης, *Υπαλληλικός Κώδικας*, Αθήνα-Κομοτηνή: Α. Ν. Σάκκουλας, 1993.

614 Εργασία και Νέες Τεχνολογίες

Α. Μητρόπουλος, Κ. Γκολομάζου - Παπά

Το μάθημα έχει ως κύριο στόχο τη μελέτη των επιπτώσεων των νέων τεχνολογιών στο εργασιακό φαινόμενο και στα επί μέρους επίπεδα στα οποία επεκτείνεται - ατομικό εργασιακό, επίπεδο σχέσεων μεταξύ ισοτίμων μελών της ομάδας, επίπεδο σχέσεων ατόμων με ιεραρχικές διαφοροποιήσεις, τόσο στις διαστάσεις της επιχείρησης όσο και της ευρύτερης κοινωνίας.

Αρχικά γίνεται αναφορά αφενός στα είδη και τις εφαρμογές των νέων τεχνολογιών (μικροηλεκτρονική τεχνολογία, πληροφορική, ρομποτική) αφετέρου στις νομικές και κοινωνιολογικές πτυχές του φαινομένου της εργασίας.

Στη συνέχεια αναλύονται κυρίως οι εξής θεματικές ενότητες:

- Κοινωνικός και τεχνικός καταμερισμός της εργασίας.
- Νέες μορφές οργάνωσης της εργασίας και ευέλικτες μορφές απασχόλησης.
- Ικανοποίηση και δυσαρέσκεια από την εργασία.
- Τεχνολογική ανεργία και προστασία των εργαζομένων από τις τεχνολογικές απολύσεις.
- Νέες τεχνολογίες και εκμετάλλευση του ελεύθερου χρόνου.

Βιβλιογραφία:

- Γαβρόγλου Π. και Ηλ. Κικίλιας (2001) (επιμ.) , Οργάνωση της Εργασίας και Νέες Μορφές Απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρώπη, Αθήνα - Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Σάκκουλα/Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας.
- Κατσορίδας Δ. (1998), Νέες Τεχνολογίες και Απασχόληση, Αθήνα: Ρωγμή.
- Κατσανέβας Θ. (2002), Επαγγέλματα του Μέλλοντος και του Παρελθόντος, Αθήνα: Πατάκης.
- Κοδοσάκης Δ. Ε. (1998), Νέες Τεχνολογίες και Παραγωγή, Αθήνα: Α. Σταμούλης.
- Λινάρδος - Ρυλμόν Π. (επιμ.) (2003), Νέες Τεχνολογίες, Οργάνωση της Εργασίας και Σχηματισμός των Ειδικοτήτων, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.
- Λυμπεράκη Αντ. και Αλ. Μουρίκη (1996), Η Αθόρυβη Επανάσταση. Νέες Μορφές Οργάνωσης της Παραγωγής και της Εργασίας, Αθήνα: Gutenberg.
- Μητρόπουλος Αλ. (1991), Νεοφιλελευθερισμός και Υποβάθμιση της Εργασίας, Αθήνα: Αφοί Τολίδη.

924 Νέες Μορφές Διακυβέρνησης στην Ελλάδα και την Ε.Ε.

Χ. Κουταλάκης

Το μάθημα αποσκοπεί στην εξοικείωση των φοιτητών με τις πρόσφατες θεωρητικές αναζητήσεις νέων διαδικασιών και μέσων διαμόρφωσης και υλοποίησης δημόσιων πολιτικών με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας, αποδοτικότητας και νομιμοποίησής τους σε εθνικό, υποεθνικό και υπερεθνικό επίπεδο. Μέσω των αποκαλούμενων νέων μορφών διακυβέρνησης επιχειρείται η υπέρβαση παραδοσιακών μέσων υλοποίησης δημόσιων πολιτικών μέσω δεσμευτικών νόμων και η αναζήτηση πιο ευέλικτων, μη ιεραρχικών δομών και διαδικασιών πολυεπίπεδης διαχείρισης των δημοσίων προβλημάτων με τη συστηματική συμμετοχή ιδιωτικών μη κυβερνητικών φορέων (εταιρίες, εργοδοτικές και συνδικαλιστικές οργανώσεις μη κυβερνητικές οργανώσεις, ενώσεις πολιτών).

Οι νέες αυτές μορφές διακυβέρνησης συμπεριλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα ετερόκλητων συχνά πρακτικών όπως η αυτορρύθμιση, η συρρύθμιση μέσω συμμετοχικών δικτύων πολιτικής, η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων σε ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές, η ανοικτή μέθοδος του συντονισμού και η ρύθμιση μέσω της διάχυσης και συστηματικής σύγκρισης πληροφοριών σχετικά με την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα στην προσέγγιση προκαθορισμένων στόχων (*regulation through information, benchmarking, peer review*).

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Η πρώτη ενότητα επιχειρεί την ανάδειξη της σχετικής προβληματικής μέσα από το πρίσμα της πολιτικής και διοικητικής επιστήμης. Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στη συστηματική ανάλυση των συνθηκών που οδηγούν στην εμφάνιση των νέων μορφών διακυβέρνησης και στην αναζήτηση μέσων μείωσης του πολιτικού, κοινωνικού, οικονομικού και διοικητικού κόστους των δημόσιων πολιτικών. Στη δεύτερη ενότητα θα αναλυθούν συγκεκριμένα παραδείγματα από διάφορες τομεακές πολιτικές της ΕΕ (περιβαλλοντική, περιφερειακής ανάπτυξης, έρευνας και τεχνολογίας, απασχόλησης, εκπαίδευσης και κοινωνικού αποκλεισμού) με έμφαση στις επιπτώσεις τους στις αντίστοιχες διαδικασίες διαμόρφωσης και υλοποίησης πολιτικών σε εθνικό και υποεθνικό επίπεδο.

Το μάθημα έχει σεμιναριακή μορφή. Η αξιολόγηση θα γίνεται μόνο μέσω απαλλακτικών εργασιών. Η καλή γνώση της αγγλικής γλώσσας και η ευχέρεια στην αναζήτηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου είναι απαραίτητα. Εκτός από τη βασική βιβλιογραφία θα διατεθούν κείμενα και σημειώσεις.

Βασική βιβλιογραφία:

- Kohler-Koch, Beate/Eising, Rainer (eds.) (1999), *The Transformation of Governance in the European Union*, London/New York: Routledge.
- Héritier, Adrienne (2003), 'New Modes of Governance in Europe: Increasing political efficiency and policy effectiveness', in: Börzel, Tanja

A./Cichowski, Rachel (eds.), *The State of the European Union*, 6 - Law, Politics, and Society, Oxford: Oxford University Press, pp. 199-243.

Rhodes, M. (1996) 'The New Governance: Governing without Governance'. *Political Studies*, 44 Vol., No. (4), pp. 652-67.

Powell, W.W. (1990) 'Neither Market Nor Hierarchy: Network Forms of Organization'. *Research in Organizational Behavior*, Vol., No. (12), pp. 295-336.

Streeck, W. and Schmitter, P.C. (1984) 'Community, Market, State - and Associations? The Prospective Contribution of Interest Governance to Social Order'. In W. Streeck and P. Schmitter (eds.) *Private Interest Government. Beyond Market and State*, London et al.: Sage, 1-29.

608 Συγκριτική Ανάλυση Διοικητικών Συστημάτων

X. Κουταλάκης

Εξετάζονται οι βασικές παραδοχές της συγκριτικής ανάλυσης και αναλύονται οι έννοιες ανάπτυξη - υπανάπτυξη, εκσυγχρονισμός. Στη συνέχεια αναλύεται το πολιτικο-διοικητικό σύστημα επί μέρους κρατών (ενδεικτικά: Η.Π.Α., Μ. Βρετανία, Γαλλία, Γερμανία κ.λπ.). Τα θέματα προσεγγίζονται από τη σκοπιά των σχέσεων Διοίκησης και Πολιτικής της οργάνωσης της δημοσιούπαλληλίας, των σχέσεων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών, των διαφόρων βαθμών συγκέντρωσης και αποκέντρωσης, των συστημάτων τοπικής αυτοδιοίκησης, των σχέσεων διοίκησης και οικονομίας και διοίκησης και κοινωνίας. Εξετάζονται επίσης πρόσφατες διοικητικές μεταρρυθμίσεις σ'αυτούς τους επιμέρους τομείς. Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση με διοικητικά συστήματα άλλων χωρών, ο εντοπισμός των διαφορών τους και η σύνδεση των διαφορών αυτών με πολιτισμικές, πολιτικές και κοινωνικές παραμέτρους.

Βιβλιογραφία:

G. Timsit, *Διοικήσεις και Κράτη. Συγκριτική Μελέτη*, Αθήνα: Ελληνικές Πανεπιστημιακές Εκδόσεις, 1989.

P. Allum, *State and Society in W. Europe*, Polity Press, 1995.

F. Heady, *Public Administration. A Comparative Perspective*, Prentice Hall, 1996.

J. Pierre (ed.), *Bureaucracy in the Modern State. An Introduction to Public Administration*, Edward Elgar, 1995.

J. A. Chandler (επιμ.), *Δημόσια Διοίκηση. Συγκριτική προσέγγιση*, Αθήνα: Παπαζήσης, [2000] 2003.

9.3.2. Εαρινό Εξάμηνο

921 Δικαιώματα και Διανεμητική Πολιτική

Γ. Μολύβας

Το μάθημα εξετάζει: α) την έννοια και το ρόλο των δικαιωμάτων στο πλαίσιο ευρύτερων θεωριών δικαιοσύνης όπως αυτές των Rawls, Nozick, Dworkin, Sen, Scheffler, Sumner· β) τη σχέση μεταξύ κατανεμητικής και διανεμητικής δικαιοσύνης και κατά προέκταση μεταξύ τελολογικών και δεοντοκρατικών θεωριών. Σε αυτό το πλαίσιο διερευνάται η δυνατότητα ένταξης δικαιωμάτων σε συνεπειοκρατική θεωρητική δομή· γ) τη σημασία της διανεμητικής δικαιοσύνης στη σύγχρονη πολιτική φιλοσοφία, καθώς και την προσπάθεια υπέρβασής της μέσα από φιλοσοφικές προσεγγίσεις όπως ο κοινοτισμός.

Βιβλιογραφία:

Τζ. Ρωλς, *Θεωρία της δικαιοσύνης*, Αθήνα: Πόλις, 2001.

R. Dworkin, *Taking Rights Seriously*. London: Duckworth, 1977.

R. Nozick, *Anarchy, State, and Utopia*, New York: Basic Books, 1974.

J. Waldron (επιμ.), *Theories of Rights*, Oxford: Oxford University Press, 1984.

S. Scheffler (επιμ.), *Consequentialism and its Critics*, Oxford: Oxford University Press, 1988.

W. Kymlicka, *Η πολιτική φιλοσοφία της εποχής μας*, Αθήνα: Πόλις 2005 κεφ. 2-4, 6.

Κ. Παπαγεωργίου, *Η πολιτική δυνατότητα της δικαιοσύνης*, Αθήνα: Νήσος, 1994.

Γ. Μολύβας, *Δικαιώματα και θεωρίες διανεμητικής δικαιοσύνης*, Αθήνα: Πόλις, 2004.

065 Κοινωνιολογικές και Ανθρωπολογικές Διαστάσεις της Ανάπτυξης

Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη - Καλαφάτη

Εισαγωγικά μετά τον προσδιορισμό του όρου "Τρίτος Κόσμος" και τη γεωγραφική "χαρτογράφησή του", αναλύονται τα ακόλουθα θέματα: Τα αίτια και τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά χαρακτηριστικά της υποανάπτυξης. Η αποικιοκρατία και οι επιπτώσεις της στις επί μέρους κοινωνίες. Οι πρακτικές και τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής διαδικασίας, σε συνδυασμό με τα προβλήματα της κοινωνικής αλλαγής, των πολιτισμικών συγκρούσεων, των εθνικιστικών κινήσεων και των θρησκευτικών κινήματων.

Αναφορές σε ταξιδιωτικά και λογοτεχνικά κείμενα και χρονικά πλαισιώνουν συχνά τα πραγματολογικά δεδομένα.

Βιβλιογραφία:

Ειρ.-Α. Παπαγαλάνη-Καλαφάτη, *Μακρινοί τόποι... Επιλεγμένα Κείμενα*, Αθήνα, 2001.

G. Balandier, *Πολιτική Ανθρωπολογία*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1991.

ΑΙ. Lipiets, *Αυταπάτες και Θαύματα*, Αθήνα: Εξάντας, 1990.

Forum των Δελφών για την Ανάπτυξη (επιμ. Σ. Μάππα), Τομ. 3 και 4, Αθήνα: Εξάντας, 1989.

Βασίλης Φίλιας, *Κοινωνιολογία της Υπανάπτυξης*, Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή, 1996.

928 Διεθνής Κοινωνία και Διεθνές Σύστημα

A.-A. Κύρτσης

Σκοπός του μαθήματος είναι η παρουσίαση και επεξήγηση κοινωνικών και κοινωνικοψυχολογικών διαδικασιών που επηρεάζουν τη διαμόρφωση των διεθνών σχέσεων. Τα κεντρικά επιχειρήματα υπέρ μιας κοινωνιολογικής προσέγγισης των διεθνών σχέσεων και της ιστορίας του διεθνούς συστήματος στηρίζονται στη γενική παραδοχή ότι οι θεωρίες της συνομοσίας δεν διευκολύνουν την εξήγηση των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών φαινομένων που συνδέονται με την ιστορία του διεθνούς συστήματος και της παγκοσμιοποίησης.

Σημαντικότερες επιμέρους θεματικές ενότητες:

- Κοινωνιολογικές διαστάσεις της διαμάχης μεταξύ ρεαλιστών και ιδεαλιστών στη θεωρία των διεθνών σχέσεων.
- Κοινωνιολογικός λειτουργισμός και θεωρία του διεθνούς συστήματος.
- Η «γεωμετρία του ιμπεριαλισμού» ως κοινωνιολογικό αντικείμενο (κριτική παρουσίαση των απόψεων των Joao Galtung και Giovanni Arrighi).
- Κοινωνία των δικτύων και διεθνής πολιτική - πολιτικές διαστάσεις της προσέγγισης του Manuel Castells. .
- Αστικός χώρος και διεθνής πολιτική στη θεωρία των πόλεων της Saskia Sassen.
- Κοινωνικά δίκτυα και διεθνής πολυπλοκότητα (John Urry).
- Κοινωνιολογική θεωρία και θεωρία της παγκοσμιοποίησης.

Το μάθημα θα εξεταστεί με εργασία.

Βιβλιογραφία:

Σημειώσεις του διδάσκοντος.

Άρθρα από διεθνή περιοδικά και κεφάλαια τόμων στα αγγλικά.

659 Επιστημολογία

Γ. Κουζέλης

Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στην προβληματική και τις κύριες κατευθύνσεις της μεθοδολογίας, φιλοσοφίας και «λογικής» των επιστημών και ιδιαίτερας των κοινωνικών.

Σ' αυτό:

- α. Παρουσιάζονται και αναλύονται τα βασικά ερωτήματα που σχετίζονται με το αντικείμενο, το χαρακτήρα, την παραγωγή και την αλλαγή της επιστημονικής γνώσης.
- β. Μέσα από τη μελέτη του ιδιαίτερου αντικείμενου της επιστημολογίας εξετάζεται η σύνδεση φιλοσοφικών και μεθοδολογικών επιλογών.
- γ. Αναπτύσσονται και σχολιάζονται οι κύριες θέσεις των διαφορετικών επιστημολογικών ρευμάτων, οργανωμένες γύρω από τα ζητήματα που αναφέρονται στα χαρακτηριστικά της επιστήμης: - επαγωγή ή παραγωγή; - επαλήθευση ή διάψευση; - εμπειρία ή θεωρία; - συνεχής πρόοδος ή ρήξεις; - αντικειμενικότητα ή υποκειμενισμός; - μέθοδος ή αναρχία; - φιλοσοφία, - ιστορία ή κοινωνιολογία της επιστήμης; - θεωρία μόνο των φυσικών ή και των κοινωνικών επιστημών;
- δ. Εξετάζονται συγκριτικά οι τοποθετήσεις του λογικού θετικισμού, του κριτικού και του εφαρμοσμένου ορθολογισμού, του ιστορισμού και του κονστρουκτιβισμού.
- ε. Αναλύονται τα ιδιαίτερα επιστημολογικά και μεθοδολογικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών επιστημών και εξετάζονται τα προβλήματα που συνδέονται με την κατανόηση και τις αξίες στις επιστήμες αυτές.
- στ. Παρουσιάζονται οι κύριες διαμάχες που σημάδεψαν την ιστορία της «λογικής» των κοινωνικών επιστημών: η διαμάχη περί μεθόδου, περί αξιακής ουδετερότητας, περί θετικισμού, περί μετάφρασης και ερμηνείας, περί κοινωνικής κατασκευής.

Η συζήτηση των παραπάνω θεμάτων οργανώνεται γύρω από την κριτική μελέτη αντιπροσωπευτικών κειμένων των κύριων θεωρητικών εκπροσώπων των επιστημολογικών ρευμάτων.

Βιβλιογραφία:

A.F. Chalmers, *Τι είναι αυτό που το λέμε επιστήμη;*, Ηράκλειο: Παν. Εκδ. Κρήτης, 1994.

R. Harré, *Επιστημονική σκέψη 1900-1960*, Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1982.

- B. Κάλφας, *Επιστημονική πρόοδος και ορθολογικότητα: προς μια ρεαλιστική ανασυγκρότηση της σύγχρονης επιστημολογίας*, Αθήνα: Νήσος, 1997.
- Γ. Κουζέλης (επιμ.), *Επιστημολογία. Κείμενα*, Αθήνα: Νήσος, 1993.
- Γ. Κουζέλης και Κ. Ψυχοπαίδης (επιμ.), *Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών. Κείμενα*, Αθήνα: Νήσος, 1994.
- J. Losee, *Φιλοσοφία της επιστήμης. Μια ιστορική εισαγωγή*, Θεσσαλονίκη: Βάνιας, 1991.

801 Χρόνος και Κοινωνία

I. Καυταντζόγλου

Δεν μπορούμε να αγνοήσουμε το χρόνο και ζούμε αντιφατικά μέσα σε πολλούς χρόνους. Με τα αινίγματά του και τα παράδοξά του, ο χρόνος μας προκαλεί συνεχώς. Η κάθε κοινωνία έχει το χρόνο της, δημιουργεί αναπαραστάσεις, αντιλήψεις και ερμηνείες του. Διαλέγεται μαζί του. Ο κοινωνικός χρόνος δεν εξαντλείται σε δύο μορφές, την κυκλική και τη γραμμική.

Η πολλαπλότητα και η ετερογένεια του χρόνου, τις οποίες σχετικά πρόσφατα υιοθέτησε η φυσική, εξηγούνται με δυσκολία από την κοινωνική θεωρία. Ως κοινωνικό προϊόν, ως εργαλείο κοινωνικής αλληλόδρασης ο χρόνος αποτελεί μια πρόκληση για την έρευνα.

Σήμερα, ο κοινωνικός χρόνος που φαίνεται να επικρατεί είναι εκείνος της σύντηξης, του επείγοντος, του στιγμιαίου. Η υπέρτατη διάστασή του είναι το παρόν, που τείνει να εξαφανίσει τόσο το παρελθόν όσο και το μέλλον. Το διακύβευμα δεν είναι μόνο ο έλεγχος του χρόνου, αλλά και η επανάκτηση των άλλων διαστάσεών του.

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Η θεωρητική επισκόπηση της έννοιας του κοινωνικού χρόνου ως στοιχείο συλλογικών παραστάσεων και αντιλήψεων,
- Η εξέταση των δυσκολιών που συναντά η κοινωνική θεωρία στην εξήγηση του χρόνου,
- Η κριτική συζήτηση των δυϊστικών επινοήσεών του και η αναζήτηση της πολλαπλότητας των μορφών του.

Πέραν της συζήτησης βασικών κειμένων για τη θεωρία του χρόνου, θα αναζητηθούν οι διάφορες μορφές και ερμηνείες του κοινωνικού χρόνου σε επίλεκτα λογοτεχνικά έργα.

Το μάθημα έχει σεμιναριακή μορφή. Οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να το παρακολουθούν συστηματικά και να συμμετέχουν ενεργά σε αυτό. Θα τους ζητηθεί - αντί για εξετάσεις- να παρουσιάσουν κείμενα και να αναλάβουν εργασίες.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία :

- Adam, B. *Time and Social Theory*. Cambridge, Polity Press, 1990, Press, 1995.
- Elias, N. *Time. An Essay*. Oxford, Blackwell, 1992.
- Eriksen, T.H. *Η τυραννία της στιγμής*, Αθήνα: Σαββάλας, 2005.
- Hawking, S.W. *A Brief History of Time, from the Big Bang to Black Holes*, New York, Bantam Books, 1988.
- Καυταντζόγλου, Ι. *Ο κύκλος και η γραμμή. Όψεις του κοινωνικού χρόνου*, Αθήνα: Εξάντας, 1995.
- Lightman, A. *Τα όνειρα του Αϊνστάϊν. Μια νουβέλα για τη φύση του χρόνου*, Αθήνα: Κάτοπτρο, 1993.

804 Ειδικά Θέματα Ανθρωπολογίας: Σύγχρονα Ηθικά Προβλήματα
Ε.-Ρ. Παπαγαλάνη - Καλαφάτη

Η τεχνολογία και η εν ευρεία έννοια επιστημονική πρόοδος διαμορφώνουν συνεχώς νέους όρους συνεργασίας, προσαρμογών και ιεραρχήσεων σε πολλαπλά επίπεδα της κοινωνικής πραγματικότητας. Ο σύγχρονος ηθικός προβληματισμός παρακολουθεί τη μετάθεση των ορίων που συντελείται με τη δυναμική εμφάνιση του 'καινούργιου' και την υποχώρηση του 'παγιωμένου και αποδεκτού προτύπου'. Η εφαρμοσμένη ηθική που αποτελεί τον βασικό άξονα αυτού του μαθήματος, άλλοτε υπαγορεύει, άλλοτε κατανοεί και άλλοτε ερμηνεύει τη μετάθεση των κανονιστικών διευθετήσεων που φέρουν οι αλλαγές στο περιβάλλον, στην ιατρική, στη βιολογία, στο περιεχόμενο της ανάπτυξης, της οικονομικής πρόοδου και της δικαιοσύνης, στις σχέσεις μας με τον 'άλλο', στις εργασιακές συνθήκες, στην οικογένεια και στη διαφυλετική συμπεριφορά. Τα κλασσικά αιτήματα της ατομικής ηθικής επανέρχονται σαν ερωτήματα, συνδέοντας την παράδοση με τη δυναμική της ιστορίας και της πρόοδου.

Βιβλιογραφία:

- Γεωργόπουλος Αλ., (2002), *Περιβαλλοντική ηθική*, Αθήνα: Gutenberg.
- Δεσποτοπούλου Ι. Κ., (1962), *Ηθικά Β΄*, Αθήνα: Παπαζήσης.
- Δραγώνα - Μονάχου Μ., (1995), *Η σύγχρονη ηθική φιλοσοφία*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Κουμάντος Γ., (2003), *Προβλήματα βιοηθικής*, Αθήνα: Πόλις.
- Λιποβέτσκι Ζ., (1999), *Το λυκόφως του καθήκοντος*, μεταφρ. Β. Μηγιακή, Αθήνα: Καστανιώτης.
- Πελεgrίνης Θ., (1992), *Η ηθική φιλοσοφία*, β΄ έκδοση, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Russ J., (1994), *La pense ethique contemporaine*, Paris: Puf.
- Ρωλς Τζ., (2004), *Ο πολιτικός φιλελευθερισμός*, μετάφραση - εισαγωγή Σπ. Μαρκέτος, Αθήνα: Μεταίχμιο.

Walzer M., (2003), *Η ηθική εντός και εκτός των συνόρων*, μεταφρ. Β. Βουτσάκη, Αθήνα: Πόλις.

605 Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία **Μ. Παντελίδου - Μαλούτα**

Στόχο του μαθήματος αποτελεί η διερεύνηση της εισφοράς της φεμινιστικής θεωρίας στην πολιτική ανάλυση, με επίκεντρο την κριτική στον εγγενή ανδροκεντρισμό που χαρακτηρίζει τη δεύτερη και τον εντοπισμό των άρρητων θεωρητικών παραδοχών στις οποίες βασίζεται.

Με σημείο αναφοράς τη σημασία του κυρίαρχου συστήματος έμφυλων σχέσεων και της συγκεκριμένης ιστορικής/κοινωνικής εμπειρίας των γυναικών, ως μεταβλητών που επιδρούν καθοριστικά τόσο στην ατομική πολιτική φυσιογνωμία όσο και στη δομή και τη λειτουργία του πολιτικού συστήματος, επιχειρείται η διαμόρφωση μιας προσέγγισης της κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας που να είναι απαλλαγμένη από σεξιστικές και ουσιοκρατικές προϋδεάσεις.

Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια εξοικείωσης των φοιτητών/τριών με την ιστορία των γυναικείων και φεμινιστικών διεκδικήσεων στην Ελλάδα, και με τη σημερινή σχετική πραγματικότητα που εντάσσεται στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών πολιτικών για την «ισότητα των φύλων».

Για την εξυπηρέτηση των παραπάνω στόχων οριοθετήθηκαν τρεις άξονες μελέτης:

- α) Πολιτική επιστήμη, κοινωνική θεωρία και γυναικεία πολιτικότητα
- β) Φύλο, πολιτικές στάσεις, αντιλήψεις και συμπεριφορά
- γ) Γυναικείο κίνημα: έκφραση της γυναικείας πολιτικότητας και παράγοντας της πολιτικής διαδικασίας.

Ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στην ενεργό συμμετοχή στο μάθημα, καθώς και στην εκπόνηση εργασίας.

Ύλη μαθήματος:

Τρεις θεματικές ενότητες

α) Παντελίδου Μαλούτα Μ., *Γυναίκες και πολιτική*, Αθήνα: Gutenberg, 1992.

Μαγγιώρου Μ., «Ο λειτουργισμός στην πολιτική θεωρία και οι επιπτώσεις του στη γυναικεία καταπίεση», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 57, 1985, σσ. 3-23.

Παντελίδου Μαλούτα Μ., «Γυναίκες και πολιτική/Γυναίκες και Πολιτική Επιστήμη: Η ανάπτυξη μιας φεμινιστικής πολιτολογικής Θεώρησης», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 65, 1987, σσ. 3-22

β) Ιγγλέση Χ., *Πρόσωπα γυναικών προσώπεια της συνείδησης*, Αθήνα: Οδυσσεάς, 1990, σσ. 19-64.

- Παντελίδου Μαλούτα Μ., «Γυναικείο ζήτημα και κράτος πρόνοιας», στο, *Προβλήματα ανάπτυξης του κράτους πρόνοιας στην Ελλάδα*, Αθήνα: Εξάντας, 1988, σσ.183-220.
- Σκοτ Τζ. Ου., «Το φύλο: μια χρήσιμη κατηγορία ιστορικής ανάλυσης», στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α. (επιμ.), *Σιωπηρές Ιστορίες*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997, σσ.285-327.
- γ) Αβδελά Ε., Ψαρρά Α., *Ο φεμινισμός στην Ελλάδα του μεσοπολέμου*, Αθήνα: Γνώση, 1985, ιδιαίτερα σσ. 13-97.
- Βαρίκα Ε., *Η εξέγερση των κυριών. Η γένεση μιας φεμινιστικής συνείδησης στην Ελλάδα 1833-1907*, Αθήνα: Ίδρυμα Έρευνας και Παιδείας της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος, 1987, ιδιαίτερα σσ. 205-279.
- Βαρίκα Ε., «Αντιμέτωπες με τον εκσυγχρονισμό των θεσμών: Ένας δύσκολος φεμινισμός», στο, *Η Ελλάδα των γυναικών*, Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις, 1992, σσ. 67-80.

908 Φεμινιστική Θεωρία και Πράξη

Επιστημονική Ευθύνη και Διδασκαλία: Μ. Παντελίδου - Μαλούτα

Συνδιδασκαλία: Ι. Αθανασάτου, Διδάκτορας

Συμμετοχή: Δ. Σαμίου, Υποψ. Διδάκτορας

Στο μάθημα αυτό θα εξεταστούν οι κοινωνικές διαστάσεις και επιπτώσεις του φύλου, τόσο από κοινωνιολογική όσο και από πολιτολογική σκοπιά, κάτι που συνήθως δεν περιλαμβάνεται στα εισαγωγικά μαθήματα Κοινωνιολογίας και Πολιτικής Επιστήμης. Στόχο του μαθήματος αποτελεί η εξοικείωση των φοιτητών/τριων με μια σύγχρονη προβληματική για τη βαρύτητα, του φύλου ως παράγοντα κοινωνικής ανισότητας αλλά και η συγκεκριμενοποίησή της στην ανάλυση της ελληνικής κοινωνικο-πολιτικής πραγματικότητας. Το μάθημα περιλαμβάνει δύο θεματικές ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται η κοινωνική λειτουργία του φύλου και η δόμηση της έμφυλης ταυτότητας με αναφορές σε πολιτισμικές εκφράσεις της ανισότητας των φύλων, και στη δεύτερη η σχέση φύλου και δημοκρατίας, τα πολιτικά δικαιώματα και η χρήση τους, καθώς και η σχέση γυναίκες και πολιτική.

Ενδεικτική Βιβλιογραφία:

Αβδελά, Ε., 2002, *Δια λόγους τιμής*, Αθήνα, Νεφέλη, ιδιαίτερα, κεφ.4.

Βαρίκα, Ε., 2000, "Φυσικό δίκαιο, γυναικεία φύση και ισότητα των φύλων", στο, Βαρίκα, Ε., *Με διαφορετικό πρόσωπο: Φύλο, διαφορά και οικογενετικότητα*, Αθήνα, Κατάρτι, σσ.117-140.

- Bourdieu, P., 1999, *Η ανδρική κυριαρχία*, Αθήνα, Στάχυ.
- Διοτίμα: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών, 1999, *Το φύλο των δικαιωμάτων: Εξουσία, γυναίκες και ιδιότητα του πολίτη*, Αθήνα, Νεφέλη.
- Μποκ, Γκ., 1997, "Ιστορία των γυναικών και ιστορία του φύλου: Όψεις μιας διεθνούς συζήτησης", στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ. 411- 450.
- Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2002, *Το φύλο της δημοκρατίας*, Αθήνα, Σαββάλας.
- Παπαταξιάρχης, Ε., Παπαδέλλης, Θ., 1992, *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*, Αθήνα, Καστανιώτης\ Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
- Σαμίου, Δ., 1989, "Τα πολιτικά δικαιώματα των Ελληνίδων (1864-1952)", *Μνήμων*, 12, 1989, σσ.161-172.
- Σκοτ, Τζ. Ου, 1997, "Η κοινωνική σχέση των φύλων: Μεθοδολογικές επιπτώσεις της ιστορίας των γυναικών", στο, Αβδελά, Ε., Ψαρρά, Α., (επιμ.), *Σιωπηρές ιστορίες: Γυναίκες και Φύλο στην ιστορική αφήγηση*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια, σσ.121-148.
- Τεντοκάλη, Β., 1991, "Η κοινωνική δόμηση της ταυτότητας των δύο φύλων", *Σύγχρονα Θέματα*, 45, 14, 1991, σσ. 101-106.

564 Φιλοσοφία: Γνωσιολογία και Ηθική **Π. Βαλλιάνος**

Εισαγωγή στις βασικές έννοιες δύο θεμελιακών κλάδων της φιλοσοφίας, όπως διαμορφώθηκαν κατά τη νεωτερικότητα. Μετά από μία προκαταρκτική αναφορά στην αρχαιοελληνική φιλοσοφία του Λόγου και τη σχέση της με την εμπειρική έρευνα θα συζητήσουμε τις επιστημολογικές θεωρίες του ορθολογισμού και του εμπειρισμού, όπως διαμορφώθηκαν από τον 17^ο αιώνα και μετά, παρακολουθώντας τις μεθοδολογικές ανατροπές που σημάδεψαν την επιστημονική επανάσταση. Στη συνέχεια θα εξετάσουμε συνοπτικά τις βασικές ηθικές θεωρίες της νεωτερικότητας: τον ωφελιμισμό, τη δημοκρατία, την θεωρία της ενόρασης (intuitionism) και τη συγκινησιοκρατία (emotivism).

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

- Descartes, *Λόγος περί μεθόδου*.
- Locke, *Δοκίμιο σχετικά με την ανθρώπινη νόηση*.
- Kant, *Κριτική του πρακτικού λόγου*.
- J.S.Mill, *Ωφελιμισμός*.

922 Κοινωνία και Πολιτική στη Μεταπολεμική Ελλάδα, 1949-1967
Διδάσκων: Η. Νικολακόπουλος - Συνεργάτες: Δ. Γεωργόπουλος,
Μ. Κακεπάκη, Γ. Καραγιάννης, Κ. Κουτσογιαννάκη

Το μάθημα αποτελεί προϊόν τού ομότιτλου ερευνητικού προγράμματος, το οποίο εντάσσεται στο πλαίσιο του Πυθαγόρας Ι (ενίσχυση των ερευνητικών δικτύων στα Πανεπιστήμια), με επιστημονικούς υπεύθυνους τους καθηγητές Αντ. Λιάκο και Ηλ. Νικολακόπουλο. Στόχος του είναι να μελετηθούν συλλογικές συσσωματώσεις (σύλλογοι, οργανώσεις, ενώσεις, σύνδεσμοι, οργανισμοί, σωματεία, όμιλοι, κ.λπ.) οι οποίες συγκροτούνται και λειτουργούν μετά το τέλος τού εμφυλίου, με ιδιαίτερη έμφαση σε εκείνες που παρεμβαίνουν στον δημόσιο διάλογο, σε ποικίλα πεδία (κοινωνικό, πολιτικό, πολιτισμικό, κ.λπ.). Η θεματική ταξινόμηση και μελέτη του Λόγου που αρθρώνουν επιτρέπει να διαγνωσθούν κρίσιμες πλευρές τής κοινωνικοπολιτικής δυναμικής που αναπτύσσεται «από τα κάτω», σε άμεση συνάφεια με τους εμφανείς ή υπόρρητους μετασχηματισμούς στους οποίους υπόκειται η ελληνική κοινωνία (εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση, αλλαγή τού τρόπου ζωής, μεταβολές στην παραγωγή, κ.λπ.).

Στο τρέχον εξάμηνο έχουν επιλεχθεί να παρουσιαστούν οργανώσεις οι οποίες σχετίζονται με: α) τον ακροδεξιό-εθνικιστικό-αντικομμουνιστικό κοινωνικοπολιτικό χώρο, β) τον επαγγελματικό-συνδικαλιστικό χώρο (οικοδόμοι), γ) τον χώρο τής οικονομίας και του ζητήματος της ενχώριας «οικονομικής ανάπτυξης» και δ) οργανώσεις οι οποίες αναφέρονται στους πολιτικούς πρόσφυγες και εξόριστους. Παράλληλα, θα παρουσιαστούν τα πρώτα αποτελέσματα από τη θεματική καταγραφή των ποικίλλων οργανώσεων, καθώς και των εντύπων που εκδίδουν την περίοδο αναφοράς, ενώ γενικότερος στόχος είναι να διαμορφωθούν οι γνωστικοί και πραγματολογικοί εκείνοι όροι που θα επιτρέψουν ή υποβοηθήσουν στο να διατυπωθούν ορισμένα γενικότερα ερμηνευτικά σχήματα σχετικά με την περίοδο. Το μάθημα θα έχει σεμιναριακή μορφή, με στόχο να παροτρύνει τους φοιτητές που θα το παρακολουθήσουν σε κάποιες πρώτες ερευνητικές αναζητήσεις.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Αβδελά Ε., *Δια λόγους τιμής. Βία συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Νεφέλη, Αθήνα, 2002.

Βαρβαρέσος Κ., *Έκθεσις επί του οικονομικού προβλήματος της Ελλάδος*, Σαββάλας, Αθήνα, 2002.

Βερναρδάκης Χ. & Μαυρής Γ., *Κόμματα και κοινωνικές συμμαχίες στην προδικτατορική Ελλάδα. Οι προϋποθέσεις τής μεταπολίτευσης*, Εξάντας, Αθήνα, 1991.

Δοξιάδης Κ., «Η ιδεολογία στη μεταπολεμική Ελλάδα», *Λεβιάθαν*, τχ. 13, Αθήνα 1993, σσ. 123-148.

- Κωστής Κ., *Ο μύθος του ξένου. Ή η Pechiney στην Ελλάδα*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1999.
- Λεντάκης Α., *Το παρακράτος και η 21^η Απριλίου*, Προσκήνιο, Αθήνα, 2000.
- Λιναρδάτος Σ., *Από τον εμφύλιο στη χούντα*, τ. 1-5, Παπαζήσης, Αθήνα, (διάφορα έτη).
- Μελετόπουλος Μ., *Η ιδεολογία του δεξιού κράτους, 1949-1967*, Παπαζήσης, Αθήνα, 1993.
- Μεϋνώ Ζ., *Οι Πολιτικές Δυνάμεις στην Ελλάδα*, τ. 2, Σαββάλας, Αθήνα, 2002.
- Μουζέλης Ν., *Νεοελληνική κοινωνία. Όψεις υπανάπτυξης*, Εξάντας, Αθήνα, 1978.
- Νικολακόπουλος Η., *Η καχεκτική δημοκρατία. Κόμματα και εκλογές, 1946-1967*, Πατάκης, Αθήνα, 2001.
- Πετρίδης Π. (επιμ.), *Εξουσία και παραεξουσία στην Ελλάδα (1957-1967). Απόρρητα ντοκουμέντα*, Προσκήνιο, Αθήνα, 2000.
- Ριζάς Σ., *Η Ελλάδα, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ευρώπη, 1961-1964*, Πατάκης, Αθήνα, 2001.
- Σαιν Μαρτέν Κ., *Λαμπράκηδες. Ιστορία μιας γενιάς*, Πολύτυπο, Αθήνα, 1983.
- Σταματόπουλος Δ., *Εκβιομηχάνιση και εξουσιαστική στρατηγική στην Ελλάδα. Όψεις εξαρτημένης ανάπτυξης*, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, Αθήνα, 1989.
- Τσουκαλάς Κ., *Κράτος, κοινωνία, εργασία στη μεταπολεμική Ελλάδα*, Θεμέλιο, Αθήνα, 1986.
- Χαραλάμπης Δ., *Στρατός και πολιτική εξουσία. Η δομή της εξουσίας στην μετεμφυλιακή Ελλάδα*, Εξάντας, Αθήνα, 1985.

576 Δημοκρατία και Κοινωνική Μεταβολή στη Νότια Ευρώπη

Δ. Σωτηρόπουλος

Στο σεμινάριο αυτό εξετάζονται οι κοινωνικές μεταβολές, οι καθεστωτικές αλλαγές και οι θεσμικές μεταρρυθμίσεις που έχουν λάβει χώρα στην Ελλάδα, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία κατά το τελευταίο τέταρτο του εικοστού και στις αρχές του εικοστού πρώτου αιώνα. Μεταξύ των θεμάτων του σεμιναρίου περιλαμβάνονται οι αλλαγές στην κοινωνική στρωμάτωση και στην πολιτική κουλτούρα των ανωτέρω χωρών, η εδραίωση και η ποιότητα της δημοκρατίας, οι μεταρρυθμίσεις στις κοινωνικές ασφαλίσεις και την κοινωνική πρόνοια, καθώς και οι μεταρρυθμίσεις στη δημόσια διοίκηση και το δημόσιο τομέα.

Βιβλιογραφία:

Στ. Πεσμαζόγλου, *Βίοι παράλληλοι στον ευρωπαϊκό Νότο*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1986.

G. Sapelli, *Southern Europe since 1945: Tradition and modernity in Portugal, Spain, Italy, Greece, and Turkey*, Λονδίνο: Longman, 1995.

Επιλογή άρθρων για τον εκδημοκρατισμό, τη δημόσια διοίκηση και το κράτος πρόνοιας σε διάφορες χώρες της Νότιας Ευρώπης από τα περιοδικά *South European Society and Politics*, *West European Politics*, *Social Policy and Administration* και *Journal of European Social Policy*, μεταξύ των ετών 1996 και 2004.

061 Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Πολιτικές Πτυχές Π.Κ. Ιωακειμίδης

Το μάθημα έχει σεμιναριακό χαρακτήρα και στοχεύει στην ανάλυση των πολιτικών πτυχών που συνδέονται με τη συμμετοχή της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα/ Ευρωπαϊκή Ένωση. Στα πλαίσια αυτά εξετάζονται η πολιτική της Ελλάδας στην ΕΕ, οι πολιτικές συνέπειες και επιπτώσεις από τη συμμετοχή της σε αυτήν, ο ρόλος της ελληνικής διοίκησης στη διαμόρφωση και συντονισμό της ευρωπαϊκής πολιτικής, η συμβολή της Ελλάδας στην ΕΕ και τα προβλήματα προσαρμογής στις απαιτήσεις της βαθύτερης ενοποίησης.

Βιβλιογραφία:

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Η Συνθήκη του Άμστερνταμ*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1999.

Π.Κ. Ιωακειμίδης, *Ευρωπαϊκή Ένωση και Ελληνικό Κράτος*, Αθήνα: Θεμέλιο, 1998.

Π.Κ. Ιωακειμίδης (συντον.), *Greece in the European Union - The New Role and the New Agenda*, Έκδοση του Υπουργείου Τύπου και ΜΜΕ σε συνεργασία με το ΕΚΕΜ, Αθήνα, 2002.

P. Kazakos and P.C. Ioakimidis (eds.), *Greece and EC Membership Evaluated*, London: Pinter, 1994.

Λ. Τσούκαλης, *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήνα: Παπαζήσης/ΕΚΕΜ, 1993.

P.C. Ioakimidis et al., *The Greek Presidency of the European Union*, University of Bristol, Centre for Mediterranean Studies, 1995.

569 Συγκριτική Ανάλυση Εξωτερικής Πολιτικής Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα μελετά τους διάφορους τρόπους, με τους οποίους διαμορφώνεται η εξωτερική πολιτική των κρατών, τους παράγοντες που την επηρεάζουν (εσωτερικοί και εξωτερικοί), καθώς και τους βασικούς συντελεστές που την προσδιορίζουν (εθνικά συμφέροντα, πολιτική ισχύς, γεωπολιτικοί παράγοντες, οι αντιλήψεις σχετικά με τη στάση και τάση των άλλων κρατών κ.λπ.). Έμφαση

δίνεται στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, καθώς και στον τρόπο αντιμετώπισης προκλήσεων από το εξωτερικό περιβάλλον. Επίσης, μελετώνται διάφορα πρότυπα ανάλυσης που εφαρμόστηκαν από μελετητές σε κρίσιμες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, ιδιαίτερα στη μεταψυχροπολεμική περίοδο. Η συμμετοχή στο λειτουργικό σύστημα των διεθνών σχέσεων, η μεταφορά εθνικών αρμοδιοτήτων σε ευρύτερα θεσμικά όργανα, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι αλληλεπιδράσεις και αλληλεξαρτήσεις που δημιουργούνται από τις διεθνείς διεργασίες αποτελούν μέρος της διδακτέας ύλης.

Βιβλιογραφία:

John Baylis/ Steve Smith: Η παγκοσμιοποίηση της διεθνούς πολιτικής. Μια εισαγωγή στις διεθνείς σχέσεις, εκδόσεις Επίκεντρο, 2007.

John Mearsheimer, Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα 2006

Graham Allison/ Philip Zelikow: Η κρίση της Κούβας. Η ουσία της απόφασης, εκδόσεις Παπαζήση, 2006.

Π. Βαρβαρούσης: Η διπλωματία στο νέο ψηφιακό περιβάλλον, εκδόσεις Παπαζήση, 2006.

R. Chase/ P. Kennedy: Τα κομβικά κράτη και η εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001.

Παναγιώτης Ήφαιστος, Διπλωματία και στρατηγική των μεγάλων ευρωπαϊκών δυνάμεων Γαλλίας, Γερμανίας, Μεγάλης Βρετανίας, εκδόσεις ποιότητα, έκτη έκδοση, 2002

634 Ειδικά θέματα Διεθνών Σχέσεων

Ε. Αθανασπούλου

Το μάθημα εξετάζει τη σύγχρονη Τουρκία με ιδιαίτερη έμφαση στις διεθνείς της σχέσεις. Ειδικότερα εξετάζονται οι δυτικές επιρροές και οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού, η Κεμαλική ιδεολογία και η διάβρωση της, η στρατηγική κουλτούρα της Τουρκίας, η διαδικασία διαμόρφωσης εξωτερικής πολιτικής, η εξωτερική πολιτική σύμφωνα με το Κεμαλικό παράδειγμα, πολιτικό Ισλάμ και εξωτερική πολιτική, η στρατηγική σχέση της Τουρκίας με τις ΗΠΑ, σχέσεις Τουρκίας με την περιφέρεια της (Μέση Ανατολή, Βαλκάνια, Καύκασος, Κεντρική Ασία), Τουρκία και Ευρώπη, η Τουρκία στο Δυτικό σύστημα ασφάλειας.

689 Μετανάστευση και Μειονότητες στην Ευρώπη

Α. Κόντης

Σκοπός του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών με το κοινωνικό φαινόμενο της μετανάστευσης και των μειονοτήτων στον ευρωπαϊκό χώρο.

Περιεχόμενο του μαθήματος είναι κατά θεματική ενότητα: Εννοιολογικές αποσαφηνίσεις, ιστορικές μειονότητες και διεθνές δίκαιο, το σύγχρονο μεταναστευτικό πρότυπο στην Ευρώπη (ποιοτική σύνθεση και ποσοτική έκταση των μεταναστευτικών ροών), αίτια των ενδοευρωπαϊκών και των διεθνών μεταναστευτικών κινήσεων, προσδιοριστικοί παράγοντες της μετανάστευσης-οικονομικά μοντέλα μετανάστευσης, επιδράσεις της διεθνούς μετανάστευσης στους δρώντες παράγοντες, πολιτική ενσωμάτωσης των χωρών υποδοχής, πολιτική διακινουμένων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολιτική μετανάστευσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας.

Τρόπος οργάνωσης του μαθήματος είναι η παράδοση και η συγγραφή σχετικής εργασίας.

Βιβλιογραφία:

Αμίτσης Γ. - Λαζαρίδη Γ. (Επιμ.), *Νομικές και κοινωνικοπολιτικές διαστάσεις της μετανάστευσης στην Ελλάδα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2001.

Διακοφωτάκης Γ., *Περί μειονοτήτων κατά το διεθνές δίκαιο*, Αθήνα: Αντ. Σάκκουλας, 2001.

Μουσούρου Λ., *Μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα και στην Ευρώπη*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1991.

Cohen R., *Παγκόσμια Διασπορά*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2003.

Castles S. - Miller M., *The Age of Migration*, 3 rd, Guilford Publications.

690 Διαχείριση Διεθνών Διενέξεων

Π. Βαρβαρούσης

Το μάθημα καλύπτει τρεις τομείς μελέτης: αρχικά, εξετάζει τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προτάσεις, με τις οποίες ο ερευνητής προσεγγίζει καταστάσεις κρίσεων και διενέξεων. Στη συνέχεια, δίνει έμφαση στον πραξολογικό χαρακτήρα των συγκρούσεων και συγκεκριμένα στους τρόπους επίλυσης διαφορών σε ενδοκρατικό και διακρατικό επίπεδο, καθώς και στις πολιτικές και τα συμφέροντα που προωθούνται από τα εμπλεκόμενα στη διαμάχη μέρη. Παράλληλα, εξετάζονται πρακτικά παραδείγματα από τη σύγχρονη διεθνή πολιτική, ιδιαίτερα οι περιφερειακές συγκρούσεις (Βαλκάνια), τα ελληνοτουρκικά και το Κυπριακό και προβάλλονται συγκριτικές αναλύσεις σχετικά με τα αίτια που συμβάλλουν στην κλιμάκωση ή αποκλιμάκωση των συγκρούσεων. Επίσης, μελετάται και η προληπτική διπλωματία, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο τα κράτη, κυρίως οι μεγάλες δυνάμεις, προσπαθούν να αποτρέψουν συγκρούσεις ή την επέκτασή τους, μέσω της έγκαιρης παρέμβασης, και εξετάζονται πρακτικά παραδείγματα, 'ανθρωπιστικών παρεμβάσεων' και 'προληπτικών χτυπημάτων' τόσο στο πλαίσιο των αποφάσεων του ΟΗΕ, όσο και της μονομερούς πολιτικής των Αμερικανών.

Βιβλιογραφία:

- Josepf Nye: 'Ηπια Ισχύς. Το μέσο επιτυχίας στην παγκόσμια πολιτική, εκδόσεις Παπαζήση, 2005.
- John Mearsheimer, Η τραγωδία της πολιτικής των μεγάλων δυνάμεων, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2006
- Π. Βαρβαρούσης: Η στρατηγική των παιγνίων. Συνεργασία και σύγκρουση στις Διεθνείς Σχέσεις, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 1998
- Z. Brezinski: Η Μεγάλη Σκακιέρα. Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές, εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα, 1998
- Π. Χόλμπρουκ: Τερματίζοντας έναν πόλεμο, εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 1998
- Robert Gilpin, Πόλεμος και αλλαγή στη διεθνή πολιτική, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2004

691 Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής Κ. Υφαντής

Στο κατώφλι του 21ου αιώνα, η Ελλάδα συμμετέχοντας σε μια ομάδα αναπτυγμένων οικονομιών και εδραιωμένων δημοκρατιών, όπως είναι οι υπόλοιπες χώρες που απαρτίζουν την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση, καλείται να προχωρήσει σε μια συνολική προσέγγιση προβλημάτων, προκλήσεων και επιλογών. Στο πλαίσιο του μαθήματος "Σύγχρονα Προβλήματα Ελληνικής Εξωτερικής Πολιτικής" θα μελετηθούν νηφάλια και από διαφορετικές οπτικές γωνίες, ειδικά θέματα της Ελληνικής εξωτερικής πολιτικής που αναφέρονται στο πολιτικο-διπλωματικό και οικονομικό επίπεδο όσο και στο στρατιωτικό πεδίο.

Επιπλέον των διδακτικών ωρών θα διοργανώνονται και ειδικές συναντήσεις με κορυφαίους Έλληνες πολιτικούς, διπλωματικούς, δημοσιογράφους και στρατιωτικούς.

Βιβλιογραφία:

- Θ. Κουλουμπής - Σ. Ντάλης, *Η Ελληνική Εξωτερική Πολιτική στο Κατώφλι του 21^{ου} αιώνα*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1997.
- Θ. Κουλουμπής - Θ. Βερέμης, *Ελληνική Εξωτερική Πολιτική. Διλήμματα μιας νέας εποχής*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, ΕΛΙΑΜΕΠ, 1997.
- Σ. Χάντινγκτον, *Η Σύγκρουση των πολιτισμών και ο ανασχηματισμός της Παγκόσμιας τάξης*, Αθήνα: Terzobooks, 1998.
- Z. Birzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα. Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές*, Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1998.
- Π. Χόλμπρουκ, *Τερματίζοντας έναν πόλεμο*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 1998.

Σ. Ντάλης, (εισ.-επιμ.), *Από το Μάαστριχ στο Άμστερνταμ*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 1998.

906 Πολιτική Ιστορία των Η.Π.Α.

Α. Βερέμης, Ε. Αθανασοπούλου

Συνοπτική ιστορία των ΗΠΑ από το 1776 έως τις πρόσφατες εξελίξεις. Εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία της αμερικανικής ιδεολογίας, ο φιλελεύθερος Λοκίανισμός, το αποστολικό πνεύμα του προτεσταντισμού και ο αμερικανικός πραγματισμός. Εξετάζονται ακόμα οι παράγοντες της εξωτερικής πολιτικής, η εναλλαγή των δυο κομμάτων στην εξουσία, οι ομάδες πίεσης και οι σχέσεις της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής με την Ελλάδα.

Βιβλιογραφία:

Θ. Βερέμης: ΗΠΑ: Από το 1776 έως σήμερα: Ι. Σιδέρης, 2003.

654 Ελληνοτουρκικές Σχέσεις

Α. Βερέμης

Εξετάζεται η ποικιλία των παραγόντων που επηρεάζουν τις ελληνοτουρκικές σχέσεις από τον 19ο αιώνα ως το 1995. Το ιστορικό των εξελίξεων, οι διπλωματικοί και αμυντικοί παράγοντες, το Κυπριακό, οι νομικές περιπλοκές, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, τα ζητήματα των μειονοτήτων και η τύχη του Πατριαρχείου, είναι τα θέματα αυτού του μαθήματος. Εξετάζεται επίσης το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό καθεστώς της Τουρκίας, καθώς και διάφορες παράμετροι της εξωτερικής της πολιτικής.

Βιβλιογραφία:

Θ. Βερέμης, *Ιστορία των Ελληνοτουρκικών Σχέσεων: 1453-2003*, Αθήνα: (Γ' έκδοση) Σιδέρης, 2003.

Θ. Βερέμης - Θ. Ντόκος (επιμ.): *Η Σύγχρονη Τουρκία. Κοινωνία, Οικονομία, Εξ. Πολιτική*, Αθήνα: Παπαζήσης, 2002.

923 Οικονομική Θεωρία της Πολιτικής

Π. Καζάκος

Το μάθημα έχει ως στόχο να εισάγει σε μια από τις σημαντικότερες σύγχρονες προσεγγίσεις της πολιτικής επιστήμης, η οποία έχει ως αφετηρία την αποδοχή της οικονομικής λογικής: Εξετάζει τα φαινόμενα από τη σκοπιά του ατόμου και υποθέτει ότι αυτό συμπεριφέρεται ορθολογικά επιζητώντας το δικό του συμφέρον!

Με βάση την αφετηρία αυτή εξηγεί συμπεριφορές πολιτικών, γραφειοκρατών, οργανωμένων συμφερόντων. Οι δυνατότητές τους όμως οριοθετούνται από θεσμούς. Η οικονομική θεωρία της πολιτικής συχνά ονομάζεται «νέα πολιτική οικονομία» και «θεωρία των αποφάσεων εκτός αγοράς». Στον αγγλοσαξονικό χώρο συνηθίζεται ο όρος «θεωρία της δημόσιας επιλογής» (public choice theory).

Το μάθημα διαρθρώνεται σε τέσσερα μέρη. Το πρώτο εισάγει στις βασικές έννοιες, μεθόδους και υποθέσεις της θεωρίας. Στο δεύτερο γίνεται μια γενική ανασκόπηση της θεωρητικής εξέλιξης. Το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο σε επιλεγμένα πεδία εφαρμογής όπως οικονομική θεωρία της γραφειοκρατίας, των ομάδων συμφερόντων, των πολιτικών ως επιχειρηματιών, της κρατικής ρύθμισης, της προσοδοθηρίας (rent-seeking), της διεθνούς ασφάλειας, της αναπτυξιακής κρίσης με ανεργία σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες! Το τελευταίο μέρος συζητά την κριτική της θεωρίας και επιχειρεί να αποτιμήσει τη συμβολή της στην εξήγηση πολιτικών (και άλλων) φαινομένων.

Βασική βιβλιογραφία:

Μερικά από τα σπουδαιότερα έργα που διαμόρφωσαν την οικονομική θεωρία της πολιτικής είναι σήμερα διαθέσιμα σε μετάφραση στη σειρά «Βιβλιοθήκη Πολιτικής Επιστήμης και Νέας Πολιτικής Οικονομίας» που διευθύνει ο Ηλίας Κατσούλης, στις εκδόσεις Παπαζήση: Μ. Olson *Η λογική της συλλογικής δράσης. Δημόσια αγαθά και η θεωρία των ομάδων*, Μ. Olson *Εξουσία και ευημερία*, J. Buchanan/G. Tullock, *Ο λογισμός της συναίνεσης. Τα λογικά θεμέλια της συνταγματικής δημοκρατίας*, κ.α. Ως γενική και βατή εισαγωγή συνιστώνται οι εισαγωγές στα κείμενα αυτά ή και το έργο του M.Laver *Private desires, political action-An invitation to the politics of rational choice*.

929 Αναδιανεμητικές Πολιτικές στην Ευρώπη

N. Κουτσιαράς

Το μάθημα αποβλέπει στη συστηματική περιγραφή και εξήγηση της εξέλιξης των πρωτογενών οικονομικών ανισοτήτων - δηλαδή της διανομής των αποδοχών από την οικονομική δραστηριότητα - στις ευρωπαϊκές οικονομίες, ιδίως κατά τη διάρκεια της μεταπολεμικής περιόδου. Αποσκοπεί, επίσης, στη συγκριτική παρουσίαση και ανάλυση των αναδιανεμητικών πολιτικών των ευρωπαϊκών κρατών - κυρίως των συστημάτων φορολογίας και μεταβιβάσεων - και στην εξέταση της πολιτικής οικονομίας της συγκρότησης και μεταρρύθμισής τους.

Βιβλιογραφία:

- Atkinson, A., L. Raiwater and T. Smeeding (1995) *Income Distribution in OECD Countries*, OECD, Paris
- Atkinson, A., B. Cantillon, E. Marlier and B. Nolan (2002) *Indicators for Social Inclusion in the European Union*, Oxford University Press, Oxford
- Benabou, R. (1996) "Inequality and Growth", *NBER Macroeconomics Annual 1996*
- Ellison, N. (2006) *The Transformation of Welfare States?*, Routledge, London and New York
- Esping-Andersen, G. (1990) *The Three Worlds of Welfare Capitalism*, Polity Press, Cambridge
- Esping-Andersen, G. with D. Gallie, A. Hemerijck, J. Myles (2006) *Γιατί χρειαζόμαστε ένα Νέο Κοινωνικό Κράτος*, Διόνικος, Αθήνα
- Piketty, Th. (2007) *Η οικονομία των ανισοτήτων*, Πόλις, Αθήνα

698 Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων

I. Υφαντόπουλος

Στόχος του μαθήματος είναι να ευαισθητοποιήσει τον φοιτητή στη χρήση των ηλεκτρονικών υπολογιστών και στην αναζήτηση συγκριτικών ευρωπαϊκών στοιχείων που χρησιμοποιούνται ως κοινωνικοί δείκτες για την άσκηση κοινωνικής και οικονομικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ειδική αναφορά γίνεται στη μεθοδολογία συλλογής και παρουσίασης των στατιστικών στοιχείων που αναφέρονται στη συμπεριφορά του καταναλωτή, στην απασχόληση, στην ικανοποίηση από την εργασία καθώς και από τη χρήση των κοινωνικών υπηρεσιών. Επιπλέον οι αντιλήψεις, οι στάσεις, οι απόψεις και οι υποκειμενικές εκτιμήσεις των Ευρωπαίων για επίλεκτα κοινωνικά θέματα όπως παιδεία, υγεία, κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνική δικαιοσύνη, κοινωνική και οικονομική ισότητα, συζητώνται και αναλύονται με συγκριτικά στοιχεία. Εξετάζονται οι ακόλουθες ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων:

1. European Community Household Panel (130.000 άτομα).
2. Έρευνα του εργατικού δυναμικού.
3. Έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών και
4. Ευρωβαρόμετρο.

Βιβλιογραφία:

- I. Υφαντόπουλος, *Πληροφοριακά Συστήματα και Βάσεις Κοινωνικών Δεδομένων* (Πανεπιστημιακές παραδόσεις), Αθήνα, 2000.
- Eurobarometer 1999, 2000*, European Commission D.G. X.
- Eurostat, *European Community Household Panel*, Luxemburg, Waves 1994, 1995, 1996.

907 Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη
Α. Μακροδημήτρης, Δ. Σταυροπούλου

Στόχος του μαθήματος είναι η διερεύνηση των πιο σύγχρονων - και ενδεχομένως πειραματικών - μορφών εκπαίδευσης και ανάπτυξης καθώς και οι πολλαπλές αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στην εκπαιδευτική και διοικητική λειτουργία.

Εξετάζεται επίσης η επίδραση διαφόρων μορφών τέχνης (ιδιαίτερα της μουσικής και της λογοτεχνίας) στους χώρους εκπαίδευσης και διοίκησης με εστίαση σε ορισμένες κομβικές διαδικασίες και σημεία ευαισθητοποίησης (όπως είναι οι μαθησιακές πρακτικές, οι μέθοδοι υποκίνησης προσωπικού, κ.λ.π.).

Θεωρητικό σημείο εκκίνησης αποτελεί μία προσέγγιση η οποία αντιλαμβάνεται την ανθρώπινη προσωπικότητα ως όλον (σε προδιάθεση εναρμόνισης με την φυσική και κοινωνική πραγματικότητα), στο οποίο συμμετέχουν με αντίστοιχη βαρύτητα οι νοητικές, αισθητηριακές και συναισθηματικές ανάγκες.

Το μάθημα οργανώνεται σε δύο θεμελιώδεις ενότητες:

α) Η πρώτη ενότητα προσεγγίζει την εκπαίδευση ως ανάγκη και αίτημα του παρόντος και του μέλλοντος. Η διερεύνηση του συγκεκριμένου αιτήματος γίνεται μέσα από τη μελέτη τριών υποενοτήτων:

- η πρώτη αφορά τις επτά γνώσεις κλειδιά για την παιδεία του μέλλοντος μέσα από το αντίστοιχο βιβλίο του Γάλλου κοινωνιολόγου Ενγκάρ Μορέν (αλλά και μέσα από την ευρύτερη προβληματική και φιλοσοφία του).
- η δεύτερη είναι αφιερωμένη στην ανθρωποκεντρική προσέγγιση της εκπαίδευσης σύμφωνα με τον Αμερικανό ψυχολόγο Καρλ Ρότζερς. Η προσέγγιση αυτή βασίζεται στην ανάλυση των στοιχείων εκείνων που ευνοούν τη δημιουργία και ανάπτυξη αληθινών προσώπων και τη θεμελίωση σχέσεων ανάμεσα σ' αυτά.
- η τρίτη υποενοότητα είναι αφιερωμένη στη μελέτη της εκπαίδευσης και ανάπτυξης στους χώρους της *διοίκησης* (προγραμματισμός, τρόποι και μέσα, εκπαίδευση και κατάρτιση στο μάνατζμεντ, κ.λ.π.).

β) Η δεύτερη ενότητα του μαθήματος στοχεύει στη διερεύνηση των σχέσεων μεταξύ διοίκησης, εκπαίδευσης και τέχνης, μέσα από τις ακόλουθες υποενοότητες:

- την αντίληψη της διοίκησης μέσα από τη λογοτεχνική και ποιητική ματιά (Καφκ, Σεφέρης, Καρυωτάκης κ.α.)
- την επίδραση της μουσικής στους χώρους εκπαίδευσης και διοίκησης, καθώς και στη μαθησιακή/παιδαγωγική διαδικασία, διαθεσιμότητα και ευαισθητοποίηση (περιλαμβάνονται, ενδεχομένως, κάποια βιωματικά δρώμενα στα οποία συμμετέχουν φοιτητές και φοιτήτριες και, πάντως, ενθαρρύνεται αποφασιστικά η λεκτική και καλλιτεχνική έκφρασή τους).

Το μάθημα απαιτεί ενεργητική παρουσία και συμμετοχή σε κλίμα πρωτοβουλίας και δημιουργικότητας, μελέτη βιβλιογραφίας, συγγραφή εργασίας ή συμμετοχή σε ερευνητική ομάδα.

Βιβλιογραφία:

Εντγκάρ Μορέν, *Οι επτά γνώσεις κλειδιά για την παιδεία του μέλλοντος*, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2000.

John Prior, *Εκπαίδευση και Ανάπτυξη*, Αθήνα: «ΕΛΛΗΝ», Γ.Παρίκος & ΣΙΑ Ε.Ε., 1998.

Ελληνικό σχολείο και πολιτισμός στην προοπτική του 21^{ου} αιώνα, Κείμενα Συνεδρίου, Αθήνα: Εκδόσεις Child Services Ε.Π.Ε., 2001.

Αντώνης Μακρυδημήτρης, *Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων*, Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002.

Carl Rogers, *On Becoming a Person*, Boston: Houghton Mifflin Company, 1961.

Μίκα Σταυροπούλου, «Αποδοχή, κατανόηση, επικοινωνία : κομβικές σημασίες για την παιδεία και τη διοίκηση», *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, τχ. 10, (2004), σελ. 141-179.

Αλέξανδρος Β. Κοσμόπουλος, Γρηγόρης Αθ. Μουλαδούδης, *Ο Carl Rogers και η προσωποκεντρική του θεωρία για την ψυχοθεραπεία και την εκπαίδευση*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2003.

820 Νέες Εργασιακές Σχέσεις

A. Μητρόπουλος

Βασικός στόχος του μαθήματος αυτού είναι, αφενός η έρευνα και η ανάλυση του φαινομένου των ευέλικτων μορφών απασχόλησης μέσα στα πλαίσια των νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, αφετέρου η μελέτη των νομικών κανόνων που διέπουν τις σχέσεις αυτές. Αναφέρονται και αναλύονται οι διάφορες μορφές ευέλικτης ή άτυπης απασχόλησης στην Ελλάδα και την Ευρώπη (προσωρινή απασχόληση, μερική απασχόληση, η ελαστικοποίηση του χρόνου εργασίας και όλες οι μορφές της μη τυπικής απασχόλησης). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον τρόπο πρόσληψης και τους όρους απασχόλησης, στα συστήματα αμοιβών, στο ισχύον ωράριο, στη λήξη της εργασιακής σχέσης καθώς και στα ασφαλιστικά δικαιώματα και υποχρεώσεις όσων απασχολούνται με τις παραπάνω μορφές εργασίας, σύμφωνα με την ελληνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία και πρακτική.

Βιβλιογραφία:

Blairrain R. και Ιωαν. Κουκιάδης (1993), *Το Κοινωνικό Δίκαιο της Εργασίας*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.

- Γεωργακοπούλου Β. και Γ. Κουζής (1996), *Ευελιξίες και Νέες Εργασιακές Σχέσεις*, Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ - ΑΔΕΔΥ.
- Καραντινός Δ., Μ. Κετσετζοπούλου και Αλ. Μουρίκη (1997), *Ευέλικτη Απασχόληση και Ελαστικοποίηση του Χρόνου Εργασίας. Τάσεις, Εξελίξεις, Προοπτικές*, Αθήνα: Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας.
- Λυμπεράκη Αντ. και Γ. Δενδρινός (2004), *Ευέλικτη Εργασία. Νέες Μορφές και Ποιότητα Απασχόλησης*, Αθήνα: Κέρκυρα.
- Μητρόπουλος Αλ. (1993), *Εργασία και Συνδικάτα στη Μεταβιομηχανική Κοινωνία*, Αθήνα: Νέα Σύνορα - Α. Α. Λιβάνης.
- Riffkin J. (1996), *Το Τέλος της Εργασίας και το Μέλλον της*, Αθήνα: Νέα Σύνορα - Α. Α. Λιβάνης.
- Τίλυ Τ. και Κ. Τίλυ (2001), *Η Εργασία στον Καπιταλισμό*, Αθήνα: Καστανιώτης.

639Θ Δημοσιονομική Οικονομία και Πολιτική

Ι. Υφαντόπουλος

Παρουσίαση και κριτική ανάλυση των στόχων και των μέσων άσκησης της δημοσιονομικής πολιτικής στην Ελλάδα και στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα, στο μάθημα εξετάζονται οι αδυναμίες της αγοράς και οι τρόποι παρέμβασης του κράτους σε κείριους τομείς, όπως είναι η άμυνα, η υγεία, η εκπαίδευση, η κοινωνική ασφάλεια και η κοινωνική προστασία. Εξετάζεται η Θεωρία των Δημοσίων Αγαθών (έννοια, χαρακτηριστικά, στόχοι, κόστος, χρηματοδότηση), η σύνθεση και διαχρονική εξέλιξη των δημοσίων δαπανών, η άμεση και έμμεση φορολογία (εισοδήματος, επιχειρήσεων, κατανάλωσης, ασφαλιστικές εισφορές), ο Κρατικός Προϋπολογισμός (φάσεις, όργανα, έλεγχος). Επίσης διερευνάται το μέγεθος και η έκταση της φτώχειας στην Ελλάδα και στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και παρουσιάζεται η αποτελεσματικότητα της αναδιανεμητικής πολιτικής για τη μείωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων.

Βιβλιογραφία:

- Δ. Καράγιωργας, *Δημόσια Οικονομική 1. Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους*, Αθήνα: Παπαζήσης, (χ.χ.).
- Ν. Αντωνάκης, *Η Πολιτική Οικονομία της Άμυνας στη Μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα: Συμεών, 1995.
- Γ. Προβόπουλος, *Προτεραιότητες Δημοσιονομικής Πολιτικής*, Αθήνα: ΙΟΒΕ, 1989.
- J. Stiglitz, *Οικονομία του Δημόσιου Τομέα*, Αθήνα: Κριτική, 1992.
- EUROSTAT, *Analysing Poverty in the European Community*, Luxemburg: European Commission, 1991.

9.4. Προαιρετικά Μαθήματα εκτός Βαθμολογίας

** Εργαστηριακό Μάθημα

918 Το Διαδίκτυο στην Υπηρεσία της Μελέτης και Έρευνας (με Η/Υ)
Π. Καζάκος
(Διδάσκεται στο Εαρινό Εξάμηνο)

Το μάθημα στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τη χρήση του διαδικτύου ως βασικού εργαλείου της έρευνας. Το διαδίκτυο αποτελεί ανεξάντλητη πηγή στοιχείων και δεδομένων που είναι απαραίτητα στην επιστημονική έρευνα. Η αξιοποίηση των πληροφοριών που είναι διαθέσιμες σε συγκεκριμένους δικτυακούς τόπους συνιστά προστιθέμενη αξία της μαθησιακής διαδικασίας. Το μάθημα εστιάζει στις εξής ενότητες:

- Στην επίσημη ιστοσελίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (www.euroopa.eu.int).
- Στις ιστοσελίδες των βασικών διεθνών οργανισμών (IMF, OECD, World Bank, UN, Council of Europe κλπ.)
- Στα website της ελληνικής κυβέρνησης και των Υπουργείων και των λοιπών ευρωπαϊκών κυβερνήσεων.
- Στους δικτυακούς τόπους πανεπιστημιακών φορέων (Columbia, UCL, LSE κλπ.)
- Σε δικτυακούς τόπους ερευνητικών ιδρυμάτων (ARENA, CEPS, ENEPRI, ECPR, EURACTIV κλπ.)
- Στη χρήση μηχανών αναζήτησης (Google, Yahoo, Altavista, Lykos κλπ.)
- Στην αναζήτηση σε ηλεκτρονικές βιβλιοθήκες (JSTOR, Ingenta)
- Στις ηλεκτρονικές μορφές του ελληνικού και ξένου τύπου (N.Y. Times, Financial Times, The Economist, Le Monde κλπ.)
- Στις ιστοσελίδες ΜΚΟ και ομάδων συμφερόντων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο (ΕΕΒ, UNICE, BEUC κλπ.)

Βιβλιογραφία:

- Hewson, C., Yule, P., Laurent D., & Vogel, C., *Internet Research Methods: A practical guide for the social and behavioural sciences*, Sage Publications, 2003.
- Williams, F., Rice, R., and Rogers, R., *Research Methods and the New Media* Free Press, New York, 1989.
- Τσακίρης, Θ., Αναζήτηση πληροφοριών πολιτικής επιστήμης και κοινωνιολογίας στο διαδίκτυο, Ιανουάριος 2004, κείμενο διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <http://tsakiris.snn.gr/websearchseminar.htm>
- Rice, R., Chang, S., *Accessing and Browsing Information and Communication*, MIT Press, September 2001.

**** Μαθήματα διδακτικής Επάρκειας**

919 Διδακτική των Κοινωνικών Επιστημών

Γ. Κουζέλης, Ε. Αθανασιάδου

(Διδάσκεται στο Χειμερινό Εξάμηνο)

Στο πρώτο μέρος εισάγονται οι έννοιες και τα ερωτήματα που αναφέρονται στα ζητήματα της μάθησης και της διδασκαλίας. Εξετάζονται η αντίληψη περί γνώσης που ενυπάρχει στα διάφορα διδακτικά μοντέλα και οι συνέπειες των θεωριών της γνώσης για την οργάνωση της μάθησης. Αναλύονται ειδικότερα τα ζητήματα α) της μετάβασης από τις έννοιες της καθημερινής σ' αυτές της επιστημονικής γλώσσας, β) των γνωστικών και παιδαγωγικών εμποδίων και γ) της οικοδόμησης των εννοιών. Παρουσιάζονται συστηματικά οι διαφορετικές προσεγγίσεις αναφορικά με τα κύρια ερωτήματα της διδακτικής: τον ορισμό στόχων, την επιλογή περιεχομένου, τον προσδιορισμό διαδικασιών μάθησης, τον «βηματισμό» και την αξιολόγηση.

Στο δεύτερο μέρος εξετάζονται οι σύγχρονες τάσεις στη διδακτική των κοινωνικών επιστημών, όπως αναπτύχθηκαν μετά τη στροφή της δεκαετίας του '70 προς τις «βιωματικές παραστάσεις», και την «εννοιολογική μεταβολή» και ιδιαίτερως οι πολλαπλές διδακτικές μέθοδοι που προτάθηκαν βάσει πορισμάτων άλλων ερευνητικών πεδίων. Με εξαίρεση τον χώρο της ιστορίας, ο προβληματισμός γύρω από την οικοδόμηση, τη έκθεση και την προσέγγιση των εννοιών και των μεθόδων των κοινωνικών επιστημών παρέμεινε στοιχειώδης. Η δυσκολία στην ανάπτυξη του προβληματισμού έγκειται σε μεγάλο βαθμό στις ίδιες τις επιστημολογικές ιδιαιτερότητες των επιστημών αυτών, αλλά και στις πολλαπλές και συχνά συγκυριακές αλλαγές εκπαιδευτικής πολιτικής αναφορικά με τους στόχους της διδασκαλίας των αντίστοιχων αντικειμένων. Το μάθημα θα επιδιώξει επομένως να χαράξει μια συνδετική γραμμή μεταξύ της λογικής και της διδακτικής των κοινωνικών επιστημών, δίνοντας έμφαση στον «πολυπαραδειγματικό» χαρακτήρα τους. Θα οργανωθεί στη βάση επιλεγμένων θεμάτων και πειραματικών προτάσεων εναλλακτικής διδακτικής προσέγγισής τους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

Η. Bigg, *Θεωρίες μάθησης*, Αθήνα: Πατάκης, 1990.

Πέτρος Γέμος, *Μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών* (δύο τόμοι), Αθήνα: Παπαζήσης, 1987.

Γ. Κουζέλης, *Από τον βιωματικό στον επιστημονικό κόσμο. Ζητήματα κοινωνικής αναπαραγωγικής της γνώσης*, Αθήνα: Κριτική, 1992.

Ηλίας Γ. Ματσαγγούρας (επιμ.), *Η εξέλιξη της διδακτικής. Επιστημολογική θεώρηση*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1995.

Ομάδα εργασίας «Κοινωνιολογία», *Τρόποι σκέψης και βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας*, Αθήνα: Κριτική, 1997.

Γ. Παπαμιχαήλ (επιμ.), *Κοινωνικο-γνωστική προσέγγιση και διδακτικές διαδικασίες*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1994.

Νικόλαος Χ. Τάτσης, *Η διδασκαλία της κοινωνιολογικής Θεωρίας*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1986.

920 Εκπαίδευση και Αγωγή: Θεωρίες και Πρακτική

Ε. Αθανασιάδου

(Διδάσκεται στο Εαρινό Εξάμηνο)

Το μάθημα αποσκοπεί αφενός σε μια επισκόπηση των κοινωνικών θεωριών περί αγωγής και αφετέρου σε μια κριτική εξέταση των εκπαιδευτικών πρακτικών. Με τα μέσα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης εξετάζεται ο ρόλος της εκπαίδευσης στη συνολική κοινωνική αναπαραγωγή και οι διαφορετικές οπτικές γωνίες, από τις οποίες μπορεί η κοινωνιολογία να προσδιορίσει και να αναλύσει αυτό το ρόλο. Στη βάση των σύγχρονων αναζητήσεων διερευνώνται οι σχέσεις που ορίζουν τη σχολική τάξη, τη συγκρότηση μαθητικών ταυτοτήτων, τη συμβολική ανταλλαγή και επικοινωνία, την παραγωγή και «αναπλαισίωση» της γνώσης. Οι προσεγγίσεις αυτές συνδέονται με εκείνες που έχουν προέλθει από την έρευνα της αναπτυξιακής ψυχολογίας, της κοινωνιογλωσσολογίας και των γνωσιακών επιστημών ώστε να οροθετηθούν τα ζητήματα που τίθενται στην άμεση διδακτική πρακτική. Η σύνδεση θεωριών και πρακτικής επιδιώκεται με την ανάλυση των εφαρμογών προτεινόμενων εκπαιδευτικών μοντέλων και με την εξέταση παραδειγμάτων.

Ενδεικτική βιβλιογραφία:

O. Banks, *Η κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1987.

B. Bernstein, *Παιδαγωγικοί κώδικες και κοινωνικός έλεγχος*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1989.

D. Blackledge, B. Hunt, *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, Αθήνα: Μεταίχιμο, 1990.

Βοσνιάδου Στ. (επιμ.), *Κείμενα εξελικτικής ψυχολογίας*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 1992.

P. Bourdieu, J.Cl. Passeron, *Οι κληρονόμοι*, Αθήνα: Καρδαμίτσα, 1993.

J.-M. de Queiros, *Το σχολείο και οι κοινωνιολογίες του*, Αθήνα: Γ. Δαρδανός, 2000.

A. Φραγκουδάκη, *Κοινωνιολογία της εκπαίδευσης*, Αθήνα: Παπαζήσης, 1985.

10. ΚΑΤΑΤΑΚΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Γενικές Πληροφορίες

Με απόφαση του Δ.Σ. του Τμήματος συνεδρίας της 5/6/2007, γνωστοποιείται στους πτυχιούχους άλλων Τμημάτων Α.Ε.Ι., Παραγωγικών Σχολών Αξιωματικών, Ανωτέρων Σχολών Διετούς κύκλου σπουδών καθώς και στους πτυχιούχους Τ.Ε.Ι. που ενδιαφέρονται να **καταταγούν στο Α' εξάμηνο σπουδών** στο Τμήμα Π.Ε.Δ.Δ. κατά το πανεπιστημιακό έτος 2007 - 2008.

Οι αιτήσεις συμμετοχής θα υποβληθούν από 1 - 15 Νοεμβρίου 2007 κατά τις ημέρες Δευτέρα - Τετάρτη - Παρασκευή και ώρες 10:00 π.μ. - 13:00 μ.μ. και οι εξετάσεις στα ορισθέντα τρία (3) μαθήματα θα γίνουν το πρώτο ή δεύτερο δεκαήμερο του Δεκεμβρίου.

Σχετικά με τη διεξαγωγή των εξετάσεων θα ακολουθήσει άλλη ανακοίνωση στο τέλος Νοεμβρίου.

Οι πτυχιούχοι από Α.Ε.Ι. - Τ.Ε.Ι. εξωτερικού οφείλουν να προσκομίσουν και τη σχετική ισοτιμία ΔΟΑΤΑΠ.

Απαιτούμενα δικαιολογητικά:

1. Αίτηση (*χορηγείται από τη Γραμματεία*)
2. Αντίγραφο πτυχίου επικυρωμένο

Η κατάταξη θα γίνει στο Α' εξάμηνο σπουδών.

1. Α.Ε.Ι., Ανωτέρων Σχολών Διετούς Κύκλου Σπουδών ◀ 2% επί του αριθμού εισακτέων,
2. Τ.Ε.Ι. ◀ 5% επί του αριθμού εισακτέων
3. Πτυχιούχοι Ανώτερων Σχολών υπερδιετούς φοίτησης ◀ 2% επί του αριθμού των εισακτέων, ως εξής :
  - α) Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας (*Κοινωνικών Λειτουργιών*)
  - β) Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας της Εταιρίας Προστασίας Ανηλίκων Αθηνών

Σχετικά :

- α) Ν. 3404/2004 (Φ.Ε.Κ. 260^{Α'})
- β) Υ.Α. Φ2/121871/Β3 - 3/11/2005 (Φ.Ε.Κ. 1517Β') έγγραφο του ΥΠ.Ε.Π.Θ.
- γ) Υ.Α. Φ2/125186/Β3/22-11-2006 έγγραφο του ΥΠ.Ε.Π.Θ.

Ύλη Κατατακτηρίων Εξετάσεων

1) Συνταγματικό Δίκαιο & Θεσμοί

Φ. Σπυρόπουλος, *Συνταγματικό Δίκαιο*, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα - Κομοτηνή 2006.

2) Γενική Κοινωνιολογία

A. Giddens, *Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία*. Αθήνα, εκδ. Οδυσσέας, 1993.
J. Ritsert, *Τρόποι σκέψης και βασικές έννοιες της κοινωνιολογίας*, Αθήνα, Εκδ. Κριτική.
Π.Λ. Μπέργκερ - Τ. Λούκμαν, *Η κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας*. Αθήνα, Εκδ. Νήσος, 2003 (σελ 95 έως 335).

3) Πολιτική Επιστήμη

A. Ball - G. Peters, *Σύγχρονη Πολιτική και Διακυβέρνηση, Εισαγωγή στην Πολιτική Επιστήμη*, εκδ. Παπαζήσης, (σελ. 29 έως 247).
B. Gieben - St. Hall, *Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας*, εκδ. Σαββάλας, (σελ. 115 έως 191).

Διευθύνσεις βιβλιοπωλείων :

- Αντ. Ν. Σάκκουλας, Σόλωνος και Ασκληπιού
- Παπαζήσης, Νικηταρά και Εμμ. Μπενάκη 17
- Βιβλιόπολις / Οδυσσέας, Δαφνομήλη 48 & Α. Μωραΐτου 3
- Καπόλα - Παγωνα - Νήσος, Πτεσματζόγλου 5, Στοά Βιβλίου
- Σαββάλας, Ζ. Πηγής 18
- Κριτική, Γκιλφόρδου 3 (*μεταξύ Πατησίων και 3^{ης} Σεπτεμβρίου*)

11. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Σε κάθε Τμήμα των ΑΕΙ μπορούν να λειτουργούν Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) που ιδρύονται με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης σε Ειδική Σύμβαση (ΓΣΕΣ), την οποία εγκρίνει η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου σε ειδική σύμβαση και ο Υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Για τη λειτουργία κάθε ΠΜΣ αρμόδια είναι η αντίστοιχη Συντονιστική Επιτροπή και η Γενική Συνέλευση σε Ειδική Σύμβαση (ΓΣΕΣ).

Στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τα ακόλουθα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών: ΠΜΣ για την Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία, ΠΜΣ για τις Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές, ΠΜΣ για το Κράτος και τη Δημόσια Πολιτική και ΠΜΣ για τις Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Σε επιστημονικές περιοχές που εντάσσονται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος και δεν καλύπτονται από τα υπάρχοντα ΠΜΣ, είναι δυνατή η εκπόνηση διδακτορικών διατριβών με βάση τις ισχύουσες σχετικά διατάξεις της πανεπιστημιακής νομοθεσίας.

11.1. Εκπαιδευτικό και Διοικητικό Προσωπικό των Π.Μ.Σ.

Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

Διευθυντής

Ηλίας Νικολακόπουλος

Συντονιστική Επιτροπή

Ηλίας Νικολακόπουλος

Γεράσιμος Κουζέλης

Μιχάλης Σπουρδαλάκης

Δήμητρα Μακρυνιώτη

Μαρία Λεοντσίνη

Γραμματεία

Μαρλέν Λογοθέτη

Τηλ.: 210-3689539

Φαξ : 210-3689540

Ιστοσελίδα: <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>

e-mail: ppospos@cc.uoa.gr

Π.Μ.Σ. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές

Διευθύντρια:

Χαριτίνη Δίπλα

Συντονιστική Επιτροπή

Χαριτίνη Δίπλα

Παναγιώτης Ιωακειμίδης

Ναπολέων Μαραβέγιας

Με αναπληρωτές:

Αντώνης Κόντης

Σουζάννα Βέρνυ

Εκάβη Αθανασοπούλου

Γραμματεία

Όλγα Δημαρέση

Ελένη Μπερνιδάκη

Τηλ.: 210-3240521

Π.Μ.Σ. Κράτος και Δημόσια Πολιτική

Διευθυντής:

Ιωάννης Τασόπουλος

Συντονιστική Επιτροπή:

Γεώργιος Παπαδημητρίου*

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Καλλιόπη Σπανού

Χαράλαμπος Κουταλάκης

Γραμματεία:

Άννα Μπούμπα

Τηλ.: 210-3689534

* Σε αναστολή καθηκόντων

Π.Μ.Σ. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Επιστημονικός υπεύθυνος

Χρήστος Λυριντζής, Πρόεδρος του Τμήματος ΠΕΔΔ

Επιστημονικός Συντονιστής:

Σουζάννα Βέρνυ

Συντονιστική Επιτροπή:

Χρήστος Λυριντζής

Σουζάννα Βέρνυ

Εκάβη Αθανασοπούλου

Κωνσταντίνα Μπότσιου

Γραμματεία

Γεωργία Αστρακά

Όλγα Δημαρέση

Τηλ. & Fax: 210-3689541

Γραμματεία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών

Διεύθυνση: Ομήρου 19

Τ.Κ. 106 72, Αθήνα

6^{ος} όροφος

Ιστοσελίδα Τμήματος: [http:// www.pspra.uoa.gr](http://www.pspra.uoa.gr)

Γραμματεία Π.Μ.Σ.

Ιωάννα Νάνου

τηλ: 210 3688919

fax: 210 3688920

11.2. Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.)

11.2.1. Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία

Γενική Περιγραφή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία λειτουργεί από το 1995. Η ίδρυσή του έγινε με πρωτοβουλία των Τομέων "Πολιτικής Επιστήμης" και "Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας" του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Μετά τα δύο πρώτα έτη λειτουργίας του που αποτέλεσαν δοκιμαστική περίοδο δραστηριοποίησής του, το ΠΜΣ, θεσμοποίησε στενή συνεργασία με το Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία προκειμένου να ενισχυθεί η κατεύθυνση της Κοινωνιολογίας και να εμπλουτιστεί το διαθέσιμο επιστημονικό δυναμικό. Μετά από μια περίοδο δοκιμαστικής εφαρμογής της συνεργασίας το ΠΜΣ λειτουργεί ως διατμηματικό. Από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του, το Πρόγραμμα προσέλκυσε επιστήμονες από άλλα Τμήματα ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων με αποτέλεσμα να μπορεί να προσφέρει ένα πλούσιο πρόγραμμα σπουδών, με δυνατότητα ανανέωσής του κάθε ακαδ. έτους.

Για την ολοκλήρωση των στόχων του και τη βελτίωση της υποδομής του το ΠΜΣ χρηματοδοτήθηκε από το Υπουργείο Παιδείας με βάση την εγκεκριμένη από 9-3-1998 πρόταση που υποβλήθηκε στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.) «Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών». Το πρόγραμμα χρηματοδότησης κληροδότησε στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα μια πλήρη υποδομή, τόσο σε τεχνικό εξοπλισμό, όσο και σε εκπαιδευτικό υλικό. Κατά την περίοδο 2001-2003 το ΠΜΣ χρηματοδοτήθηκε και στο πλαίσιο του ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ. Η χρηματοδότηση αυτή συνέβαλε σημαντικά στην αναμόρφωση του Προγράμματος και στην περαιτέρω βελτίωση της υποδομής του.

Βασική επιδίωξη του Προγράμματος είναι να συμβάλλει στην εμπάθυνση των γνώσεων των φοιτητών και των φοιτητριών και στην εξειδίκευσή τους στα σχετικά επιστημονικά πεδία, η οποία θα τους επιτρέπει τη σφαιρική και θεωρητικά τεκμηριωμένη ανάλυση κοινωνικών και πολιτικών ζητημάτων τόσο της ελληνικής όσο και της διεθνούς πραγματικότητας. Το Πρόγραμμα καλύπτει τα επιστημονικά πεδία της Πολιτικής Επιστήμης και της Κοινωνιολογίας αποβλέποντας στη διεπιστημονική αντιμετώπιση των θεμάτων που εμπίπτουν στα γνωστικά αντικείμενα των δύο χώρων.

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες του Προγράμματος έχουν πρόσβαση στη βιβλιοθήκη του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και στο εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών του ΠΜΣ. Επιπλέον, το Πρόγραμμα προσφέρει στους φοιτητές και τις φοιτήτριες του τη δυνατότητα

απασχόλησης -υπό τον τύπο της πρακτικής άσκησης- σε δημόσια ερευνητικά κέντρα, εργαστήρια ή ιδιωτικές επιχειρήσεις, συμμετέχοντας σε τρέχοντα ερευνητικά προγράμματα. Τα μαθήματα, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια, γίνονται στο κτίριο που έχει παραχωρήσει το Πανεπιστήμιο Αθηνών ειδικά για τα Μεταπτυχιακά Προγράμματα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, στην οδό Αιόλου 42-44.

Στο πλαίσιο της γενικότερης δραστηριοποίησης του Προγράμματος, οργανώνονται εκδηλώσεις, με στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με ζητήματα που αφορούν άμεσα τις θεματικές του Προγράμματος και οι οποίες συμβάλλουν στην ανάπτυξη της σχετικής προβληματικής στην ελληνική κοινωνία.

Το ΠΜΣ διευθύνει πενταμελής Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη του Τμήματος ΠΕΔΔ (Ηλίας Νικολακόπουλος, Γεράσιμος Κουζέλης, Μιχάλης Σπουρδαλάκης) και δύο μέλη του ΤΕΑΠΗ (Δήμητρα Μακρυνιώτη, Μαρία Λεοντοίνη).

Τίτλοι και διάρκεια σπουδών

Το ΠΜΣ Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς Τίτλους Σπουδών:

- Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης
- Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης

Πρόγραμμα Σπουδών για την Απόκτηση Μεταπ/κού Διπλ. Ειδίκευσης

Σκοπός του Προγράμματος είναι να προσελκύσει πτυχιούχους με υψηλές ακαδημαϊκές επιδόσεις και με μεγάλο ενδιαφέρον για τη συνέχιση των σπουδών τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Η επιλογή γίνεται με αξιοκρατικά κριτήρια. Η προηγούμενη εμπειρία δείχνει ότι το Πρόγραμμα προσελκύει πολλούς και αξιόλογους υποψήφιους/υποψήφιες καθιστώντας ιδιαίτερα δύσκολη τη διαδικασία επιλογής. Για την καλύτερη λειτουργία του Προγράμματος, όπως άλλωστε προβλέπεται και στη σχετική Υπουργική Απόφαση (Β7/241/22.6.98, ΦΕΚ αρ. φ. 673, τ. Β'/3.7.1998, σελ. 7313), ο αριθμός των φοιτητών και των φοιτητριών που μπορούν να συμμετάσχουν σε αυτό δεν μπορεί να ξεπεράσει τους 35 ανά έτος για Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Στο Π.Μ.Σ. Πολιτική Επιστήμη & Κοινωνιολογία γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αλλοδαπής, καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Τ.Ε.Ι., με τις προϋποθέσεις που εκάστοτε ισχύουν για τους πτυχιούχους της ανώτατης εκπαίδευσης, εφόσον διαπιστωθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα.

Προϋποθέσεις και Διαδικασία Επιλογής

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν το φάκελο υποψηφιότητάς τους μέσα στην προθεσμία που ορίζεται στην προκήρυξη που γίνεται το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους (η προκήρυξη και το έντυπο της αίτησης δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα του Προγράμματος <http://www.cc.uoa.gr/~ppospos>).

Τα απαραίτητα έγγραφα για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- Αίτηση
- Πτυχίο ανώτατης σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ)
- Αναλυτική βαθμολογία
- Υπόμνημα που να αναφέρει τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψήφιου ή της υποψήφιας καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του/της σε μεταπτυχιακό επίπεδο (να μην ξεπερνά τις 1.000 λέξεις)
- Βιογραφικό σημείωμα
- Δύο συστατικές επιστολές
- Προπτυχιακή εργασία
- Δίπλωμα Αγγλικών (Proficiency) ή άλλης κύριας ευρωπαϊκής γλώσσας (αντίστοιχα διπλώματα Γαλλικών ή Γερμανικών). Επαρκής εξοικείωση με την Αγγλική γλώσσα είναι βασική προϋπόθεση για την παρακολούθηση του Προγράμματος.

Η διαδικασία επιλογής φοιτητών και φοιτητριών γίνεται μία φορά το χρόνο και πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Στο πρώτο η Επιτροπή Επιλογής του Προγράμματος αξιολογεί τις αιτήσεις των υποψήφιων με βάση τα στοιχεία που εμπεριέχονται στους φακέλους τους και επιλέγει εκείνες που θα προχωρήσουν στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας. Στο δεύτερο στάδιο της διαδικασίας προβλέπεται η πρόσκληση σε συνέντευξη των υποψήφιων εκείνων που έχουν επιλεγεί στο προηγούμενο στάδιο. Στόχος της συνέντευξης είναι η διαπίστωση της ικανότητας των υποψήφιων να παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα με βάση τις γνώσεις, τα ενδιαφέροντα και τη γενικότερη κατάρτισή τους σε σχέση με το χώρο των Κοινωνικών Επιστημών.

Δίδακτρα

Η συμμετοχή στο αναμορφωμένο ΠΜΣ προβλέπει από το ακαδημαϊκό έτος 1997-98 την καταβολή διδάκτρων για την κάλυψη των λειτουργικών εξόδων του Προγράμματος. Το ύψος των διδάκτρων έχει ορισθεί στα 440 ευρώ ετησίως.

Πρόγραμμα Σπουδών - Κατευθύνσεις και δομή του Προγράμματος

Το Πρόγραμμα προβλέπει την απονομή Τίτλων Ειδίκευσης στην Πολιτική Επιστήμη και την Κοινωνιολογία. Οι υποψήφιοι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες καλούνται από το στάδιο της αίτησης υποψηφιότητας στο Πρόγραμμα να δηλώσουν προτίμηση κατεύθυνσης ειδίκευσης. Αλλαγή κατεύθυνσης γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη της Συντονιστικής Επιτροπής.

Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των σπουδών κάθε φοιτητή και φοιτήτριας με τις παρακάτω προϋποθέσεις.

Υποχρεωτική παρακολούθηση των μαθημάτων και γενικά των δραστηριοτήτων του Προγράμματος.

Κάθε μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/ήτρια θα πρέπει να έχει παρακολουθήσει δέκα (10) μαθήματα. Το πρώτο εξάμηνο είναι κοινό για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες και των δύο κατευθύνσεων και περιλαμβάνει δύο υποχρεωτικά μαθήματα και ένα επιλογής.

Στο πρώτο εξάμηνο διδάσκονται τα υποχρεωτικά μαθήματα Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών και Θέματα Πολιτικής Θεωρίας. Στο δεύτερο εξάμηνο οι φοιτητές και οι φοιτήτριες παρακολουθούν το υποχρεωτικό μάθημα της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει, δηλαδή, είτε Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης (για την κατεύθυνση Πολιτικής Επιστήμης), είτε Κοινωνιολογική Θεωρία και Κοινωνική Έρευνα (για την κατεύθυνση Κοινωνιολογίας) και δύο μαθήματα επιλογής.

Στο τρίτο και τέταρτο εξάμηνο (β' έτος) οι φοιτητές και οι φοιτήτριες επιλέγουν τα μαθήματα που θα παρακολουθήσουν ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και την κατεύθυνση που προτίθενται να ακολουθήσουν. Στο β' έτος δηλαδή παρακολουθούν μόνο μαθήματα επιλογής. Στο τέλος των σπουδών τους θα πρέπει να έχουν πάρει εφτά μαθήματα επιλογής, τέσσερα από τα οποία θα πρέπει να είναι της κατεύθυνσης που έχουν επιλέξει.

Εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης.

Στο Δ' εξάμηνο σπουδών εκπονείται η μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης. Το αντικείμενό της αποφασίζεται από κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή και φοιτήτρια σε συνεργασία και με την έγκριση του επιβλέποντος μέλους του Διδακτικού Επιστημονικού Προσωπικού (Δ.Ε.Π.). Η εργασία, που παρακολουθείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα (μέλος Δ.Ε.Π.) και αξιολογείται από τον/την ίδιο/α κι ένα ακόμα μέλος ΔΕΠ, πρέπει να κατατεθεί το αργότερο μέχρι τη 15^η Ιουνίου του δεύτερου ακαδημαϊκού έτους σπουδών.

Προσφερόμενα Μαθήματα Ακαδημαϊκού Έτους 2007-2008

Χειμερινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα Πρώτου Έτους

- 500Π **Θέματα Πολιτικής Θεωρίας**
Γρηγόρης Μολύβας
- 600 **Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών**
Γεράσιμος Κουζέλης, Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσος

Μαθήματα Επιλογής*

- 506 **Περί Παγκοσμιοποίησης**
Κωνσταντίνος Τσουκαλάς (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 508 **Ζητήματα Κοινωνιολογίας του Σώματος**
Δήμητρα Μακρυνιώτη (Κοινωνιολογία)
- 609 **Κοινωνικές Ταυτότητες και Ομαδικές Σχέσεις**
Θάλεια Δραγώνα (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 626 **Κείμενα Κριτικής Θεωρίας**
Γεράσιμος Κουζέλης (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 700Κ **Ανάλυση Λόγου**
Κύρκος Δοξιάδης (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 807 **Κοινωνία της Εργασίας: Η εργασία ως κοινωνική σχέση και το προαναγγελθέν τέλος της κοινωνίας της εργασίας**
Ιωάννα Καυταντζόγλου (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 918 **Ταυτότητες και Πολιτική. Πολιτισμικές και Κοινωνικές Διαστάσεις της Συλλογικής Δράσης**
Χρήστος Λυριντζής (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 922 **Ιστορία των Ελληνικών Εκλογών**
Ηλίας Νικολακόπουλος (Πολιτική Επιστήμη)
- 928 **Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική**
Μιχάλης Σπουρδαλάκης, Παναγιώτης-Γεώργιος Παναγιωτόπουλος,
Ευθύμης Παπαβλασόπουλος

Εαρινό Εξάμηνο

Υποχρεωτικά Μαθήματα Κατεύθυνσης Πρώτου Έτους

- 607Π **Σύγχρονα Ζητήματα Πολιτικής Δράσης και Εκπροσώπησης**
Μιχάλης Σπουρδαλάκης (Πολιτική Επιστήμη)
- 707Κ **Κοινωνιολογική Θεωρία και Κοινωνική Έρευνα**
Αλέξανδρος-Ανδρέας Κύρτσος (Κοινωνιολογία)

---

* Σε παρένθεση σημειώνεται η κατεύθυνση στην οποία ανήκει το κάθε μάθημα επιλογής.

Μαθήματα Επιλογής

- 511** Ειδικά Θέματα Ευρωπαϊκής Ιστορίας. Ευρωπαϊκή Πολιτική και Ελληνικό Πολιτικό Σύστημα στον 20ό αιώνα
Κωνσταντίνα Μπότσιου (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 808** Κοινωνικά Κινήματα
Νικόλαος Τάτσης, Χρυσάνθη Ζάχου (Κοινωνιολογία)
- 901** Τέχνη και Εξουσία
Αναστάσιος-Ιωάννης Δ. Μεταξάς (Πολιτική Επιστήμη)
- 914A** Κοινωνικός Έλεγχος και Ποινική Καταστολή. Κριτικές και Συγκριτικές Προσεγγίσεις
Βασίλειος Καρύδης (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 924** Η Ισότητα και οι Ερμηνείες της
Γ. Μολύβας (Πολιτική Επιστήμη)
- 925** Ειδικά Θέματα Δημόσιας Πολιτικής. Υλοποίηση Πολιτικών και Πραγμάτωση Δικαιωμάτων
Καλλιόπη Σπανού (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 927** Θεωρίες Εθνικισμού
Παντελής Λέκκας (Πολιτική Επιστήμη)
- 929** Η Κοινωνική Παραγωγή της Σχέσης Διάκρισης και ο Ρόλος του Πολιτισμικού Κεφαλαίου
Μαίρη Λεοτσίνη (Πολιτική Επιστήμη - Κοινωνιολογία)
- 930** Πολιτική και Πολιτισμικές Πρακτικές στη Σύγχρονη Ελλάδα
Παναγιώτης-Γεώργιος Παναγιωτόπουλος (Πολ.Επιστήμη-Κοιν/γία)

Σεμινάρια

• **Ανοιχτό Σεμινάριο**

Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές. Στο πλαίσιο του Ανοιχτού Σεμιναρίου Ελληνική Κοινωνία και Πολιτική στο Ευρωπαϊκό Περιβάλλον: Προβληματισμοί και Προοπτικές πραγματοποιούνται διαλέξεις και ομιλίες ειδικών προσκεκλημένων του Προγράμματος πάνω στη γενική αυτή θεματική.

• **Σεμινάριο Υποψηφίων Διδασκόντων**

Στο σεμινάριο των υποψηφίων διδασκόντων του Προγράμματος, το οποίο θεσμοθετήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 1998-1999, παρουσιάζονται είτε θέματα από διδακτορικές διατριβές είτε άλλα επιστημονικά θέματα.

• **Σεμινάριο Μεταπτυχιακών Φοιτητών/τριών**

Στο σεμινάριο των μεταπτυχιακών φοιτητών του Προγράμματος, το οποίο θεσμοθετήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2000-2001, συζητούνται θέματα που άπτονται των επιστημονικών ενδιαφερόντων των φοιτητών γενικά, αλλά και ειδικά της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης.

* Τα σεμινάρια είναι ανοιχτά σε όλους τους φοιτητές/τριες του Προγράμματος.

11.2.2. Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές

Στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» ιδρύθηκε το 1994 με αρχική ονομασία «Ευρωπαϊκή Οργάνωση και Διπλωματία».

Το πεδίο μελέτης και έρευνας των ευρωπαϊκών και διεθνών σχέσεων είναι ευρύ και πολυδιάστατο, με αποτέλεσμα η ανάγκη της διεπιστημονικής προσέγγισης φαινομένων, όπως η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, η οικονομική και νομισματική ενοποίηση, η θεσμική συγκρότηση της διεθνούς κοινωνίας, ο ρόλος των διεθνών οργανισμών, οι περιφερειακές συνεργασίες, η προστασία του περιβάλλοντος κ.α., να επιβάλλει κατά κάποιον τρόπο τη συνύπαρξη διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων σε ένα ενιαίο πρόγραμμα σπουδών.

Κύριος στόχος του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι η κάλυψη της ανάγκης για παροχή εξειδικευμένης γνώσης αναφορικά με σύγχρονα ευρωπαϊκά και διεθνή θέματα στη χώρα μας. Το άριστο ανθρώπινο δυναμικό και η συνεχώς βελτιούμενη υποδομή επιτρέπουν στον Τομέα να λειτουργεί ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα ισάξιο με τα αντίστοιχα προγράμματα που προσφέρονται από τα καλύτερα πανεπιστήμια του εξωτερικού.

Σημαντικό χαρακτηριστικό του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» είναι, όπως αναφέρθηκε, η διεπιστημονικότητα, η εξέταση δηλαδή των ευρωπαϊκών και διεθνών φαινομένων από διάφορες οπτικές γωνίες και διαφορετικές προσεγγίσεις. Η επιλογή αυτή είναι συνειδητή και αντανακλά την πολυπλοκότητα των καταστάσεων και την αλληλεξάρτηση των παραγόντων στον πραγματικό κόσμο. Κατά συνέπεια, οι 25 φοιτητές που κάθε χρόνο επιλέγονται για να παρακολουθήσουν το ΠΜΣ προέρχονται από μεγάλο εύρος πανεπιστημιακών τμημάτων (πολιτικών επιστημών, νομικής, δημόσιας διοίκησης, οικονομικών, διοίκησης επιχειρήσεων, ιστορίας κ.λ.π.). Ενθαρρύνονται, μάλιστα, αιτήσεις τόσο από πρόσφατα αποφοιτήσαντες, όσο και από πτυχιούχους με επαγγελματική εμπειρία, στον ιδιωτικό ή/ και το δημόσιο τομέα.

Για να διευκολύνονται οι εργαζόμενοι μεταπτυχιακοί φοιτητές, οι διαλέξεις και τα σεμινάρια πραγματοποιούνται κατά τις απογευματινές ώρες και είναι κατανοημένα σε διάστημα δύο ετών (διάρκεια των σπουδών ΠΜΣ), έτσι ώστε να συνδυάζεται επιτυχώς η εκπαιδευτική διαδικασία με την επαγγελματική απασχόληση.

Μετά την ολοκλήρωση του μεταπτυχιακού κύκλου σπουδών, οι απόφοιτοι έχουν τη δυνατότητα εφόσον το επιθυμούν, να προχωρήσουν στην εκπόνηση διδακτορικής διατριβής σε γνωστικό πεδίο το οποίο καθορίζεται σε συνεννόηση με τα αρμόδια μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών.

Διοικητική οργάνωση του ΠΜΣ

Το διετές πρόγραμμα «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί στο πλαίσιο του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΠΕΔΔ) του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από Συντονιστική Επιτροπή, η οποία αποτελείται από τρία μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Στην υλοποίηση του προγράμματος συμμετέχουν και όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, μέλη άλλων Τομέων του Τμήματος ΠΕΔΔ, μέλη ΔΕΠ άλλων Πανεπιστημίων του εσωτερικού και εξωτερικού, καθώς και διακεκριμένοι επιστήμονες και ειδικοί συνεργάτες με θεωρητική γνώση και πρακτική εμπειρία στα αντίστοιχα αντικείμενα.

Η διοικητική υποστήριξη του ΠΜΣ γίνεται τόσο από τη Γραμματεία του ΠΜΣ, Αιόλου 42-44 (4ος όροφος), όσο και από την κεντρική Γραμματεία του Τμήματος ΠΕΔΔ, Ομήρου 19 (6ος όροφος).

Τα Εργαστήρια και η αίθουσα ηλεκτρονικών υπολογιστών και πολυμέσων λειτουργούν υπό την επίβλεψη διοικητικών υπαλλήλων, συγκεκριμένες ημέρες και ώρες.

Επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων πολιτικών επιστημών, δημόσιας διοίκησης, διεθνών σπουδών, οικονομικών, νομικής και ιστορίας των ΑΕΙ της ημεδαπής ή αντίστοιχων ισότιμων τμημάτων της αλλοδαπής. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, να γίνουν δεκτοί και πτυχιούχοι άλλων σχολών, εάν πιστοποιηθεί η ικανότητά τους να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα. Έντυπα αιτήσεων και πληροφοριακό υλικό μπορούν να λαμβάνουν οι ενδιαφερόμενοι από τη Γραμματεία του ΠΜΣ, Αιόλου 42-44 (4ος όροφος, τηλέφωνο 210 32 40 521) και από την ιστοσελίδα του ΠΜΣ (eis.pspa.uoa.gr).

Μετά από τη δημοσιοποίηση της προκήρυξης στο διαδίκτυο, οι υποψήφιοι καλούνται να υποβάλουν συμπληρωμένο το έντυπο της αίτησης με τα δικαιολογητικά τους στη Γραμματεία του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» (Αιόλου 42-44, 4ος όροφος, τηλέφωνο 210 32 40 521). Η προθεσμία υποβολής των αιτήσεων αναφέρεται στην προκήρυξη.

Τα δικαιολογητικά που απαραίτητως επισυνάπτονται στην αίτηση είναι:

1. Αντίγραφο πτυχίου (ελάχιστος βαθμός «Λίαν Καλώς»)
2. Αντίγραφο Πιστοποιητικού Ισοτιμίας από τον ΔΟΑΤΑΠ (για πτυχιούχους αλλοδαπής)
3. Αντίγραφο Αναλυτικής Βαθμολογίας

4. Υπεύθυνη Δήλωση (για όσους δεν καταθέτουν το πτυχίο τους, ότι δεν οφείλουν για εξέταση την περίοδο του Σεπτεμβρίου περισσότερα από δύο μαθήματα για την απόκτηση του πτυχίου, το οποίο θα προσκομίσουν το αργότερο κατά την εγγραφή τους)
5. Πιστοποιητικό Γνώσης Αγγλικών
6. Συστατικές Επιστολές από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος από το οποίο προέρχονται
7. Βιογραφικό Σημείωμα
8. Λοιπά Δικαιολογητικά

Η επιλογή των υποψηφίων πραγματοποιείται σε δύο στάδια. Κατά το πρώτο στάδιο εξετάζονται από επιτροπή μελών ΔΕΠ του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών οι φάκελοι των αιτήσεων. Όσοι εκ των υποψηφίων κριθούν κατάλληλοι συνεχίζουν στο επόμενο στάδιο, το οποίο αφορά σε προφορική εξέταση (συνέντευξη) που γίνεται τον Σεπτέμβριο (η ακριβής ημερομηνία κοινοποιείται από τη Γραμματεία του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές»). Οι υποψήφιοι εξετάζονται στα γνωστικά αντικείμενα «Ευρωπαϊκοί και διεθνείς θεσμοί», «Διεθνείς σχέσεις» και «Οικονομική θεωρία» πάνω σε συγκεκριμένες θεματικές ενότητες. Τις οδηγίες προς τους υποψήφιους, την εξεταζόμενη ύλη και την προτεινόμενη βιβλιογραφία κοινοποιεί η Γραμματεία του ΠΜΣ. Στο τέλος της διαδικασίας επιλέγονται 25 φοιτητές/τριες που θα παρακολουθήσουν το ΠΜΣ, καθώς και 5 επιλαχόντες για τη συμπλήρωση κενών θέσεων που ενδεχομένως προκύψουν έως και το πρώτο δεκαπενθήμερο μετά την έναρξη διδασκαλίας των μαθημάτων. Τα ονόματα των επιτυχόντων και επιλαχόντων αναρτώνται σε πίνακα στη Γραμματεία του Τμήματος και στη Γραμματεία του ΠΜΣ και δημοσιοποιούνται στην ιστοσελίδα του ΠΜΣ.

Δίδακτρα και υποτροφίες

Η παρακολούθηση του Προγράμματος συνεπάγεται καταβολή διδάκτρων από τους φοιτητές, τα οποία ανέρχονται σε 881 ευρώ ετησίως. Τα δίδακτρα καταβάλλονται πριν από την έναρξη των μαθημάτων σε τραπεζικό λογαριασμό του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Με απόφαση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών έχει καθιερωθεί ο θεσμός χορήγησης υποτροφιών σε συγκεκριμένο αριθμό μεταπτυχιακών φοιτητών και των δύο ετών μέσω της απαλλαγής από την υποχρέωση καταβολής των ετήσιων διδάκτρων. Η επιλογή των υποτρόφων γίνεται βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, όπως η κοινωνική και οικονομική κατάσταση και η ακαδημαϊκή επίδοση των ενδιαφερομένων

Οι υπότροφοι, σε συνεργασία με τους διδάσκοντες του ΠΜΣ, αναλαμβάνουν ορισμένες υποχρεώσεις ερευνητικής ή άλλης μορφής και γενικά εντάσσονται στις δραστηριότητες του ΠΜΣ ως συνεργάτες. Ο Τομέας και η Συντονιστική Επιτροπή του ΠΜΣ μπορούν να αναθέσουν σε υποτρόφους καθήκοντα διοικητικής υποστήριξης του ΠΜΣ και του Τομέα.

Κανονισμός λειτουργίας

Το ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» λειτουργεί βάσει κανονισμού, ο οποίος υιοθετείται και τροποποιείται από τη συνέλευση του Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Τα κύρια σημεία του κανονισμού είναι τα εξής:

- Η διεξαγωγή της διδασκαλίας γίνεται μόνο απογευματινές ώρες, η διάρκεια του κάθε μαθήματος είναι τρεις ώρες και η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική για όλους τους φοιτητές. Οι απουσίες δεν πρέπει να ξεπερνούν τις δύο (2) ανά μάθημα.
- Η κλίμακα αξιολόγησης της επίδοσης στα μαθήματα είναι από 1 έως 10. Προβιβάσιμος βαθμός σε κάθε μάθημα είναι το πέντε (5). Οι εξετάσεις πραγματοποιούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου. Υπάρχει δικαίωμα επανεξέτασης μόνο μια φορά, για μεν τους φοιτητές του α΄ και β΄ εξαμήνου το Σεπτέμβριο, για δε τους φοιτητές του γ΄ εξαμήνου το Μάρτιο. Το δικαίωμα της επανεξέτασης αφορά σε ένα μόνο μάθημα ανά εξάμηνο.
- Στο τέταρτο εξάμηνο οι φοιτητές εκπονούν διπλωματική εργασία υπό την εποπτεία ενός διδάσκοντος. Η διπλωματική εργασία είναι υποχρεωτική και έχει αυξημένη βαθμολογική βαρύτητα - τέσσερις (4) διδακτικές μονάδες - ως προς την τελική αξιολόγηση, σε σχέση με το βαθμό των υπόλοιπων μαθημάτων. Η κλίμακα αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας είναι από 1 έως 10. Η εργασία απορρίπτεται, εάν ο βαθμός είναι κάτω του πέντε (5).

Εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και διδακτορικό δίπλωμα

Την εποπτεία και εφαρμογή του κανονισμού εκπόνησης διδακτορικής διατριβής έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΕΜΣ), η οποία αποτελείται από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και άλλα δύο μέλη ΔΕΠ.

Οι αιτήσεις για την εκπόνηση διατριβής γίνονται δεκτές από την κεντρική Γραμματεία του Τμήματος (Ομήρου 19, 6ος όροφος) κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους: 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.

Για να είναι αποδεκτές οι αιτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από επεξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης, να προσυπογράφονται από το μέλος ΔΕΠ με την ιδιότητα του επιβλέποντα καθηγητή. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος από την ΕΜΣ, η οποία προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.

Οι διδακτορικές διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους, με ευθύνη της ΕΜΣ, μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβάνια, πριν την υποβολή της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής.

Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (ΥΔ) έχουν τις εξής υποχρεώσεις:

- Μετά από πρόταση του επιβλέποντα οφείλουν να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, ανεξαρτήτως τομέα και κατευθύνσεως.
- Οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μία φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της ΕΜΣ.
- Μπορούν με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα να συμμετέχουν στη διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια, καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων.
- Ένα αντίγραφο κάθε εγκρινόμενης διατριβής κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος, πριν την αναγόρευση του ΥΔ.
- Η ΕΜΣ εισηγείται στο ΔΣ του Τμήματος μέτρα για τη δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

Ερευνητική Υποστήριξη

Στο κτίριο του ΠΜΣ (Αιόλου 42-44) λειτουργούν εξειδικευμένα ερευνητικά κέντρα, τα οποία θεσμοθετήθηκαν από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης με σκοπό την προαγωγή της έρευνας σε συγκεκριμένα επιστημονικά πεδία, αλλά και την παροχή ευκαιριών σε νέους ερευνητές και φοιτητές για την απόκτηση εμπειριών μέσω της συμμετοχής τους στις δραστηριότητες των εργαστηρίων. Πρόκειται για τα εργαστήρια:

- Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής (ΕΕΕΠ)
- Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων (ΕΜΕΣ)
- Μελέτης της Μετανάστευσης και Διασποράς (ΕΜΜΕΔΙΑ)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ 2007-2008

Α' εξάμηνο

Εισαγωγικό Σεμινάριο:

Βασικές Έννοιες - Οικονομικής Θεωρίας

Υποχρεωτικά

- 108 Εισαγωγή στη Μεθοδολογία των Κοινωνικών Επιστημών
Π. Καζάκος
- 109 Πολιτική και Θεσμοί της Ε.Ε.
Π.Κ. Ιωακειμίδης - Σ. Βέρνυ
- 110 Πολιτική Οικονομία της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Λ. Τσούκαλης - Ν. Κουτσιαράς
- 111 Θεωρίες της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης
Μ. Τσινισιζέλης

Β' εξάμηνο

Εισαγωγικό Σεμινάριο:

Βασικές έννοιες του Δικαίου της ευρωπαϊκής ενοποίησης

Υποχρεωτικό

- 206 Διεθνείς Σχέσεις και Πολιτική
Κ. Υφαντής

Επιλογή ενός μαθήματος από τα παρακάτω:

- 201 Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Ε. Δούση - Κ. Μπόσκοβιτς
- 210 Διεθνείς και Περιφερειακοί Θεσμοί
Χ. Δίπλα

Επιλογή δύο μαθημάτων από τα παρακάτω:

- 207 Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Ελλάδα
Σ. Βέρνυ

- 208 Η Ευρώπη στο Διεθνές Σύστημα
Π.Κ. Ιωακειμίδης
- 209* Διεθνής Πολιτική Οικονομία
- 309 Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Λ. Τσούκαλης - Ν. Κουτσιάρας

Γ' εξάμηνο

Επιλογή τεσσάρων μαθημάτων από τα παρακάτω:

- 501 Διεθνής Προστασία Περιβάλλοντος
Ε. Δούση
- 502* Οικονομικά και Κοινωνικά Συστήματα στην Ευρώπη
- 503 Αναπτυξιακή και Διαρθρωτική Πολιτική στην ΕΕ
Ν. Μαραβέγιας - Γ. Ανδρέου
- 504 Βαλκάνια και Τουρκία
Θ. Βερέμης
- 505 Μετανάστευση στην Ευρώπη
Α. Κόντης
- 506 Επίλυση Διεθνών Συγκρούσεων
Π. Βαρβαρούσης
- 507* Αγροτική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- 508* Συγκριτική Ανάλυση Ευρωπαϊκών Πολιτικών Συστημάτων
- 509* Πολιτική Ανταγωνισμού
- 510* Τραπεζικό Σύστημα και Διεθνείς Αγορές
- 511 Ανατολική Μεσόγειος και Μέση Ανατολή
Ε. Αθανασοπούλου
- 512 Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ευρώπη. Οι υποθέσεις ελληνικού ενδιαφέροντος στο Συμβούλιο της Ευρώπης
Γ. Κτιστάκης

Δ' εξάμηνο

Συγγραφή Διπλωματικής Εργασίας

- 401 Διπλωματική Εργασία

* Δεν θα διδαχθεί το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008

11.2.3. Κράτος και Δημόσια Πολιτική

Γενική περιγραφή

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κράτος και Δημόσια Πολιτική" λειτουργεί από το 1995 στο πλαίσιο του Τομέα Διοικητικής Επιστήμης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Κατά την πρώτη λειτουργία του ήταν διετούς διάρκειας. Στη συνέχεια, η αντίληψη για την οργάνωση των σπουδών μεταβλήθηκε. Η διάρκειά του περιορίστηκε σε δεκαοκτώ (18) μήνες με εντατικότερο πρόγραμμα σπουδών και ιδιαίτερο βάρος στη διπλωματική εργασία που απαιτείται για την ολοκλήρωσή του.

Με το πρόγραμμα παρέχεται ειδίκευση σε σχέση με τις επιμέρους στις διαστάσεις της λειτουργίας του κράτους και της παραγωγής της δημόσιας πολιτικής. Επιδιώκεται η διεπιστημονική θεώρηση των θεμάτων, με τη συμβολή της διοικητικής επιστήμης, της κοινωνικής πολιτικής και του δημόσιου δικαίου. Επιχειρείται αφ' ενός η διεύρυνση των οριζόντων των φοιτητών στα σχετικά θέματα και αφ' ετέρου η οικοδόμηση της θεωρητικής προβληματικής που επιτρέπει την κατανόηση και ανάλυσή τους.

Η ικανότητα ανάλυσης και σύνθεσης δοκιμάζεται ιδιαίτερα με την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας, η οποία πραγματοποιείται υπό την εποπτεία ενός εκ των διδασκόντων και απαιτείται να έχει πρωτότυπο χαρακτήρα. Οι εργασίες αυτές φιλοδοξούν άλλωστε να θέσουν τα θεμέλια για περαιτέρω ανάπτυξη της επιστημονικής έρευνας και μελέτης σε ζητήματα δημόσιας διοίκησης και δημόσιας πολιτικής από νομική, πολιτική, διοικητική, κοινωνική και ευρωπαϊκή σκοπιά.

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κράτος και Δημόσια Πολιτική" απευθύνεται σε ευρύ φάσμα πτυχιούχων ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων. Το αυξανόμενο ενδιαφέρον που συναντά, αποτελεί συνεχές κίνητρο βελτίωσης και του επιτρέπει να αντλεί φοιτητές από ευρεία δεξαμενή υποψηφίων, διατηρώντας υψηλές προδιαγραφές.

Το πρόγραμμα διευθύνεται από τον Αναπληρωτή Καθηγητή Ιωάννη Τασόπουλο και από Συντονιστική Επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν επίσης οι κ.κ. Γ. Παπαδημητρίου Καθηγητής (σε αναστολή καθηκόντων), Χ. Χρυσανθάκης Καθηγητής, Κ. Σπανού Καθηγήτρια και Χ. Κουταλάκης Λέκτορας.

Μεταπτυχιακοί τίτλοι

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κράτος και Δημόσια Πολιτική" απονέμει τους ακόλουθους Μεταπτυχιακούς τίτλους σπουδών:

- α) Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Η διάρκεια φοίτησης είναι 18 μήνες.
- β) Διδακτορικό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Η ελάχιστη διάρκεια φοίτησης είναι τρία έτη από την ημερομηνία επίσημου καθορισμού του θέματος της διατριβής (απόφαση της Γ.Σ. του Τμήματος). Η μέγιστη διάρκεια φοίτησης είναι έξι έτη, με δυνατότητα παράτασης, εφ' όσον παρατηρείται ουσιαστική πρόοδος.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής

Δεκτοί γίνονται πτυχιούχοι Τμημάτων Πολιτικών, Οικονομικών, Διοικητικών και Νομικών Επιστημών, Επιστημών Υγείας και Κοινωνικής Πολιτικής, απόφοιτοι Τμημάτων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων της ημεδαπής και της αλλοδαπής, ισότιμων προς τα Ελληνικά Α.Ε.Ι., καθώς και άλλων Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 16 παρ. 1, του Ν. 2527/1995.

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής κατόπιν προκήρυξης, η οποία δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://www.pspa.uoa.gr>), το Μάιο κάθε ακαδημαϊκού έτους και εντός των προθεσμιών που ορίζει η προκήρυξη. Έντυπα αιτήσεων προμηθεύει η Γραμματεία του ΠΜΣ (Αιόλου 42-44, 105 60 Αθήνα, 4^{ος} όροφος Τηλ.: 210 3689534).

Η αίτηση πρέπει να συνοδεύεται απαραίτητα από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

1. Αντίγραφο πτυχίου και αναλυτικής βαθμολογίας όλων των ετών.
2. Δύο συστατικές επιστολές, εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος Δ.Ε.Π. τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.
3. Πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ (μόνο για όσους προέρχονται από σχολές του εξωτερικού).
4. Αναλυτική βαθμολογία όλων των εξαμήνων για όσους θα αποκτήσουν πτυχίο ως την εξεταστική περίοδο του Ιουνίου.

5. Αποδεικτικό γνώσης της Αγγλικής γλώσσας (σε επίπεδο Proficiency). Η άριστη γνώση της Αγγλικής γλώσσας κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την επιλογή στο πρόγραμμα. Η γνώση μιας δεύτερης ξένης γλώσσας (Γαλλικά - Γερμανικά - Ιταλικά) είναι επιθυμητή.
6. Προϋπόθεση για τη συμμετοχή στη διαδικασία αξιολόγησης είναι είτε βαθμός πτυχίου τουλάχιστον 6,50 είτε, ασχέτως βαθμού πτυχίου, μέσος όρος βαθμολογίας τουλάχιστον 7 σε τουλάχιστον πέντε (5) προπτυχιακά μαθήματα συναφή προς το αντικείμενο των τριών (3) γενικών κατευθύνσεων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος (Δημόσιο Δίκαιο, Κοινωνική Πολιτική και Διοικητική Επιστήμη).

Η αξιολόγηση των υποψηφίων γίνεται κατόπιν συνεκτίμησης των ανωτέρω στοιχείων και σε τρία στάδια. Οι υποψήφιοι που συγκεντρώνουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις θα κληθούν σε γραπτή εξέταση. Για τους πενήντα (50) πρώτους θα γίνει στη συνέχεια προφορική συνέντευξη εν όψει της τελικής επιλογής, των είκοσι πέντε (25) μεταπτυχιακών φοιτητών που θα παρακολουθήσουν το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η εγγραφή στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών συνεπάγεται συνεισφορά κάθε φοιτητή στα σχετικά λειτουργικά έξοδα, η οποία ανέρχεται σε 880,42 EURO. Προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης οικονομικής ενίσχυσης (υποτροφίας) για την κάλυψη της εισφοράς, με ενδεχόμενη παράλληλη υποχρέωση απασχόλησης του υποτρόφου σε δραστηριότητες του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Η παρακολούθηση των μαθημάτων του Προγράμματος είναι υποχρεωτική. Οι εγγεγραμμένοι στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απολαμβάνουν όλων των ευεργετημάτων που προβλέπονται από τη νομοθεσία.

Οργάνωση σπουδών και κανονισμός του προγράμματος

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών "Κράτος και Δημόσια Πολιτική" διαρκεί δώδεκα (12) μήνες. Κατά το πρώτο εξάμηνο της φοίτησης τίθενται οι βάσεις μέσω ενός κοινού κορμού μαθημάτων, ενώ κατά το δεύτερο εξάμηνο προσφέρονται ειδικευμένα μαθήματα, τα οποία σε συνδυασμό με το θέμα της διπλωματικής εργασίας προσδιορίζουν την κατεύθυνση που επιλέγουν οι φοιτητές. Κατά το τρίτο εξάμηνο ολοκληρώνεται η φοίτηση στο Πρόγραμμα με την εκπόνηση και την επιτυχή προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας.

Κατευθύνσεις:

Τα μαθήματα επιλογής και το θέμα της διπλωματικής εργασίας μπορεί να εντάσσονται σε τρεις κατευθύνσεις :

- 401 Κατεύθυνση Διοικητικής Επιστήμης**
- 402 Κατεύθυνση Δημοσίου Δικαίου**
- 403 Κατεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής**

Μαθήματα

Το Α΄ εξαμήνο (κοινή φάση) σπουδών περιλαμβάνει τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα:

- 501 Μεθοδολογία της Έρευνας**
- 502 Μορφές Μετεξέλιξης του Σύγχρονου Κράτους**
- 505 Σχεδιασμός και Ανάλυση της Δημόσιας Πολιτικής**
- 506 Θεωρία και Πρακτική της Διοίκησης στο Δημόσιο Τομέα**

Τα μαθήματα του Β΄ εξαμήνου επιχειρούν ορισμένο βαθμό εξειδίκευσης και περιλαμβάνουν τα εξής:

- 607 Ειδικά Θέματα Δημόσιας Πολιτικής**
- 609 Διοικητική Μεταρρύθμιση στην Ελλάδα**
- 610 Δημοσιονομική Πολιτική**
- 611 Ειδικά Θέματα Κοινωνικής Πολιτικής**
- 612 Τοπική Αυτοδιοίκηση**
- 613 Θεσμοί και Πολιτικές Προστασίας του Περιβάλλοντος**
- 614 Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση**
- 615 Κράτος και Αγορά**
- 616 Ειδικά Θέματα Δημοσίου Δικαίου**
- 617 Πολιτική Προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου**

* Από τον κατάλογο αυτό, κάθε φοιτητής επιλέγει τέσσερα μαθήματα, εκ των οποίων τουλάχιστον ένα μπορεί να μην ανήκει στην επιλεγόμενη κατεύθυνση.

Ο τρόπος αξιολόγησης των φοιτητών στο πεδίο κάθε μαθήματος ορίζεται από τους διδάσκοντες. Οι εξετάσεις στα μαθήματα είναι υποχρεωτικές και διεξάγονται κατά τις περιόδους Ιανουαρίου - Φεβρουαρίου και Ιουνίου. Οι επαναληπτικές εξετάσεις για τα μαθήματα, στα οποία οι φοιτητές δεν προσήλθαν ή απορρίφθηκαν, διεξάγονται τον Σεπτέμβριο.

Πέραν των προσφερομένων μαθημάτων πραγματοποιούνται διαλέξεις - σεμινάρια από προσκεκλημένους ομιλητές. Η συμμετοχή των φοιτητών είναι υποχρεωτική. Οι φοιτητές έχουν πρόσβαση στο "Εργαστήριο Πληροφορικής".

Διπλωματική Εργασία

Η φοίτηση στο Π.Μ.Σ. ολοκληρώνεται με την εκπόνηση και την επιτυχή προφορική υποστήριξη της διπλωματικής εργασίας. Η έκταση της εργασίας είναι είκοσι χιλιάδες (20.000) λέξεις. Το θέμα της εργασίας υποβάλλεται προς έγκριση έως το Πάσχα και εγκρίνεται από τη Γ.Σ. του Τομέα, η οποία και προσδιορίζει την αντίστοιχη τριμελή επιτροπή και τον επιβλέποντα.

Η τελική παράδοση των εργασιών γίνεται σε τέσσερα (4) αντίτυπα έως την **10η Ιανουαρίου 2008** (α΄ περίοδος), μετά από σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντος και της τριμελούς επιτροπής. Ακολουθεί προφορική υποστήριξη της εργασίας ενώπιον της τριμελούς επιτροπής. Σε περίπτωση απόρριψης ο φοιτητής μπορεί να επανέλθει κατά τη β΄ περίοδο. Η προθεσμία υποβολής της εργασίας για τη β΄ περίοδο είναι έως την **15η Μαΐου 2008**. Στη διπλωματική εργασία αντιστοιχούν 30 διδακτικές μονάδες.

Ο γενικός βαθμός του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) υπολογίζεται με την άθροιση των διδακτικών μονάδων των μαθημάτων και της διπλωματικής εργασίας.

Απόρριψη της εργασίας ή / και αποτυχία στις εξετάσεις των μαθημάτων και στη β΄ περίοδο συνεπάγεται οριστική διαγραφή από το πρόγραμμα.

Λοιπές υποχρεώσεις μεταπτυχιακών φοιτητών

- Η παρακολούθηση του Π.Μ.Σ. συνεπάγεται συνεισφορά ανταποδοτικού χαρακτήρα για την κάλυψη των σχετικών λειτουργικών εξόδων, η οποία για την περίοδο 2007-2008 ανέρχεται στο ποσό των 880,42ευρο. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δυνατή η χορήγηση οικονομικής ενίσχυσης με τη μορφή υποτροφίας.
- Η παρακολούθηση των μαθημάτων και των διαλέξεων είναι υποχρεωτική για τους φοιτητές. Ο έλεγχος ασκείται με ευθύνη των διδασκόντων και της γραμματείας του Π.Μ.Σ. Η Συντονιστική Επιτροπή του Π.Μ.Σ. μπορεί, κατ' εξαίρεση, να δικαιολογήσει απουσίες που δεν θα υπερβαίνουν κατ' ανώτατο όριο το 20% των ωρών παρακολούθησης κάθε μαθήματος. Υπέρβαση του ορίου αυτού συνιστά κώλυμα συμμετοχής στις εξετάσεις, και λόγο διαγραφής από το Π.Μ.Σ.

11.2.4. Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης

Περιγραφή και γενικοί στόχοι του ΠΜΣ

Το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) "Σπουδές Νοτιοανατολικής Ευρώπης" δημιουργήθηκε το 1999 στο πλαίσιο του Προγράμματος U/SEE (*"Universities/Southeastern Europe" Project - Δίκτυο Πανεπιστημίων της Νοτιοανατολικής Ευρώπης*), ένα διαπανεπιστημιακό δίκτυο που, μέσω της ακαδημαϊκής συνεργασίας και των επιστημονικών ανταλλαγών, στοχεύει στο να συμβάλλει στην εδραίωση της εμπιστοσύνης, στην ενδυνάμωση της ειρήνης και της σταθερότητας, στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην πρόοδο της επιστημονικής γνώσης και στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη στην περιοχή. Το Πρόγραμμα U/SEE εγκαινιάστηκε υπό την αιγίδα της διαδικασίας Royanmont της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατά τα πρώτα τρία χρόνια λειτουργίας του τέλεσε υπό την στήριξη του Συμφώνου Σταθερότητας για την Νοτιοανατολική Ευρώπη (ΝΑΕ).

Κύριος σκοπός του Π.Μ.Σ. είναι να παρέχει εξειδικευμένη γνώση σε θέματα ΝΑΕ. Ένα από τα πλεονεκτήματά του είναι ο διεπιστημονικός και πολυεθνικός χαρακτήρας του.

Οργάνωση Σπουδών

Το ΠΜΣ "Σπουδές ΝΑ Ευρώπης", που αποτέλεσε την πρώτη δραστηριότητα του Προγράμματος U/SEE, έχει ενταχθεί από το 1999 στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (ΦΕΚ 1883/15-10-1999 τεύχος Β') και απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master's Degree). Το Master's Degree in Southeast European Studies είναι αγγλόφωνο πρόγραμμα ετήσιας διάρκειας.

Αριθμός Σπουδαστών

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2007-8 το ΠΜΣ θα δεχθεί 25 φοιτητές, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τις χώρες του Δικτύου Πανεπιστημίων ΝΑ Ευρώπης (Αλβανία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Βουλγαρία, Ελλάδα, Κροατία, Μοντενέγκρο, Ουγγαρία, ΠΓΔΜ, Ρουμανία, Σερβία, Σλοβενία, Τουρκία) αλλά και από άλλες χώρες.

Διδάσκοντες

Οι διδάσκοντες προέρχονται κυρίως από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Επίσης, προσφέρονται σεμινάρια και διαλέξεις από πανεπιστημιακούς αλλά και διακεκριμένα στελέχη που πολιτικού, διπλωματικού, δημοσιογραφικού και επιχειρηματικού χώρου της ΝΑΕ αλλά και πέραν αυτής.

Δίδακτρα

Οι φοιτητές που προέρχονται από τις χώρες του Δικτύου (της Ελλάδας εξαιρουμένης) δεν καταβάλλουν δίδακτρα. Οι Έλληνες φοιτητές, καθώς και οι φοιτητές που προέρχονται από χώρες εκτός Δικτύου, καταβάλλουν δίδακτρα ύψους € 1500.

Υποτροφίες

Προβλέπεται η δυνατότητα χορήγησης περιορισμένου αριθμού υποτροφιών στους αλλοδαπούς φοιτητές που προέρχονται από τις χώρες του Δικτύου (της Ελλάδας εξαιρουμένης). Οι υποτροφίες χορηγούνται βάσει της επίδοσης των φοιτητών κατά τη διάρκεια του χειμερινού εξαμήνου.

Μαθήματα, Διπλωματική εργασία

Το ΠΜΣ περιλαμβάνει υποχρεωτική παρακολούθηση 6 μαθημάτων και πτυχιακή εργασία. Τα μαθήματα διαρκούν από Οκτώβριο μέχρι Μάιο.

Χειμερινό Εξάμηνο

- 103 Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Νοτιοανατολική Ευρώπη
(European Integration & Southeastern Europe)**
- 105 Εθνικισμός στην Νοτιοανατολική Ευρώπη
(Nationalism in SEE)**
- 106 Πολιτική και Ιστορία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης στον 20^ο
Αιώνα
(Politics and History of SEE in the 20th Century)**

Εαρινό Εξάμηνο

- 107 Πολιτική και Κοινωνία στο Νέο Δημοκρατικό Πλαίσιο της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
(Southeast European Politics & Society in the New Democratic Setting)
- 108 Η Πολιτική Οικονομία της Μετάβασης: Η Περίπτωση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης
(The Political Economy of Transition: The case of SEE)
- 109 Επίλυση Διενέξεων και Περιφερειακή Συνεργασία στην Νοτιοανατολική Ευρώπη
(Conflict Resolution & Regional Cooperation in SEE)

Οι φοιτητές υποβάλλονται σε μία εισαγωγική εξέταση στην αρχή του Προγράμματος. Κατά τη διάρκεια των δύο εξαμήνων του ΠΜΣ οι φοιτητές οφείλουν να εκπονήσουν ερευνητικές εργασίες, να κάνουν προφορικές παρουσιάσεις και να συμμετάσχουν σε εξετάσεις, ακολουθώντας την οργάνωση κάθε μαθήματος. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων οι φοιτητές εκπονούν την πτυχιακή τους εργασία, την οποία υποχρεούνται να υποβάλουν το Σεπτέμβριο.

Προϋποθέσεις και διαδικασία επιλογής

Το ΠΜΣ «Southeast European Studies» απευθύνεται σε πτυχιούχους Ελληνικών και Αλλοδαπών Πανεπιστημίων (αναγνωρισμένων και ισότιμων προς τα ημεδαπά) με έμφαση στους τομείς που καλύπτει το ΠΜΣ, όπως φαίνεται στο πρόγραμμα σπουδών, καθώς και άλλων Τμημάτων ΑΕΙ ή άλλων Ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σύμφωνα με το άρθρο 16 παρ. 1 του Ν. 2527.

Δικαιολογητικά που απαιτούνται:

1. Συμπληρωμένη αίτηση (η αίτηση διατίθεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.pspa.uoa.gr>)
2. Μία «Δήλωση Σκοπού» (Statement of Purpose) στην Αγγλική γλώσσα (μέχρι 500 λέξεις).
3. Επικυρωμένο αντίγραφο πτυχίου (ελάχιστος ΜΟ 6,5/10¹ αποτελεί προαπαιτούμενο εισαγωγής στο ΠΜΣ).

---

¹ Όσοι φοιτητές θα αποφοιτήσουν το 2007 πρέπει να συμπληρώσουν μία Υπεύθυνη Δήλωση (άρθρο 8, Ν. 1599/1986) στην οποία να αναφέρουν (α) το μέσο όρο βαθμολογίας τους μέχρι στιγμής, (β) πόσα μαθήματα χρωστάνε και (γ) ότι θα καταθέσουν το πτυχίο τους το αργότερο κατά την εγγραφή τους τον Οκτώβριο.

4. Επικυρωμένο αντίγραφο επίσημης αναλυτικής βαθμολογίας.
  5. Επίσημη μετάφραση των εγγράφων (3.) και (4.) στα Ελληνικά (μόνο σε περίπτωση που η γλώσσα του πρωτότυπου εγγράφου είναι άλλη πλην της Ελληνικής)
  6. Επικυρωμένο αντίγραφο πιστοποίησης άριστης γνώσης της αγγλικής γλώσσας : είτε (α) του Proficiency ή (β) του TOEFL με βαθμολογία άνω του 230 ή (γ) πτυχίο από Αγγλόφωνο Πανεπιστήμιο
  7. Δύο συστατικές επιστολές (εκ των οποίων τουλάχιστον μία από μέλος ΔΕΠ). Οι συστατικές επιστολές πρέπει να φέρουν πρωτότυπη υπογραφή καθώς και σφραγίδα του θεσμού και να υποβληθούν σε κλειστό φάκελο υπογεγραμμένο από τον αποστολέα πάνω στη σφραγίδα του φακέλου. Οι αιτούντες θα πρέπει να χρησιμοποιήσουν την «Form for Referees» που αποτελεί μέρος της Αίτησης.
  8. Απλές φωτοτυπίες πιστοποιητικών γνώσης άλλων γλωσσών, παρακολούθησης σεμιναρίων ή άλλων υποστηρικτικών της αίτησης εγγράφων.
  9. Οι επιτυχόντες με πτυχίο από αλλοδαπές σχολές οφείλουν, ακολούθως της αποδοχής της θέσης τους στο ΠΜΣ, να καταθέσουν τα απαραίτητα δικαιολογητικά στο ΔΟΑΤΑΠ, προκειμένου να λάβουν πιστοποιητικό ισοτιμίας. (Περισσότερες πληροφορίες για τη διαδικασία αναγνώρισης αλλοδαπών πτυχίων βλ. <http://www.doatar.gr>). Περαιτέρω διευκρινίσεις θα δοθούν μόλις ολοκληρωθεί η διαδικασία επιλογής υποψηφίων.
- Εκπρόθεσμα δικαιολογητικά δεν γίνονται δεκτά.
  - Η Επιτροπή Επιλογής Υποψηφίων διατηρεί το δικαίωμα να καλέσει τους υποψηφίους σε συνέντευξη.
  - Περισσότερες πληροφορίες για το ΠΜΣ και έντυπο αίτησης διατίθενται στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.psra.uoa.gr>
  - Αιτήσεις για το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 θα γίνονται δεκτές από 1η Απριλίου έως 31 Μαΐου.

Πληροφορίες:

Αιόλου 42-44 & Κολοκοτρώνη (4ος όροφος), 105 60 Αθήνα

Τηλ. & Φαξ: (+30) 210 368 9541

<http://www.psra.uoa.gr>

E-mail: u-see@interel.uoa.gr

12. ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

12.1. Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής

Ως προς τις διατριβές που αναφέρονται σε θέματα το αντικείμενο των οποίων εντάσσεται στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος αλλά δεν καλύπτονται από συγκεκριμένο ΠΤΜΣ, ισχύουν ειδικές διατάξεις (άρθρο 13) του Ν. 2083/1992. Σύμφωνα με αυτές, ο υποψήφιος που ενδιαφέρεται να εκπονήσει διδακτορική διατριβή στο Τμήμα υποβάλλει σχετική αίτηση στη Γραμματεία του Τμήματος. Οι αιτήσεις γίνονται δεκτές από 1^η - 30^η Σεπτεμβρίου και από 1^η - 31^η Μαρτίου κάθε έτους. Οι σχετικές υποψηφιότητες εξετάζονται μόνο σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό από την Επιτροπή Διδακτορικών Διατριβών.

Στη συνέχεια η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος κρίνει, αν ο υποψήφιος πληροί τις προϋποθέσεις για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και ορίζει τριμελή συμβουλευτική επιτροπή από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον υποψήφιο, καθορίζει το θέμα της διατριβής. Η χρονική διάρκεια για την εκπόνηση της διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τρία έτη από την ημερομηνία καθορισμού του θέματος. Η συμβουλευτική επιτροπή, σε συνεργασία με τον υποψήφιο, υποβάλλει έκθεση προόδου στο ΔΣ του Τμήματος στο τέλος κάθε χρόνου.

Η διαδικασία ολοκληρώνεται ως εξής, σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ. 1 στ, ζ, του Ν. 2083/1992:

Η συμβουλευτική επιτροπή μετά την αξιολόγηση του επιστημονικού έργου του υποψηφίου, και εφόσον κρίνει ότι αυτό έχει ολοκληρωθεί, επιτρέπει τη συγγραφή της διατριβής. Η περαιτέρω διαδικασία και η τελική κρίση γίνεται από επταμελή εξεταστική επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από μέλη ΔΕΠ. Στην εξεταστική επιτροπή συμμετέχουν τα τρία (3) μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής, εφόσον έχουν την ιδιότητα του μέλους ΔΕΠ, και τα υπόλοιπα τέσσερα (4) ή κατά περίπτωση πέντε (5) ορίζονται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. Τα τρία (3) τουλάχιστον από τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στη βαθμίδα του καθηγητή. Τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στην ίδια ή συγγενή επιστημονική ειδικότητα με αυτή στην οποία εκπονεί ο υποψήφιος τη διατριβή του. Ορισμένα μπορεί να προέρχονται από άλλο τμήμα του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ.

Ο υποψήφιος αναπτύσσει τη διατριβή του δημοσίως ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής, η οποία στη συνέχεια κρίνει το πρωτότυπο της διατριβής και τη συμβολή της στην επιστήμη. Για την έγκριση διδακτορικής διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη των πέντε (5) τουλάχιστον μελών της εξεταστικής επιτροπής. Η αναγόρευση του υποψηφίου σε Διδάκτορα του Τμήματος γίνεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ.

12.2. Οδηγίες για Εκπόνηση Διδακτορικής Διατριβής

Οι ενδιαφερόμενοι καλούνται να καταθέσουν εντός των προθεσμιών (1^η -30^η Σεπτεμβρίου και 1^η -31^η Μαρτίου κάθε έτους), πλήρως συμπληρωμένη αίτηση συμμετοχής στη Γραμματεία του Τμήματος Πολιτική Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης (Ομήρου 19, 106 72 Αθήνα, 6^{ος} όροφος Τηλ.: 210-3688919 - Υπεύθυνη κα. Νάνου Ιωάννα).

Η αίτηση θα πρέπει να συνοδεύεται από τα ακόλουθα δικαιολογητικά:

1. Αντίγραφο Πτυχίου.
2. Συνοπτική Βαθμολογία Πτυχίου.
3. Αντίγραφο Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών.
4. Συνοπτική Βαθμολογία Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών.
5. Βιογραφικό Σημείωμα.
6. Πιστοποιητικό Ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ (μόνο για όσους προέρχονται από σχολές του εξωτερικού).
7. Πρόταση.

Η πρόταση θα πρέπει να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία:

1. Προσωρινό τίτλο εργασίας.
2. Προσωρινό αναλυτικό σχέδιο (πλάνο) της εργασίας που περιλαμβάνει μια εισαγωγή με τα κύρια μέρη ή κεφάλαια.
3. Σύντομη επισκόπηση της βασικής βιβλιογραφίας και των υποθέσεων ή θεωριών που σχετίζονται με το θέμα και θεμελίωση της πρωτοτυπίας της εργασίας. Οι βιβλιογραφικές σημειώσεις, υποσημειώσεις και αναφορές θα πρέπει να ανταποκρίνονται σε ένα από τα επικρατούντα συστήματα.
4. Αναφορές στη μεθοδολογία που πρόκειται να ακολουθηθεί.
5. Αναμενόμενα αποτελέσματα.
6. Σαφές και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα έρευνας.

Οι υποψήφιοι θα πρέπει να έχουν υπόψη τους ότι:

1. Η ποιότητα της πρότασης είναι αποφασιστικής σημασίας για την αποδοχή της αίτησης.
2. Η προηγούμενη συνάντηση με το μέλος Δ.Ε.Π. που θα επιβλέπει την εκπόνηση της διατριβής είναι απαραίτητη πριν την κατάθεση της αίτησης.
3. Οι υποψήφιοι διδάκτορες συμμετέχουν ενεργά στα ειδικά σεμινάρια που διοργανώνονται από τα ΠΤΜΣ του Τμήματος.

* Για τη μεθοδολογία της σύνταξης της πρότασης οι υποψήφιοι μπορούν να συμβουλευτούν σχετικές βιβλιογραφικές πηγές

12.3. Κανονισμός Υποχρεώσεων Υποψηφίων Διδασκόντων

1. Την εποπτεία των μεταπτυχιακών σπουδών και την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού έχει η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών (Ε.Μ.Σ.). Αποτελείται από τους Διευθυντές των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ από τα οποία εκλέγει τον Πρόεδρό της. Η θητεία της είναι ετήσια.
2. Αιτήσεις για την εκπόνηση διδακτορικής διατριβής γίνονται δεκτές κάθε χρόνο σε δύο χρονικές περιόδους: 1-30 Σεπτεμβρίου και 1-31 Μαρτίου.
3. Για να είναι παραδεκτές οι αιτήσεις πρέπει να προσδιορίζουν με σαφήνεια το θέμα της διατριβής και να συνοδεύονται από εξηγηματικό κείμενο τουλάχιστον 500 λέξεων. Πρέπει επίσης να προσυπογράφονται από το μέλος ΔΕΠ που αποδέχεται να αναλάβει ως επιβλέπων Καθηγητής. Οι αιτήσεις εισάγονται στη Γ.Σ.Ε.Σ. από την Ε.Μ.Σ. που προτείνει τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής.
4. Κάθε μέλος Δ.Ε.Π. μπορεί να αναλάβει την επίβλεψη μέχρι πέντε διδακτορικών διατριβών συγχρόνως.
5. Οι Υποψήφιοι Διδάκτορες (Υ.Δ.) οφείλουν μετά από πρόταση του επιβλέποντα και σχετική απόφαση της Ε.Μ.Σ. να παρακολουθούν μαθήματα σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο ανεξαρτήτως τομέα ή κατεύθυνσης.
6. Οι Υ.Δ. οφείλουν να παρουσιάζουν την πρόοδο των εργασιών τους μια φορά ανά ακαδημαϊκό έτος σε ενιαίο σεμινάριο που οργανώνεται με την ευθύνη της Ε.Μ.Σ.
7. Οι Υ.Δ. έχουν την υποχρέωση να συμβουλευονται όλα τα μέλη των συμβουλευτικών επιτροπών τους κατά την εκπόνηση των εργασιών τους.
8. Οι Υ.Δ. με τη σύμφωνη γνώμη του επιβλέποντα μπορούν να συμμετέχουν στην διδασκαλία των προπτυχιακών μαθημάτων και σε φροντιστηριακά σεμινάρια καθώς και στην εποπτεία εξετάσεων.
9. Οι διατριβές ελέγχονται υποχρεωτικά ως προς το περιεχόμενό τους με ευθύνη της Ε.Μ.Σ. μέσω του συστήματος ελέγχου του Πανεπιστημίου της Πενσυλβανίας πριν την κατεύθυνση της έκθεσης της τριμελούς επιτροπής και το οποίο χρησιμοποιείται ήδη από το Πανεπιστήμιο Αθηνών.
10. Οι Υ.Δ. μπορούν να χρησιμοποιούν τον ειδικά διαμορφωμένο χώρο επί της Αιόλου 42-44 μετά από απόφαση της Ε.Μ.Σ.
11. Ένα αντίγραφο της κάθε εγκρινόμενης διατριβής (με σκληρή ράχη) κατατίθεται υποχρεωτικά στη βιβλιοθήκη του Τμήματος πριν την αναγόρευση του υποψήφιου σε Διδάκτορα του Τμήματος.
12. Η Ε.Μ.Σ. εισηγείται στο Δ.Σ. του Τμήματος μέτρα για την δημοσιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων των εγκρινόμενων διατριβών.

13. ΜΕΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ-ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ)

Εκάβη Αθανασπούλου

Λέκτωρ Διεθνών Σχέσεων. Απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ειδίκευση: Ιστορία Διεθνών Σχέσεων και Τουρκικές Σπουδές, Σχολή Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (ΜΑ, PhD). Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο του Limerick της Ιρλανδίας. Έχει εργασθεί ως ανταποκρίτρια ειδήσεων στην Άγκυρα για το Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων και για το ελληνικό πρόγραμμα του ραδιοφώνου της Deutsche Welle. Το 2003 ήταν Επισκέπτρια Επιστήμων (Visiting Scholar) στο Pacific Council on International Policy (Λος Άτζελες). Αναπληρώτρια Διευθύντρια Έκδοσης του *Journal of Southeast Europe and Black Sea Studies*. Μέλος της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής του *Journal of Mediterranean Politics*. Ερευνητικά ενδιαφέροντα: εξωτερική πολιτική της Τουρκίας, εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ προς την ανατολική Μεσόγειο και την Εγγύς Ανατολή, ευρω-ατλαντικές σχέσεις, μεταψυχροπολεμική ασφάλεια στην Ν.Α Ευρώπη, πολιτική κουλτούρα και εξωτερική πολιτική.

Βιβλία:

Turkey: Anglo-American Security Interests, 1945-1952; The First Enlargement of Nato (London, Frank Cass, 1999), (και στα ελληνικά, εκδόσεις Παπαζήσης), *Fighting Organised Crime in Southeastern Europe* (επιμ.) (Routledge, 2005). Πλέον πρόσφατη δημοσίευση: "Transatlantic Relations Caught Up by Reality", *Journal of Transatlantic Studies* (Άνοιξη 2006).

Ιωάννης Γ. Βαληνάκης

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955 και σπούδασε Νομικά και Πολιτική Επιστήμη στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Χαϊδελβέργης αντίστοιχα. Ειδικεύτηκε στις διεθνείς σχέσεις και στη στρατηγική (DEA στη διεθνή πολιτική, DEA στην αμυντική πολιτική, DEA στην ιστορία των διεθνών σχέσεων) στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης και αναγορεύθηκε διδάκτορας της διεθνούς πολιτικής (με άριστα) από το ίδιο πανεπιστήμιο το 1981. Εργάστηκε ως ερευνητής στο Institute for East-West Security Studies, στο Institut d' Etudes Européennes και σε άλλα ελληνικά και ξένα ερευνητικά ιδρύματα. Διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης, Ειδικός Σύμβουλος (1983-86), και μέλος της Επιτροπής Σχεδιασμού (1990-1993) στο Υπουργείο Εξωτερικών. Από το 1992 είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Είναι

καθηγητής της Έδρας Jean Monnet στην Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διπλωματία και διευθύνει το πρόγραμμα για το Ευρωπαϊκό Κέντρο Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Περικλής Βαλλιάνος

Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, σπούδασε κοινωνιολογία και φιλοσοφία στα πανεπιστήμια Wesleyan και Brandeis των Η.Π.Α.. Από το τελευταίο έλαβε το διδακτορικό του τίτλο στην Ιστορία των Ιδεών με ειδίκευση στην κοινωνική σκέψη του Χέγκελ. Από το 1989 διδάσκει πολιτική φιλοσοφία στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στις μεθόδους παραγωγής γνώσης, ιδίως ιστορικοκοινωνικής και στην αλληλοσύνδεσή τους με τις μορφές κοινωνικής ζωής στις οποίες εντάσσονται. Το επίκεντρο στην προβληματική αυτή είναι η λειτουργία της γλώσσας. Οι πρόσφατες δημοσιεύσεις του περιλαμβάνουν: "Πίστη και γνώση στη φιλοσοφία του Πλωτίνου" (Σύγχρονα Θέματα, Ιανουάριος - Ιούνιος 1996).

Πάρις Βαρβαρούσης

Επίκουρος Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου. Σπούδασε πολιτικές και κοινωνικές επιστήμες, ιστορία νοτιοανατολικής Ευρώπης, καθώς και μαθηματικά στα Πανεπιστήμια Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Μονάχου Γερμανίας. Το διδακτορικό του έκανε στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και η διδακτορική του διατριβή αναφέρονται στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Διδάσκει μαθήματα θεωρίας διεθνών σχέσεων και εξωτερικής πολιτικής και ασχολείται ερευνητικά ιδιαίτερα με θέματα ελληνικής εξωτερικής πολιτικής. Είναι ιδρυτικό μέλος του Διεπιστημονικού Κέντρου European Network για διεθνείς σχέσεις, ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων, μέλος της Foreign Affairs Association. Είναι επίσης ιδρυτής του Εργαστηρίου Μελέτης Ελληνογερμανικών Σχέσεων που λειτουργεί στα πλαίσια του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Βιβλία, μελέτες & άρθρα του έχουν δημοσιευθεί στην Ελλάδα και το εξωτερικό (επιλογή):

Thukydides im Spiegel der neuen Literatur, in: Zeitschrift für Politik 3 (2004): 295-316.

The Situation in Cyprus and the Security in the Region, in: PACIS 11-12(2003): 68-74.

The entry of Cyprus to the European Union, South-east Europe reports, Magazine of the South- east Europe company e.V, (Der Beitritt Zyperns zur Europäischen Union und die Sicherheit in der Region), in: Südosteuropa Mitteilungen, 3(2003), 61- 72.

Cyprus' Accession to the European Union and its Impact on the Bilateral Relations Between Greece and Turkey (Zyperns EU-Beitritt und die Auswirkungen auf die griechische-türkischen Beziehungen), in: Südosteuropa 1-3/2002, 73-87.

The Roots of International Relations. Greek Thinking on International Relations, Papazissis, Athens 1999 (in Greek).

"Macedonia: Focus of Greek Foreign Policy towards the Balkans", in Außenpolitik. German Foreign Affairs Review, Vol. 46, 4/1995: 358-364.

"Die Griechische Diplomatie auf dem Balkan. Rückkehr in die Geschichte?", Südosteuropa, 44. Jhg., 6-7/1995: 373-384.

Deutschland und die Zypernfrage. Die UN- und EU-Vermittlung. Eine Dokumentation 1954-1994, tuduv, München, 1995.

Αθανάσιος Βερέμης

Σπούδασε Πολιτικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Βοστώνης και Ιστορία στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης (Trinity College). Από το 1997 διετέλεσε επιμελητής στην έδρα Νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, στην Πάντειο Σχολή Πολιτικών Επιστημών, το 1978 Research Associate του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών (Λονδίνο), το 1983 επισκέπτης ερευνητής στο πανεπιστήμιο Harvard, το 1984 αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Αθηνών, το 1987 επισκέπτης καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Princeton και το 1993-94 επισκέπτης καθηγητής στο St. Antony's College της Οξφόρδης. Από το 1987 είναι καθηγητής πολιτικής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 1988 διευθύνει το Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής.

Σουζάννα Βέρνυ

Λέκτορας Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Τμήμα ΠΕΔΔ του Πανεπιστημίου Αθηνών και Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο του Μπράντφορντ (2003-05). Είναι απόφοιτος της Σχολής Σλαβονικών & Ανατολικοευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (BA History, First Class Honours) και κάτοχος διδακτορικού διπλώματος (Kings College London) με θέμα τα ελληνικά κόμματα και τη διαμάχη για την ένταξη στην ΕΟΚ, 1974-1979. Έχει διατελέσει Επισκέπτης Ερευνητής στα Πανεπιστήμια του Μπράντφορντ (1992-95 και 2000-02) και του Μπρίστολ (1994-98), καθώς και Ειδικός Επιστήμονας

στον Κύκλο Ανθρώπινων Δικαιωμάτων του Συνηγόρου του Πολίτη (1998-2001). Από το 1999 είναι Διευθύντρια Έκδοσης (Editor) του τετραμηνιαίου επιστημονικού περιοδικού «South European Society & Politics», ενώ προηγουμένως (1996-99) ήταν Υπεύθυνη Βιβλιοκρισιών (Reviews Editor) του ίδιου περιοδικού. Επίσης ήταν Αναπληρώτρια Διευθύντρια Έκδοσης (Associate Editor) του «Journal of Modern Greek Studies» (2000-02) και είναι Μέλος της Διεθνούς Συμβουλευτικής Επιτροπής του «Journal of Southern Europe and the Balkans». Ανάμεσα στα τρέχοντα πεδία ερευνητικού ενδιαφέροντος της είναι οι δημοκρατικές επιπτώσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ο ευρω-σκεπτικισμός.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις:

«Political Conditionality and the Quality of Democracy: The Case of Greek Association and Accession to the European Community» στο Haluk Kabaalioglu, Muzaffer Dartan, M. Sait Akman, Zeynep Nas (επιμ.), *The Europeanisation of South Eastern Europe: Domestic Impacts of the Accession Process to the EU* (Κωνσταντινούπολη: Marmara University\Turkish Universities Association for EC Studies), 2005.

«The End of Socialist Hegemony: Europe and the Greek Parliamentary Election of 7th March 2004», *European Parties, Elections and Referendums Network (EPERN) Κείμενο Εργασίας 15*, University of Sussex: Sussex European Institute, 2004.

«The Greek Association with the European Community: A Strategy of State» στο A. Costa-Pinto και N. Teixeira (επιμ.) *Southern Europe and the Making of the European Union*, Νέα Υόρκη: Social Science Monographs/ Columbia University Press, 2002, σελ. 109-156.

«Creating the Democratic Tradition of European Integration: The South European Catalyst» στο Helene Sjursen (επιμ.), *Enlargement and the Finality of the EU*, Oslo: Arena, 2002, σελ. 97-127.

Καλλιόπη Γκολομάζου-Παπά

Πτυχιούχος του Τμήματος Δημοσίου Δικαίου και Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος Master of Science στην Πολιτική Κοινωνιολογία του Πανεπιστημίου του Λονδίνου (London School of Economics and Political Science). Είναι επιστημονική συνεργάτις στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης στο γνωστικό αντικείμενο των Εργασιακών Σχέσεων. Συγκεκριμένα, ασχολείται κυρίως με την έρευνα και τη διδασκαλία θεμάτων που αφορούν τη διαμόρφωση του συνδικαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα και τη μεταλλαγή του εργασιακού φαινομένου κάτω από τις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές επιρροές. Διδάσκει τα μαθήματα

επιλογής Εργασία και Νέες Τεχνολογίες και Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις με τον επικ. καθηγητή κ. Αλέξη Μητρόπουλο, εκπονεί διδακτορική διατριβή με επιβλέποντα τον ίδιο καθηγητή και συμμετέχει στο πρόγραμμα του Πανεπιστημίου του Λονδίνου για την απόκτηση Master of Science in Human Resource Management (Birkbeck College, external programme).

Νικηφόρος Διαμαντούρος

Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και Διευθυντής και Πρόεδρος του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (Ε.Κ.Κ.Ε.). Διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Columbia, ο Ν. Διαμαντούρος είναι Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρίας Πολιτικής Επιστήμης και, από το 1990, πρόεδρος (μαζί με αμερικανό συνάδελφό του) της Επιτροπής για την Παγίωση Δημοκρατικών Καθεστώτων στη Νότια Ευρώπη του Αμερικανικού Συμβουλίου Ερευνών για τις Κοινωνικές Επιστήμες (Social Science Research Council). Υπό την ιδιότητά του αυτή, συντονίζει ένα πενταετές ερευνητικό πρόγραμμα για τη μελέτη της δημοκρατίας στη Νότια Ευρώπη και διευθύνει την εκδοτική σειρά "The New Southern Europe" του εκδοτικού οίκου του Πανεπιστημίου John Hopkins. Ο καθηγητής Νικηφόρος Διαμαντούρος επιλέχθηκε ως πρώτος Συνήγορος του Πολίτη.

Χαριτίνη Δίπλα

Σπούδασε στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και στο Institut Universitaire des Hautes Etudes Internationales στη Γενεύη. Εκπόνησε τη διδακτορική της διατριβή με θέμα το νομικό καθεστώς των νησιών στο διεθνές δίκαιο. Εδίδαξε διεθνές δίκαιο στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου της Γενεύης. Σήμερα είναι Καθηγήτρια διεθνούς δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης και μέλος της Εθνικής Επιτροπής για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Κύρια ενδιαφέροντα: διεθνές δίκαιο της θάλασσας, διεθνές δίκαιο του περιβάλλοντος, ανθρώπινα δικαιώματα, διεθνής οργάνωση. Τελευταία της δημοσίευση: "Les résolutions du Conseil de Sécurité imposant des mesures coercitives et leur mise en œuvre: quelques réflexions concernant la responsabilité des Etats" στο L' Effectivité des Organisations Internationales: mécanismes de suivi et de contrôle, Athènes-Paris, Ant. N. Sakkoulas - A. Pedone, 2000, σσ. 23-57.

Κύρκος Δοξιάδης

Ο Κύρκος Δοξιάδης γεννήθηκε στην Αθήνα το 1955. Σπουδές: B.Sc. (Economics), London School of Economics and Political Science, Πανεπιστήμιο

του Λονδίνου (1978), M.Sc. (Sociology with Politics), Birkbeck College, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1979), διδακτορικό δίπλωμα, Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Κοινωνιολογίας, Birkbeck College, Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (1986). Είναι Αναπληρωτής Καθηγητής της Κοινωνικής Θεωρίας με ειδίκευση στην Επικοινωνία, και διευθυντής του Τομέα Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα προσανατολίζονται κυρίως στη μελέτη της ιδεολογίας και του πολιτισμού δια μέσου της μεθοδολογίας της ανάλυσης λόγου, καθώς και σε σύγχρονα ζητήματα της κοινωνικής και ηθικής φιλοσοφίας και της φιλοσοφίας της επικοινωνίας. Το 2001 κυκλοφόρησε το βιβλίο του *Κοινωνία, ιδεολογία, ηθική* από τις εκδόσεις Πλέθρον.

Εμμανουέλα Δούση

Αποφοίτησε από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών το 1988 και συνέχισε με μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris I (Rantheon-Sorbonne), από όπου έλαβε D.E.A. στο Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο και Διεθνείς Οργανισμούς (1990) και D.E.A. στο Δίκαιο του Περιβάλλοντος (1992). Ολοκλήρωσε τις μεταπτυχιακές της σπουδές με διδακτορικό στο διεθνές δίκαιο. Το 2002 εξελέγη λέκτορας στο Τμήμα ΠΕΔΔ.

Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιστρέφονται γύρω από θέματα που αφορούν τους διεθνείς οργανισμούς, την επίλυση των διεθνών διαφορών, τη διεθνή ευθύνη, την προστασία του περιβάλλοντος.

Ορισμένες πρόσφατες δημοσιεύσεις:

Το Διεθνές Δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών, Σύνοψη νομολογίας 1980-2000 (σε συνεργασία με την Καθηγήτρια Χ. Δίπλα), Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή, 2001.

Η κοινοτική πολιτική περιβάλλοντος και η επίδρασή της στην περίπτωση της Ελλάδας, Παπαζήσης, Αθήνα, 2001.

« La protection du milieu marin en mer Egée », Annuaire du droit de la mer 2001, éd. Pedone, Paris, 2002, σελ. 9-43.

« Cultural Landscapes: A Model for Integrated Management » (σε συνεργασία με Α. Ζερβάκη), στο έργο: Α. Deffner, D. Konstadakopoulos, Υ. Psycharis, Culture and Regional Economic Development in Europe: Cultural, Political and Social Perspectives, University of Thessaly Press, Volos, 2003, σελ. 459-470.

Το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (σε συνεργασία με τον Δρ Απ. Παπατόλια), Σάκκουλας, Θεσσαλονίκη, 2004.

«Η προστασία του περιβάλλοντος στο Αιγαίο Πέλαγος και τη Μαύρη Θάλασσα υπό το πρίσμα της Σύμβασης για το δίκαιο της θάλασσας», στο έργο:

Χ. Δίπλα - Χ. Ροζάκης (επιμ.), Το δίκαιο της Θάλασσας και η εφαρμογή του στην Ελλάδα, Ι. Σιδέρης, Αθήνα, 2004, σελ. 295-313.

Παναγιώτης Κ. Ξωακειμίδης

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, σπούδασε πολιτικές, οικονομικές επιστήμες και Ευρωπαϊκά και Διεθνή θέματα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο Λονδίνου (London School of Economics-LSE), το Πανεπιστήμιο Manchester και το Πανεπιστήμιο του Amsterdam (Eurora Institut). Είναι καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Είναι επίσης επισκέπτης καθηγητής: στη Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και στο Κέντρο Διπλωματικών Σπουδών του Υπουργείου Εξωτερικών και το Κολλέγιο του ΝΑΤΟ. Έχει συμμετάσχει σε μεγάλο αριθμό συνεδρίων για θέματα Ευρωπαϊκής Ενοποίησης (σε Ευρώπη & ΗΠΑ). Ως πρεσβευτής/εμπειρογνώμων του Υπουργείου Εξωτερικών έχει συμμετάσχει σε όλες τις σημαντικές διαπραγματεύσεις της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των Διακυβερνητικών Διασκέψεων για την επεξεργασία της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης, της Συνθήκης του Maastricht για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης του Amsterdam. Υπήρξε ο εκπρόσωπος της Ελληνικής κυβέρνησης στη Διακυβερνητική Διάσκεψη για τη σύνταξη της Συνθήκης της Νίκαιας και αναπλ. μέλος της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης (Convention). Μεταξύ άλλων έχει χρηματίσει: Πρόεδρος και Γενικός Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ), μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του ΕΛΙΑΜΕΠ, μέλος της Independent Commission for the Comprehensive Review of the Institutions and Procedures of the Union και άλλων επιστημονικών ενώσεων.

Παναγιώτης Καζάκος

Γεννήθηκε το 1941, είναι καθηγητής διεθνών οικονομικών και ευρωπαϊκών σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες στην Ελλάδα και οικονομικά στη (Δυτική) Γερμανία. Είναι διδάκτωρ του Christian-Albrechts-Universität Kiel. Σήμερα διευθύνει το Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Πολιτικής και ολοκλήρωσης και τον Τομέα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών. Επίσης, διδάσκει πολιτική οικονομία (μακροοικονομική), πρότυπα οικονομίας και κοινωνικού κράτους στην Ευρώπη και ειδικά θέματα ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης. Έχει συμμετάσχει στο πρόγραμμα Jean Monnet για δημιουργία πανεπιστημιακών υποδομών. Έχει επίσης διατελέσει ανάμεσα σε άλλα εμπειρογνώμων α΄ του Υπουργείου Εξωτερικών, στέλεχος της Διεύθυνσης Μελετών της ΑΤΕ, μέλος της Επιτροπής Πολιτικού Σχεδιασμού του ΥΠΕΞ κ.α.

Η μελέτη του „Θεσμικές μεταρρυθμίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση“ (Ι. Σιδέρης,1996), βραβεύθηκε από την Ακαδημία Αθηνών.

Άλλες δημοσιεύσεις (επιλογή):

“Europeanization, Public Goals and Group Interests: Convergence Policy in Greece, 1990 - 2003”, *West European Politics*, ol. 27, No.5, November 2004.

“Ανάμεσα σε κράτος και αγορά. Οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα 1944-2000”, Πατάκης, Αθήνα 2001 (2004 σε 4η ανατύπωση).

“Implementing the euro-Greece” in Louis,V./ Komn A.P. (eds) *The Euro: Law, Politics, Economics*, The British Institute of International and Comparative Law, London, 2003.

“Το αβέβαιο μέλλον της Ευρώπης και η Τουρκία”, Παπαζήσης, 2003.

“Wandel von Oben? ‘High politics’ und Bürgerdiplomatie am Beispiel der griechisch-türkischen Beziehungen”, *Südosteuropa Mitteilungen*, 41.Jg. No 2/ 2001.

“Griechenlands Eintritt in the WWU”, in Rill, B. (Hrbr): *Griechenland: Politik und Perspektiven*, Hanns Seidel Stiftung, München 1999.

“T Stabilisierung ohne Reform-Konvergenz und Pfadabhängigkeit im Griechenland der 90er Jahre”, ZEI, Bonn 2000.

“The Europeanization of Public Policy”, *European Integration*, 1999, vol. 21, pp 369-391.

“Von der EG zur Europäischen Union aus der Sicht des ‘ökonomischen föderalismus’”, in *Föderalismus und die Architektur der Europäischen Integration*, Südosteuropa Gesellschaft, München 1994, 139-158.

Ιωάννα Α. Καυταντζόγλου

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας. Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη και Κοινωνιολογία στα Πανεπιστήμια της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I Panthéon-Sorbonne και Paris VII-Jussieu) όπου και υποστήριξε τη διατριβή της (Doctorat d’Etat ès Lettres et Sciences Humaines) το 1985. Έχει διδάξει στο Τμήμα Κοινωνιολογίας και στο Ινστιτούτο Αναπτυξιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου της Γενεύης, στο Ινστιτούτο Οικονομικής και Κοινωνικής Ανάπτυξης του Πανεπιστημίου Paris I Panthéon-Sorbonne και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο. Διδάσκει κοινωνιολογία και μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημοσίας Διοίκησης. Στα επιστημονικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται οι σχέσεις χρόνου και κοινωνίας, η πολιτική και κοινωνιολογία της ανάπτυξης, οι κοινωνικές ανισότητες και ο αποκλεισμός, η θέση της εργασίας στη σύγχρονη κοινωνία.

Επιλογή δημοσιεύσεων:

- Ο κύκλος και η γραμμή. Όψεις του κοινωνικού χρόνου, Αθήνα, Εξάντας, 1995.
- «Νέες αντιλήψεις για την κοινωνική ανάπτυξη», Επιστημονική Επετηρίδα, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, 1998.
- «Οι έννοιες της κοινωνίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης στον F. A. Hayek», Διεθνές Συνέδριο Κοινωνία των 2/3. Διαστάσεις του σύγχρονου κοινωνικού προβλήματος, Θ. Πάκος, επιμ., Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Αθήνα, 2001.
- «Identité, visibilité et invisibilité», Actes du Colloque de l'Association Internationale des Sociologues de Langue Française - Altérité et Société, cdrom ΕΚΚΕ, 2004 "Προλεγόμενα" στο T.H. Eriksen, The Tyranny of the Moment, Σαββάλας, Αθήνα, 2005.
- Κοινωνικός αποκλεισμός: εντός, εκτός και υπό. Θεωρητικές, ιστορικές και πολιτικές καταβολές μιας διαφορούμενης έννοιας. (υπό δημοσίευση).

Πασχάλης Μ. Κιτρομηλίδης

Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Wesleyan (Middletown, Connecticut, ΗΠΑ). Στη συνέχεια έλαβε τα πτυχία Magister in Artibus και Philosophiae Doctor στην Πολιτική Επιστήμη από το Πανεπιστήμιο Harvard. Είναι Καθηγητής της Πολιτικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην ιστορία των πολιτικών θεωριών και, ιδιαίτερα, σε ζητήματα που αναφέρονται στον Διαφωτισμό, στην πρόσληψή του στη Νοτιανατολική Ευρώπη και τον Εθνικισμό. Περιλαμβάνουν, επίσης, και άλλα ειδικότερα ζητήματα κλασικής και νεότερης πολιτικής σκέψης.

Αντώνιος Κόντης

Σπούδασε οικονομικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αμβούργου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας (Diplom Volkswirt, Dr Rer. Pol). Σήμερα είναι Επίκουρος Καθηγητής στο γνωστικό αντικείμενο των «Διεθνών και Ευρωπαϊκών Οικονομικών Σχέσεων» στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Διετέλεσε Ερευνητικός Εταίρος του Πανεπιστημίου της Βόννης, δίδαξε στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο, στην Ανωτάτη Σχολή Ικάρων και στη Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και απασχολήθηκε ως ερευνητής στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Ειδικός Επιστήμονας στην Γενική Γραμματεία Αποδήμου Ελληνισμού. Ήταν Ακαδημαϊκός Υπεύθυνος συγγραφέας του εκπαιδευτικού υλικού και είναι Συντονιστής και Συνεργαζόμενο Εκπαιδευτικό Προσωπικό της θεματικής ενότητας «Ελληνισμός της Διασποράς» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου.

Τα κύρια ερευνητικά και συγγραφικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στα πεδία της «Πολιτικής Οικονομίας», των «Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων», της «Διεθνούς Πολιτικής Οικονομίας» και της «Διεθνούς Μετανάστευσης». Πρόσφατες δημοσιεύσεις: «Ο Ελληνισμός της Διασποράς», Κόντης Α. - Φακιολάς Ρ. (επιμ.), τόμοι Α΄ Β΄ Γ΄, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Πάτρα 2002, 2003, Κόντης Α. - Τσαρδανίδης Χ. (επιμ.) «Διεθνής Πολιτική Οικονομία», Παπαζήσης, Αθήνα 2005.

Γεράσιμος Κουζέλης

Γεννημένος το 1953 στην Αθήνα, είναι Καθηγητής Επιστημολογίας και Κοινωνιολογίας της Γνώσης. Έχει σπουδάσει κοινωνιολογία και φιλοσοφία στα πανεπιστήμια του Μάρμπουργκ και της Φραγκφούρτης (διδακτορικό δίπλωμα το 1986). Ερευνητική δραστηριότητα στα αντικείμενα: Κριτική θεωρία, επιστημολογία και μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών, ιδεολογία, επιστημονική επιχειρηματολογία, εκπαίδευση ενηλίκων και διδακτική, μειονότητες, φιλοσοφικές και κοινωνικές όψεις των νέων τεχνολογιών. Κύριες δημοσιεύσεις: *Das symbolische Mehrprodukt. Entwurf einer Rekonstruktion der Autoritätsthematik der Kritischen Theorie*, Φραγκφούρτη 1985; Από τον βιωματικό στον επιστημονικό κόσμο. Ζητήματα κοινωνικής αναπαραγωγής της γνώσης, Αθήνα 1992· (επιμ.) Επιστημολογία. Κείμενα, Αθήνα 1993· (επιμ.) Πειθαρχία και γνώση, Αθήνα 1994· *Die Propädeutik am Beispiel der Lehrausbildung. Eine Dokumentation*, Φραγκφούρτη 1996· (επιμ.) Επιστημολογία των κοινωνικών επιστημών, Αθήνα 1996· (κ.ά.) Η Κριτική Θεωρία σήμερα, Αθήνα 2000· (επιμ.) Γραφή και ανάγνωση. Για τη χρήση της γλώσσας στις επιστήμες, Αθήνα 2001· (επιμ.) Γνώση χρήσης, Αθήνα 2004· (επιμ.) *Knowledge in the New Technologies*, Φραγκφούρτη κ.α. 2005.

Χαράλαμπος Κουταλάκης

Λέκτορας Διοικητικής Επιστήμης. Είναι διδάκτορας του Τμήματος Πολιτικών και Κοινωνικών Επιστημών του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημιακού Ινστιτούτου της Φλωρεντίας. Έχει εργαστεί ως Λέκτορας στο Κέντρο Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης του Otto-Suhr Ινστιτούτου Πολιτικής Επιστήμης του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου, Marie Curie Fellow στο Ινστιτούτο Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Humboldt του Βερολίνου και Ερευνητής στο Robert Schuman Center for Advanced Studies της Φλωρεντίας. Τα κυριότερα ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στην Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής με έμφαση στις επιπτώσεις των τομεακών πολιτικών της ΕΕ στο Ελληνικό διοικητικό σύστημα, νέες μορφές διακυβέρνησης, αστική και περιφερειακή ανάπτυξη και περιβάλλον.

Τα τρέχοντα ερευνητικά του προγράμματα: *Member State Compliance with EU Environmental Law*, και *Smoothing Eastern Enlargement Independent Regulatory Agencies and Non-Hierarchical Steering*, χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, FP6 στο πλαίσιο του *Integrated Project New Modes of Governance*, με επικεφαλής το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας. Πρόσφατες δημοσιεύσεις: *The Domestic Impact of EU Initiatives for Urban Development*, 2003, Athens, Sakkoulas Publishers, *Environmental Compliance in Italy and Greece. The Role of Non-state Actors*, 2004, *Environmental Politics*, vol. 13, no 4, (Winter 2004), pp.754- 774, *Smoothing Eastern Enlargement through New Modes of Governance?*, in Gunnar Folke Schuppert (ed.) *Europeanization of Governance - The Challenge of Accession*", 2005, Nomos-Verlag: Baden-Baden, *Schriften zur Governance-Forschung*.

Νικόλαος Κουτσιαράς

Σπούδασε οικονομικά στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ) και αγροτική οικονομική στο Wye College του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, όπου απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (M.Sc). Είναι διδάκτωρ του Πανεπιστημίου Αθηνών, η δε διδακτορική διατριβή του αφορά στην κοινωνική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Έχει εργασθεί στην Εμπορική Τράπεζα, στο Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών (EKEM) ως ερευνητής, στο Υπουργείο Γεωργίας, στο Υπουργείο Εργασίας και στο Υπουργείο Εξωτερικών ως ειδικός σύμβουλος. Στη διάρκεια της περιόδου 2000-01 ήταν εκπρόσωπος της Ελλάδας στην Επιτροπή Κοινωνικής Προστασίας και στην Επιτροπή Απασχόλησης της Ε.Ε. Συμμετέχει στο διδακτικό έργο του ΠΜΣ «Ευρωπαϊκές και Διεθνείς Σπουδές» από τον πρώτο χρόνο της λειτουργίας του.

Επιλογή δημοσιεύσεων:

"Social and employment policy" στο R. Hall, A. Smith and L. Tsoukalis (eds.) *Competitiveness and Cohesion in EU Policies*, (2001), Oxford University Press, Oxford.

Η λήψη αποφάσεων σε μια οικονομική ένωση : Υποδείξεις με αφετηρία τη σύγχρονη οικονομική θεωρία της πολιτικής, (2003), Παπαζήσης, Αθήνα.

(σε συνεργασία με Γ. Ανδρέου) "Greece and Economic and Monetary Union: whither Europeanisation ?" , στο D. Dimitrakopoulos and A. Passas (eds.) *Greece in the European Union*, (2004), Routledge, London.

Understanding Economic and Monetary Union : Lecture notes, (2005), *Metamesonykties ekdoseis for the Institute of European Integration and Policy*, Athens.

Αλέξανδρος - Ανδρέας Κύρτσος

Αναπληρωτής Καθηγητής Κοινωνιολογικής Θεωρίας. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται κυρίως στα πεδία της θεωρητικής οικονομικής κοινωνιολογίας, της κοινωνιολογικής θεωρίας των οργανώσεων και της τεχνολογίας και της κοινωνικής ιστορίας των ιδεών. Σπούδασε κοινωνικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο της Ζυρίχης με κύρια κατεύθυνση κοινωνιολογία και δευτερεύουσες κατευθύνσεις κοινωνική ανθρωπολογία και οικονομική ιστορία. Στο ίδιο πανεπιστήμιο εργάστηκε ως ερευνητής στο Ινστιτούτο Κοινωνιολογίας και ως εντεταλμένος διδασκαλίας στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Έχει διδάξει στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (1983-1986) όπου ήταν Σύμβουλος της Διοικούσας Επιτροπής υπεύθυνος για την οργάνωση της τότε υπό ίδρυση Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, καθώς και στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και στο Τεχνολογικό Ινστιτούτο Μασαχουσέτης (MIT - Program in Science, Technology and Society), στο London School of Economics and Political Science, καθώς και στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου.

Χρήστος Λυριντζής

Καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Πολιτική Επιστήμη και Νομικά στην Αθήνα και εν συνεχεία Πολιτική Επιστήμη στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου (London School of Economics), όπου και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή. Έχει δημοσιεύσει εργασίες για τα Πολιτικά κόμματα, την ελληνική πολιτική, την πολιτική επικοινωνία και τη συγκριτική πολιτική. Τα τρέχοντα ερευνητικά του ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τη συγκριτική μελέτη των Βαλκανικών χωρών καθώς και θέματα σύγχρονης πολιτικής θεωρίας. Από τον Ιούνιο του 2003 μέχρι το Μάιο του 2005 διετέλεσε καθήκοντα Διευθυντή και Προέδρου του Δ.Σ. του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών (ΕΚΚΕ).

Αντώνιος Μακροδημήτρης

Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές (LLM, PhD) στην Αγγλία με υποτροφία του ΙΚΥ. Το 1992 διετέλεσε Επισκέπτης Ερευνητής στο Πανεπιστήμιο Princeton ως υπότροφος του ιδρύματος Fulbright. Από το 1985 διδάσκει στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι Καθηγητής Διοικητικής Επιστήμης (Επίκουρος Καθηγητής: 1988-92, Αναπληρωτής Καθηγητής: 1992-98, Καθηγητής: 1998-). Υπήρξε μέλος επιτροπών εμπειρογνομόνων για τη δημόσια διοίκηση, Διευθυντής στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης (1985-88). Είναι μέλος ελληνικών και

ξένων διεθνών οργανισμών για τη Δημόσια Διοίκηση. Έχει δημοσιεύσει βιβλία, μελέτες και άρθρα για την οργάνωση και λειτουργία της δημόσιας διοίκησης, τη θεωρία των οργανώσεων, για ζητήματα δημόσιας πολιτικής, ιστορίας και κοινωνικής θεωρίας.

Τα πιο πρόσφατα έργα του περιλαμβάνουν τα εξής:

Οι Πρωθυπουργοί της Ελλάδος, 1828-1997, εκδ. Ι. Σιδέρη, 1997.

Διοίκηση και Κοινωνία, εκδ. Θεμέλιο, 1999.

Εκθέσεις Εμπειρογνομών για τη Δημόσια Διοίκηση (1951-1996) [με τον Ν. Μιχαλόπουλο], εκδ. Παπαζήση, 2000.

Οι Υπουργοί Εξωτερικών της Ελλάδος, 1829-2000, εκδ. Θ. Καστανιώτη, 2000.

Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα [με τον Επ. Σπηλιωτόπουλο], εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001.

Κράτος και Κοινωνία Πολιτών, Μεταμεσονύκτιες Εκδόσεις, 2003.

Προσεγγίσεις στη Θεωρία των Οργανώσεων, εκδ. Θ. Καστανιώτη, 2004.

«Διοικητικός Κώδικας»-Συλλογή Νομοθεσίας για τη Δημόσια Διοίκηση [με τη Μ.-Ηλ. Πραβίτα], εκδ. Π. Σάκκουλα, 2005.

Ναπολέων Μαραβέγιας

Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Γεννήθηκε το 1955. Σπούδασε Οικονομικές Επιστήμες στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Απέκτησε DEA στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Ολοκλήρωση και Doctorat d' Etat στις Οικονομικές Επιστήμες από το Πανεπιστήμιο της Grenoble (1983) με υποτροφία του Ιδρύματος Ωνάση. Από το 1997 ήταν Καθηγητής στο Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών και από το 2000 είναι Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έχει δώσει διαλέξεις σε διάφορα Πανεπιστήμια της Ευρώπης (Valencia - Ισπανία, Οξφόρδη - Αγγλία και Montpellier - Γαλλία) και σ' όλα σχεδόν τα Ελληνικά Πανεπιστήμια. Ασχολείται κυρίως με την οικονομία και τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Είναι κάτοχος της Ευρωπαϊκής Έδρας Jean Monnet (1995), από το 1999 μέχρι το 2004 ήταν Πρόεδρος του Εθνικού Ιδρύματος Αγροτικής Έρευνας και από το 2004 Εθνικός Εκπρόσωπος και Μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου του Διεθνούς Κέντρου Ανώτατων Γεωπονικών Μεσογειακών Σπουδών (CIHEAM). Το 2001 τιμήθηκε με Παράσημο από τη Γαλλική Δημοκρατία.

Τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα βιβλία του είναι:

«Η Ελληνική Γεωργία προς το 2010», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2000.

«Βιβλιογραφικός Οδηγός σε θέματα Ελληνικής Αγροτικής Οικονομίας και Κοινωνίας», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2002.

«Εξελίξεις στην ΚΑΤΤ και η Ελληνική Γεωργία», Αθήνα: Εκδ. Σάκκουλα, 2003.

«Στρατηγική για την Αγροτική Ανάπτυξη της Ελλάδος», Αθήνα: Εκδ. Παπαζήση, 2004.

Γεώργιος Θ. Μαυρογορδάτος

Ειδικός επιστήμων από το 1982, Επίκουρος Καθηγητής από το 1985, Αναπληρωτής Καθηγητής από το 1989, Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης από το 1997, με ειδικευση στην Πολιτική Κοινωνιολογία, τη Συγκριτική Πολιτική και την Πολιτική Ιστορία. Επισκέπτης Καθηγητής, University of California, Berkeley (1983), Johns Hopkins University Bologna Center (1986), Universität Salzburg (1997). Γλώσσες: Αγγλικά και Γαλλικά άρτια, Ιταλικά καλά, Γερμανικά και Ισπανικά μέτρια. Σπουδές: Πτυχίο Πολιτικών και Οικονομικών Επιστημών, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1967. Πτυχίο Νομικής, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1969. Μ.Α. Πολιτικής Επιστήμης, Purdue University, 1972. Ph.D. Πολιτικής Επιστήμης, University of California, Berkeley, 1979.

Βιβλία:

Μελέτες και κείμενα για την περίοδο 1909-1940 (Αθήνα: Α. Σάκκουλας, 1982). *Stillborn Republic: Social Coalitions and Party Strategies in Greece, 1922-1936* (Berkeley: University of California Press, 1983), που τιμήθηκε με το βραβείο "Woodrow Wilson Foundation Award", ανώτατη διάκριση της American Political Science Association.

Rise of the Green Sun: The Greek Election of 1981 (London: King's College, 1983).

Μεταξύ Πτυοκάμπτη και Προκρούστη: Οι επαγγελματικές οργανώσεις στη σημερινή Ελλάδα (Αθήνα: Οδυσσέας, 1988).

Με το σπασμένο χέρι του Κοραή (Αθήνα: Οδυσσέας, 1991).

Εθνικός Διχασμός και μαζική οργάνωση: 1. Οι Επίστρατοι του 1916 (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1996).

Ομάδες πίεσης και Δημοκρατία (Αθήνα: Πατάκης, 2001).

Αλέξιος Μητρόπουλος

Γεννήθηκε στον Πύργο της Ηλείας. Είναι πτυχιούχος του Τμήματος Νομικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Φιλοσοφίας - Ψυχολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθώς και του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης του Παντείου Πανεπιστημίου. Είναι διδάκτωρ νομικών επιστημών. Ο Αλέξης Μητρόπουλος έχει πλούσια κοινωνική δράση. Από μαθητής γυμνασίου διώχθηκε για τις δημοκρατικές του ιδέες. Ως φοιτητής της Νομικής, κατά τη διάρκεια της Δικτατορίας, φυλακίστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα και βασανίστηκε από τα Σώματα Ασφαλείας του δικτατορικού καθεστώτος. Είναι επίκουρος καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Διδάσκει τα μαθήματα Εργασιακές Σχέσεις και Θεσμοί, Νέες Εργασιακές Σχέσεις και Ειδικά Θέματα Εργατικού Δικαίου και είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή των μαθημάτων Εργασία και Νέες Τεχνολογίες

καθώς και Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας και Συνδικαλιστικές Οργανώσεις. Είναι επίσης Νομικός Σύμβουλος της Ανωτάτης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ).

Γρηγόριος Μολύβας

Επίκουρος καθηγητής πολιτικής θεωρίας του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, από το οποίο αποφοίτησε με άριστα το 1987. Με υποτροφίες από το ΙΚΥ, το Ίδρυμα Ωνάση και το British Council απέκτησε Master στην Πολιτική Θεωρία από το Πανεπιστήμιο του Manchester (1989) και εκπόνησε τη Διδακτορική του Διατριβή στο University College London (1994) με ερευνητικό αντικείμενο τις έννοιες της ελευθερίας και των φυσικών δικαιωμάτων στην αγγλική σκέψη του 18ου αιώνα. Δίδαξε ως λέκτορας στο ΕΑΠ (2000) και το Πανεπιστήμιο Κρήτης (2001-5) και ως επισκ. επίκ. καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου (2004-5). Τα σημερινά του ερευνητικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στις σύγχρονες θεωρίες διανεμητικής δικαιοσύνης και τον ωφελιμισμό. Στις δημοσιεύσεις του περιλαμβάνεται το Δικαιώματα και Θεωρίες δικαιοσύνης: Rawls, Nozick, Dworkin, Sen, Πόλις 2004.

Κωνσταντίνα Μπότσιου

Λέκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας. Σπούδασε Ιστορία στα Πανεπιστήμια Αθηνών και Tübingen, στο οποίο έλαβε διδακτορικό δίπλωμα στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία το 1998. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζονται στη νεότερη και σύγχρονη ελληνική ιστορία, την ιστορία του Ψυχρού πολέμου και της ευρωπαϊκής ενοποίησης και στην ιστορία της Νοτιοανατολικής Ευρώπης. Μεταξύ άλλων, έχει συντονίσει ερευνητικές εργασίες υπό την αιγίδα της Έδρας Jean Monnet για την Ιστορία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης των Πανεπιστημίων Tübingen και Φλωρεντίας, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Jean Monnet του Πανεπιστημίου Αθηνών, των ιδρυμάτων «Στρατής Ανδρεάδης» και «Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής» και του προγράμματος «Καποδίστριας» (2004-2006, 2006-2008).

Δημοσιεύσεις (επιλεκτικά):

Griechenlands Weg nach Europa: von der Truman-Doktrin bis zur Assoziierung mit der Europäischen Wirtschaftsgemeinschaft, 1947-1961, Frankfurt a.M.: Peter Lang, 1999, (με Γ. Βαληνάκη), *Διεθνείς Σχέσεις και Στρατηγική στην Πυρηνική Εποχή*, Αθήνα: Παρατηρητής, 2000, "The Interface between Politics and Culture in Greece" in: Alexander Stephan (ed.), *The Americanization of Europe: Culture, Diplomacy and Anti-Americanism after 1945*, New York, Oxford: Berghahn Books, 2005, σ. 277-306, "The Clash of Civilizations Revisited: The Interaction of the United

States and Europe with the Orient", in: Heike Schäfer (ed.), *America and the Orient*, Heidelberg: Winter, 2006, σ. 319-337, «Ιδεολογική και Πολιτική Αφετηρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης», Ναπολέων Ν. Μαραβέγιας, Μιχάλης Ι. Τσινισιζέλης (επιμ.), *Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση: Οργάνωση και Πολιτικές 50 χρόνια*, Αθήνα: Θεμέλιο, 2007, σ. 59-95.

Ηλίας Νικολακόπουλος

Καθηγητής Εκλογικής Κοινωνιολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε Μαθηματικά στην Αθήνα, τη Λωζάννη και το Παρίσι και υποστήριξε τη διδακτορική του διατριβή στην Πολιτική Επιστήμη στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Εργάστηκε στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών και είχε την ευθύνη για τη διεξαγωγή, ανάλυση και παρουσίαση πληθώρας εμπειρικών ερευνών σε θέματα Πολιτικής Κοινωνιολογίας.

Παναγιώτης- Γεώργιος Παναγιωτόπουλος

Λέκτορας Κοινωνιολογίας με έμφαση στους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών στο Τομέα της Κοινωνικής Θεωρίας και Κοινωνιολογίας. Γεννήθηκε το 1971 στο Παρίσι. Το 1993 αποφοίτησε από το Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Το 1994 έλαβε το μεταπτυχιακό του δίπλωμα (DEA) στην κοινωνιολογία από την Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales (με θέμα «Η πολιτική κοινωνιολογία του εγκλεισμού»). Το 2000 ολοκλήρωσε την διδακτορική του διατριβή στη φιλοσοφία με αντικείμενο «Την κομμουνιστική ηθική: Γαλλία, Σοβιετική Ένωση, Ελλάδα» στο Πανεπιστήμιο Paris X-Nanterre υπό την επίβλεψη του Etienne Balibar. Από το 2000 μέχρι το 2007 υπηρέτησε στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του ΑΠΘ. Είναι λέκτορας κοινωνιολογίας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Έχει δημοσιεύσει, το 2002, το βιβλίο *Το Γεγονός. Βαναυσότητα, πόλεμος και πολιτική μετά την 11^η Σεπτεμβρίου* στις εκδόσεις Βιβλιόραμα και έχει δημοσιεύσει πολλά άρθρα σε ελληνικά και διεθνή επιστημονικά περιοδικά καθώς σε συλλογικούς τόμους. (e-mail: panajisp@yahoo.gr).

Μάρω Παντελίδου-Μαλούτα

Έχει σπουδάσει Πολιτική Επιστήμη και Ιστορία στα Πανεπιστήμια της Λωζάνης, της Γενεύης και των Παρισίων (Paris I) και είναι διδάκτωρ της Ε.Η.Ε.Σ.Σ (1980). Κεντρικό αντικείμενο της επιστημονικής της διερεύνησης

αποτελούν οι πολιτισμικές συνιστώσες της πολιτικής διαδικασίας και ιδιαίτερα η διαδικασία διαμόρφωσης και οι τρόποι έκφρασης της πολιτικής ταυτότητας των κοινωνικών υποκειμένων. Το σύστημα έμφυλων σχέσεων βρίσκεται στο επίκεντρο των ερευνητικών και θεωρητικών ενδιαφερόντων της. Ασχολείται ιδιαίτερα με την έμφυλη διάσταση της ιδιότητας του πολίτη, τη σχετική ανισότητα σε σχέση με τη θεωρία της δημοκρατίας και τις πολιτικές για την αντιμετώπισή της, Έχει διευθύνει ή συμμετάσχει σε πολλά ερευνητικά προγράμματα, ελληνικά και ευρωπαϊκά, και υπήρξε υπεύθυνη του ελληνικού σκέλους τριών προγραμμάτων του πέμπτου, έκτου και έβδομου προγράμματος πλαισίου: - *Genre et gestion locale du changement dans les pays de l' Union Européenne*. (CNRS/FP5) - *Policy frames and implementation problems: The case of gender mainstreaming* (IWM/FP 6) - *Quality in gender policy* (IWM/FP7). Στο Τμήμα ΠΕΔΔ, όπου είναι καθηγήτρια Πολιτικής Επιστήμης, διδάσκει τα μαθήματα *Πολιτική Συμπεριφορά, Πολιτική Κουλτούρα και Κοινωνικοποίηση, Πολιτική Ανάλυση και Φεμινιστική Θεωρία*, είναι υπεύθυνη των μαθημάτων για το φύλο τα οποία προσφέρει το τμήμα ΠΕΔΔ στο σχετικό διατμηματικό πρόγραμμα του ΠΑ, ενώ στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών διδάσκει το μάθημα *Φύλο και Θεωρία της Δημοκρατίας*.

Στις πρόσφατες δημοσιεύσεις της περιλαμβάνονται:

Pantelidou Maloutas, M., 2006, *The gender of democracy. Citizenship and gendered subjectivity*, London, Routledge.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2006, *Μισός αιώνας γυναικείας ψήφου/ Μισός αιώνας γυναίκες στη Βουλή*, Αθήνα, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων

Pantelidou Maloutas, M., 2005, "Comparing frames framing comparisons: Greece/EU frames on gender inequality in politics", Thematic issue of *The Greek Review of Social Research*, 117, 2005, pp.149-167.

Maloutas, Th., Pantelidou Maloutas, M., 2004, "The glass menagerie of urban governance and social cohesion: Concepts and stakes/concepts as stakes", *International Journal of Urban and Regional Research*, 28, 2, 2004.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2003 "Συγκρούσεις μεταξύ γυναικών: Γιατί όχι; Ουσιοκρατικές προϋδεάσεις και γυναικείες πολιτικές αντιπαραθέσεις", στο, Βλαχούτσικου, Χ., Καϊν-Hart, L. (επιμ.), *Όταν γυναίκες έχουν διαφορές*, Αθήνα, Μέδουσα.

Παντελίδου Μαλούτα, Μ., 2002, *Το φύλο της δημοκρατίας: Ιδιότητα του πολίτη και έμφυλα υποκείμενα*, Αθήνα, Σαββάλας\Κοινωνικές Επιστήμες.

Ειρήνη-Ροζαλίνα Παπαγαλάνη-Καλαφάτη

Πτυχιούχος της Νομικής Σχολής, κάτοχος των D.U.E.L., Licence και Maîtrise Κοινωνιολογίας, Paris V, Sorbonne, κάτοχος D.E.A. στην Κοινωνική

Ανθρωπολογία της Ecole Pratique des Hautes Etudes en Sciences Sociales, και κάτοχος Diplôme στην Κοινωνιολογία της Ανάπτυξης του Ινστιτούτου του Παρισιού I.R.F.E.D.. Σπούδασε επίσης Εθνολογία στη Χαϊδελβέργη και στο Μόναχο, και Φιλοσοφία στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Δημοσιεύσεις στην Ιστορία, Κοινωνιολογία και Κοινωνική Ανθρωπολογία, αναφέρονται κυρίως στον αγροτικό κόσμο, την μετανάστευση, την οικογένεια, την θέση των γυναικών, την ιστορική μνήμη και την ελληνική κοινωνία τον 19^ο αιώνα.

Τελευταίες δημοσιεύσεις:

«Μια αιώνια σχέση - η αλληλογραφία του Ιωάννη Βαλαωρίτη με την μητέρα του» (άρθρο 2007), «Η διαδρομή συλλογικού - ατομικού σε μια νησιώτικη κοινωνία» Εισαγωγή 2007

Γεώργιος Παπαδημητρίου

Σπούδασε νομικά στα Πανεπιστήμια Θεσσαλονίκης (1962-1968), Χαϊδελβέργης (1968-1972) και Παρισίων (1977-1978). Διδάκτορας Νομικής (1972 - Χαϊδελβέργη). Από το 1975 έως το 1979 Επιμελητής στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Καθηγητής έπειτα του Συνταγματικού Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Θράκης (1979-1984) και στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (από το 1984). Από το 1996 ως το 2004 υπήρξε Νομικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού. Μέλος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Υπουργείου Εξωτερικών (1996-2004). Εκπρόσωπος του Πρωθυπουργού στη Συνέλευση της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την κατάρτιση του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (1999-2000). Επίσης μέλος πολλών ελληνικών και ξένων επιστημονικών ενώσεων. Γλώσσες: Γερμανικά, Αγγλικά, Γαλλικά.

Χρήστος Ροζάκης

Καθηγητής του Δημοσίου Διεθνούς Δικαίου στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου και πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές στα Πανεπιστήμια του Λονδίνου και Illinois (ΗΠΑ), από το οποίο έλαβε το διδακτορικό του. Είναι δικαστής και αντιπρόεδρος του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης. Διετέλεσε πρώτος πρόεδρος της Ελληνικής Επιτροπής Διεθνούς Δικαίου και Διεθνών Σχέσεων.

Καλλιόπη Σπανού

Καθηγήτρια Διοικητικής Επιστήμης. Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη (από το 2003). Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών Δημόσιο Δίκαιο και Πολιτικές Επιστήμες και συνέχισε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στη Γαλλία όπου έλαβε

τον τίτλο του Docteur d'Etat στην Πολιτική Επιστήμη με ειδίκευση στη Διοικητική Επιστήμη (Universite de Picardie). Οι τρέχουσες ερευνητικές της δραστηριότητες αφορούν τις σχέσεις κράτους-πολιτών, την πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και τον εξευρωπαϊσμό της δημόσιας διοίκησης. Έχει δημοσιεύσει άρθρα και βιβλία σε διάφορα θέματα στην ελληνική, γαλλική και αγγλική γλώσσα.

Πρόσφατες εργασίες της περιλαμβάνουν :

Citoyens et administration. Les enjeux de l'autonomie et du pluralisme, Paris, L' Harmattan 2003, 270p.

Abandonner ou renforcer l'Etat Wébérien?, Revue Française d' Administration Publique 105/106 2003 (109-120).

Ελληνική διοίκηση και Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, Εκδόσεις Παπαζήση, 2001, 226 σελ.

"Permanent Challenges? Representing Greece in Brussels", in H. Kassim, A. Menon, B. G. Peters, V. Wright (eds), The national coordination of EU policy, The European level, Oxford University Press 2001 (147-167).

"(Re)shaping the politics-administration nexus in Greece: the decline of a symbiotic relationship?", in B. Guy Peters and Jon Pierre (eds), Politicians, Bureaucrats and Administrative reform, London, Routledge 2001 (106-115).

"Δημόσια Διοίκηση και δημόσια πολιτική", στο Ε. Σπηλιωτόπουλος, Α Μακρυδημήτρης (επιμ.), Η δημόσια διοίκηση στην Ελλάδα, Σάκκουλας 2001 (169-188).

Διοίκηση, Πολίτες και Δημοκρατία, Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση, 2000, 603 σελ.

Έχει επίσης επιμεληθεί μεταφράσεις βιβλίων σε αντικείμενα δημόσιας διοίκησης: J. Chevallier, Διοικητική Επιστήμη, Σάκκουλας 1993 και J. A. Chandler (επιμ.). Δημόσια Διοίκηση. Συγκριτική προσέγγιση, Παπαζήσης 2003.

Στη διάρκεια των μεταπτυχιακών της σπουδών υπήρξε υπότροφος του Ιδρύματος Στασινοπούλου (1982-83) και του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, Πρόγραμμα Τεχνικής Βοήθειας (NATO) (1984-87). Η διατριβή της τιμήθηκε με επιχορήγηση για έκδοση εκ μέρους του Γαλλικού κράτους.

Μιχαήλ Σπουρδαλάκης

Σπούδασε και δίδαξε στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και σε πανεπιστήμια του Καναδά. Από το 1991 διδάσκει πολιτική κοινωνιολογία στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα τρέχοντα

ερευνητικά του ενδιαφέροντα στέφονται γύρω από ζητήματα της Θεωρίας των πολιτικών κομμάτων, ελληνικής πολιτικής, Θεωριών του κράτους, ευρωπαϊκής αριστεράς καθώς και μιας σειράς ζητημάτων που προκύπτουν ως αποτέλεσμα των μετασχηματισμών που σημειώνονται στο πρότυπο κοινωνικής οργάνωσης. Είναι μέλος της Ελληνικής Εταιρείας Πολιτικής Επιστήμης και μέλος της συντακτικής ομάδας του Socialist Register (London, Merlin Press).

Είναι συγγραφέας ανάμεσα σε άλλα των *The Rise of the Greek Socialist Party*, London, Routledge, 1988, *Λαϊκισμός και πολιτική*, (με τους Ν. Μουζέλης, Θ. Λίποβατς), Γνώση, 1989, *Για την θεωρία και τη μελέτη των πολιτικών κομμάτων*, Εξάντας, 1990, *Τα Καταστατικά των Πολιτικών Κομμάτων*, (με τον Γ. Παπαδημητρίου), Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 1994, *Πασοκ, Κόμμα - Κράτος - Κοινωνία*, Αθήνα, Εκδ. Πατάκης, 1998, *Ευρωπαϊκό Σοσιαλιστικό Κόμμα. Προκλήσεις και προοπτικές*, Αθήνα, 2001.

Δήμητρα Σταυροπούλου

Σπούδασε δημόσιο δίκαιο και πολιτική επιστήμη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Έκανε μεταπτυχιακές σπουδές πολιτικής επιστήμης στα γαλλικά Πανεπιστήμια της Grenoble και της Nice (D.E.A. πολιτικής επιστήμης από το Πανεπιστήμιο της Nice) και μεταπτυχιακές σπουδές στην κοινωνιολογία στο Πανεπιστήμιο V του Παρισιού, από όπου και απέκτησε διδακτορικό δίπλωμα (με άριστα) το 2000. Από το 2001 συνεργάζεται με τον Καθηγητή Διοικητικής Επιστήμης κ. Αντώνη Μακρυδημήτρη (στο πλαίσιο των μαθημάτων *Θεωρία των Οργανώσεων, Διοίκηση Προσωπικού και Διοίκηση, Εκπαίδευση και Τέχνη*) στο Τμήμα Π.Ε.Δ.Δ. Πρόσφατη δημοσίευση: «Αποδοχή, κατανόηση, επικοινωνία : κομβικές σημασίες για την παιδεία και τη διοίκηση», *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, τχ. 10, 2004, σελ. 141-179.

Γεώργιος Σωτηρέλης

Σπούδασε νομικά στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Επιστημονικός συνεργάτης στο Τμήμα Νομικής της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1983-1988. Διδάκτορας του ίδιου Τμήματος, 1988. Λέκτορας στο ίδιο Τμήμα, 1988-1993. Καθηγητής στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης της Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. του Πανεπιστημίου Αθηνών, 1993-2000. Αναπληρωτής καθηγητής στο ίδιο Τμήμα, από τον Νοέμβριο του 2000. Προϊστάμενος του Τμήματος Κοινοβουλευτικών Ερευνών και Μελετών της Βουλής των Ελλήνων, από τον Δεκέμβριο του 1988. Διδάσκει Συνταγματικό Δίκαιο και Συνταγματική Ιστορία.

Πρόσφατα έργα:

Σύνταγμα και Δημοκρατία στην εποχή της «παγκοσμιοποίησης», (μονογραφία). Εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2000.

Η μεταρρύθμιση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Προκλήσεις και προοπτικές μετά την συνταγματική αναθεώρηση (μονογραφία). Εκδ. Προσκήνιο, 2002.
Το αβέβαιο συνταγματικό μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (συμβολή στον τόμο: Σύνταγμα, Ελληνική Πολιτεία, Ευρωπαϊκή Συμπολιτεία - Αφιέρωμα στον Δημήτρη Τσάτσο, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, 2004).
Τρομοκρατία, Πολιτικό Έγκλημα και Δημοσιότητα της Δίκης, Οι υποθέσεις της 17 Ν και του ΕΛΑ υπό το πρίσμα της δημοκρατικής αρχής (συμβολή στον υπό έκδοση Τιμητικό Τόμο Γ. Μανωλεδάκη).

Δημήτριος Σωτηρόπουλος

Επίκουρος Καθηγητής στον Τομέα Πολιτικής Επιστήμης του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών. Τα τελευταία βιβλία του είναι τα εξής: Η άγνωστη κοινωνία πολιτών (επιμειλ. Δ. Α. Σωτηρόπουλου), Αθήνα: Ποταμός, 2001 και Ο Τρίτος Κόσμος: Πολιτική, κοινωνία, οικονομία, διεθνείς σχέσεις (μαζί με τους Αστ. Χουλιάρα, Π. Σκλιά και Σ. Ρούσσο), Αθήνα: Παπαζήσης 2005. Τα τελευταία άρθρα του στα αγγλικά είναι τα εξής: "The Trajectory of Post-communist Welfare State Development: The Cases of Bulgaria and Romania" (μαζί με τις Ιl. Neamtu και Μ. Στογανονα), *Social Policy and Administration*, τόμ. 37, τχ. 6, Δεκέμβριος 2003, σ. 656-73, "South European Public Bureaucracies in Comparative Perspective", *West European Politics*, τόμ. 27, τχ. 3, Μάιος 2004, σ. 405-422 και "The EU's Impact on the Greek Welfare State: Europeanization on Paper?", *Journal of European Social Policy*, τόμ. 14, τχ. 2, Αύγουστος 2004, σ. 267-84. Το πρώτο εξάμηνο του 2003 διετέλεσε "Senior Research Fellow" στο Hellenic Observatory (European Institute) της London School of Economics. Έχει διατελέσει συντονιστής έκδοσης του περ. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης και εξωτερικός συνεργάτης - βιβλιοκριτικός της εφημ. Το Βήμα της Κυριακής.

Ιωάννης Α. Τασόπουλος

Αναπληρωτής Καθηγητής του Δημοσίου Δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών (1986 Πτυχίο Νομικού Τμήματος, Σχολής Ν.Ο.Π.Ε. Πανεπιστημίου Αθηνών (Άριστα), 1987 LL.M. Duke University School of Law, 1989 S.J.D., Duke University School of Law). Διδάσκει και γράφει στους τομείς του συνταγματικού δικαίου, του συγκριτικού συνταγματικού δικαίου και της νομικής θεωρίας. Η διατριβή του "The Constitutional Problem of Subversive Advocacy in the United States of America and Greece - A Comparison of the Legal Guarantees of Political Speech in Times of Crisis" δημοσιεύθηκε το 1993. Η μονογραφία του «Το ηθικοπολιτικό θεμέλιο του Συντάγματος, Δημοσιεύματα Συνταγματικού Δικαίου» δημοσιεύθηκε το 2001. Μεταξύ των πρόσφατων

δημοσιεύσεων του στην Ελλάδα και το εξωτερικό περιλαμβάνονται «Οι γενικές πραγματικές συνθήκες στη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας», "Hate Speech and Liberal Democracy: Perspectives from Greece", "New Trends in Greek Contemporary Constitutional Theory: A Comment on the Interplay between Reason and Will". Είναι μέλος της Γραμματείας Σύνταξης του περιοδικού «Ισοπολιτεία». Έχει προσφέρει συμβουλευτικές υπηρεσίες επί συνταγματικών ζητημάτων στον δημόσιο τομέα. Είναι δικηγόρος Αθηνών.

Μιχαήλ Ι. Τσινισιζέλης

Γεννήθηκε στην Αθήνα. Σπούδασε στην Ελλάδα και τη Μ. Βρετανία και έλαβε το διδακτορικό του Δίπλωμα από το Πανεπιστήμιο του Manchester το 1985. Έχει δημοσιεύσει εκτεταμένα - πάνω από 120 δημοσιεύσεις- στην Ελλάδα και το εξωτερικό σε θέματα Ευρωπαϊκής Πολιτικής, Θεωρίας Ενοποίησης και Συγκριτικής Πολιτικής. Από το 2002 έως τον Αύγουστο του 2006 διετέλεσε Πρόεδρος του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης. Οι πιο πρόσφατες δημοσιεύσεις του: Quo Vadis Europa?, Σύγχρονες Ακαδημαϊκές και Επιστημονικές Εκδόσεις 2001, 508 σελ. και αφορά στις Θεωρίες της Ενοποίησης και στη Συνθήκη της Νίκαιας και Theory and Reform in the European Union, Manchester University Press 2003.

Λουκάς Τσούκαλης

Καθηγητής Ευρωπαϊκής Οργάνωσης στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Πρόεδρος του Ελληνικού Ιδρύματος Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Επισκέπτης Καθηγητής στο Κολλέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ, Βέλγιο. Δίδαξε πολλά χρόνια σε διάφορα πανεπιστήμια του εξωτερικού: Επισκέπτης Καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας· Καθηγητής (έδρα Ελευθέριος Βενιζέλος), Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο, London School of Economics· Διευθυντής Οικονομικών Σπουδών, Κολλέγιο της Ευρώπης, Μπρυζ University Lecturer και Fellow στο St. Antony's College του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης. Επίσης διετέλεσε: Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Διευθυντής του Ελληνικού Κέντρου Ευρωπαϊκών Μελετών (ΕΚΕΜ), Αθήνα, καθώς και Πρέσβης και Ειδικός Σύμβουλος του Πρωθυπουργού σε Ευρωπαϊκά θέματα. Σήμερα συμμετέχει στα διοικητικά συμβούλια ιδιωτικών επιχειρήσεων και είναι μέλος της συντακτικής επιτροπής διαφόρων διεθνών επιστημονικών επιθεωρήσεων. Συγγραφέας πολλών βιβλίων και άρθρων. Το πρόσφατο βιβλίο του με τίτλο What Kind of Europe? εκδόθηκε το 2003 από το Oxford University Press, δεύτερη έκδοση το 2005 (ελληνική έκδοση: Ποια Ευρώπη;, Πτοταμός, 2004). Μεταφράζεται επίσης σε άλλες ευρωπαϊκές γλώσσες. Το 2004 ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας του απένειμε το παράσημο του Ταξίαρχη του Τάγματος του Φοίνικος.

Κωνσταντίνος Υφαντής

Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων. Σπούδασε Νομικά στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και Διεθνείς Σχέσεις στο Τμήμα Ευρωπαϊκών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Bradford από όπου και αναγορεύθηκε διδάκτορας το 1993. Εργάστηκε ως Λέκτορας στα Πανεπιστήμια του Bradford (1991-1993) και Portsmouth (1993-1995). Μεταξύ άλλων, διετέλεσε Επιστημονικός Συνεργάτης του Υπουργείου Εξωτερικών (1997-1998) και Fulbright Visiting Scholar στη John F. Kennedy School of Government του Πανεπιστημίου Harvard (2002). Μεταξύ των πρόσφατων δημοσιεύσεων τα: 1) NATO and the New Security Paradigm, London: Frank Cass, 2002, 2) Turkish-Greek Relations: The Security Dilemma in the Aegean, London, 2004 (επιμέλεια).

Ιωάννης Νικ. Υφαντόπουλος

Καθηγητής Κοινωνικής Πολιτικής και Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών. Έλαβε το διδακτορικό δίπλωμα (D. Phil) από το Πανεπιστήμιο York της Αγγλίας. Συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς όπως ο Ο.Ο.Σ.Α., η Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Ευρωπαϊκή Στατιστική Υπηρεσία (Eurostat). Έχει συμμετάσχει σε αποστολές με την Ε.Ε. και την Διεθνή Τράπεζα στη Ρωσία, Αλβανία, Ουγγαρία, Ρουμανία, Μολδαβία, Καζακστάν, Αζερμπαϊτζάν, Πολωνία κ.α. Μελέτες του έχουν δημοσιευθεί σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά στην αγγλική, γαλλική, ισπανική, ρωσική, ρουμανική, τουρκική και αζερική γλώσσα. Από το 2000 συμμετέχει στην ετήσια έκδοση της Ε.Ε. "Social Situation Report in Europe" 2000-2004.

Πρόσφατες δημοσιεύσεις:

«Διαστάσεις της Φτώχειας στην Ελλάδα» Τόμος Α και Β. 1999, σε συνεργασία με Καραγιωργα Σ. & Γεωργακόπουλο Θ., Εκδόσεις ΕΚΚΕ, Αθήνα.

"Health Related Quality of Life. Volume I and II (Editor) (2001)"Archives of Hellenic Medicine, Athens Greece.

«Η Κοινωνική Ασφάλεια του ΤΣΑΥ», (2002), Εκδόσεις ΙΣΑ, Αθήνα.

«Τα Οικονομικά της Υγείας. Θεωρία και Πολιτική», (2003), Εκδόσεις Δαρδανός, Αθήνα.

Advances in Health Economics 2005 Forthcoming.

Νικόλαος-Κομνηνός Χλέπας

Πτυχιούχος Νομικής Αθηνών. Μεταπτυχιακές Σπουδές: Διδάκτωρ Νομικών Επιστημών Πανεπιστημίου Βρέμης.

Πρότερη εμπειρία: Βοηθητικά διδακτικά καθήκοντα στο Πανεπιστήμιο Βρέμης, Νομική.

Υπηρεσία Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ).

Διδάσκει σήμερα στο Τμήμα τα εξής μαθήματα:

1. Εισαγωγή στο Δίκαιο στο Γ εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τον συνάδελφο Γ. Τασόπουλο),
2. Διοικητική Οργάνωση και Θεσμοί στο Δ' Εξάμηνο (μάθημα κορμού, μαζί με τον συνάδελφο Αντ. Μακρυδημήτρη),
3. Ειδικά Θέματα Διοικητικού Δικαίου: Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος (μάθημα επιλογής στα Ε' και Ζ' εξάμηνα),
4. Τοπική Αυτοδιοίκηση στο Η' Εξάμηνο (υποχρεωτικό μάθημα κατεύθυνσης),
5. Μορφές μετεξέλιξης του σύγχρονου Κράτους (από κοινού με τους συναδέλφους Γ. Παπαδημητρίου, Χαρ. Χρυσανθάκη και Ι. Τασόπουλο.) στο Α' εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική»,
6. Σύγχρονες Λειτουργίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, στο Β' Εξάμηνο του μεταπτυχιακού προγράμματος «Κράτος και Δημόσια Πολιτική».

Επιλογή τριών δημοσιεύσεων:

"L'agglomération d'Athènes: Une capitale colonisée par la province?", στο περιοδικό "Annales des Ponts et des Chaussées", αρ. 102, 2002, σ. 15-22.

«Local government reform in Greece», στο έργο: Norb. Kersting/ Ang. Vetter (Επ.), «Reforming Local Government in Europe. Closing the Gap between Democracy and Efficiency», Leske + Budrich, Opladen 2003, σσ. 221-239.

Συνταγματικό πλαίσιο και θεσμική αρχιτεκτονική της μητροπολιτικής διοίκησης, στο έργο: Γετίμης, Π./ Καυκαλάς, Γρ. (Επ.), Μητροπολιτική Διακυβέρνηση. Διεθνής εμπειρία και ελληνική πραγματικότητα, Αθήνα 2003, ΙΑΠΤΑΔ, Πάντειο Πανεπιστήμιο, σσ. 83-107.

Χαράλαμπος Χρυσανθάκης

Γεννήθηκε το 1960 στην Αθήνα. Το 1983 απεφοίτησε από το Τμήμα Νομικής Αθηνών. Το 1989 ανακηρύχθηκε διδάκτορας του ίδιου Τμήματος με το βαθμό "άριστα". Από το 1986 είναι δικηγόρος, μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Κατά την περίοδο 1990-1991 εργάστηκε στην Ειδική Νομική Υπηρεσία του Υπουργείου Εξωτερικών. Το 1991 εξελέγη Λέκτορας στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, το 1995 Επίκουρος Καθηγητής, το 1999 Αναπληρωτής Καθηγητής και το 2004 Καθηγητής. Το έργο του υπάγεται στο πεδίο του Διοικητικού Δικαίου, της Διοικητικής Δικονομίας και των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.